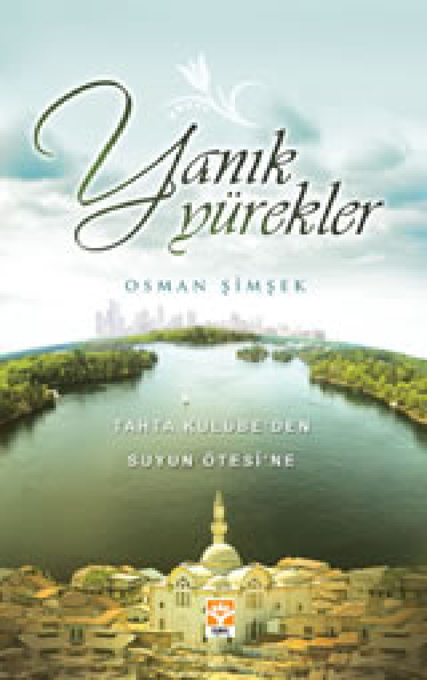

Yanık yürekler
OSMAN ŞİMŞEK
TAHTA KULÜBE'DEN
SUYUN ÖTESİ'NE

Tahta Kulübe'den Suyun Ötesi'ne

YANIK YÜREKLER

Osman ŞİMŞEK

Tahta Kulübe'den Suyun Ötesi'ne

YANIK YÜREKLER

Osman ŞİMŞEK

IŞIK
YAYINLARI

YANIK YÜREKLER

Editör
Ömer ÇETİNKAYA

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-975-278-370-6

Yayın Numarası
513

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mart 2010

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Kısıklı Mahallesi Meltem Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.isikyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Üçüncü Bölüm
KUR'ÂN İKLİMİ

ÖNSÖZ YERİNE

Tahta Kulübe'den Suyun Ötesi'ne Yanık Yürekler

Her dönemde, insanları saadet ufkuna taşıyan kutlular, şahsî hayatları açısından fedakârlığı, ferâgatı ve tevazuyu ihtiyar eden başyüceler oldu. Beşere sultanlık tacı giydirenler, hep en fakir bir kul edasıyla yaşayıp başkalarını aydınlatmak için bir mum gibi yanan kimseler arasından çıktı.

Tıpkı sâlih selefleri gibi, "Küçük Dünyam" dediği büyük âlemine aslında kainâtı sığdıran insan da bütün ömrü boyunca güldürmek için ağladı, doyurmak için aç kaldı, ısıtmak için üşüdü ve bitevî mahviyeti, zühdü ve tevazuyu seçti.

O, kulübecikleri saraylardan daha aziz bildi, öğrenip öğretme seyahatinin başından sonuna kadar da hep küçük bir oda, dar bir pencere arası ya da tahta bir kulübe ile iktifa etti; etti ve bu zâhidâne çizgisini hiç değiştirmedi.

Daha gençliğe yeni adım attığı günlerde ilim aşkıyla yollara düşen Mütevazı İnsan'ın Erzurum'daki ilk evi artık kubbesinden taşlar dökülen ve yıkılmaya yüz tutan Ahmediye Camii'nin

kontraplakla bölünmüş odacığıydı. Amcasından öğrendiği nazarî duvar örme bilgisiyle orayı altı metre yüksekliğinde örmüş; ayrıca duvarı, kalın tellerle tavana rabtetmiş, küçük bir kapı uydurmuş ve sobayı da bulup yakınca dünyalar kendisinin olmuştu. İşte, aile ocağında tutuşturduğu yüreğini aşk oduyla yakmaya da o minik odacıkta başlamıştı ve talebeliği süresince orada kalmıştı.

Edirne'ye gidince kiraladığı küçük evi çok kısa bir müddet kullanmıştı. Bir çıkmaz sokağa açılan evden vazife yaptığı camiye gidene kadar yol boyu kendi nazarlarını korusa da üzerine kilitlenen bakışlardan kurtulamıyor ve her defasında hamama girmiş gibi terliyordu. Bir süre, sabah namazında evden çıkıp ancak yatsıdan sonra geri dönen o iffet âbidesi sonunda kararını vermişti. Eşyalarını koltuğunun altına alıp Üç Şerefeli Cami'nin pencerelerinden birinin gölgesine gitmiş ve oraya yerleşmişti; artık yeni evi o pencere aralığıydı, tam iki buçuk sene boyunca da yüreciğini oracıkta, Sultan İkinci Murat'ın manevî potasında eritmişti.

Fakat, onun dünyadaki cenneti, cihan saltanatına değişmeyeceği nuranî günlerinin mekanı Kestanepazarı'ndaki tahta kulübeciğiydi. Eni ve boyu iki metre olan bu odada uzansa ayakları duvara değerdi. Burası çok mütevazı ve oldukça sade bir yerdi; içeride bir lavabo bile yoktu, kapının önüne yerleştirilen bir bidon, musluk vazifesini görüyordu.

O tahta kulübe, mana köküyle gidip tâ "Darü'l-Erkam"a dayanıyordu; Asr-ı saadetteki safveti, keyfiyeti, ruhu ve manayı hâl-i hâzıra aksettiriyordu. İmanın, ızdırabın, ümidin ve aşkın birleştiği iklimde etrafına mahzun bir diriliş sadası yayıyordu. O tahta kulübe, Yusuf yüzlü gençlerin saadet hanelerine dayelik yapıyor ve daha sonra meydana gelecek nice hizmetlere beşiklik ediyordu.

Tahta kulübe, küçücük olmasına rağmen, bir han gibi işliyor, çay bahanesiyle sohbet-i Cânan dinlemeye koşanlarla dolup taşıyordu. Hatta o sarayın manevî sultanı, yatılı misafir bile kabul

ediyordu. Bazen gelip ondan ayrılmak istemeyenler günlerce, haftalarca o daracık yerde kalırlardı da sadece insanların kalbî ve ruhî terakkilerini düşünen Dava Adamı, misafirlerini yatağında yatırır, kendisi de kapı ucuna kıvrılıp bir-iki saat uykuyla iktifa etmeye çalışırdı. Oradaki ruhanî hava misafirleri öylesine sarar ve vicdanlarına öyle tesir ederdi ki o mütevazı mekanda yapılan hizmet -Allah'ın inayetiyle- bütün Türkiye sathındaki gayretlere denk neticeler verirdi.

M. Fethullah Gülen Hocamız, tam beş sene o tahta kulübenin bağrında barınmıştı. Oradan ayrılırken, âdeta uzuvlarının vücudundan koparıldığını hissedecek kadar üzülmüştü. Hele bahçedeki koşuşturmalarını, ağırbaşlı tavırlarını, nuranî simalarını daracık pencereden seyredip haklarında dua dua yalvardığı canından aziz talebeleri, o masum bakışlarıyla "Bizi kime bırakıyorsun?" deyince yüreği yerinden sökülecek gibi olmuştu; o asude mekandan hiç ayrılmak istememişti ama artık oradaki bir ömre bedel günlerin hatıralarını gönlünün en mutena köşesine yerleştirip bir başka yere gitmesinin zamanı gelmişti.

Muhterem Hocaefendi, o tahta kulübeyi hiç unutmadı, unutamazdı da. Zira, tahta kulübe, bir semboldü; o, tevazu ve mahviyetin simgesiydi.. o, züht ve takvanın remziydi.. o, aşk u iştiyakın sesiydi.. o, dünyayı kalben terk edişin, kulluğu en büyük pâye bilişin işaretiydi.. o maddeten dar ama mana itibarıyla cihanları içine alacak kadar engin odacık, Hocaefendi'nin ruhunun en mahrem sırlarını paylaşmıştı. Allah Dostu'nun yüreği işte orada yanmıştı. O, işte orada yürekleri yakmaya başlamıştı. Öyle ki "hey gidi günler" o kulübeden yayılan ışığın aydınlatıcılığında yaşanmıştı.

Evet, tahta kulübe "hey gidi günler"e zemin hazırlamıştı. O günler belki ızdıraplıydı, yorucuydu, hicranlıydı, çileliydi, ama onlar istikbalin özlenen günleri olmuştu. O günler küçük günlerdi ama geleceğin gerçek büyüklerini yetiştirmişti. Çünkü, o günler

rengini ihlastan, ihsandan, mahviyetten, tevazudan, fedakârlıktan, adanmışlıktan ve beklentisizlikten almıştı. O günler saftı, temizdi; zira, o günlerin içinde Allah'ın hoşnutluğundan başka bir mülahaza yoktu; herkes küçüktü büyüklüğe talip olan da yoktu. Ne ki o küçüklük duygusu herkesi büyütüyordu.

Küçük tahta kulübe, bir Anadolu ocağıydı; aşkla yanma, sevgi ile kavrulma yeriydi, orada gönlünü dağlayan Dertli İnsan, yanına azık olarak aldığı muhabbet közüyle "burası Simav senin, orası Gediz benim, şurası da Demirci onun" deyip önce Ege havzasından başlamış, zamanla bütün Türkiye'yi dolaşmış ve karşılaştığı herkesin sinesine gönlündeki aşk közünden bir tutam atıvermişti; o kulübeciğin ateşi birer birer bütün gönül erlerini kavurur olmuştu.

Yüreklerin aşkla yanması zaruriydi. Zira, Aşk'ın çağrısını duymayanların iman hizmetine dilbeste olmaları mümkün değildi. Hele hicret, ancak aşk ile pişip, benliği sevgiyle eritip, gönlü Allah'a teslim ettikten sonra "evet" denilebilecek bir davetti. Uzak beldelere, kimsesiz yerlere, susuz, ıssız, çorak vadilere aşkın kanatlarına binmeden gidilemezdi. Mukaddes göç, saf bir muhabbete, katıksız bir tevekküle ve kavî bir iman gücüne dayanan ve yalnızca aşka yapışan kara sevdalıların yapabileceği bir işti. Nitekim, tahta kulübeciğin ocağındaki kordan bir miktar alanlar her şeyden ve herkesten önce Allah Teâlâ'yı sevmiş, gönlünü bütünüyle O'na vermiş, sadece O'na dayanmış ve -hedef güneşin doğup battığı her yer- ellerindeki iman meşaleleriyle sonu O'nun hoşnutluğuna uzanan yollara düşmüşlerdi.

Diğer taraftan; o günlerde, "Suyun Ötesi" denince ya Avrupa yakası ya da en fazla Balkanlar akla gelirdi. Ne var ki "hey gidi günler"in ateşi, mesafeleri yakmıştı bir kere; artık suyun ötesi sıladan başka her yerdi. Gayri "Suyun Ötesi" gurbet demekti, hasret demekti, hicran demekti. "Suyun Ötesi" en çok da okyanusun

öbür ucuna taşınan tahta kulübenin Batıdaki kardeşi Anadolu ocağı demekti; Hüzünlü Gurbet'in Garibi'nin hicret beldesi demekti.

Yeryüzü, Hazreti Âdem'den bu yana binlerce, milyonlarca yanık yürek gördü. Gönlünü dağlamayan insanların kalblere nüfuz etmeleri imkânsızdı; dolayısıyla, her dönemin salihleri, muhataplarını yanmış bağırlarının sıcaklığıyla hak yola çağırdılar; aksi hâlde tesirli olamazlardı. Dahası, kalbleri aşkla kavrulmuş olmasa, Allah yolunun muvakkat meşakkatlerine de katlanamazlardı.

Cennet bahçelerinden birinin arza yansıması olan Hira, âhirzamana aşk korları taşıdı; yaktı gönülleri. Bütün sahabeler birer yanık yürekti.

İçinde yaşadığımız asra kadar her devir binlerce yanık yürek gördü, yüce dinimiz bize o sevda erleri sayesinde ulaştı; onların gönüllerindeki tebliğ ve temsil iştiyakı olmasaydı, aşk ateşi Saadet asrından bu yana nasıl sönmeden kalırdı?!.

Hira'nın izdüşümü olan, Çam Dağı'ndaki katran ağacının üstüne bina edilen evcik ve Barla'daki çınarın sinesine konulan kulübecik bir kere daha küllerinden arındırdı aşk közünü, alevlendirdi sevgi korunu; tutuşturdu sineleri, dağladı bağırları. Zamanın harikası Nur Adam ve etrafındaki ilkler birer yanık yürekti.

Sonra da nöbeti tahta kulübe devraldı; dünyanın dört bucağındaki yangınları söndürmek için muhabbet fedailerinin kalblerini yaktı. Yangınların içine dalmak için önce yanmak lazımdı, değil mi ki yananlar yanmazdı!.. Nihayet, bir anda ihtiyar dünya binlerce yanık yürekle tanıştı.

Yanık; üzüntülü, dertli, acılı, duygulu demek; bu sevgi kahramanlarının her biri, insanlığın problemlerinden dolayı üzüntülüydü, herkesi ebedî kurtuluş iksiriyle buluşturma düşüncesiyle dertliydi, gönlünü şeytana kaptırmışların kötü akıbetlerinin hüznüyle

acılıydı ve ahiret endişeleri ile rahmet recasının birbirine girmesinden oluşan his öbekleri sebebiyle duyguluydu; evet, onlar yanık yüreklerdi.

Yanık, aynı zamanda, aşk ateşiyle kavrulmuş, âşık, tutkun demek; muhabbet erleri, önce Allah aşkıyla erimiş, dava adamlığına ermişlerdi; Hak yoluna, o yolun biricik rehberi İnsanlığın İftihar Tablosu'na âşık olmuşlardı; rıza-yı ilâhî hedefine vurulmuş, iman davasına tutulmuşlardı; onların yürekleri yanıktı.

Nasıl yanık olmasın ki yüreklerindeki kor ocaklardakinden de kavurucuydu; zira, onlar, gönüllerini yüksek ideâllere kaptırmış muzdarip ruhlardı, senelerdir buhurdanlık gibi tütüp durmakta, sevda türküleri söylemekte ve "âh mine'l-aşk" deyip inlemektelerdi:

Aşk gönlümüzde ateş, rûhlarımızda ışık,
Hicranla yanar âşık, ümitlerinde bahar;
Sînesinde gam, hüzün; ufku vuslata açık,
Gezer çölden çöle âvâre her zaman zâr zâr...

Hekimoğlu İsmail mahlasıyla meşhur muhterem insan "Hitap Çiçekleri" kitabı için yazdığı takdimde tahta kulübe günlerini yad ederken "O ağlar başkaları seyrederdi. Onun ciğeri pişer, hâlden anlamayanlar, 'Bu yanık kokusu nerden geliyor?' derdi." ifadelerine yer verir. Ta o günlerden bu yana, bazı gafiller anlamasalar da bu "Ateşten Sineler" her zaman Yunus gibi "Yan yüreğim yan!.." demekte ve kalblerindeki bütün meyilleri, bütün iştiyakları, bütün arzuları ve bütün dilemeleri yakıp kül ederek dil beytini sadece Mahbub-u Hakiki'ye hasretmektelerdi.

İşte bu duygularla elinizdeki kitapçığa "Yanık Yürekler" adını uygun gördüm. Gönüllüler Hareketi'nin âşıklarına dair bazı notlarımı sizlerle paylaşmak istedim. Elimden gelse, yollarına canımı kurban edeceğim bu fedakâr ruhlar için destan yazardım.

Boyumu aşkın şeyleri bir kenara bırakarak, hiç olmazsa bir kere daha safımı belli etmeye ve adanmış ruhlara karşı sevgimi dillendirmeye çalıştım.

Aslında bu sadâkat erenleri için yüzlerce destan yazılsa değer; çünkü, daha yirmi-otuz sene önce, herhangi bir "üsve-i hasene" bulabilmek için elinizde mumla dolaşırdınız vatan sathında; dolaşırdınız da birkaç insandan başkası görünmezdi gözlerinize. Misal insan, örnek adam aradığınızda sadece Saadet Asrı'na, İslâm Tarihi'nin bazı altın kesitlerine ya da son dört yüzyılın birbirinden kopuk çok kısa dönemlerine koşmakta bulurdunuz çareyi. Mazinin parlak devirleri sığınak olurdu size.

Fakat, bu hareketin gönüllüleri hüsn-ü misallerini kendi içlerinden çıkarma eşiğini de aştılar. Madem –İmam Rabbânî'nin ifadesiyle– "Melikin atiyyelerini ancak onun matiyyeleri taşıyabilir"di; öyleyse onlar, omuzlarındaki mukaddes yükü taşıyacak keyfiyette olmalıydılar; oldular da. Fedâkarlık, hasbîlik, cömertlik, iffet, şefkat, merhamet... denildiğinde bu erdemler için geçmişin tozlu raflarında örnek aramak zorunda kalmamalıydılar; kalmadılar da. Kendi içlerindeki misallere bakmaları ve arkadaşlarını görmeleri yetmeliydi onlara; yetti de. Enbiyâ, sahabe ve evliyânın âhirzaman mümessilleri gibi davranarak seleflerinin manevî değerlerini, ruhî derinliklerini bu çağa yansıttılar. Genciyle yaşlısıyla, kadınıyla erkeğiyle, çocuğuyla olgunuyla bu ışık insanlar kendi modellerini kendi içlerinden çıkarır oldular, Allah'ın inayet ve keremiyle...

Onlar insanlık semasında tulu' etmeden önce, yanınızda kalb hayatı, züht, takva ve dua denseydi, yalnızca Hazreti Ebu Bekir, Hazreti Ali ve Hazreti Ebu Zer gibi sahabî efendilerimiz aklınıza gelirdi zannediyorum; fedakârlık, cömertlik ve îsâr hasleti (başkasını kendi nefsine tercih etme ve yaşatmak için yaşama duygusu) gibi faziletlerden bahsedilse idi, sadece Ebu Talha, Sa'd b. Rebi,

Abdurrahman b. Avf misâli birkaç insanı yâd ederdiniz sanıyorum.

Allah ve Rasûlü uğruna her şeyini, hatta sevgili oğlunu bile fedâ etmeyi göze almış, kadınlık aleminin yüz akı analarla ilgili konuşulsaydı, Nesibe, Sümeyye, Sümeyra ve Ümmü Süleym dışında acaba daha kaç kişi gelirdi hatırınıza bilemiyorum!..

Kendini Allah'a adamış delikanlıları saymak zorunda kalsaydınız, Musab b. Umeyr, Asım, Hubeyb ve meleklerin yıkadığı Hanzala'dan başka yiğit bulmakta oldukça zorlanırdınız kanaatini taşıyorum.

Dünyaya hiç tama' etmeyen, gözü sürekli ahiretin koridorlarında yaşayan farklı bir genç kızı örnek göstermeniz gerekseydi, Hazreti Fatıma'nın kapısını çalmaktan gayri çareniz kalır mıydı, kestiremiyorum.

Annesi tarafından, süt yerine kendisine Efendimiz'in sevgisi emzirilen bahtiyar çocuklardan söz açılsaydı, –yaşı– Küçük Talha, Heysem ve Umeyr b. Ebi Vakkas benzeri isimlerden kaç tanesi dilinize dolanırdı hiç tahmin edemiyorum.

Evet, "kılletten kinaye" maksadıyla, yâni azlık ve nedretin boyutunu ifade etme kastıyla, her mevzuda sadece iki-üç isim vermekle yetinsem de işin doğrusu pek çok konuda, model olarak zikredebileceğiniz insanların sayısı sahiden iki elin parmaklarını geçmezdi ve o isimleri de yine çoğunlukla, en hayırlı asırlar olan sahabe, tâbiîn ve tebe-i tâbiîn dönemlerinden seçerdiniz.

Fakat, şimdilerde öyle mi ya?!.

Bu ifadelerle, ashâb-ı kirâm çağından bugüne dek, insanlık semâsının yıldızları olarak yön tayininde beşere kılavuzluk eden selef-i sâlihîni –hâşâ– görmezlikten geldiğim zannedilmesin. Daha yarım asır öncesine kadar, Allah'a gönül vermiş birer ruh insanı, bütün süflîliklerden ve bayağılıklardan arınmış birer nezâhet

âbidesi olarak mazimize şan veren aziz büyüklerimizi hafife aldığım sanılmasın. Bendeniz, ne zaman "sahabî, tâbiîn, Osmanlı.." dense "Aman canım, o eskidenmiş, geçmişle övünüp durmayı bırakın da bugünden haber verin artık." serzenişinde bulunanları nazara alarak, özellikle son birkaç yüzyıldaki "kaht-ı rical"e, kâmil insan kıtlığına dikkat çekmek istedim. Ayrıca, meseleyi cüz'î ve ferdî olmaktan çıkarıp küllî ve içtimaî şekilde ele alarak, tek tek ideal fertlerden ziyade, aynı mefkûreye dilbeste olmuş kimselerden meydana gelen "şahs-ı mânevî" üzerine bakışları yoğunlaştırmayı hedefledim. Yoksa, şu husus aksi iddia edilemeyecek bir gerçektir ki; başka toplumların, iftihar vesilesi kabul ettikleri sadece birkaç dâsitânî kahramanları olmasına mukabil, İslâm'ın ve bu necip milletin yetiştirdiği ehl-i hâl ve irfan sayılamayacak kadar çoktur. İşte, bu hakikatin en büyük delillerinden biri de günümüzün hak âşıklarıdır.

Şu asrın yüzüne kara çalan onca şeytanî tuzağa, kalb güvercinine kapan hazırlayan binlerce günah tutkununa rağmen bir bakın etrafınıza. Bakın, şu perişan dünyaya rağmen, -M. Akif'in ifadesiyle- "Yıkılmış köprüler, çökmüş kanallar, yolcusuz yollar; buruşmuş çehreler, tersiz alınlar, işlemez kollar; bükülmüş beller, incelmiş boyunlar, kaynamaz kanlar; düşünmez başlar, aldırmaz yürekler, paslı vicdanlar; tegallübler, esaretler, tehakkümler, mezelletler; riyâlar, türlü iğrenç ibtilâlâr, türlü illetler..." ağına takılmadan bahara yürüyen bahadırlara. Hangi hususta "örnek" arıyorsanız ahirzaman garipleri arasında mutlaka bulacaksınız.. bulacak ve çölde gül bitiren Rahmân u Rahîm'e sonsuz hamd ü senâ duygusuyla dolacaksınız.

Gönlünü Hazreti Vedûd'a vermiş, ağzı dualı, Rabbanî bir insan mı görmek istiyorsunuz? Öyleyse, günümüzün sevgi kahramanlarından birinin evine rastgele gidin ve gecenin zülüflerinin rûhânîler tarafından tarandığı demleri bekleyin. El ayak çekilir

çekilmez Saidleri, Talipleri, Rabiaları, Büşraları secdelerine koşarken göreceksiz. Sakın varlığınızı onlara belli etmeyin; herkesten kıskanırlar Yâr ile oldukları anları, ağyara duyurmak istemezler o içli yakarışları. Hem sizi fark etseler de bakamazlar yüzünüze; çünkü çoktan gözyaşlarına boğulmuşlardır insanlığın hüznüyle. Kim bilir sabaha kadar daha ne hicran güfteleri sıralar, ne ümit besteleri yaparlar o yakıcı sesleriyle...

Gözleriniz, yaşatmak için yaşayan, fedakâr ve cömert bir insan mı arıyor? Eğitime adanmış müesseselerden birinin mütevelli toplantısına uğrayıverin. Bir kanepeye de siz yerleşin ve sonra, omuzlarındaki sorumluluğun ağırlığıyla daha bir görkemli hâle gelen o insanlarla tanışın. Kendilerine sormayın onları; "kullardan bir kul" der de başka bir şey söylemezler. Yanınızdakine meraklı bir edayla yönelin; şunları duyacaksınız ondan: "Şurada oturan Arif Bey'dir; ilerleyen yaşına rağmen her hayırlı işe koşar, milletin faydasına olan her faâliyeti destekler. Üzüm bağlarını, evini ve arabalarını okulun yapımı sırasında himmet etti. Şu Ali Efendi'dir; gözü öylesine Cennet yamaçlarındadır ki değil malını, canını bile isteseniz, hiç diriğ etmeden Allah rızası için onu da verir. Bu da Mustafa Amca; o çok fakirdir, emekli parasıyla evini zor geçindirir; "hepimizin çocukları" dediği talebelere burs verebilmek için de akşama kadar küçük bir tezgahta sarımsak satar ve bütün kazandığını hemen bir öğrenciye ulaştırır. Yıllarca uğraşıp didinmiş, zor belâ bir ev satın alabilmişti; geçenlerde "Okul inşaatı yarım kaldı, ihtiyaç var." denilince evinin tapusunu ve anahtarını o titreyen elleriyle koynundan çıkarıp veriverdi. Hâ, bunların hepsi böyledir. Böyle olmasalardı tâ Moğolistanlara kadar yazı tahtaları, sıralar, masalar nasıl giderdi.. tâ Singapurlara, Tanzanyalara, uçakla bile ancak onüç-ondört saatte gidilebilen o ırak diyarlara bunca halıları, kilimleri kimler gönderebilir, kimler götürebilirdi."

Bir aralık söze girip "Elinizdeki fotoğrafa bakabilir miyim? Şu iki büklüm olmuş, alnı avucunda ağlayan ihtiyar da kim?" deyin. İhtimal, o zaman da şu cevabı alacaksınız: "O mu? Aydınlı Hacı Kemal derler ona, pîrimizdir bizim. Çok zengindi bir zamanlar; yedi sülalesine yetecek zeytinlikleri ve bir de maden ocağı vardı. Hocaefendi'yi birkaç defa dinleyince dükkanlarını ve hatta evini bile sattı.. talebeye burs verme, okullar açma gayretine o da girdi. Hayatı boyunca kiralık bir evde ya da bir okulun mütevazı odasında yattı kalktı; dünya namına arkada hiçbir şey bırakmadı. Adı ve hizmetleri yâd-ı cemil olarak kaldı aramızda. Biz onu kendimize örnek bildik. Onun gibi bereketli yaşayıp öteler için azık hazırlamaya ahdettik."

İsterseniz, model insan arayışına düşmüşken bir de Zeynep Ana'ya uğrayın. Öğrenciler yararına düzenlenecek kermes için yaprak dolma sararken bulacaksınız onu. Yanına varınca gözlerindeki yaşı sildiğini görmemiş gibi davranın; deyin ki;

"Zeynep Ana, ne mırıldanıyordun öyle?"

"Oğlumdan en çok duyduğum mısraları tekrarlıyordum; ciğerparem, başını omuzuma koyar, '...Senden ayrılığın hayâli bile / İçime bir keder salıyor anne / Ne zaman bir hicran bestesi duysam / Gözlerim meçhule dalıyor anne.' der dururdu."

"Ayrılık ve özlem zor olsa gerek, nasıl dayanıyorsun Ahmet'inin hasretine?"

"Ah oğul!.. Allah'a şükür, benim göznurum uzakta da olsa hiç olmazsa yaşadığını biliyorum. İki günde bir arıyor; sesini duyuyor, firkat sızısını dindiriyorum. Geçenlerde bizim Ayşe Hanım'ın biricik yiğidi, talebesini kurtarmak için atladığı gölde kendisi boğulmuş, şehit olmuş. Kadıncağız "Ben şehit anasıyım" deyip durdu, ağlamamak için sürekli dudaklarını kemirdi. Haberi gazetede okuyan Hocaefendi'nin çok gözyaşı döktüğünü duyunca, ilk defa o zaman ağladı ve ona şunu yazıp gönderdi: 'Hocam,

ben oğlumu 'rüzgar gülüm' diye çağırırdım. Ben onu Rabbimin yoluna adamıştım. Duydum ki siz ağlıyormuşsunuz. Ne olur siz ağlamayın. Bir rüzgar gülüm daha olsa onu da yolunuza feda ederdim."

"Şu seccadenin kenarındaki işleme ne güzel öyle!.."

"O mu? Onu bizim Sevde yaptı. Nişanlısı Nijerya'da öğretmen; seneye gelip onu da götürecekmiş."

"Sâhi, Meryem nerelerde? Çoktandır onu göremedim?

"Duymadın mı? Geçen sene nikahı kıyılır kıyılmaz daha evine girmeden havaalanına, oradan da Tuva'ya gitti. Orası neresidir ben bilmem. Uzakmış oğul, çok uzak; hem de pek soğukmuş. Annesine yazdığı mektupta demiş ki; "Anneciğim, burada ayaz paşa sürekli kol geziyor; torununa aldığım sütü buz olarak, kalıp hâlinde alıyor, ancak eritip ısıttıktan sonra içirebiliyorum. Damadın, soğukta donmamak için battaniyeleri iç çamaşırı olarak kullanıyor. Olsun, ayrılıklar, zahmetler, çileler.. hepsi O'nun rızası için değil mi?"

Evet, eğer zaten çok fazla uzatmış bulunduğum bu yazının istiab haddini aşmayacak olsaydı, daha onlarca misale telmihte bulunarak, dünyanın en ücra köşelerinde dahi bir meşale tutuşturmaya gayret eden bu devrin Musab'larını, şu asrın Hanzala'larını, onların hicret destanlarını, ihlas ve samimiyetlerini, akılları hayrette bırakan teşebbüs ve faâliyetlerini hatırlatacaktım. Belki de elinizden tutup sizi birkaç ortaokul ya da lise öğrencisiyle tanıştıracak, en son Kutlu Doğum haftasında Peygamber Efendimiz için yazdıkları mektupları okutacak ve şöyle fısıldayacaktım: "-Sahabenin fazileti mahfuz- ne farkı var onbeş asır önceki Heysem'le bugünkü Hubeyb'in? İkisininki de aynı Rasûl sevgisi, aynı aşk, aynı coşku değil mi?" Ötede mahcup mahcup duran vefalı ve kadirşinas Selim'i de gösterecek, anne-babası öldükten sonra elinden tutup onu okutan büyükleri için geceler boyunca

"Ya Rabbi, bana sahip çıkan, burs veren, kalacak yer gösteren, gönlüme Efendimin sevgisini içiren bu ağabeylerim Cennet'e girmeden ben de girmeyeceğim. Onlara rızanı ver, ya Rabbi" diyerek yakardığını anlatacaktım. Ne var ki mukaddime yerine karaladığım şu sözleri daha ziyade uzatmamak için sizi –hâlâ tâkatiniz var ise– bu kutluların evlerini, müesseselerini hayâlen de olsa ziyaret etmeye çağırarak, hâl-i hâzırda yaşanmakta olan destanı seyre davet ediyorum.

İşte elinizdeki kitapçık ile –belki de haddim olmayarak– "hey gidi günler"de "tahta kulübe"den etrafa yayılıp "suyun ötesi"ne kadar uzanan aşk ateşiyle bağrı dağlanmış "Yanık Yürekler"in şiirimsi hayatlarından birkaç küçük mısrayı nazara vermeye gayret ettim. Okyanus ötesindeki buruk günlere dair notlarımın bir kısmını sizinle paylaşmaya çalıştım. Ve en çok da "Tahta kulübe ruhu hâla canlıdır, dimdik ayaktadır; o içindeki aşk ateşiyle yürekler yakmaya devam etmektedir!" demek istedim. Aleyhte yazılan onca yalan, iftira ve tezvir varken, -bozuk bir üslupla ve kırık dökük ifadelerle de olsa- doğruları tarihe not düşmemeyi hem muhterem Hocamıza hem de iman hizmetine karşı vefasızlık saydım.

Üç bölümden oluşan bu kitapçığın "Gurbet Mektupları" faslında M. Fethullah Gülen Hocamız'la alâkalı karaladığım yazılara yer verdim. Bu yazıların bazıları değişik mecmualarda ve birikisi de farklı kitaplara takdim olarak neşredilmişti; ama hepsinin bir arada olması için yeniden gözden geçirerek ve tashihlerde, ilavelerde bulunarak onları da bu çalışmaya dahil ettim. Suyun ötesinin, bazılarının zannettiği ya da kasdî olarak o şekilde yaydığı gibi bir tatil beldesi olmadığını, aslında buraya ancak iradî sürgün diyarı demenin gerçeği yansıtacağını misallerle anlatmaya gayret ettim. İkinci bölümde, "Hicret ve Aşk Bestesi" başlığı altında doğrudan "Gönüllüler Hareketi"ni ve kara sevdalıları konu edinen yazıları sıraladım. Üçüncü bölümde ise, "Kur'ân İklimi"

adıyla Hak Kelâmı'nın ışığında mütâlaa ettiğim bazı mevzuların ruhuma tesir eden yanlarını ve vicdanıma "keşke" dedirten hususları ele aldım.

Bu kitapçığı herhangi bir şey öğretmekten ziyade bir duygu paylaşımında bulunmak ve aynı hislerle meşbu olduğumuza inandığım dostlarla dertleşmek için neşrettiğimi ifade etmeliyim. Binaenaleyh, Muhterem Hocamızın hayatında ve sohbetlerinde en çok dikkat çeken mevzuları işlemeye çalıştığımı da söylemeliyim. Ayrıca, "Hâcer, Aşk ve Hicret", "İsmail'ini Kurban Et!" ve "Kâbil'in Çocukları ve Şeytanî Yorum" başlıklı yazılarda komşu bir ülkenin velûd dimağı tarafından kaleme alınan ve Mustafa Çoban Bey tarafından tercüme edilen "Hacc" kitabından çok istifade ettiğimi belirtmeliyim.

Bu vesileyle, hüzünlü gurbetin bir an önce sona ermesini diliyor; aziz Hocamızın sağlık, sıhhat ve afiyet içinde daha uzun seneler yaşayarak bundan sonra da gönüllerimizi doyurmasını Cenâb-ı Allah'tan dileniyorum.

Rahmeti Sonsuz'un merhameti, Şefkat Peygamberi'nin ve Beyan-ı İlâhi'nin şefaati ve yanık yüreklerin duaları ümidiyle...

Osman Şimşek

Pennsylvania, 13 Haziran 2007

baharayolculuk@gmail.com

Birinci Bölüm

GURBET MEKTUPLARI

O CAMİ'NİN HATÎBİ

"Orada Uzakta Bir Cami" vardı; rengini, şivesini içindeki cemaatin sinelerindeki heyecandan, onların çehrelerindeki samimiyet ve nuraniyetten, ümit ve beklentilerindeki derinlikten alan, bir mânâda seyyar ve seyyal bir mabed bulunmaktaydı. O caminin dertli sesi, mabedi ve onu dolduran cemaati anlattı Sızıntı dergisinin Ağustos-2003 başyazısında.. anlattı ama, sanki orada bir de bağrı yanık, gözü yaşlı ve insanlığın problemleriyle iki büklüm bir nâsih, bir rehnümâ, bir vaiz, bir hatîb yokmuş gibi ondan hiç bahsetmedi.. bahsetmezdi de zira o bir tevazu ve mahviyet insanıydı. Bu sebeple, nefsim ve neslim adına bir vefa ve minnettârlık ifadesi olarak, kırık-dökük sözlerle ve perişan hissiyatla da olsa, bu yazıda o günlerle ve o caminin hatîbiyle alâkalı birkaç hususu dile getirmeye çalışacağım.

Çok değil, daha onbeş-yirmi sene önceydi. Dünyanın dar budlarında sıkıştığımız, şeytan, nefis ve hevâ tuzaklarına maruz kaldığımız günlerde bir müjde dolaşırdı kulaktan kulağa. "O, şurada gönüllere seslenecekmiş; bizleri yine elimizden tutup altın çağlara götürecekmiş" diye. Günlerce öncesinden yolculuk hazırlıkları başlardı. Oruçlar tutulur, Kur'ân ve dualar okunur,

namazlar kılınır; maddî-manevî temizlik yapılır ve sanki ötelere gidiş için hazırlanılırdı. Hele Hatîbin, "ne anlatırım, ne derim" şeklinde dertlenmesi, Peygamber kürsüsünün hakkını vermek için günlerce uykusuz kalması, ağrı kesici ilaçlarla, iğnelerle ayakta durmaya çalışması... bir fısıltı hâlinde dört bir tarafa yayılınca sineler bütün bütün heyecanla atmaya başlar, aradaki günlerin çabucak geçmesi ve o muhteşem vaaz anının hemencecik gelmesi beklenirdi.

Bu hazırlık ve bekleyişlerin bir başka mânâsı daha vardı. O Hatîbi görmeye, dinlemeye gidenler, -şucu, -bucu oldukları ya da devlet devşirme peşinde bulundukları için gitmezler, hatta böyle şeyleri akıllarından bile geçirmezlerdi. Onlar yanan bir sîne görmek, insanlık için inleyen ney-misal bir kalbin sesini duymak için yollara dökülürler; mesafeleri katederken Efendimizin de oraya geleceğini, kendisi için toplanan insanların arasına gireceğini ümit ederler; O'nu göremeseler de O'nun tarafından görülmeyi ve defterine kaydedilmeyi umarlardı. Bundan dolayı o yolculuklar, sadece bir vaaza gidiş değil, mânen Allah'a ve Rasûlü'ne seyr u sefer gibi kabul edilirdi.

O seyyar ve seyyal cami, uzun süre Bornova'da, daha sonra kimi zaman Üsküdar'da, bir başka vakit Süleymaniye, Hisar, Şadırvan ya da Fatih'te misafirlerini ağırlardı. Türkiye'nin her yanından ona doğru, aynı yöne ve aynı gayeyle giden arabaların, otobüslerin, değişik vasıtaların yolcuları, her durakta farklı bir heyecan ve sevinçle dolar; geçen her dakika ve saatle beraber kutlu buluşmaya biraz daha hazır hâle gelir; mikrofondan gelen Kur'ân ve ilâhî sesleriyle âdeta büyülenir ve bambaşka bir ruhânîliğe bürünürlerdi. Mola yerlerinde karşılaşmalar, asırlık ayrılık ve hasretten sonra birbirine kavuşan sevgililerin vuslatı kadar içten, sıcak, yakıcı ve sihirliydi. Ah o tebessüm eden masum çehreler; ah o, "Bu da gelmiş!" sevinciyle yaşaran gözler!..

Hatîbin gelişinden saatlerce önce cami dolar, daha fazla insanın istifade etmesi için âdeta istiflenen cemaat bakışlarını mabedin girişine çevirir ve onu beklemeye koyulurdu. Kulaklar yine bülbül-edâ hâfızlarda, nazarlar kapıda, yürekler her içeri girenle oturup kalkmakta ve onu intizarda olurdu. Artık vakit kemâle erince, "Talaa'l-bedru aleynâ – Üzerimize bir dolunay doğdu!" sözleri kubbelerden dışarı taşardı. Lâkin, bu sözler sona ermeden Hatîb içeri girmez, hatta böyle istikbal edilmekten rahatsız olur ve "Bu şekilde ancak Kainatın Sultanı Peygamber Efendimiz karşılanmalı.." derdi. Fakat, o cemaat zaten Sultan'ın da gelip tahtına oturmasını beklemiyor muydu?

Çoğu zaman, daha Hatîb kapıda belirir belirmez hıçkırıklar duyulmaya başlardı. Bu, tarifi imkânsız ve sırf Allah rızasına bağlı bir sevginin tezâhürüydü ki ancak gözyaşları ona tercüman olabilirdi. Cami, o tok ve derin sesin duaya durmasıyla artık dünyadan ve dünyevîlikten tamamen uzaklaşır; iki saatlik bir sırlı yolculuk, maziye ve ötelere seyahat başlardı.

Hatîbimizin sözleri Kur'ân ve hadis kaynaklıydı. O, vahyin mesajlarıyla soluklanır; onlarla rahmet kovasını doldurur ve susuzların imdadına koşardı. Ashâb-ı Kirâm'ın, ayetleri ve hadisleri anlayış şeklini esas alır; hadîsin devâsâ hâfız ve yorumcuları, tefsirin dâhî imamları, fıkhın emsalsiz müçtehitleri, dinin eşsiz müceddidleri, mâneviyât ikliminin binlerce evliyâ, asfiyâ, ebrâr ve mukarrabîni, kelâm, mantık, muhâkeme ve fünûn-u müsbete allâmeleri ve daha onlarca değişik sahada yüzlerce fen ve ilim adamının bağ ve bahçelerinden derlediği meyvelerle kendisini dinleyenlere ziyafetler sunar, onlardan aldığı malzemeleri de kullanarak bîhemtâ terkiplere ulaşır, düşünce ve kalb hayatı adına terütaze ürünler ortaya koyardı. Onu dinlemeye can atanlar arasında ilim adamları, akademisyenler ve üniversite öğrencileri de bulunurdu; çünkü o, dini ilimlerin yanı sıra fizik, kimya,

astronomi, biyoloji, jeoloji ve tıp gibi sahalarla alâkalı da pek önemli hakikatlere değinirdi.. iman ve İslâm burcunda dolaştığı aynı anda termodinamik ve paleontoloji seralarında da meyveler dererdi.. ihlas ve ihsan ufkunda kalbî ve fikrî seyahat ederken tefekkür mekiğini adaptasyon, natürel seleksiyon, yaratılış, varoluş ve evrim gibi kavramlar üzerinde de götürür getirir, hayata bakış dantelasını din ve ilim, kalb ve akıl nakışlarını beraber kullanarak örgülerdi.

Allah'ı; zât, sıfât ve isimleriyle, hem de mevzûnun gerektirdiği incelik ve hassasiyetle fevkalâde bir muvâzene içinde; kıyamet ve haşr ü neşri, hesap ve cennet ü cehennemi, ümitle gürleyen bir ürperticilik ve dehşet eşliğinde; melâike, ruh, cin ve şeytanı, gaybın esrârengizliği arkasında; îmânı, ameli, amelde ihlâsı baharın renk renk çiçekleri hâlinde öyle bir resmederdi ki insan O'nun çizdiği o muhteşem tabloları seyrederken, gönlünün nasıl yunup yıkandığını, temiz fıtratların îmânla nasıl neşv ü nemâya hazırlandığını, İslâm'la nasıl boy atıp geliştiğini, ihlâsla nasıl bir tûbâ-i cennet hâlini aldığını âdetâ görür gibi olurdu.

Hatîbin, o aşkın heyecanı, gözyaşları, hıçkırıkları, mehâbet ve mehâfet tavırları; ağlayan, kıvranan, bu hislerini açığa vurmamak için çoğu zaman yutkunan ve dudaklarını ısıran vaziyeti; bazen gözyaşlarının ve hıçkırıklarının ritmine yetişemeyen kalbinin duracak hâle gelmesi ve hatta bayılması; derd u ızdırabı, insanlığa karşı sevgisi ve içini kavuran şefkati.. semâlara doğru açılmış kollarıyla âdeta bütün camiyi kucaklaması ve onun çırpınışlarına dem tutan kürsünün lerzeye gelmiş gibi tir tir titremesi... bizi öylesine kendimizden geçirir, cismâniyetimizden uzaklaştırırdı ki bazen ehl-i semâyla kolkola olduğumuz zehâbına kapılırdık. O konuşurken başlarımız döner, bakışlarımız buğulanır, kalbimiz kafesinden dışarı fırlayacakmış gibi heyecanlanırdık. Korkardık yanımızdakinin bayılıp gitmesinden, ötekinin sinesinin

çatlamasından. Ne kadar hissiz ve duygusuz olsak da biz de salardık kendimizi içinde bulunduğumuz atmosfere; herkesi saran merhamet, recâ ve havf meltemine.. o büyülü havanın bizi çekip götürdüğü engin his denizlerine yelken açardık ve aşardık içinde bulunduğumuz zaman dilimini.. mazinin zümrüt yamaçlarında şanlı geçmişimizle ve o günlerin kahramanlarıyla diz dize, gönül gönüle gelir, el ele verirdik.

Hatîbimiz, ellerimizden tutup bizi bazen Bedir'e, bazen Uhud'a, bir başka gün de Yermük'e götürürdü. O, tarihi sadece anlatmazdı; sanki bahsettiği tabloların içindeydi ve o zaman dilimlerinde yaşardı. Akabe'de o da Peygamberi Medine'ye çağırır, Hicret'te O'nun yanında yer alır, "ağacın altında" Kutlu Nebi'ye biat edenler arasında o da el kaldırır ve bizleri de o günlere, o saadet anlarına taşırdı. Her vaazda bizi bir başka sahabiyle tanıştırır ve ona dost yapardı; bugün Musab, yarın Ammar, bir başka gün Hanzala ile sarmaş dolaş olurduk onun vesilesiyle. Hatta, Sahabe Efendilerimizi (Allah hepsinden razı olsun) kendimize o kadar yakın hissederdik ki etrafımızdakileri dikkatle süzer ve "Acaba bunlardan hangisi Ebu Bekir, hangisi Ömer; yoksa, şu sarı gömlekli çocuk Umeyr b. Ebi Vakkas mı?.." diye düşünmeye başlardık.

Onu dinlerken, büyülü bir "zamanda yolculuk" yapar; Osman Bey'den mefkûre dersi alır; "Attan inmeyesüz!.." diyen Murad Hüdavendigar'la beldeler aşardık.. Süleyman Şah'ın yanında Çanakkale'den Gelibolu'ya geçer, varır Bolayır'a ulaşır, kefen yerine giydiği bembeyaz elbiseler içinde "Allahım, milletime nusret, bana da şehadet" diye yalvaran şanlı şehzadeyi dinler ve şehit olduktan sonra da onun yerine bir meleğin vekaleten mücahede ettiğini hayret ve hayranlıkla seyrederdik.. Fetih Sancağı'nı Fatih'in elinden kapmak için Ulubatlı Hasan'la yarışır; Yavuz'un ardında kızgın çölü geçerken onun da önünde yürüyen Zat'a

hürmeten atlarımızdan iner ve şevk kanatlarıyla yol alırdık.. Sultan Ahmed'in kavuğunda taşıdığı Peygamberin ayak izlerinin resmini yüzümüze gözümüze sürer, onun "Ahmedâ durma yüzün sür kademine ol gülün." sözleriyle kendimizden geçerdik.. Cemaatle namazı hiç aksatmayan 4. Mehmet'le aynı safı paylaşırdık... ve nihayet muhteşem bir milletin perişan hâline ağlar, hıçkırığa dönüşen "Bir yiğit vardı gömdüler şu karşı bayıra.." feryadıyla Abdülhamid Han'ın gözyaşlarına dem tutardık. Neyse ki asil milletin eşsiz Kurtuluş Mücadelesi imdadımıza yetişirdi de Çanakkale'den Maraş'a kadar bir destan yazan / yaşayan Mehmetçik sayesinde yanaklarımızdaki yaşları siler ve istikbale daha bir ümitle bakardık.

Unuturduk asrın karanlıklarını, yıkardık gözyaşlarımızla çağın lekelerini. O Hatîb, kova kova âb-ı hayat boşaltırdı üzerimizden. Ötelerin sesini dinler, mâverânın muştusunu alırdık onun soluklarından. İnsanî duygularımız dirilir, ruhlarımız kurtuluverirdi prangalarından. Doyamazdık o bereketli ve pek samimi sözlere; kendimizi gönlümüze teslim edip hıçkırıklarla gürlerken, içimizde bir kor hâline gelen ümit ve beklentilerimizin sıcaklığıyla sinelerimizi ısıtırken hiç ayrılmak istemezdik o münevver dakikalardan.

Biz, Allah'a saygıyı, Peygamber'e hürmet ve sevgiyi, mü'minlere karşı muhabbet ve tevazuyu o Hatîb'de görürdük. O, ruhumuza işleyen sesi-sözüyle bize Allah'ı tanımanın güzelliğini, Peygamber'e ümmet olmanın tadını, mü'minlerle beraber bulunmanın şirinliğini duyururdu.. duyururdu da her birerlerimiz, "Allah ne güzel, Efendimize ümmet olmak ne tatlı, mü'minlerin yaşaran gözleri ne hoş, cami ne şirin ve onun adına bir araya gelmek ne bahtiyarlık..." der; bize o nimetleri bahşeden Rahmeti Sonsuz'a nasıl şükredeceğimizi bilemezdik.

Hatîbimiz, hep Cânan derdinde olmuş, cânı hiç düşünmemişti; her vaaz ve nasihati sohbet-i Cânan mahiyetindeydi.

Aktüaliteyi, günlük siyaseti, güft u gûyu hiç yaklaştırmamıştı kürsüye, minbere. Dahası o, anlatılanların ütopya olmadığını göstermiş; sahabeyi, evliyâ ve asfiyâyı uzaktan da olsa tanımamızı sağlamış; bizi dinimiz, mânevî dinamiklerimiz, mazimiz ve millî kültürümüzden utanma gibi çaresiz bir hastalığa tutulmaktan, aşağılık komplekslerinin esiri olmaktan kurtarmıştı. Her hitabı, acz u fakrimizi hatırlamaya bir vasıta, tefekküre bir vesile, aşk u şevke bir kaynak ve şükür duygularımızı kamçılayan bir müşevvik olmuştu. Bir kardeşlik mayası atmıştı sinelerimiz arasına. Kin, nefret, hiddet ve gayzı dirilmemek üzere gömmüştü kabirlerine. Her birimiz, diğerinin ayağıyla da yürümeye, gözüyle de görmeye başlamış, yalnızlıklardan kurtulmuştuk.

Onu dinlerken, hâlimizden çok utanır, topyekün mücessem mahcubiyet kesilirdik. Nefsî ve şeytanî duygularımız üzerine inip kalkan, onun tuttuğu şefkat ve merhamet çekiciyle cismanî yanımızı ezer; kalbî-ruhî bir şekil alma ve İslâm potasına dökülme adına çekicini biraz daha, biraz daha indirip kaldırmasını beklerdik. O da hassas bir madenci edasıyla bizleri yontar, düzeltir ve mü'min kalıbına uygun hâle getirirdi.

O konuşurken, Cehennem'le noktalanan uçurumun önünde durmuş, sevdiklerini ebedî azaptan korumak için çırpınan bir insanın çığlığını ya da yavrusunu ateşten kurtarmaya çalışan bir annenin feryadını duyar gibi olurduk. Bilirdik, o bizim için ağlıyor; neslimiz ve topyekün insanlık için inliyor.. bilirdik ve bizim için ağlayan bu gaye insanın gözyaşlarına ümit gamzeleriyle, istikbal tebessümleriyle mukabelede bulunurduk. Bir ahiret alış-verişi bu şekilde sürer gider ve hiç istemesek de iman, İslâm, ihlas limanından yola çıkarak başladığımız semâvi yolculuk acz, fakr, tefekkür, şevk ü şükür sahilinde son bulurdu; seyir müddetince duyulup görülen güzelliklerin tadını hatıra bırakarak ve gönüllere bir sonraki beraberliğin arzu ve iştiyakını salarak...

O günkü şölene katılma bahtiyarlığına ermiş insanlar, ağlamaktan gözleri kıpkırmızı kesilmiş, sîret ve suretleri bütün bütün uhrevîleşmiş olarak camiden çıkarlardı. Avlu, nuranî ve pek sırlı buluşmalara, hasret gidermelere, hâl-hatır sormalara ve kardeşliği iliklere işleten sarılmalara sahnelik eder ve bu birbirinden tesirli tablolar bazen tâ ikindi namazına kadar sürerdi. Hatîbin, dua ve niyazlarla kalblerimize attığı sevgi tohumları daha oracıkta meyveye durur, vaazın havası içimizi öylesine sarardı ki asırlık ayrılıkları aşmışçasına kucaklaşır, birbirimizi güller gibi koklar, gurbet yaşamışlar gibi sarmaş dolaş olur ve hasret giderirdik.

Oradan ayrılır; yol boyu vasıtalarımızın mikrofonlarından yayılan Kur'ân, ilâhi, dua ve şiir seslerine kulak vererek; en iç yakıcı intibaları dinleyerek, Hatîbimizin anlattıklarını bir kere daha aramızda mütalaa edip kaçırdığımız hususlar olmasın diye notlar tutarak, yenilenme ve müslümanca yaşama adına iradelerimizi tekrar gözden geçirerek, daha iyi birer kul olabilmemiz için kararlar alarak ve azim, ümit, aşk u heyecanla dopdolu olarak evlerimize dönerdik.

O caminin Hatîbi, tebliğinde ısrarlı oldu, hiç yılmadı. Anlattıklarını anlayıp kavrayacak insanları da bizzat kendisi yetiştirdi. İlk günlerde en müthiş meselelerden bahsedilirken bile esneyen, uyuyan kimseler vardı karşısında. Fakat, o ümitsizliğe düşmedi, "dinlemiyorlar" demedi; sadece iç döktü Rabbisine, hasret ve hicranla inledi; birgün Allah'ın gönüllerde tesir halketmesini sabırla bekledi. Çok zaman geçmeden de Rahmân u Rahîm susuzluğunu ve açlığını müdrik insanları birer birer o camiye sevk etti.

Hatîbimiz, ferdî, ailevî, iktisadî ve ictimaî problemlerimize çareler teklif etti, yollar gösterdi. Milletimizin ufkunu açtı, bütün dünyayla ışık alış-verişine yönlendirdi. Hayatla zıtlaşmayan mesajlar verdi. Ütopik tekliflerde bulunmadı. Teklifleri hep tatbik

edilebilir cinstendi. Aynı zamanda o, teklif ettiklerini herkesten önce kendisi pratiğe döküverirdi.

Anlattıkları zamanla aşınmadı, eskimedi; vaaz, sohbet ve konferansları canlılığını, orijinalliğini hep korudu. Anlattıkları yirmi-otuz sene sonra aynıyla kitaplaştı, elden ele gezer oldu.

Kulluk yolunda önümüze koyduğu işaret taşları hayat boyu bize yol gösterdi, önümüzü aydınlattı. Aradan geçen bunca yıl o vaizin hatıralarını unutturamadı. Hâlâ onun sözleri var kulaklarımızda.. "hey gidi günler" virdi sürekli dudaklarımızda...

İşte, Hazreti Aişe'yi anlatıyor; ona karşı sevgisi tarife gelecek gibi değil. "Anam" diyor birkaç kere ve sonra "Öz anneme de bu kadar tatlı 'anam' demedim o da darılmasın..." ifadesiyle başını kürsüye koyuyor, ağlıyor. Eğilmesi, ağlaması, o sevgi tüten hâli hâlâ hayalimizden silinmedi.. ve ne zaman Hazreti Aişe anılsa yanımızda, "Anam" hitabı düşer mutlaka aramıza.

O günlere ulaşıp da "Yâ le'l-ensâr..."ı bilmeyen, yüzlerce kere tekrar etmeyen var mıdır acaba? Hani, bir savaş sırasında Ebu Akil bu sözü duyunca, onca yara-beresine rağmen ayağa kalkmış ve koşmuştu. Kendisini durdurmak isteyen Abdullah b. Ömer'e "Duymuyor musun bizi çağırıyorlar!.." demişti. Hatîbimiz bu manzarayı destanlaştırırken o mehîp edasıyla bir kere söyleyince, artık "Yâ le'l-ensâr..." da bizim iksirimiz oluvermişti. O günden beri, ne zaman az geride kalsak, ne zaman biraz aksasak "Bizi çağırıyorlar!" der diriliriz.

O Hatîb, sürekli ağlayan bir Osmanlı paşasının silüetini kazımıştı zihinlerimize. Abdülhamid devrinde orduda binbaşıyken, miras kalan serveti iyi değerlendirip daha rahat bir ömür sürmek için değişik makamlara istifa dilekçesi veren, ama istifası bir türlü kabul edilmeyince bizzat Sultan'ın huzuruna çıkarak talebinin kabulü için ısrar eden ve sonunda Abdülhamid'in, öfkeli bir edayla ve elinin tersiyle iter gibi bir tavırla, "Haydi seni istifa

ettirdik!" şeklindeki itabına muhatap olan insanı anlatmıştı vazife kaçkınlarının âkıbetine misal olarak... Kendisine ihtiyaç duyulduğu bir zamanda, hem de Sultan'ın rızası olmamasına rağmen vazifeden ayrılan binbaşı, o gece rüyasında Rasul-i Ekrem'in orduyu teftiş ettiğini görmüştü. Rüyada, bütün birlikler mükemmel şekilde resm-i geçitte bulunuyorlar; derken sıra onun birliğine geliyordu. Başında kumandanı olmadığı için o birlik darmadağınıktı. Efendimiz'in, "Abdülhamid! Nerede bu ordunun kumandanı?" sorusuna karşılık Padişah, "Ya Rasûlallah! İstifasını istedi, çok ısrar etti; biz de istifa ettirdik." cevabını verince Rasûl-ü Ekrem şöyle buyurmuştu: "Senin istifa ettirdiğini biz de istifa ettirdik!.." İşte, bu rüya üzerine, "Ben ağlamayayım da kim ağlasın! O'nun istifa ettirdiğini kim kabul eder?" deyip bitevî hüzün nöbetleri tutan ve sürekli gözyaşı döken o paşanın hâli, Hatîbimizden dinlediğimiz ilk günden itibâren bir nâsih, bir uyarıcı gibi hep önümüzde durmaya ve bize "Milletinize hizmetten bir an bile el çekmeyin, yoksa siz de istifa ettirilirsiniz!." ikazında bulunmaya başlamıştı.

Diğer bir vaazda Hatîbimiz, "Ey adının üzerine çizgi çekilmesinden endişe eden dostlar! O'nun kapısında "Dost" deyin inleyin ve sonuna kadar da o eşikten ayrılmayın. Burkuntu yapan sevimsiz yazıları O silecektir." diye figan edince, bu defa da bize "Dost Dost" diye yakarmak düşmüştü.

"Efendim" tekrarlarıyla Sonsuz Nur'dan ışık istemişti de bir başka zaman, yüzlerce kere dinlemiştik sohbet kasetinin o bölümünü: "Seyyidî, sultanlık mülkünü gedâdan esirgeme.. Seyyidî, başımızdan eksik olma.. Seyyidî, havanın bulandığı, ortalığın karardığı şu günlerde bizi bizimle başbaşa bırakma.. Seyyidî, Medine'nin peçesini kaldır; şu vatanın ufkunda da boy göster Seyyidî. Tükenme durumuna geldik, etrafı yangın aldı; Seyyidî bizi bitirme, bize şefaatçi ol." Bu tazarruyu ilk duyduğumuz andan

bu yana, biz ne zaman yalnızlık hissetsek, önümüzü karanlık görsek "Seyyidî" deyip inler olmuştuk.

Pek çoğumuz, onun "tahta kulübe"sini hiç görmedik, ama hepimiz onu çok sevdik. Bir gün Hatîb, "Ah tahta kulübem, her şey senin içinde kaldı gitti." deyip inkisarlarını dile getirince, o mütevazi günlerin simgesi hâline gelen küçük, şirin, tarih kokulu odacık hülyalarımızın sarayı oluvermişti.

Ondan dinlediğimiz ayetler, hadis-i şerifler daha sonraki senelerde de bize çok tanıdık geldi, sürekli tebessüm etti. Yıllar var ki duyduğumuz tek kelime bile o Hatîble, o cami ve oradaki samimi gönüllerle alâkalı pek çok hatırayı canlandırır oldu zihnimizde. Mesela, özellikle yatsı namazından sonra okuduğumuz Bakara Suresi'nin son iki ayetini ne zaman dinlesek ve "İşittik ve itaat ettik ya Rabbenâ, affını dileriz, dönüşümüz Sanadır." mealindeki bölüme geliversek, Süleymaniye'de buluruz kendimizi. O günkü insanların "Semi'nâ ve eta'nâ" çığlıklarına karışır soluklarımız. O yakarışlar arasında semâlara yükselir "İşittik ve itaat ettik" nakarâtımız.

Ne zaman, "Ama onlar, Allah'ın kudret ve azametini hakkıyla takdir edemediler, O'na lâyık tazimi göstermediler. Hâlbuki bütün bir dünya kıyamet günü O'nun kabza-yı tasarrufunda, gökler âlemi de bükülmüş olarak O'nun kudretindedir." mealindeki Zümer Suresi'nin 67. ayet-i kerimesini okusak yine o günlere gideriz. Hatîbimizin iki büklüm oluşunu, "...edemedik ya Rab, Seni hakkıyla takdir edemedik" diye inleyişini hüzünle seyrederiz. Ve hiç farkında olmasak da yer yer O'nun rububiyetini bizim de ubudiyetimizi düşünür, "edemedik, edemedik" diye mırıldanırız.

Evet, çocuk ve genç denecek yaşta olduğumuz o günlerde, Hatîbimizi tam anlayamasak da fecir ve nevbahar muştularını kavrayamasak da o zaman dahi onun derd u ızdırabının, bütün camiyi, hatta topyekün ülkeyi saran hıçkırıklarının, hasret

ve hicranının, heyecan ve dualarının cevapsız kalmayacağına inancımız tamdı; inanıyorduk ki Allah onu yalnız bırakmayacak, Efendimiz'in ruhâniyeti ondan hiç ayrılmayacak...

Keşke o "hey gidi günlerde", onu dinlerken yakaladığımız ruh hâlimiz hep devam etseydi. Keşke o aşk, şevk, ümit ve kararlılık hep sürseydi. Biz, şimdilerde o günleri yadedince kendimizi birer öksüz, birer yetim ve birer evsiz-barksız gibi hissediyoruz. Hicran ve hasretimizi, mazide onu dinlemiş olma lütfu ve ötede de dinleme arzu ve ümidiyle gidermeye çalışıyoruz. Ve her şeye rağmen, onun içimize attığı hak ve hakikatin, iyilik ve güzelliğin temsilcisi olma korunu, sinelerimize saldığı yaşatmak için yaşama ateşini hiç eskimeyen hatıralarla hep canlı tutmaya çabalıyoruz.

Allahım, kainatın zerreleri adedince Sana hamd ü senâ olsun ki bize o ölümsüz anları tattırdın. Efendim, binlerce salât u selam Senin, ailenin, ashâbının üzerine olsun ki varlığını ruhlarımıza duyurdun ve bizi hiç yalnız bırakmadın.

Ve ey orada uzaktaki caminin hatîbi, Sana da sonsuz teşekkür ederiz ki bize ötelerin ses ve soluğunu dinlettin.. biz sana uzak olsak da sen ruhumuza işleyen sesinle hep içimizdesin...

İRÂDÎ SÜRGÜN

Muhterem Fethullah Gülen Hocamız, yetiştirdiği rengârenk çiçeklerin sulanmayı beklediği bir bahar sabahı ayrıldı ülkesinden… Onca yükün altında kalıp ezilen kalbinin tıbbî müdahaleye ihtiyacı vardı. Gidecek, sebeplere müracaat ederek tedavi görecek ve neticeyi Rabbine bırakıp sılaya, sevdiklerine dönecekti…

Onun ayrılışından sonra ülkede fırtınalar kopmaya başlamıştı. Sevgi ve diyalog diyen insanlar açısından can vatan yaşanmaz bir yer hâlini almıştı. Çünkü, Türkiye'deki barış atmosferinden hoşlanmayan dış mihraklar ve onların içimizdeki piyonları ayaklanmış ve "hoşgörü", "diyalog", "sevgi", "kavgasız bir dünya" gibi kavramlara karşı âdeta savaş açmışlardı. Toplumu oluşturan fertlerin birbirlerine karşı güvenlerini sarsmış; milletin değişik kesimleri arasına sûizan ve kuşku tohumları saçmışlardı. Bahar çiçeklerini gayz selleriyle söküp en yakın nehre sürükleme azmindeki tufanlar, nefretlerin, kinlerin, düşmanca duyguların önündeki sevgi bendini, şefkat kahramanlarının sinelerinden oluşan dostluk seddini yıkma gayretindeydiler. Hayatını şiddete, kine, nefrete bağlamış ve düşmanlıktan başka bir şey düşünmeyen bu marjinal grup, dostluk, sevgi ve kardeşlik istemiyordu. Onların emel

ve arzusu, bu milletin sürekli kavgalarla ömür tüketmesi; pozitif enerjisini, birbiriyle vuruşmak suretiyle yok etmesiydi...

Düşmanlığa kilitlenmiş bu huysuz ruhlar herkesten ve her şeyden önce "gönüllüler hareketi"ne ve özellikle de Muhterem Hocamıza karşı cephe almışlardı; zira, o günlerde birlik, beraberlik, sevgi ve kardeşlik hesabına yükselen en gür ses Hocaefendi'nin sesiydi.. ve onlar kendilerini dinletebilmek için bu sesi mutlaka kesmeliydiler. Maalesef, bu zavallı mülahazalarla her şeye saldırdı, her fikir ve düşünceye muhalefette bulundu ve bir anarşist tavrıyla her hayırlı faâliyetin karşısında oldular. En yararlı sözleri, beyanları sağa-sola çekti, böldü, parçaladı, montajlarla farklı kalıplara soktu ve tahribin en utandırıcı örneklerini sergilediler. Sonra da sevgi ve hoşgörü temsilcileri hakkında akla-hayale gelmedik iftiralar yaydılar; onların en samimî davranışlarını dahi evirip-çevirip hiç olmayacak bir kısım gâyelere, hedeflere bağlayarak bütün hayırlı işleri kundakladılar.

Sadece dini ve davası için yaşayan aziz Hocamız işte böyle bir dönemde, kendisinden dolayı menekşelere, lâlelere, zambaklara, sümbüllere zarar gelmemesi için gurbeti seçti; onları Sahib-i Hakîkî'ye emanet etti, gönlünü "ilk çiçekler"in yanında bırakarak toprak olup güller bitireceği bir başka diyara gitti. Gitti ama şu sözler de dilinden hiç düşmedi:

"Derken, mevsim-i baharda bir sabah, baktık ki her tarafı bir garip şubat soğuğu basmış; karın, kışın, buzun dehşetiyle ürperdik. Ve buraya, okyanus ötesinin sıcaklığına geldik; ama içimiz hiç ısınmadı. Çünkü gönlümüzü orada bırakmıştık. Yaz sıcağında titredik durduk."

Aslında, önce îman ve aşk, sonra yığınları saran yanlışlıklara karşı mücâdele etmek ve nihayet insanlığın mutluluk ve saadeti uğrunda, yurt-yuva her şeyi fedâ ederek, başka âşinâ gönüller aramak üzere yeniden yollara dökülmek hemen her kudsînin

kaderinde değişmez çizgilerdendir. Her insan anne karnından çocukluğa, çocukluktan delikanlılık ve olgunluğa, derken yaşlılık ve ölüme uğrayan bir mecburi yolcu olduğu gibi, ellerindeki meş'âleyle çağlara ışık saçan, sinesinde tutuşturduğu kıvılcımlarla kendine gönül verenlerin ruhlarını aydınlatıp onları iman ve ümit kuşağında ölümsüzlüğe hazırlayan yüce rehber ve yüksek kâmetler de hep birer yolcudurlar. Onlar, inançları, düşünceleri, davaları uğrunda bütün bir hayat boyu oradan oraya göç edip dururlar.

Evet, göç, insanların, hususiyle de rehberlerin hayatında âdeta bir fasl-ı müşterek olduğu gibi, Muhterem Hocamızın dünyasında da mukaddes göç bir kaderdi. O daha çocuk denecek yaşlarda düşmüştü yollara. Önce öğrenip aydınlanmak ve akabinde de öğretmek, irşad etmek, aydınlatmak için diyar diyar dolaşmıştı. Edirne, İzmir, İstanbul.. derken ülke sınırlarını da aşmış ve uzak beldelere irşat maksatlı seyahatler yapmıştı. Bu çağın garibi, zaten çocukluk yıllarından beri muhâcirdi ve artık o yeryüzünün en ücra köşelerini dahi her an gidebileceği ya da orada vazifesi bitince hemen veda edebileceği bir hicret yurdu görüyordu.

Ne var ki aziz Hocamızın Amerika'ya gidişi ihtiyarî (kendi isteğine ve tercihine bağlı) başlasa da onun daha sonraki hâlini, içinde yaşadığı mekanı ve bulunduğu yerdeki şartları ancak "sürgün" kelimesiyle ifade etmek mümkün olabilir. Doğrusu, işlenen bir suçu ve bir cürme mukabil verilen cezayı hatırlatan "sürgün" kelimesini onun hakkında kullanmayı hiç uygun ve yakışıklı bulmuyorum. O kutlu yolcuyu "muhâcir", muvakkaten yerleştiği yeri de mehcere (hicret diyarı) olarak anmak gerektiğine inanıyorum. Fakat, o muzdarip insanın çektiklerini, "adanmışlar"a, "gönüllüler hareketi"nin sevgi kahramanlarına zarar gelmemesi için katlandığı fedakârlıkları, sekiz senedir her gün biraz daha içini kanatan daussılayı... düşündükçe Pennsylvania ormanlarına

sürgün yeri, onun hâline de "iradî sürgün" demeden kendimi alamıyorum.

Vicdanlarından merhameti ve insafı sürgün edenler, rahat bırakmazlar ki Hak dostlarını; rahat bırakmadıkları gibi Allah Rasûlü'nü, ashâb-ı kirâmı, selef-i salihîni. "Seksen küsûr senelik bütün hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harb meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hapishanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı harblerde, bir câni gibi muamele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım." diyen Nur Adam'ın suçu neydi? Gördüğü onca zulüm ne içindi? Neden sürekli sürgün yaşamak zorunda bırakılmıştı?.. Yaratıcı tanımayan, ahirete inanmayan, hak-hukuk nedir bilmeyen kimseler her devirde "Allah" diyenlere düşman olmuş, dindarlara dünyayı dar etmeye çalışmış ve kendilerinden olmayanlara hayat hakkı bile tanımamışlardı. Şeytan ve avenesinin Hazreti Âdem'e ve onun salih oğullarına karşı düşmanlığı yeni değildi; bu mücadele insanlık tarihinin başlangıcı kadar eskiydi. Dün olduğu gibi bugün de Kâbil fıtratlılar kanlı elleriyle Hâbil'lerin boğazına sarılmak için fırsat kolluyorlardı. Dolayısıyla, "sürgün" ifadesinin çağrıştırdığı olumsuz manalar, şeytanla, Kâbil'le, Ebu Cehillerle, her devirdeki cahillerle alâkalıydı; "Allah" deyip yola çıkanların sürgünleri ise "mukaddes göç", onlar da Hak katında makbul birer mazlum, adım başı rıza-yı ilâhîye biraz daha yaklaşan bahtiyar birer muhâcirdi.

Muhterem Hocamızın Türkiye'den ayrılışının üzerinden tam sekiz sene geçti. Her günü bin bir ızdırapla dolu bu sekiz senenin –Cenâb-ı Allah bu hüzünlü gurbeti bir an evvel sona erdirsin– destansı hikayesi ileride mutlaka yazılacaktır. Yazılacak ve Ayyüzlü'müzün bizim için nelere katlandığı o zaman çok daha iyi anlaşılacaktır. Onca sene belki sadece on-onbeş defa dışarı

çıktığı, bunların çoğunda da hastaneye gittiği.. Amerika'nın tek bir alışveriş merkezine, hatta bir marketine bile girmediği, yani dünyadan o kadar uzak yaşadığı.. cami kürsülerinden binlerce insana hitap etmeye alışmış olduğu hâlde aylarca hiç misafir kabul etmediği ve üç-beş kişiyle oturup kalkmak zorunda kaldığı... bilinince onun durumunun "iradî sürgün" ya da "ihtiyarî hapis" tariflerinden başka bir şekilde ifade edilemeyeceği görülecektir. Düşünün ki en ağır mahkumlar bile belli zaman aralıklarıyla bahçeye ya da koridora çıkarılır ve biraz nefes almalarına, yürüyüp açılmalarına fırsat tanınır. Fakat, Hocaefendi senelerce odası ile namaz kılınan salon arasında mekik dokumaya mecbur kalmış ve hatta altı ay evin kapısından dışarı hiç adım atmadığı dönem olmuştur. İsterseniz, o elim günlerin serencamesini daha sonra bu konuda yazılacağını umduğum kitaplara bırakarak, Muhterem Hocamızın gurbetteki durumuyla alâkalı kendi sözlerine kulak verelim:

"Yanlış anlaşılabilecek, yanlış yorumlara konu olabilecek her türlü tutum ve davranıştan uzak kalmaya özen gösterdim. Yerli-yabancı gazete ve televizyonların röportaj tekliflerini kabul etmedim. Yine yerli ve yabancı yüzlerce, binlerce kişinin ziyaret isteklerini geri çevirdim. Aynı endişelerden hareketle telefon konuşmalarımı dahi kısıtladım. Seslerini duyduğumda gurbetteki hasret ateşime bir damla su serpeceğine inandığım en samimi dostlarımın, en yakın arkadaşlarımın, en candan akrabalarımın dahi zaman zaman telefonla konuşma isteklerini sineme taş basarak reddettim. Siz bu hayata bir isim koyacaksanız "iradî inziva" ya da "iradî hapis" diyebilirsiniz. "İradî sürgün" demek belki en doğrusu. Altmış küsur yıllık hayatının en küçük karesini bile halkın içinde geçiren bir insan için bunun ne kadar zor ve tahammül edilmesi imkânsız bir şey olduğunu ancak benimle aynı hissiyatı paylaşanlar anlayabilir. Ama ben bütün bunlara "Allah'ın

hakkımda takdir buyurduğu kaderin cilvesi" nazarıyla baktım, milletim için seve seve katlandım. O cilveleri okumaya çalıştım. "Günahlarıma keffarettir" deyip bu dönemi bir muhasebe ve murakabe vesilesi bildim."

Evet, aziz Hocamız, diyalog ve eğitim hizmetlerinin sadece kendisine bağlı ve merkezî idareyle yönetilen bir örgüt şeklinde anlaşılmasına, hazımsız, kıskanç ve kindar kimselerin tahrik olmasına, şahsından dolayı gönüllüler hareketinin zarar görmesine mani olabilmek için yalnızlığa, kimsesizliğe, gurbete ve hasrete katlandı. Fakat, her şeye rağmen, ayrılıkları, kalb kuşunun kanadına binerek aştı; gurbeti kurbete, firakı visale ve uzaklığı yakınlığa çevirdi. "*Ey bu yerlerin Hâkimi! Senin bahtına düştüm, Sana dehâlet ediyorum ve Sana hizmetkârım. Senin rızanı istiyor ve Seni arıyorum. Ey bizi bu gurbete atan Allah'ım, bundan muradın ne ise onu vicdanlarımıza duyur. Vazifemizin gereğini yapmaya bizleri muvaffak eyle.*" dedi ve sürekli Kimsesizler Kimsesi'ne, Gariplerin Sahibi'ne sığındı. Öyle ki o, ayrılık elemini hem ancak pek hüşyar bir sinenin duyabileceği ölçüde derinden yaşadı hem de bu firkate katlanıp kulluğuna ayrı bir derinlik kattı ve böylece gurbetini vesile-i kurbete dönüştürdü. Nitekim, anavatandan okyanuslarca uzak Amerika'nın gurbet ormanları da vuslat türküleri ve şeb-i arûs besteleri dinlemeye koyuldu...

NEREDESİN AYYÜZLÜM!..

Bir bayram arefesiydi; her zamanki gibi abdestlerimizi almış, Hocamızın etrafında hâlelenmiş, kitaplarımızı açmış ve ilim hazinesinden kendi dağarcığımıza aktaracağımız incileri beklemeye koyulmuştuk. O sabah, gözleri yine yaşlı ve bakışları buğuluydu. Birer birer süzdü bizi; nazarlarını gözlerimizle buluşturuyor, sanki gönüllerimizin en gizli noktasına ulaşmak istercesine halkadaki herkese bir müddet bakıyordu. Bu şekilde geçen uzun bir sükût faslından sonra hafifçe tebessüm etti: "Köy görüyorum gözlerinizde, memleket var zihinlerinizde!.." dedi. Yedi-sekiz ay olmuştu ailelerimizden ayrılalı ve hepimiz bir-iki günlüğüne de olsa sılayı rahim vazifemizi yapmak, anne-babalarımızın ellerini öpmek istiyorduk ama bunu Hocamıza nasıl söyleyeceğimizi, nasıl izin alacağımızı bilemiyorduk. O, sanki içimizi okumuş gibi sözlerine devam etti, "Anne-babanızı özlediniz değil mi? Siz buradasınız ama belki de hayalleriniz onların yanında. Öyle de olmalı zaten. Biliyor musunuz; annem benim için tam bir teselli kaynağı idi. Vefat etmeden önce, zaman zaman anacığımı ziyaret ederdim. Onun yaşlı elleri alnıma, saçlarıma değince bütün dertlerimi unutmuş gibi olurdum. Şimdi onu ne kadar çok arıyorum bir

bilseniz. Bazen eksikliğini öyle derinden hissediyorum ki kendi kendime 'Ah anacığım, şimdi yanımda olsaydın da başımı dizine koyuverseydim, sen o yumuşacık ellerinle alnıma dokunsaydın ve ben de bütün dertlerimi senin kucağına döküp rahatlasaydım.' diyorum."

Bu ifadeler âdeta hepimizin bamteline dokunmuştu; her hâli garipliğine emare olan Dertli İnsan ağlıyor, biz de onun gözyaşlarına dem tutuyorduk. Bir aralık nazarlarını uzaklara kilitledi; tekrar iç çekerek konuşmaya durdu: "Ne zaman yalnızlığım ve gurbetim aklıma gelse, Barla Dağları çeker beni kendine. Orada bir garip görürüm hayâlen. Yalnız bir adamın silueti belirir zihnimde. Garibâne dağlarda, ağaçların hüzünlü hışırtıları arasında, tek başına, sessiz, kimsesiz iki-üç ay dolaşan, yirmi günde bir, sadece bir-iki misafirden başkasını göremeyen, ara sıra hasbihal ettiği dağcılara bile bazen haftalarca hasret kalan dava adamının sesleri uğuldar kulağımda:

'Yâ Rab, garibem, bîkesem, zaîfem, nâtüvânem, alîlem, âcizem, ihtiyarem,

Bî-ihtiyarem, el-aman-gûyem, afv-cûyem, meded-hâhem, zidergâhet İlâhî!'

İşte bu ses, bu yanık nağme bütün yalnızlıklarımı unutturur bana ve kendi nefsime döner, 'Ey Fetih, sen garip değilsin; seninle ağlayıp seninle gülen bu kardeşlerin varken sen gurbette sayılmazsın. Eğer garip görmek istiyorsan Barla dağlarındaki şu yalnız adama bak!' derim."

Evet, Hocamız, derdini paylaşan insanların varlığıyla gurbet duygularını bastırsa ve seleflerinin yalnızlığı yanında kendi garipliğini bahse değer bulmasa bile, o da tıpkı bir ney gibi bütün ömür boyu inlemiş durmuş, Leylâsı bildiği davası uğrunda Mecnûn olup, gönlünde hicran ve hafakan, hep ağlayıp dolaşmıştı diyar diyar; senelerce ne onun gurbeti bitmiş, ne de

ufkundaki gurûblar sona ermişti. O da iç içe gurbetleri bütün benliğiyle hissetmişti.

Daha hayatının ilk yıllarında baba ocağından ayrılmış, çok sevdiği ailesinin hasretiyle ömür boyu kıvranmıştı.. ve hele hep hazan yaşayan o talihli anne ebedî bahara yürüyerek bir yâd-ı cemil ve bir rüyâ hâline gelince, gönül inkisarıyla, hep sığındığı kapıya yönelmiş, "Ey her yetimin başını okşayan Efendim, işte ben de hem öksüz hem de yetimim!.." demişti.

Gün gelmiş, ana bildiği vatanından da ayrılmak zorunda kalmış ve işte o zaman sılanın yerini bütün bütün "hüzünlü gurbet" almıştı. Yaşı ilerlemiş, hastalıkları artmıştı ama Edirne'deki o güzel caminin pencere arası ya da İzmir'deki o şirin tahta kulübesi gönlünden hiç çıkmamıştı. Okyanus ötesindeki camisizlik ve ezansızlık gurbeti Süleymaniye, Fatih, Eyüp Sultan özlemini iyice alevlendirmişti. Neyse ki odasında, Türkiye'nin değişik yerlerinden gönderilen topraklar vardı ve bazen bu topraklara bakarak, bazen de üzerinde vatan rayihâsı bulunan elbiseleri koklayarak hasret ateşine su serpmeye çalışırdı.

Kendi yurdunda vatansızlık yaşayan bazıları ondaki bu daüssılayı fazla ve mübalağalı bulsalar da o bir Türkiye âşığıydı. Çünkü, onun gönlünde Türkiye, tarih demekti; eşsiz bir medeniyetin beşiğiydi, ecdad diyarıydı, dinin son karakoluydu.. ve onun için vatan, Türkiye'nin vefalı insanları, Anadolu'nun yağız delikanlıları, ikinci ilklerdi. Zaten, onun hicranını derinleştiren de hep onlar değil miydi!

Bir akşam üstüydü. Guruba yaklaşmış güneşin çehresindeki kırışıklıklar gibi, Dertli İnsan'ın yüzünde de keder ifadeleri belirmişti. Odasına giriyor çıkıyor, yanına bir iki arkadaşı çağırıyor, onlara bazı şeyler söylüyor ve sürekli "Zeynep'ten haber var mı?" diye soruyordu. Kimdi bu Zeynep? Onca işinin arasında Hocamızı ayrı bir telaşa düşüren hadise neydi? Bir süre

sonra öğreniyorduk ki; Zeynep, eğitim gönüllülerinden biri olarak Asya steplerinde gül yetiştirmek için yollara düşen bir kahramanmış. Birkaç sene vazife yaptıktan sonra kansere yakalanmış ve hastanede yoğun bakıma alınmış... Aslında, Zeynep kendisine bahçevan olma tutkusunu aşılayan insanı hiç görmemişti. O da Zeynep öğretmeni tanımaz, bilmezdi. Fakat o, yüce bir mefkûre uğruna gitmişti soğuk diyarlara.. nefesiyle ısıtacaktı ayaz geceleri ve kar çiçekleri derecekti gönlündeki sevgiyle erittiği buzlar arasından.. öyleyse o, artık sıradan bir öğretmen değil, aynı duyguyu paylaşanların Zeynep Bacı'sıydı. Senelerden beri yaşlısıyla genciyle, kadını, çocuğu ve erkeğiyle, gönül ve ruh birliği içinde insanlığa hizmet veren bahtiyarların pek çoğu birbirlerini tanımasalar ve hiç karşılaşmış olmasalar bile, her biri şahs-ı mânevinin bir azası, o vücudun bir organıydı. Birinin acısı diğerlerini de kıvrandırırdı. Ama hepsinin derdine ortak olup herkesle beraber inlemek de çoğu zaman Büyük Muzdarip'e düşerdi. O dönemde de "Zeynep nasıl?" sözünü günlerce dilinden eksik etmeyen insan, gönlünde herkesin elemini birden hissederdi.

Hocamızın gurbetinin önemli bir buudunu ötelere hasret duygusu oluştururdu. "Bu dünyaya gelen kişi âhir yine gitmek gerek / Misafirdir vatanına bir gün sefer etmek gerek." diyen Yunus ve onun selefleri gibi, o da dünyayı fenâ yurdu ve misafirhane olarak görüyor; Dost iline uçmayı ve dostlarla vuslatı arıyordu. Özünden ve asıl kaynağından ayrı düşen bir ney'in ağlayıp inlemesi gibi, o da bu âlemde garipti ve bir bayram sevinciyle karşılayacağı şeb-i arûsunu bekliyordu. Din ve millet adına bir diriliş özlemi, gül günlerine kavuşma intizarı ve gönülleri rahmet yağmurlarıyla sulama iştiyakıyla beraber ebedle ve Ebedî Dost'la şenlenme arzusu da onun gurbetinin ayrı bir derinliğiydi:

"Gözlerimiz ufukta sürekli tulû bekler,
Mihnetkeş garipleri bir de ünsünle yâd et!

Bahçelerde, bağlarda her zaman güller açsın.!
Gül günlerini artık bizlere de mûtâd et!

Bilmem kaç asır oldu ırmaklar kuruyalı,
Nezdinde hapsettiğin rahmetini âzâd et!

Uçmak için sonsuza güçlü kanat ver bize,
Son arzumuzdur ya Rab, gönlümüzü âbâd et!"

O, gurbetlerin en acısını, dinî ve millî değerlerimizin garipliği karşısında yaşadı. Şanlı fakat tali'siz bir devletin, eşsiz bir medeniyetin çöküşünün hicranını, düşmanlarının gadri ve dostlarının da vefasızlığına mahkum olan İslâm'ın kederiyle beraber yudumladı. Dinin ve milletin maruz kaldığı musibetler karşısında duyduğu tahassür o denli derindi ki çoğu zaman vücudunu vatan edinen hastalıkları ve hiç eksik olmayan meşakkatleri bile unuttu. Sevgi, merhamet ve şefkat düşüncesinin kapı kapı kovulması, düşmanlıkların bir kere daha hortlatılması ve iftiraların ard arda gelmesi karşısında günler ve geceler boyunca acıyla kıvrandı. Hele dinsizlerin dahi söylemediği sözlerin mü'min olduklarını iddia eden kimseler tarafından söylendiğini duyunca yaşadığı gurbet, sadece gözyaşlarını kurutacak değil damarlarındaki kanı bile donduracak kerteye ulaştı. Fakat yine de onca yıkılış, kırılış ve düşmanlık karşısında üslubunu bozmadı, misliyle karşılık vermeyi düşünmedi, feryâd u figân etmedi; Hazreti Kâdiyü'l-hâcât'a el açıp içini O'na döktü.

Evet, bütün bunlar onun gurbetinin birkaç buuduydu. Fakat, acaba asrın gurbetini yudumlayan sadece o muydu?

O Büyük Muzdarip, Barla dağlarını seyrededursun; geçen sene, dört beş yıllık yakıcı bir firaktan sonra güzel vatanımıza yolum

düşmüştü. Birkaç ili dolaşıp dert, ızdırap ve aşk u şevk yüklü insanlarla sohbetler etmiş, bazılarının evlerine misafir olmuştum. Nur yüzlü delikanlıların, iffet âbidesi bacıların, fedâkar babaların ve müşfik anaların samimiyet ve ihlaslarını görmüş, kirli dünyalardan eteğime bulaşan lekeler kalmışsa üzerimde, onların arasında gözyaşlarıyla temizlemeye çalışmıştım. Onların vakûr hâli, hayırlı işlerin ardında koşma gayretleri ve yüce bir gâyeye adanmışlıkları çok etkileyiciydi. Fakat, onlardan duyduğum en gür ses, en muhrik nağme, en içli yakarış ve en müessir sedâ "Gel gayri!.." inleyişiydi. Onlar şarkıların, türkülerin, ezgilerin güftelerini bile asrın gurbetine uyarlamış, "turnalar"dan dahi haber sorar olmuş ve âdeta bir davet korosu oluşturmuşlardı. Kim bilir, sadece şu sözleri kaç evde duydum, şu mısralar eşliğinde kaç gencin yanağından süzülen yaşlara şahit oldum:

"Gece çöker güller solar
Gözlerime yaşlar dolar
Hatıralar bende ağlar
Neredesin Ay yüzlüm!.."

Pek çok hâneden bu sesler yükseliyor, gecelerin zülüfleri bu nağmelerle taranıyor ve belki seherlerde seccadeler de bu sözlerden sonra gönül semasından boşanan rahmet katreleriyle yıkanıyordu. Oysa, o zamana kadar, Gül'e yazılmış yüzlerce mektup görmüş; nâmelerin en yanıklarını okumuştum. Fakat, bu defa, yazılsa da sahibine ulaştırılamamış ya da kalblere mahbus kalıp da satırlara yol bulamamış aşkların, sevgilerin, muhabbet ve hasretlerin iki kelimeye sıkıştırıldığını görüyordum:

Neredesin Ayyüzlüm!..
Ne zaman geleceksin hepimizin Ayyüzlüsü!..

Türkiye'de kaldığım onbeş gün boyunca ben de bu sözlerle

ve kardeşlerimle beraber ağladım. Vazife mahallime geri döndüğümde büyüklerim ve arkadaşlarım sordular, "Türkiye nasıl, Anadolu insanından ne haber?" diye. Onlara, Bayburtlu Zihni'yi bizce konuşturarak cevap verdim:

"Kudsîler hasretle her zaman ağlar
Vardım ki bağ ağlar bâğubân ağlar
Sümbüller perişan güller kan ağlar
Seydâ bülbül terk edeli bu bağı."

Evet, Türkiye'de koyu bir hasret vardı.. sevda sevda büyüyen gayretler, bütün samimiyetle ortaya konan gönüller vardı.. Bülbül nağmeleriyle açılmış gonca güller, sadece o yâr için yakılmış, bestekârı meçhul türküler vardı. Gece yarısında iki yaşındaki yavrusunun ellerini avucuna alarak duaya duran anneler; yavuklusundan ya da göznurundan önce o Mazlum'u anarak, onun için ağlayarak yakaran yiğitler vardı. Onlarda, birazı dökülmüş ama çoğu yüreklerde birike birike çağlayana dönüşmüş gözyaşları vardı.

Doğrusu, Ayyüzlü'nün gidişi âdeta bir remiz ve bir simgeydi tarihin sayfalarına kayıtlı bütün sürgünlere.. onun ardından akıtılan billur damlalar, aynı zamanda asırlık gurbetler ve bilumum garipler için yakılan en acıklı ağıtların dizelerini nakşediyordu gönüllere.. dudaklardan dökülen "ahhh"lar herkesten önce ulaşıyordu Hira'nın Garibine.. Sevr mağarasından çağlara süzülen gurbet hüznü Barla ormanlarının hicran ve hasretiyle buluşarak yansıyordu suyun ötesine.. bu dert, ızdırap ve firkat tayflarını hisseden, gören ve tadan kudsîler ise, nübüvvet mesleğinin kaderini seyrediyorlardı Son Yolcu'nun seferinde.. seyrediyor ve gariplerin alınyazısına ağlıyorlardı; zaten onlar da musibet dalgaları arasında yüzüyorlardı bir ömür boyu; onlardı özyurtlarında bile daüssıla yaşayan birer "gurbet çocuğu"...

Demem o ki asrın gurbeti iki uçlu:

Bir tarafta Ayyüzlü'nün hasret ve hicranı var. Onun ufkunda taze bir bahar bulunsa da mesuliyet duygusu sanki sırtında müthiş bir dağ.. bazen gözlerinde sevinç olsa da sînesini dolduruyor daima ürperten acılar.. o, gülleri soldurmamak, yumurtaları kırdırmamak telaşıyla her lâhza ayrı bir inliyor; ızdıraplarla sürüp giden upuzun bir yolculukta gam yükünü çekiyor ama derdini de çok seviyor. Yaratan'dan gelene razı, "nârın da hoş, nurun da" diyor ve bazen gözyaşlarını kalemine mürekkep yaparak yazdığı mübarek mektupları hasretlilerine uğurluyor, onlarla dertleşiyor. Çevresini saran buğulu hüzünler arasında her gün birkaç kere, "vedâ" demek istese de bu yaban ellere, o bizi düşünüyor; o bizi düşünüyor...

Diğer tarafta da "Selam olsun kardeşlerime!.." muştusunun muhatabı bu çağın bahtiyarları ve onların gurbetleri var. Nâdanlar "organize" diyedursun, onlar garazsız ve ivazsız, aynı düşünce ve duygunun âşıkları olarak beraberce bir "mum macerası" yaşıyorlar. Karanlığa sövmek değil onların şiarı; en ücra köşelerde bile bir ocak tüttürüyor, belki yanıyor ve eriyor ama mutlaka etraflarını aydınlatıyorlar. Evet, özlüyorlar, hem de çok özlüyorlar. Yanarken, erirken bile, "ana" diyor, "yâr" diyor ve bir de onu, en çok onu düşlüyorlar..

Aslında kıymetine uygun olarak dile getirmek ve tam tavsif etmek imkânsız bu hicranı. Çünkü gurbet bir olsa da garipler binlerce. Her birinin duyuşu, sezişi ve hissedişi de farklı farklı. "Öyleyse bu satırlar neden?" demeyin. Sadece "Asrın Mazlumu" terkibi bile neler neler ilham eder vicdanı genişlere. Bir büyüğümüzün kitabının başına yazdığı gibi bu satırlar sadece yerimizi belirleme ve hâlimizi ifade:

Ey Ayyüzlümüz!..

Biliriz, biz önceden bilmezdik ama senden öğrendik, şimdi

biliriz; bütün bu gurbetlerin de bir ilacı var: "Allah bize yeter, O ne güzel dost, O ne güzel vekîldir" inancı bu ilacın önemli bir unsuru. Ne kadar yalnız ve birbirimizden uzak olsak da kimsesiz değiliz; daima kalbimizde Rahman'ın lütfu, Kur'ân'ın feyzi ve imanın nuru.

Sen, mü'minleri hiç mahcup etmedin, etmezsin; öyleyse, sana kim ne derse desin.. bizim de saçlarımız adedince başlarımız bulunsa ve her gün biri kesilse, hayatımızın biricik gayesi bildiğimiz insanlığa hizmet etme yolundan çekilmeyecek ve dünyayı başımıza ateş yapsalar, seni ve davanı sevmekten vazgeçmeyeceğiz. Sana atılan çamurları gözyaşlarımızla yıkayacak ve senin dâmeninde leke barındırmayacağız. Sen bize hep "Müsbet hareket edin." dedin, asayiş telkin ettin. Biz kollarımızı asla kavga için kaldırmayacağız ama Yüce Dergâh'a açık ellerimiz, senin hüznünle kırık gönüllerimiz, yanaklarımızdan akan domur domur damlalarımız ve sabilerimizin dillerinden dökülen dualarımızla sana düşmanlık edenlerin karşısında olacak; bunu yaparken de sevgi mesleğinin öğretilerine sadık kalacağız.

Hem değil mi ki; "Birimiz dünyada, birimiz ahirette, birimiz şarkta, birimiz garpta, birimiz şimalde, birimiz cenupta olsak da biz yine birbirimizle beraberiz." Öyleyse, belki garipleriz ama asla yalnız ve kimsesiz değiliz. Bazılarımız seni hiç görmedik, huzurundan feyz dermedik; fakat değil mi ki biz aynı duygu ve düşünce çizgisindeyiz, inanıyoruz burada olmasa da ötede mutlaka birlikteyiz. Şerirlerce kirletilen şu asırda günahlara karşı durmamız ve ötede kurtulmamız için bundan başka vesile bilmiyor, sadece seninle aynı çizgide olma istek ve gayretimize ümit bağlıyoruz.

GURBET MEKTUPLARI[*]

Kur'ân-ı Kerim öyle bir kitaptır ki onun her bir cümlesinin, her bir kelimesinin, hatta her bir harf ve harekesinin çok yönleri vardır; o, her bir muhatabına ayrı ayrı kapılardan hissesini verir. Aynı ayeti okuyan sıradan bir insanla bir şairin, bir edibin, bir ilim adamının ya da bir filozofun anlayacağı şeyler farklı farklıdır.

Kur'ân, harika bir şekilde birbirine uzak ya da yakın bütün konuları ihtiva etmektedir. İnsan ve insanın vazifesi, kâinat ve kâinatın Yaratıcısı, yeryüzü ve gökler, dünya ve âhiret, geçmiş ve gelecek, ezel ve ebed ile alâkalı konuları bir arada anlatmakla beraber; bir damla sudan yaratılan insanın tâ kabre girinceye değin, yemek ve yatmak âdâbından kaza ve kader konularına, kâinatın altı günde yaratılmasından rüzgârların vazifelerine kadar pek çok mevzuyu beyan etmektedir.

Kur'ân-ı Hakîm, her asırdaki insanların her bir tabakasına, doğrudan doğruya sadece o tabakaya hususî müteveccihmiş gibi hitap etmektedir. İnsanlığın bütün tabakalarına, her nev'e, her

---

[*] Bu yazı, "*Kırık Testi*" kitabı için karaladığım "Önsöz Yerine" adlı takdimden biraz tasarrufa uğramış bir bölümdür.

taifeye muvafık gelecek bir ders vermektedir. Hâlbuki ders birdir, ayrı ayrı değildir. Öyleyse, aynı derste ayrı ayrı derece ve tabakalar vardır. Her insan kendi derecesine göre, Kur'ân'ın perdelerinden bir perdeden kendi ders hissesini almaktadır.

Evet, Kur'ân'da her şey vardır; fakat, muhtelif derecelerde ve çeşitli hüviyetlerde içtimaî düsturlar ve kevnî kanunlar hâlinde, insanların çalışmasına ve gayretine terettüb eden nüve, çekirdek ve tohumlar şeklinde vardır.

Deylemî'nin rivayet ettiği bir hadîs-i şerifte Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), "Muhakkak her âyetin zâhiri ve bâtını, bir haddi ve müttalâ'ı (yani açık ve işaret yollu manâları) vardır; bundan başka, her bir ayetin dalları ve şubeleri vardır" buyurmaktadır.

İmam Gazalî'nin İhyâ'sında işaret ettiği gibi, Kur'ân-ı Kerîm'in sarîh ve zâhirî manâlarını havas gibi avâm da anlayabilir; bâtınî ve gizli manâlar ise müdakkik ve mütefekkir ilim erbabına mahsustur. Kurân'ın "İlimde kök salıp derinleşenler" (Âl-i İmran, 3/7) diye tavsif ettiği gavvaslar, o ummâna dalıp inci, mercan çıkarırlar. Ama, herkes o ummana dalmaya güç yetiremez; herkes ondaki cevheri görüp takdir edemez. Antika bir eşyaya demirciler çarşısında ancak ağırlığı kadar kıymet verirler; fakat antikacının yanında paha biçilmez bir değeri vardır onun. Demek ki Kur'ân'da çok şey, çalışma, tefekkür ve ilhamla ancak erbabının anlayabileceği nişanlar, işaretler, alâmetler ve ipuçları hâlinde bulunmaktadır.

Kur'ân, bu özellikleriyle bir üslup ortaya koymuş ve onun her devirdeki has talebeleri üstadlarından öğrendikleri bu üslubu kullanmışlardır. Muhataplarının anlayış ufuklarına göre konuşmuş; kendilerini dinleyen herkese onların idrak seviyelerine göre bir şeyler vermiş; cümleye paragrafları, kelimelere uzun uzun cümleleri sığdırmışlardır.

Asıl ismi Hamid olan ve "Somuncu Baba" lakabıyla bilinen hak dostu bu hususta çok meşhur olmuştur. Rivayete göre, Bursa Ulu Câmi'nin açılışı sırasında başta Yıldırım Bayezid Han, sarayın damadı Seyyid Emîr Sultan, Molla Fenârî ve ulemadan pek çok kimse Ulu Câmi'yi doldurmuş; Padişah, câminin açılış hutbesini okumak üzere Emîr Sultan'a vazîfe vermiş, o da "Sultânım! Zamanın büyük âlimi burada iken, bizim hutbe okumamız uygun değildir. Hutbeyi okumaya lâyık zât şudur." diyerek, Somuncu Baba'yı göstermişti. Somuncu Baba, hutbede, Fâtiha sûresinin yedi türlü tefsirini yapmıştı. O öyle bir tefsirdi ki konuşmasının ilk bölümünü herkes anlamış; fakat, daha sonra insanlar Somuncu Baba'yı başka bir lisan konuşuyor zannetmiş ve anlattıklarından nasiplenmek sadece o dönemin en dikkatli ve bilgili alimlerine nasip olmuştu. Mesela, Molla Fenârî hazretleri; "Somuncu Baba, bizim Fâtiha sûresindeki pek çok müşkülümüzü halletti. Onun büyüklüğüne, bu yedi çeşit tefsir kâfidir." demişti.

Başlangıçtan buraya kadar söylediklerimiz haşiv (boş ve gereksiz söz) sayılabilir. Fakat, bizim için çok önemli bir mevzuyu açıklama adına böyle bir girişi uygun gördük. Her şeyden önce ifade etmeliyiz ki bu kitapta okuyacaklarınız Muhterem Hocamızın ilim, amel, zühd ve takva buudunu göstermekten aciz kalmıştır. Bu kitabın bir şanssızlığı, Hocamızı azamî derecede anlayan ve küllî bir bakış neticesinde anladıklarını kaleme alıp başkalarıyla da paylaşan ilmi engin bir insanın elinden çıkmayışıdır.

Somuncu Baba'nın bir hutbede yedi perdeden tefsir yapmasının ne demek olduğunu muhterem Hocamızı dinlemeseydik anlayamayabilirdik. Oysa çoğu zaman, bir bardak çay içecek kadarlık bir zaman diliminde ondan dinlediğimiz öyle ifadeler olmuştur ki daha sonra onu aramızda mütalaa ettiğimizde,

Kur'ân'a ve Sünnet'e vakıf olan insanların "Şu kelime ile şu ayete îmâda bulundu; şu cümle falanca hadisin şerhi idi." dediklerini duymuşuzdur. İşte, eğer bu kitaptaki mevzuları kaydeden ve biraraya getiren insan ilmi engin, idrak ufku yüksek biri olsaydı, Hocamızın ifadelerindeki daha üst perdeleri aralar, derin ilmî tahlilleri de anlar ve onları da kaydeder, sizlere ulaştırırdı.

Kabaca ve avamca bir tasnif yapacak olursak göreceğiz ki Hocamızın konuşmalarında, pek çok mevzuu yanlış mecralara çekilen ve Kalbin Zümrüt Tepeleri'yle tekrar kendi istikametine yönelen Tasavvuf yedinci perde, Fıkıh usulü altıncı perde, Tefsir beşinci perde, Hadis dördüncü perde, Siyer üçüncü perde, va'z u nasihate müteallik beyanlar ikinci perde ve normal konuşmalar da birinci perdedir. Onu dinleyen herkes mutlaka bir şeyler öğrenir, kendi nasibini alır. Fakat, dinleyip anlayanlar arasında en talihliler, en çok zevk ve lezzet alanlar en çok bilenlerdir. Belli bir ilmî seviyesi olan insanlar, onu dinlerken kelime, cümle ve paragraflar arasına pek çok hakikatin gizlendiğini, bazen tek bir kelimede bir kitaplık ders verildiğini görürler. Mesela, bir hadisle alâkalı sadece "ilticâ buudlu haşyet" sözünü duyar; duyar da bu enfes ifadeye sığdırılan sayfalar dolusu mana karşısında mest olurlar. İşte sözlerimizin başında, O'nu gereğince anlamaktan ve anlatılan hakikatleri azamî derecede kaydedip değerlendirmekten aciz kaldığımızı itiraf ediyor; bu kitabın, Hocamızın ilim, kalb ve ruh hayatı, zühd ve takvası adına çok küçük bir ayna olduğunu belirtmek istiyoruz.

Öyleyse, neden böyle zor bir işi, basitçe ama cüretkârca yapmaya kalkıştık. Bunun tek cevabı var: Hani anlatılır ya; bir zamanlar devrin hükümdarı otağını Fırat Nehri'nin başına kurar. Halk, sadece toprağa değil kalblere de hükmetmesini bilen sultanı çok severler. Kendileri de bu hayırlı insan tarafından

tanınmak ve sevilmek arzu ederler. Bu sebeple bazı günlerde sultanın huzuruna çıkar, ona hediyeler götürürler. Zenginlerin ve imkânı olanların kıymetli hediyeler takdim ettiği bir gün, bir fakir de sultana yaraşır bir hediye arar. Değerli hiçbir şey bulamayınca evindeki bir tarafı kırık testi aklına gelir. Köyün buz gibi suyundan testiyi doldurur ve yola revan olur. Az sonra karşılaştığı birisi, ne yaptığını, nereye gittiğini sorup öğrenince alaylı bir şekilde, "Bilmiyor musun sultan suyun kaynağında oturuyor. Hem sizin çeşmenin suyu da onun!.." der. Fakir adam kızarır, yutkunur, kelimeler boğazında düğümlenir ve "Olsun" der, "sultana sultanlık gedaya da gedalık yaraşır. Sultana has hediyem yoksa da onun suyunu ona takdim etmeye müştak ve onun sevgisiyle dolu bir gönlüm var."

İşte biz de elimizdeki Kırık Testi'mizle Sultan'a hediye takdim etmeye niyetlendik. Bizim hediyemiz de O'nun nasip ettiği güzellikleri sizlerle paylaşmak olsun istedik. Bir-iki arkadaş, mübarek bir çeşmeye yakın olma nimetinin şükrünü, o çeşmenin suyunu mümkün olduğu kadar çok insanla paylaşmakla edâ edeceğimize inandık. Önceleri hatırlamamıza yardımcı küçük notlar tutuyorduk; fakat bu şekilde pek çok şeyi de kaçırmış oluyorduk. Daha sonra, anlatılanları eksiksiz ve değiştirmeden aktarmak için bir gazeteci hassasiyetiyle bilgisayar kayıtları yapmaya başladık. Kaydettiklerimizi tebyiz, kompoze ve tashih ettikten sonra ortaya çıkan metinleri aramızda mütalaada bulunduk. Kalb ve ruh ufkunun bu çeşmesini sadece kendimize hasretmeyi nankörlük sayarak İnternet'te açtığımız Herkül adlı sitenin Kırık Testi bölümünde, hiçbir şey kaçırmamaya azamî gayret göstererek testimize doldurduğumuz âb-ı hayatı sizlere de arzetmeye başladık.

Allah'a sonsuz hamd ü senâ olsun ki ummadığımız ve tahmin edemediğimiz bir alâkayla karşılaştık. İşin kaynağı itibarıyla bu

alâka normaldi ama biz kendi eksiklerimize takılabileceğimizden endişe ediyorduk. Fakat, siz okuyucularımız, bizleri sadece bilgisayar ekranlarınıza değil gönül saraylarınıza da misafir ettiniz. Öyle bir hâl oldu ki siz karlı bir İstanbul sabahında Kırık Testi'yle ısınırken o sıcaklığı sizinle beraber biz de kilometrelerce ötede bütün hücrelerimizle duyduk. Siz Sibirya steplerinde bir akşam hüznünü yaşadığınız sırada ekranınıza yansıyan dostun sözleriyle vuslatı yakalarken biz de gurbet duygularını sizin vuslatınıza kurban verdik ve özlediğimiz dostluğu, kardeşliği, paylaşma duygusunu 'şimdi bulduk' dedik.

Elektronik posta kutumuza düşen altın mesajlar aşk u heyecanımıza fer oldu. Mesela, Endonezya'dan yazan bir okurumuz Hocamıza hitaben şöyle diyordu: "Bir teybin sesiyle başlayan gecemizde senin sesindeki aşk, gözlerindeki yaş bizi nelere sevk etmişti. Bugün aradan geçen on yıl Türkiye'den onyedi bin kilometre uzakta her teybe basış, her mecmuadaki resim bizlere o günkü gibi aşk-şevk kaynağı oluyor.. duyuyor Allah'ı hatırlıyor, görüyor Allah'ı hatırlıyoruz. Bizler, beklentilerinizdeki insanlar olamasak da mutluluğu, sizinle olan dünyamızda tattık. Allah'ın ve Rasûlullah'ın nasıl sevileceğini sizin varlığınızla öğrendik."

Evet, sizlerden gördüğümüz ilgi ve alâka bizi daha da heyecanlandırdı ve daha fazla not alma, testimizi daha fazla doldurma gayretine sevk etti. Ne var ki; Hocamızın, özellikle 2002 senesinin Mart ayında geçirdiği kalb rahatsızlığı bizi çok üzdü. Hem Hocamızın rahatsızlığı ve hem de testimizin susuz kalması karşısında buruklaştık ve çok hüzünlendik. Hastanede geçirdiği birkaç günden sonra hayatî tehlikeyi atlatmış olmasına rağmen Hocamızın hastalığı ciddiyetini devam ettiriyordu. Daha sonraki pek çok hafta, sadece yarım saatlik bir çay sırasında anlatılanları kaydedip sayfamıza koyma imkânını ancak

bulabildik. Kalblerimiz sizlere faydalı olabilmek için çarpsa ve yalnızca bu vesileyle kurtulabileceğimize inansak da bütün gayretlerimize rağmen ancak haftada üç-dört sayfalık bir yazıyı sizlerle paylaşabildik.

Aslında gönlümüzün arzusu ve muradı daha başka, daha büyüktü... Keşke onun hayatını size olanca saflık, duruluk ve ötelerden gelen kokusuyla aksettirebilseydik. Keşke, hayatının her karesine sinen İslâm edebini ve müslüman tavrını bir sinema ekranıyla ân be ân gösterebilseydik. İşte herkesin görüp kendine ders çıkarmasını arzuladığımız sahnelerden bazıları:

Ziyaretçi kabul etmiyor. Randevu taleplerini uygun bir üslupla geri çeviriyor. Çevrede üç-dört tane Türk aile var. Onların çocukları bir çikolata kaynağı biliyorlar. Ne zaman canları çekse, Hocamızın bulunduğu salona giriyor, kapının hemen önünde boyunlarını büküyorlar. O, rahatsızlığına rağmen hemen kalkıyor, elleri çikolatalarla dolu olarak geliyor, çocukları sevindiriyor. Belki onlarca defa, çocuklar sevinçle giderken kendisinin yanaklarından domur domur yaşlar dökülüyor. Ve şöyle yakarışa geçiyor: "Ya Rabbi, bu el açan masum çocuklar, Senin rahmetinle beslenen şu fakirin gönlünde merhamet çağlayanı hasıl ediyor. Sen erhamurrâhimînsin.. ben de el açıyor, Senin dergâhına yöneliyorum. Sen de benim ellerimi boş çevirme ya Rabbi. Şu çocukların sevindiği gibi bana da rızanı ver ve beni de sevindir."

İşte, iki büklüm koltuğundan kalkıyor. Odasına girecek.. kapı koluna tutunuyor, başını duvara koyuyor, bir kere daha o neş'eli çocuklara bakıyor.. Nur Adam'ın "Ey Hâlık-ı Kerîmim ve ey Rabb-i Rahîmim! Senin şu mahlukun ve masnûun ve abdin, hem âsî, hem aciz, hem gafil, hem cahil, hem alîl, hem zelil, hem müsi', hem musin, hem şakî, hem seyyidinden kaçmış bir köle olduğu hâlde, kırk sene sonra nedâmet edip Senin dergâhına avdet

etmek istiyor. Senin rahmetine iltica ediyor. Hadsiz günah ve hatîatını itiraf ediyor." cümlelerini tekrar ediyor; bunları söylerken de bir çocuk masumiyetiyle ağlıyor, gözyaşlarını gizleyebileceği yere, odasına giriyor.

Bir mecmuada yazısını okuduğum bir arkadaşımız diyordu ki "Ben bu dergiye her kelimesine gözyaşı dökülmemiş bir yazıyı göndermekten haya ederim." Evet, keşke Hocamızın yazı yazarken içinde bulunduğu ruh hâletini, beyin sancılarını da gösterebilseydik misal olması için o şekilde yazılmış yazılara.

Saat gecenin biri.. kapısı açılıyor. Hemen koşuyoruz. Hocamızın elinde bir tomar kağıt, gözlerinde yaş. O, kağıtları yakmak için ateş arıyor. Sebebini sormak edasıyla ve merakla bakıyoruz. "Ehadiyet-Vâhidiyet" yazısını yazmaya başlamış. Birkaç gün süren fikir ve duygu fırtınasından sonra Zat-ı Ulûhiyetle alâkalı yazının birkaç sayfasını tamamlamış. Bir madenci tavrıyla altın arar gibi uygun kelime ve tabirler aramış. Yanlış bir şey söylemekten korkarak, tir tir titreyerek bazı ifadeler kullanmış. Ve sonra çok ağlamış, yanımıza çıktığında da ağlamasına devam ediyor; "Ya Rabbi! Ulûhiyet hakikatlarını çok mu hırpalıyorum? Kendi nefsimden mi konuşuyorum yoksa?" diyordu. Yazdıklarını, aldığı bütün notları, o bir tomar kağıdı ve üç-beş günlük emeği yakmaya niyetlenmişti. Kendisinden bunu yapmaması için istirham ediyoruz. O nazik insan, muhataplarını kırmamak için bir kere daha odasına yürüyor.

Hastanede, boğazından bir delik açıp oradan kalbe ulaşmış ve herhangi bir ani değişiklik ihtimaline karşı muvakkaten ihtiyatî pil bağlamışlardı. Yoğun bakım odasındaydı. Kolları iğne ve serumlardan dolayı delik deşik olmuştu. Vücudunda, elbisesinde ve üzerindeki örtüde kan lekeleri vardı. Yanına girdiğimizde üç şey söyledi:

– Annemi anlayamamışım meğer, son zamanlarında onun da kollarında serumlar bağlıydı. Onu o hâlde görmüş, üzülmüştüm.

Demek ki acısını yüreğimde tam duyamamışım. Ah anacığım!

– Namazlarımı oturarak kılmam gerekiyor. Abdesti de teyemmümle alıyorum. Çok utanıyorum Rabbimden. Ölmeden namazlarımı bir kaza edebilseydim!..

– Keşke mü'minler biraz daha mütevazı olsalar. "Ben" demeseler, nefislerini toplum içinde eritseler. Bencilliğe girmeseler. Ve keşke, kardeş olmanın hakkını verseler...

Çoğu zaman, karşılaştığımız insanlar öyle büyük zatların kerametlerini sorarlar. Biz, Hocamıza dair o türden pek çok örnek anlatabileceğimiz hâlde, onun kulluğundan başka keramet aramaya gerek olmadığını zannediyoruz. Onun senelerdir dost olduğu hastalıklarına rağmen ortaya koyduğu kulluk en büyük bir kerametti̇r. Önce müslümanların ve sonra topyekün insanlığın problemleri karşısındaki ızdırabı, gece boyunca odasından gelen Kur'ân ve dua sesi, her ânını Allah'ı görüyor ya da O'nun tarafından görülüyor olma şuuruyla yaşaması ve bu şuurun onun bütün hareketlerine yansıması, engin tevazuu ve mahviyeti en büyük kerametti̇r.

Gelin yine onu seyredelim: Doktorların ricası ve gözetimiyle bazen bahçeye çıkıyor. Bir ağacın altına oturur oturmaz kitab-ı kebir-i kainatın sayfalarını çevirmeye, dikkatle okumaya başlıyor. Etrafını müthiş bir tecessüsle süzüyor. Birgün yaprak sayfasından ibret cümleleri okuyor; bir başka gün çiçekler dünyasının sır perdelerini aralıyor. O konuşurken fizik "Allah" diyor, kimya "Allah" diyor, biyoloji "Allah" diyor... ve onu dinleyenler hep bakıp arkasını göremedikleri pencerelerin aralanmasıyla beraber karşılaştıkları manzaraya âdeta vuruluyor ve "Maşaallah, Sübhanallah" diyorlar.

Türkiye, onun için bir sevda... Anadolu'dan bahsederken Hocamızın yüzünde beliren hicran çizgilerini tariften aciziz. "Türkiye'nin değişik yerlerinden gelmiş topraklar var burada,

Cennet'ten gönderilmiş Hacer-i Esved gibi hepsini odamın bir yerinde saklıyorum..." derken nasıl ağladığını resmetmeye gücümüz yetmez.

Fakat o, kader-i ilâhînin bir tecellisi olan bu gurbete bin canla razıdır. Tek düşüncesi Cenâb-ı Hakk'ın rızasına ulaşmaktır. Dilinde hep şu sözler vardır: "Ey bu yerlerin Hâkimi! Senin bahtına düştüm, Sana dehâlet ediyorum ve Sana hizmetkârım. Senin rızanı istiyor ve Seni arıyorum. Ey bizi bu gurbete atan Allahım, bundan muradın ne ise onu vicdanlarımıza duyur. Ve sadece duyurmakla kalma, bizi o duyguyla doyur. Bu işin hakkını vermeye, bu vazifenin gereğini yapmaya muvaffak eyle."

O, Cenâb-ı Hakk'ın bahsinden başka şeylerden memnun olmaz. Sadece "Allah" konuşulsun ister ve şu tavsiyede bulunur: "Sözlerinizi Sevgiliyle açın, Sevgiliyle tatlandırın ve bir sonraki musahabeye kadar gönüllerinizi zinde tutacak Sevgili bahsiyle tamamlayın. Önemli olan O'nu bulmaktır, başka şeyleri ve nefsimizi nazara vereceğimize "O" demektir. Niye öyle küçük şeylere takılacağız ki?.. Kevn ü mekanları evirip çeviren, kabza-yı tasarrufunda tutan, tesbih taneleri gibi döndüren Sonsuz Kudret varken, kıskançlık ve öldüren bir hırs derecesinde O'nu nazara vermek varken, niye sinek kanadı mahiyetindeki nefislerimizden bahsedeceğiz ki? Biz hep O'nu söylemeli, O'ndan bahisler açmalıyız. Mecnun'a deseniz ki "Gel seninle sohbet edelim.." Başlasanız söze; güllerden, çiçeklerden dem vursanız; o hayret içinde kalacak, "Bunlara ne oluyor ki Leyla varken başka şeyden bahsediyorlar." diyecektir. O hâlde, biz niçin bütün gönüllerin Leylasına karşı gafil yaşayalım. Gelin, hep O'nu konuşalım."

İşte, onun sohbetlerinden derlediğimiz hikmet incilerinden bazı örnekler:

"Ben" diyen adamdan uzak olan Allah'a yakınlaşır; "Bu

hizmette benim yerim neresi?" diyene "derin bir gayya" demeli ve eklemeli, "Şimdiye kadar bilmiyorduk ama beklentilerini ifade eden bu sualinle öğrendik."

Cehennemle intikam alma isteği canavarlara has bir duygudur; kendisine kötülük yapanlar hakkında dahi Cehennem söz konusu olunca "Hayır ya Rabbi, düşmanım da olsa ebedî nâra girmesine razı olamam!" deme mü'minlik yoludur.

"Allah'ım bana öyle bir lütufta bulun ki yaşadığım sürece çok büyük işler yapayım; fakat, dünyalık hiçbir beklentiye girmediğim gibi öldükten sonra da bütün bütün unutulup gitmeyi arzulayayım!" İşte bir dava adamının dâimî muradı...

Bana, aklı şu işe şöyle eren, bu işi böyle beceren kimseleri getireceğinize terakki ettikçe -bir debbağın deriyi yere vurduğu gibi- kendisini yerden yere vuran insanları getirin.. cihanın kapalı kapılarını onlar açacaktır.

"Kendi aklımla buldum, bu başarılar benden.." sözü firavunların ifadesi. "Estağfirullah Ya Rabbî, Sen verdin, Sen ihsan ettin. Tutmasaydın biz burada duramazdık, bakmasaydın, görülüp gözetilen olamazdık. Tut bizi Allahım, tut ki edemeyiz Sensiz!" yakarışı imanlı gönüllerin sesi.

Sadece "Allah" de, her işinin bereketini gör; kendini kat'iyen karıştırma işin içine. Yırtınsan da çırpınsan da ağlasan da eğer kalbindeki ses O'na ait bir ses değilse, samimi değilsen sükût etmen, susman senin için daha hayırlıdır. Bir "Sübhanallah" derken bile baktın ki gönlünün sesi değil, "Süb"den öte gitme, kes onu. Unutma ki; gönülden "âhh" edenin her âhına icabet edilmiştir, ilâhî dergâha yükselen hiçbir ses cevapsız kalmamıştır; elverir ki o ses gönlün sesi olsun.

Habib-i Neccar, arkasında yürünecek rehberlerin en önemli iki vasfını nazara verirken onların hizmetlerine mukabil hiçbir

ücret/menfaat beklemediklerini ve önce kendilerinin dosdoğru yolda yürüdüklerini belirtir. Doğrusu, bu iki sıfatı üzerinde taşımayan kimselerin başkalarına hidayet yolunu göstermeleri hiç mümkün değildir.

Benciller derler ki "ateş düştüğü yeri yakar." Bu söz, hodbîn ve egoist ruhların sözüdür. "Ateş çevresini de yakar" ifadesi ise bir parça diğergam ruhların sözü. "Ateş nereye düşerse düşsün beni de yakar." sözüne gelince bu kâmil ruhların vicdanlarının sesidir. Günümüzde, dünyanın neresine ateş düşerse düşsün, kendi bağırları da yanacak duyarlılıktaki insanlara ihtiyaç vardır. Bilmem nerede, hangi vadide, hangi dağın arkasında, hangi mazlum çocuğun hâli, içine bir kıvılcım gibi düşecek insanlara...

Bugün İslâm alemi öyle hadiselerle karşı karşıyadır ki; mü'minler ölesiye dua etmeli ve ancak "Ya Rabbi! Saatlerdir yüreğimi yırtarcasına yalvarıyorum. Dahası, Senin rahmet ve mağfiretine güvensizlik izhar etmek olur." duygusuyla ısrardan vazgeçmeli.

Tevbe arzusu gönlünüzde hasıl olmuyor ve tekrar O'na dönme ihtiyacı duymuyorsanız, bir "dâu'l-udâl"e, yani çaresiz bir derde maruz kalmışsınız demektir.

Rica ederim, O'nun uğrunda yüreğinizi parçalamadan yüreği parçalanmış insanlara lutfedilen şeyleri beklemeyin. O bazen ekstradan da lutfedebilir; ama umumiyetle aldığınız risk kadar, ortaya koyduğunuz gayret ve cehd kadar mükafat görürsünüz. Hele siz, bir gecenize gündüz boyası çalın, O da sizin gecenizi gündüz yapsın. Siz dünya gecelerinizi gündüz yapın, O da ahiret karanlıklarını aydınlığa tebdîl eylesin.. Allah, eşiğine baş koyan yüzleri çiğnetmez ve mahcup etmez; yeter ki siz yürekten O'na yönelin ve "...edemem, Sensiz asla edemem.." deyin.

Yunus, Taptuk'un kapısındayken "Buraya odunun bile eğrisi girmemeli" diyerek ona saygısını göstermiş. Ben olsaydım, "Bütün eğriler buraya uğramalı; zira, bu dergâh doğrultan bir kapı!"

der, oraya giren eğrilerin de dışarıya düzelmiş olarak çıkacağına inanır ve Mevlana gibi "Ne olursan ol, yine gel!" sedasıyla herkesi çağırırdım.

Firdevsî gibi uzun ve yaldızlı bir destan keseceğinize Yunus gibi gönülden bir-iki mısra ile dile gelip, içinizin sesini gözyaşlarınızla ifade etmeniz daha kıymetlidir.

Ümmet-i Muhammedin çektikleri sineme bir hançer gibi saplanıyor. Dünyanın dört bir tarafında ezilen, horlanan, mazlum ve mağdur durumdaki insanların hayali gözümün önünden bir türlü gitmiyor. Onların ızdıraplı hâli yanında yüce dinimizi tanımayan insanların vaziyeti de içime dert oluyor. Hatta bazen, "Benim en başta vereceğim bir canım var. Cenâb-ı Hak insanları barış içinde, diyaloğa açık, kendisine ve kullara karşı saygılı yapacaksa, bunun karşılığında da canımı alacaksa hemen alsın da o neticeyi hasıl etsin." diyorum.

Herkesin O'na doğru koştuğu, uçtuğu Cemâlullah'ı müşâhede meselesinde bile "Ya Rab! Tek gelmemek için şunu da yanımda getirmek istiyorum, bana bir dakika müsaade buyur." desek sezâdır. Gerçi, vuslata karşı dayanma âşığın ölümüdür. "Bir dakika müsaade et" demek bu mesleğin yolcuları için bir ölüm olsa da onlar "hele biraz daha yanayım." der ve bir insanın daha imanının kurtulmasını her şeye tercih ederler.

"Hiç hazmedemedim bu milleti ayaklar altına düşürenleri.. hiç hazmedemedim milletimizin büzüşüp, sıkışıp küçük, muhtaç, başkalarının eline bakan bir topluluk hâline gelmesini. Koskocaman, cihanlara sığmayan bir millet nasıl oldu da böyle iki gölün arasına sıkıştı kaldı? Nasıl bu halle övünüyor insanlar?. Küçüklüğü nasıl öyle allı-pullu gösteriyorlar? Hiç hazmedemedim..."

İslâmı gadre uğratan iki cephe vardır: Birisi, onda sürekli şok tesiri yapacak taarruzlar peşinde olan, kin ve inat cephesi; diğeri de müslümanlığı yolda bulmuş, kültür müslümanlığı tavrı

sergileyen vefasızlar cephesi.

İnsanları sıfatlarıyla, ahlâkî değerleriyle tartsalar, inanmayanların yüzü güler ve hakiki müslümanlar mahcup duruma düşer, çok utanırlar. Çünkü inançsızlar derler ki "Hayret! İslâm topluluğunda bile bizim sıfatlarımızdan ne kadar çok var!.." ve sevinirler bu kadar nüfuzlarına. Yalan var, dalavere var, sözünde durmama var.. yani İslâm dünyası bâtılın alfası değilse betası, betası değilse gaması tesirindedir.. ve maalesef, müslümanların hâli iç açıcı değildir, durumumuz yürek kanatıcıdır.

Çok terakki edeceği ümidini besleyip hayal kırıklığı yaşadığım öyle kimseler var ki zannediyorum, bazı günahları küçük gördüklerinden kurbet yolunda mesafe katedemiyor ve oldukları yerde sayıyorlar; oysa, mü'min bir harama nazar, bir hilaf-ı vaki beyan ya da bir gıybetten dolayı ömür boyu ızdırap duymalı...

Kur'ân canlı, şuurlu ve iradeli temsilcilerini bulamadığı her devirde hazin bir gurbet yaşamıştır. O mükemmel Kitap, ancak mükemmel bir temsilci kadrosuyla sesini-soluğunu duyurabilir. Eğer, O'nun sesini gerçekten aksettirecek insanlar olsaydı, ilk nefeste onu duyar, ikinci nefeste de seslerini tâ göklerin ötesine duyururlardı. Ve melekler "Meğer yerde ne gönül erleri, ne kahramanlar varmış!" derlerdi.

Habîb-i Ekrem Efendimiz'e karşı sevgi ve alâkanızın en bariz alameti O'nun için seccadeler, koltuklar, sehpalar ve demet demet güller hazırlamanız değil, O'nu akla ve mantığa uygun bir üslupla daha bilmem kaç insana anlatma, tanıtma ve sevdirme peşinde olmanızdır.

Kat'iyen bilinmelidir ki bu asırda şahıs yok, şahs-ı manevî vardır. Velâyet varsa şahs-ı manevînin, kutbiyet varsa yine şahs-ı manevînindir. Bundan sonra esas olan kollektif şuurdur. İçtihat yapılacaksa da kollektif şuur; hadis yorumlanacak, Kur'ân tefsir edilecekse de takım hâlinde çalışma esastır. Milletine hizmet

edecek olanlar da bu kollektif şuura bağlı hareket edenler arasından çıkacaktır. Allah'ın rahmeti varıp onları kuşatacaktır; nikmet ve azabı da dâhi bile olsa, yolu tek başına yürümeye çalışan ve kendine yetme duygusuyla başını alıp bir tarafa giden kimselerle beraber olacaktır.

Benim, şimdiye kadar bütün duam, bütün ızdırabım, insanların Allah'ı bulması, O'na inanması yolunda oldu. Her gün, yana yakıla dua ediyorum, "Allah'ım, ne olur, bahtına düştüm!" diye sızlanıyor ve "Ne olur Allah'ım, insanlar Seni tanısın, Sana inansın!" diyorum. O kadar ki bunun için her gün birkaç defa ölüp ölüp dirilmeye razıyım. Bunu anlamayanlar, imanın ne olduğunu bilmeyenler, onun hasıl ettiği zevk-i ruhanîyi tatmamış olanlar, Cennet'in lezzetini, Cehennem'in işkencelerini ruhlarında hissetmeyenler, insanlığın ızdırabını bir defa olsun vicdanında duymamış olanlar kalkıyor, sizin ızdırabınızı, derdinizi, çabanızı başka mecralarda görmek istiyorlar... devletmiş, hükümetmiş, siyasetmiş... maksatları bunlar olup, bütün hayatlarını bu yolla elde edecekleri menfaate bağlamış bulunanlar, iman adına, Kur'ân adına çekilen ızdırapları da aynı kategoride değerlendiriyorlar.

Milletimizin gelişip büyümesini istemeyen bazı dış güçlerin piyonluğunu yapan bu zavallılara kanıp onların ardına takılanları anlamıyorum.. marjinal bir grup tarafından kandırılıp Türkiye'nin aydınlık geleceğini karartma hususunda onlarla beraber çalışanlara hayret ediyorum.. ve belli senaryolarla ortaya konan milyonda bir ihtimali dahi değerlendirip bu hizmetlerin altında menfi garazlar aramalarına rağmen önlerindeki binlerce güzel örnekten hiçbirini görmeyen, bir kere bile olsa müsbet düşünmeye yanaşmayanlara şaşırıyor ve gönül koyuyorum. Kendi kendine "Acaba onbinlerce kilometre uzakta İstiklal Marşı'mızın okunması, siyahî çocukların bile Türkçe konuşması kimlerin hoşuna gitmez; millî kültürümüzün tanıtılması

ve temsil edilmesi kimleri rahatsız eder?" sorusunu bir kerecik olsun sormayan ve vicdanındaki cevabı dile getirmeyen kendi insanımıza kırgınım...

Ben, dünya namına bir şeye sahip değilim ve Hacı Kemal'le sözleştiğim şekilde kendime ait bir evim bile olmadan ötelere yürüme muradındayım. Bir başka münasebetle dediğim gibi, "Kendime ait bir zeytin dalım bile yoktur. Eğer olsaydı, onu da barış namına onlara uzatırdım."

İKİNDİ YAĞMURLARI

Gün ikindiye kayarken bir hareketlilik başlar o diyarda. Komşu evlerde oturanlar ve aylarca bekledikten sonra bir iki günlüğüne izin alabilen üç beş talihli misafir özene bezene abdest alırlar. Bir tevbe kurnasına koşuyor gibi hızlı hızlı ama bütün hata ve günahlarının hicabıyla da mahcup, ağaçlar ortasındaki heybetli fakat sımsıcak eve yönelirler. Işığı daima yanan evlerden biridir o. Sığınanları bağrına basan, açları doyuran, yüreği acıyanları sarıp sarmalayan ve kutlu sakinlerinin en içli iniltilerine sır arkadaşlığı yapan sımsıcak bir yuva. Batının batısında, doğunun bütün motiflerinin mümessili bir Anadolu ocağı.

İşte o evdedir Asrın Garibi, o evin bir odasında. O ev okyanusun ötesinde ama onun odası vallahi Erzurum'da, billahi Edirne'de, tallahi İzmir'de. O ev Amerika'da ama o oda Türkiye'de; o odanın sâkini kalben, hayâlen ve rûhen dünyanın her bucağında, bütün kalbi kırıkların yanında. Çağın güç merkezleri, kendilerine göre bir "yeni dünya" hayatı tahayyül etseler de o ilk kez "Vira bismillah" dediği zamanki sadelik ve duruluğunda. Bazılarını buna inandırmak ve onların boğuldukları derin suları ayağı ıslanmadan geçenlerin de var olduğunu kendilerine anlatmak ne kadar zor! Var mı ki

böyle bir vazifemiz?! Fakat gönül istiyor ki su-i zanlara ve iftiralara girmesin hiçbir mü'min kardeşimiz...

İkindi namazını haber verir bir kutlu müezzin. Saf tutar gönüllerini cilalamaya gelenler. Kestanepazarı'ndaki tahta kulübenin ikiz kardeşi o şirin odanın kapısı açılır az sonra. Sanki ötelerin kapısı açılmış gibidir, meleklerle omuz omuza vermişçesine herkes birer ruhânî kesilir. Ve ağır ağır adımlarla o gelir, en öne serilmiş bahtiyar seccade onu beklemektedir.

O, her zaman milletin derdiyle iki büklümdür, ondandır yine yanaklarındaki gözyaşı izleri; o, insanlığın ızdıraplarıyla kıvrım kıvrımdır, bu sebepledir simasındaki elem çizgileri. Namaz onun için bütün mâsivâyı arkada bırakma değildir sadece, bütün kalble Allah'a yönelmedir aynı zamanda; tekbir getirip de el bağlayınca, bu dünyadan tamamen uzaklaşır, yalnızca mü'min miracında tüllenmesi gerekenler kalır onun ufkunda.

Bütün kîl ü kâllere, gıybetlere, isnatlara, iftiralara, koca koca bühtanlara sırtını dönen, "Her şeyin hakikatini Sen biliyorsun Rabbim!" deyip yüzünü sadece Allah'a veren... İnsanlığın kurtuluşu için her gün biraz daha mum gibi yanıp eriyen… Barış türküleri yazarak, dostluk köprüleri kurarak herkese el uzatan ama haset ve düşmanlık oklarını neredeyse tek başına göğüsleyen... O engin gönülden yükselir en içli niyazlar. Kimi zaman önde başlayıp saf saf yayılan hıçkırıklara en arkadakiler de ses katarlar ve bin elem bin bir emelle namazı tamamlarlar.

Çoğu zaman "Sübhâneke yâ Allah, teâleyte ya Rahman..." nakaratıyla bambaşka bir coşkuya ulaşan tesbihat da bitip Nebe' suresinin verdiği müthiş haberler korku ve ümit arası duygularla hatırlandıktan sonra herkes salondaki yerini alır. Şayet, muhterem Hocamız sağlık durumu el verir de bir yarım saat konuşmaya derman bulursa, işte o an sohbet zamanıdır.

Sohbet, onun için hayat tarzıdır. Cenâb-ı Hakk'a yönlendiren

yararlı konuşmalarda bulunma, söz ve düşünce ile başkalarının ufkunu açma, kendisine karşı duyulan hüsn-ü zannı gönülleri sonsuza yönlendirmede bir kredi gibi kullanma ve hep hayırhahlık mülâhazasıyla oturup-kalkma onun ömrünün özetidir.

Zaten o ve arkadaşları için hakikate ulaştıran iki önemli yol vardır; bunlardan biri sohbet, diğeri de hizmettir. Hizmet, himmet bekleyen işlere omuz verme ve millet yolunda cehd ü gayret gösterme; sohbet de zâhir ve bâtın duygularla hakikati duyma, hissetme ve yaşama hâlidir. Sohbet, gönül kapılarını ardına kadar açarak, kalbine ilâhî vâridat ve mevhibeler yağan Hak dostunun, Hak tecellîlerine açık o zengin atmosferini paylaşma ve onun "insibağ"ına erme, onun boyasıyla boyanma demektir.

Kaderin bir cilvesi midir bilinmez; Batının batısındaki sohbet saati ikindiden sonraya denk düşmüştür; haftasonu sabahı, Cuma namazı öncesi ya da akşam namazı sonrası değil de ikindi vaktidir burada insibağ mevsimi.

İkindi, her zaman insan gönlüne gurbet duyguları salan hazin güz mevsiminin tedaileriyle gelir.

İkindi, hüşyar ruhlara iyice yaşlanan dünyanın elden ayaktan kesilmişliğini görmenin kederini içirir.

İkindi, fitnelerin yağmur gibi yağdığı ahir zamanın dehşetli günlerini ve sarp akabelerini akla getirir.

İkindi, ufûle meyleden güneşi göstererek insana bu dünyada misafir olduğunu, her şeyin burada muvakkaten bulunduğunu ve herkesin hayat güneşinin de bir gün varıp guruba dayanacağını haber verir.

İkindi, o solmaya yüz tutan yüzüyle "yolculuk var, ölüm var, hesap var!" der, ötelere hazırlık yapmak gerektiğini bildirir.

Her ikindi, bu hüzünlerin hepsiyle beraber gelir uzaktaki o eve. Sadece bunlar mı? Hayır… O an o kutlu meclisi paylaşanlar, mazhar oldukları sıhhat, selâmet ve hayırlı hizmetler gibi

ilâhi nimetlere karşı gereken kulluğu ve şükrü ortaya koyamamanın hüznünü de yaşarlar. İkindi Peygamberi'nin (aleyhissalâtü vesselâm) vakt-i nübüvvetinde gelmiş olma ama O'nun zamanında bulunamama elemini de tadarlar. O'na ümmet olup O'nun saadet asrından yansıyan güzellikleri görebilmenin sevinciyle dolsalar da İnsanlığın İftihar Tablosu'nu her istidatlı gönüle duyuramamanın kederini de yudumlarlar.

Bir de gurbetin hüznü vardır onların içini delen… Vatandan ayrılığın elemi ve sevdiklerinden uzak olmanın burukluğu vardır. Hemen her ikindi bu hüzünlere de gebedir.

Neyse ki o sohbet tutkunlarındaki hüzün dostsuzluktan, sahipsizlikten, kimsesizlikten kaynaklanan ve insanı karamsarlığa, bedbinliğe, gaflete salan kederden çok başkadır; iç içe karanlıklara açılan tasadan oldukça farklıdır. Onlardaki hüzün, dostların firakından, onlara kavuşma arzusundan ve vuslatın bir gün mutlaka gerçekleşeceğine inanmanın hasıl ettiği iştiyakla beklemekten neş'et eden, ümitlerle bezeli bir hüzündür. Yeis yoktur o hüzünde, sevgisizlik yoktur, kimsesizlik yoktur. Sevgililer bir başka diyardadır; onlara karşı özlem vardır, hicran vardır ve daussıla vardır.

Bu hüzün aynı zamanda vazife şuuru, dava düşüncesi ve mefkûre tutkusuyla dolu insanların mavera buudlu mukaddes hüznüdür. Bir ikindi vaktinde, uzaktaki o evde Mahzun İnsan'ı dinleyenlerin kimisi ara sıra da olsa tökezleme utancından ve ibadet ü tâatteki eksiklik mülâhazasından kederlenir.. kimisi kalbin mâsivâya meyl ü muhabbetinden ve duyguların teveccühteki teklemelerinden dolayı dertlenir… Kimisi de onca nimet karşısında kulluk ritmini tutturamamış ve vazife-i ubudiyette kusur etmiş olma endişesinden hüzünlenir.

Fakat bütün bu hüzünleri unutturacak ve içlere inşirah salacak bir beklenti de mevcuttur onların gönüllerinde. Hadis-i şeriflerde anlatılır ki melekler, sabah namazı vaktinde gökyüzüne çıkar, ikindi namazı vaktinde de yeryüzüne inerler. İnerler ve insanlar

arasında dolaşıp mü'min kulların güzel hâllerine şahitlik ederler. Onların hüsn-ü şehadette bulunduğu sohbet ve zikir meclislerindeki herkes Allah'ın afv ü mağfiretine uğrar. Melekler, mü'minler arasında yer alan ama başka maksatlar güden bir insan hakkında "Ya Rab, falan insan onların arasına öylesine katılmıştı; onun derdi zikr ü fikir, sohbet ü muhabbet değildi!" derler. Cenâb-ı Gaffâr ü Settâr, "Benim adım için bir araya gelenler öyle bahtiyarlardır ki onlarla oturup kalkan hiç kimse talihsiz olmaz." buyurur ve o kulu da affeder. İşte, öyle mübarek bir topluluk içinde bulunuyor olma ümidi ve bağışlanma recası bütün hüzünlerin yüzünü ağartır. Artık o hüzünler, birer kapkaranlık ve yetimâne hüzün olmaktan çıkar, Kur'ân'ın nur-efşan ve hayra açık hüznüne dönüşür.

Bu duygularla başlayan sohbet her an daha da yoğunlaşan hislerle devam eder. Çok geçmeden de o meclisi ilâhî rahmet ve sekine çepeçevre kuşatır. Önce, Muhterem Hatib'in dudaklarından dökülen hemen her cümle gaybî bir rahmet hazinesinden gönderilen katreler gibi Rahmânî hediyeler hâlinde dinleyenlerin gönlüne akar. Sanki rahmet onlar için de tecessüm etmiştir; söz damlaları ve gönül nağmeleri hâlinde âb-ı hayat olup imdadına koşmaktadır muhtaç sinelerin. Herkes ihtiyacı olan ikazları, nasihatleri, tavsiye ve öğütleri dinliyor gibidir; oradaki her fert, içinden "Evet evet, içimi okuyor, tam bana göre konuşuyor!" demektedir. Belli ki söylenen sözler tesadüfî değildir; belli ki dinleyenlerin kalblerini bilen Allah, denmesi gerekenleri söyletmektedir.

Aslında, ilâhî rahmetin mücessem hâline en güzel misal yağmurdur. Yağmursuzluk çekenler rahmeti celb etmek için dua ederler. Önce eski elbiseler giyer, başlarını öne eğerler. Yaya olarak ve mütevazı bir tavırla dua yapılacak yere giderler. Duadan önce sadakalar verir, fakirlere yardım eder, yaptıkları haksızlıklardan dolayı insanlardan helâllik diler ve Cenâb-ı Hakk'a istiğfar ederler. Evet, o sohbette bulunanların hâli aynı yağmur duasına

çıkmış kimselere benzer. En az onlar kadar hazırlık yapmışlardır bağışlanmak için, en az onlar kadar ihtiyaç hissetmektedirler ilâhî rahmete ve en az onlar kadar yönelmişlerdir rahmet kapısına gönülleri açık, boyunları bükük.

Derken, ilk rahmet katreleri meleklerin kanatlarında gelir ve ilham incileri, hakikat damlaları olarak akar dertli insanın gönlüne. Bir "yağmur musikisi" başlar o anda:

Hep bir mûsıkî ritmiyle kulaklarda çağlar,
Sanırsın gökler coşmuş da çemenlere ağlar.
Siner her yana rûhları saran bin râyiha,
Toprak hayatla tüter, çiçekler kalkar şaha...

Yağmurun, değişik mevsimlerde farklı yerlere çeşit çeşit şekillerde yağması; bazen ince ince çiselemesi, bazen de kar ve dolu hâlinde düşmesi, kimi zaman toprağı sulayıp bereket kaynağı olması, kimi zaman da sele dönüşüp her şeyi yıkıp geçmesi gibi, Hatib'in sözleri de konunun ve muhatapların durumuna göre, bazen bir meltem gibi ruhları okşamakta, bazen de yıldırım ve gökgürültüsü olup kalblere ürperti salmaktadır. Muhterem Hocamız, bazen değişik tembih ve ihtarlarla gönüllere havf ve haşyet duygusu aşılamakta; bazen de iltifat ve müjdelerle kalblere reca hissi üflemektedir. O, akla ve mantığa seslendiği aynı anda kalbe ve hissiyata da hitap etmektedir.

Özellikle muhasebe ağırlıklı sohbetlerin her cümlesi bir şimşek, bir yıldırım gibi inmektedir akıllara ve kalblere. O anlarda, onun dudaklarından etrafa yayılan her söz incisi titretmektedir gönülleri ve yaşartmaktadır gözleri.. sanki her kelime mücessem birer rahmet katresi olup yağmur damlası gibi düşmektedir dinleyenlerin yanaklarından göğüslerine doğru. Zira, Muhasibî ile diz dize gelmişçesine hesap endişesiyle ağlayan bu insanlar, Necip Fazıl'ın,

İçine nefs sızan ibadetlerin,
Birbiri ardınca kazasındalar.
Bir ân yabancıya kaysa gözleri,
Bir ömür gözyaşı cezasındalar.

sözleriyle tavsif ettiği erler misali, kırk sene önce bir harama kaymışsa gözleri o nazardan dolayı da o gün bir kere daha "âh" edip inlemektedirler. Her an boyunlarını biraz daha bükmekte, mahcubiyetle bir kat daha bükülmekte ve Tahir-i Mevlevî'nin mezar taşına yazılmasını vasiyet ettiği dörtlüğün muhtevasıyla iç çekmektedirler:

Eli boş varılmaz varılan yere,
Boş gelmedim yâ Râb, ben suç getirdim!
Dağlar çekemezken o ağır yükü,
İki kat sırtımda, pek güç getirdim...

Kim bilir, bu nedamet duygusu, tevbe, inabe ve evbe gözyaşları bütün hata ve kusur izlerini de alıp götürmektedir. Nasıl ki yağmur aynı zamanda Cenâb-ı Allah'ın "Kuddûs" ism-i şerifinin bir tecellisidir ve o değil yeryüzünü, gökleri bile kirlerinden arındıran en duru, en saf bir temizleyicidir; aynen öyle de hata ve kusurlardan dolayı Hak rahmetinin insan gözünde damla damla olması da beşerî lekeleri söküp atmaktadır.

İşte, hem ikindi hüzünlerine hem de yağmur misal sohbetlere ve o sohbetlerde dökülen rahmet katreleri kadar aziz gözyaşlarına telmihte bulunmak için Hocamızın sohbetlerine "*İkindi Yağmurları*" dedik; hatta Kırık Testi serisinin beşinci halkasına da bu adı verdik. Bu sohbetlerde muhterem Hocamız, tefsirden hadise, hadisten fıkha, fıkıhtan tarihe, ondan edebiyat, tasavvuf, felsefe, sosyoloji ve psikolojiye, hatta diğer pozitif ilimlere kadar pek çok konuda pırlanta mahiyetinde fikirler serdetti, ölçüler verdi. Kendisine sorduğumuz sorular münasebetiyle, engin ve hazmedilmiş bir Kur'ân ve Sünnet kültürüyle, dinî, sosyal ve kültürel meseleler üzerinde tahliller yaptı.

Aslında konu ne olursa olsun, hangi soru sorulursa sorulsun bu sohbetlerde en önemli gaye, imanın mârifet ufkuna ulaştırılması, mârifetin "yakîn"in değişik mertebelerine bağlanması, Hakikat-ı Ahmediye vesayetinde kalb ve ruhun hayat mertebelerinde seyahatler gerçekleştirilmesi ve bu seyahatlerin de şuurlu temâşâ ile değerlendirilmesiydi. Böyle bir seyahat ve temâşâda gönül erlerine en çok tavsiye edilen en önemli sermaye ve azık da zikr ü fikir gibi kalb ve lisan amelleriyle letâifi harekete geçirmek, şevk ü şükürle de ilâhî mevhibelere karşı liyakatı ortaya koymaktı.

Yağmursuz ve susuz yıllar, felaketidir her kavmin. Kurak sema, afettir; susuz toprak, çorak. Öyle bir kuraklıkla karşı karşıya idik ki "*İkindi Yağmurları*" can oldu, kan oldu bütün dünyaya. Çünkü, "yağmur nesil" onu taşıdı bütün diyarlara… "Benim ümmetim, yağmur gibidir; başı mı, sonu mu daha hayırlıdır bilinmez!" şeklindeki Peygamber beşaretiyle serfiraz kalb erenleri dirilttiler ve diriltmektedirler ahir zamanın çölleşmiş gönüllerini; Allah'ın inayetiyle gül bahçesine çevirmektedirler en verimsiz vadileri, aynı asr-ı saadette olduğu gibi..

Bu itibarla da "İkindi Yağmurları" Allah'ın bambaşka bir lütfu ve ayrı bir rahmeti oldu. Hem bu lütuf ve rahmet, ne ilkbaharda görülen kırk günlük yağışlar gibi mevsimlikti ne de Necati Cumalı'nın "*Kırk İkindi Yağmurları*" misali yetimâne bir hüzün içermekteydi. Hayır, bu yağmur hem kalıcıydı, hem de onun damlaları rahmânî bir hüznün yanında çok farklı bir neş'e de vermekteydi.. dinleyenlere karamsarlık değil ümit ve şevk enjekte etmekteydi... Bu yağmurlardan nasiplenen herkesin nefsi susuyor; ruhu, kalbi, aklı ve sırrı yüce hakikatlere yöneliyor; vicdanı asıl vatana, ebedî aleme ve uhrevî dostlara karşı iştiyakla doluyordu. Evet, bu mücessem rahmetin her katresi, insanı Cennet'e, sonsuz saadete ve Cuma yamaçlarında Cemâl-i İlâhî'yi seyre sevkeden, onlara karşı şevke getiren bir neş'e taşıyordu.

DİRİLİŞ ÇAĞRISI

Merhum Necip Fazıl tarafından genellikle "ba'sü ba'del mevt" (öldükten sonra tekrar dirilme) şeklinde telaffuz edilen, son dönemde de daha ziyâde Sezâi Karakoç Bey'in ismiyle beraber anılagelen "diriliş" sözü, sıradan bir kelime olmanın ötesinde pek çok manalar taşıyor.

"Diriliş" canlanmak, hayat bulmak, yenilenip tazelenmek, silkinip ayağa kalkmak, kuvvet kazanmak ve ölü toprağını üzerinden atmak manalarını ihtiva ediyor.

Dahası, diriliş ya da "ba'sü ba'del mevt" ifadesi, tamamen unutulmuş ve yok olmuş gibi görünen bir hakikatin yine hayatiyet kazanmasını, hâlsiz ve yorgun görünen bir kahramanın tekrar güç bulup doğrulmasını ve kimliğini yitiren, kendi değerlerini bir kenara iten bir kimsenin ya da bir milletin yeniden özüyle buluşmasını da çağrıştırıyor.

Kendi talebelerini imana, ümîde, azme uyaran ve onların gönüllerine her zaman diriliş üfleyip duran Kur'ân, "*Ey iman edenler! Size hayat verecek hakikatlere sizi çağırdığı zaman, Allah'a ve Rasûlü'ne icâbet edin.*" (Enfal, 8/24) buyuruyor; aslında diriliş

çağrısının Cenâb-ı Hakk'a ve Peygamberler Sultanı'na ait olduğunu beyan ediyor.

Evet, Allah Teâlâ ve Rasûl-ü Ekrem, mü'minleri İslâm dinine, Kur'ân'ın ulvî hakikatlerine, kâmil imâna, i'lâ-yı kelimetullah davasına, diğer kulluklardan kurtulup sadece Hakk'a kul olmaya, başkalarını da bu ufka uyarmaya ve insanlık şerefine yakışır şekilde yaşamaya çağırıyor. İnananların ancak böyle bir hayat sayesinde kalb ve ruh dünyası açısından diri kalacaklarını, gerçek hayat çizgisine ulaşacaklarını ve ötede de ebedî mutluluğa nail olacaklarını haber veriyor.

Unutulmamalıdır ki duyguda, düşüncede, kalbî ve ruhî hayatta diriliş daveti herkes içindir; fakat, bu yeniden doğuş, keyfiyet bakımından insandan insana değişmekte ve farklı seviyelerde gerçekleşmektedir. Bu konuda, dava-yı nübüvvetin vârislerinin payına düşen, dirilmenin de ötesinde bir diriltme mefkûresidir; çünkü onlar dirilişlerini diriltme sevdasına bağlamışlardır. Nasıl ki insanlık tarihi boyunca peygamberler ve onların tâbîleri o dirilten soluklarıyla her tarafa hayat üflemişler; nefehât-ı ilâhîyeyi herkese taşımışlar ve herkesin dirilmesini sağlamışlardır; günümüzün hizmet erleri de aynı selefleri gibi "ba'sü ba'del mevt kahramanı" ya da "diriliş süvarisi" diyebileceğimiz birer diriliş eri olmayı hedeflemişler ve dirilmeden ziyade diriltmeyi tercih etmişlerdir ya da daha doğru bir ifadeyle, başkalarına âb-ı hayat sunmayı kendilerine can verecek bir iksir kabul etmişlerdir.

Şüphesiz, yeryüzünde her zaman içten içe çürüyenlerin, değişip başkalaşanların ve milli kimliğini inkâr edenlerin yanında, mana köklerine bağlılığını sürdürmüş, ruh güzelliğini korumuş, saf ve dupduru kalmış bir hayli insan da var olmuştur. Fıtratı temiz bu insanlar, uyaran bir ışık, samimi bir ses, içten bir diriliş çağrısı ve içinde yaşadıkları çağın sesiyle bir ezan bekleyip durmuşlardır. Bugün de mana köklerinden sızıp gelen

mülâyemet hissi, cibilliyetlerindeki iyilik duygusu, herkese saygılı davranma tavrı ve afv u safh enginlikleriyle, kendi özlerine erecekleri bir eşref saatin intizarında olan binlerce, yüzbinlerce insan mevcuttur.

"Diriliş süvarisi"nin vazifesi, gözleri yolda ve kulakları seste, bitmeyen ümit ve sarsılmayan azimle bir rehber bekleyen bu insanlara bir ümit, bir aşk, bir ışık olmak ve dudağı kuruyanlara âb-ı hayat sunmaktır. Yazıyla, şiirle, resimle, musikiyle, sanatın değişik dallarıyla ve her şeyden öte dini güzel temsil etmek suretiyle her yerde yeniden doğuşun mümessili olmak ve insanlara diriliş nefhasında bulunmaktır. Evet, bu vazife, dirilmenin de ötesinde bir diriltme davasıdır; şahsî hayat tutkusunu unutanların "yaşatma arzusu" ya da "yaşatma mefkûresi"dir.

İşte, Muhterem Fethullah Gülen Hocamız'ın bütün makaleleri, röportajları, vaaz ve sohbetleri de topyekün bu manaları hâvi birer diriliş çağrısıdır. Hemen hemen bütün yazıları, konuşmaları ve kitapları kendisine sorulan suallere cevap sadedinde dile getirdiği dinî, sosyal ve kültürel meseleler hakkındaki tahlillerini ihtiva eden birer ba'sü ba'del mevt davetidir.

Şu kadar var ki muhterem Fethullah Gülen'in "diriliş çağrısı" asla bir kesime ya da bir sisteme karşı ayaklanma değil, nefse ve şeytana karşı dik durma çağrısıdır.

Diriliş çağrısı, kavga ve çatışma maksadıyla güç toplama, kuvvet hazırlama ve sonra da sıkılmış yumruklarla meydanlara çıkma daveti değil, sevgi ve diyalog yolunda düşmanlıkları maziye gömme, her müşkilin çözümünü hoşgörüde, uzlaşmada görme ve tokalaşmak için açılmış ellerle, sarılmaya hazırlanmış kollarla barış çizgisine yürüme çağrısıdır.

Diriliş çağrısı, iyi yaşama yolunda imkân arama, ikbal devşirmek için fırsat kollama, yükselme uğrunda her yola başvurma daveti değil, gönle düşen yaşatma arzusuyla şahsî hayatı, ferdî

çıkarları unutarak yaşatmak için yaşama, herkese dostluk eli uzatma ve kardeşlik peşinde olma çağrısıdır.

Diriliş çağrısı, kat'iyen maziyi hortlatma, geçmişi aynıyla bugüne taşıma ve vatanı, milleti düne hapsetme arzusunun sesi-soluğu değil, maziden güç alarak, millî iradeyi tarih rüzgarlarıyla kanatlandırarak ve kalb-kafa bütünlüğüyle çağın ihtiyaçlarını çok iyi okuyarak necip milletimizin gizli-açık bütün ızdıraplarını dindirmeye çalışma çağrısıdır.

Diriliş çağrısı, gerekirse diriltmek için kurban olma, güldürmek için ağlama, dinlendirmek için yorulma ve insanları ebediyete uyarma yolunda dur-durak bilmeden hep koşma; koşarken de ne yaldızlı takdirlere ne de insafsız tenkitlere takılıp kalmadan her yana diriltici soluklar taşıma çağrısıdır.

PIRLANTA MÜELLİFİ VE FİKİR NAMUSU

Bazen insan duygu ve düşüncelerini bir çırpıda kağıda dökebilse de aslında, bir gayeye bağlı, seviyeli ve hedefli bir deneme, hikaye ya da makale yazmak epey zor iştir. Hele ciddî bir insanın yazması daha çok mesuliyet gerektirir ve büyük fikir cehdi ister. Zira, mefkure adamı için yazmak, bazı edebî sanatlarla lâf ebeliği yapmak ve beğenilen sözler üretmek mesleği değildir; o, belâgat ve fesahat buutlarıyla, dinimizin ululuğunu, medeniyetimizin zenginliğini, insanımızın ismet ve iffetini, ecdadımızın cehd ü gayretini, millî üslûbumuzu ve millî şivemizi anlatma vesilesi olduğu kadar, söz söyleme sanatını sevimli hâle getirerek, gündelik dili en nezih, en sevimli ve kalıcı malzemeyle beslemenin, zenginleştirmenin de birinci vasıtasıdır.

"Fikir namusu" ya da "düşünce iffeti" diyebileceğimiz erdeme sahip olan insanlar, konuşurken ve özellikle yazarken alabildiğine temkinli davranırlar. Tabiri caizse, onlar kelimeleri biraraya getirirken âdeta doğum sancıları çekerler; maksat ve meramlarını anlatırken sanki –Çile Şairi'nin ifadesiyle– öz ağızlarından kafataslarını kusarlar. Yazarken, fikir namusunu koruma gayretinden bir an dûr olmazlar; dolayısıyla, heva ve hevesi fikir suretinde takdim

etmez; ulvî ve derin hakikatleri anlatırken fantastik ve muğlak ifade avcılığı yapmazlar. Nazım ve nesirlerinde pespâye sözlere ve bayağı ifadelere de yer vermez; kullandıkları hemen her kelimeyi bir mücevherci titizliğiyle seçerek dilin saffetini korumaya çalışır ve okuyucuyu hayra, güzele sevk etme hususunda oldukça hassas davranırlar.

Her cümlesini inci mercan kelimelerle oluşturduğu elliden fazla kitabını "Pırlanta" serisi olarak andığımız Muhterem Fethullah Gülen Hocamızı yakından görünce (tanıyınca diyemeyeceğim, zira tanıyabilmek, gören şahsın ruh dünyasıyla doğru orantılıdır) fikir namusunun ne demek olduğunu daha iyi anladığımı söyleyebilirim. Aziz Hocamız, hemen her konuşmasında irticâlîliğin tabii dağınıklığına düşmeden öyle enfes bir üslup kullanır ve öyle parlak hakikatleri nazara verir ki anlatılanları olduğu gibi yazıya dökseniz ve neşretseniz, okuyucu ondan nefis bir makale tadı alır. Söz Üstadı, hitabeti böyle harika olduğu gibi, aslında bir oturuşta çok rahat bir makale yazabilecek bilgi birikimine ve yazı tecrübesine de sahiptir. (Doğrusu, bu değerendirmelerden kendi vicdanım bile rahatsız oldu; haddim değil ki onun hitabet ve kitabetiyle alâkalı müsbet de olsa yorumda bulunmak; fakat derdim, bir hakikati vurgulamak...) Ne var ki o hemen her yazısını, ızdıraptan iki büklüm bir hâlde yazmaktadır. Onca senedir, ne zaman mecmualara yazı gönderme vakti gelse, Muzdarip İnsan mesuliyet duygusuyla kıvrım kıvrım olmaktadır; anlatacağı mevzuya karar vermesi, o konuya kelimeler elbisesi giydirmesi, muhtevayı edebî sanatlarla bezemesi; bunu yaparken de kullanacağı her sözcüğü bir madenci titizliğiyle seçmesi ve "Bu ifadeyi görüp başkaları da kullanır, öyleyse mahzursuz olanları tercih etmeliyim." düşüncesiyle tek kelimeyi dahi rastgele istimal etmemesi onun hassasiyetinin nazara çarpan ilk tezahürleridir.

Gördüklerini çok iyi okuduğuna, duyduklarını mutlaka değerlendirdiğine, Hakk'a teveccühüne alabildiğine özen gösterdiğine ve ötelerden esip gelen mevhibelerin bir zerresini dahi zayi etmediğine –Cenâb-ı Allah'ın lütf u ihsanıyla– birkaç senedir yakından şahit olduğum kıymetli Hocamız, pek çok selefi gibi veraların verasından hediye edilen ilâhî atiyyeleri çoğu zaman nesir şeklinde, bazen de şiirin diliyle seslendirmekte ve kullandığı büyülü kelimelerle hem kendi aşk u heyecan hummasını dillendirmekte hem de gözlerinin içine bakan sevdalılara şevk ve iştiyak mesajları sunmaktadır.

Ona göre; ister nazım ister nesir isterse de sözlü hitap, genel olarak beyandan maksat, Yaratıcı ile yaratılan arasındaki münasebeti keşfedip ortaya koymak, enfüsî ve afakî tefekkürü kelimelerin diliyle seslendirip varlığın perde arkasını anlamaya çalışmak ve her şeyi O'nu gösteren bir ayna olarak değerlendirebilmektir. Kâinât baştan başa Cenâb-ı Hakk'ın muhteşem bir kitabıdır ve onun her harfi Mevlâ-yı Müteâl'i işaret etmekte, bizi O'na yöneltmektedir. Evet, Recâizâde Mahmut Ekrem'in ifadesiyle, "Bir kitabullah-ı a'zamdır serâser kâinât / Hangi harfi yoklasan mânâsı hep Allah çıkar." İşte, beyanın hedefi, bu en büyük gerçeği itiraf edip onun uğruna varlığı bir senfoni gibi seslendirmek, seslendirip eşyanın yüzündeki perdeyi aralamak ve kelimeler vasıtasıyla kâinâtın şahitliğini dile getirmek olmalıdır.

Muhterem Hocamız, eli kalem tutan herkesi bu hedefe bağlı kalarak ciddi bir fikir cehdiyle yazıp çizmeye çağırmakta ve etrafındaki insanları sürekli yazmaya teşvik etmektedir. Bununla beraber, beyanla alâkalı işaret levhaları diyebileceğimiz çok önemli esasları hatırlatmadan da geçmemektedir. Özellikle "Yağmur" dergisi için yazdığı makaleler ve onların bir araya getirilmesinden oluşan "Beyan" adlı kitap bütün yazarlara ve yazar adaylarına önemli bir rehber, mühim bir başvuru kaynağı ve bir başucu eseridir.

Evet, söz konusu makalelerde, her cümlesiyle Hak rızasını gözeten bir Söz Üstadı'nın beyanla alâkalı eşsiz değerlendirmeleri ve seviyeli bir yazı için ortaya koyduğu esaslar mevcuttur; asıl hedefe kilitli kalmanın zaruretine inananlar, senelerin yazarları da olsalar, zaman zaman dönüp bir kere daha o esaslara bakmalı ve derin bir nefis muhasebesi yapmalıdırlar.

O makalelerin mevcudiyetini bilmeme ve onları okumuş olmama rağmen, bir dergimizin mizanpajı esnasında, Sızıntı yazarlarından bazı kıymetli insanların da bulunduğu bir mecliste, Muhterem Hocamıza yazı yazmadaki üslubumuzun olmazsa olmazlarını sormuştum. Zat-ı alileri, pek çok defa, sevda erlerinin dergicilik ya da medyacılık anlayışı ile başkalarının bu konudaki tutumunu birbirinden ayırmanın lüzumunu vurgulamış; "Siz başkaları gibi davranamaz ve genel üslubunuzdan ayrılamazsınız; siz, ancak siz olarak kaldığınız sürece insanlara faydalı olabilir ve Yaratan'ın hoşnutluğunu kazanabilirsiniz." demiş, bu üslubun rükunlarını da defalarca nazara vermişti. O gün, Aziz Hocamız, mezkur soru üzerine bir kere daha bazı mühim hususlara değindi; sevgi kahramanlarının meseleleri kaleme alış şekli ve beyan tarzıyla alâkalı ana unsurları sıraladı. İşte, istifadeye medar olabileceği düşüncesiyle, o gün not defterime kaydettiğim cümleleri muhabbet erenlerine de arz etmek istiyorum:

Bizim için beyan, sadece bir vasıtadır; yegâne gayemiz olan Allah rızasını kazanmak için bir vesiledir. Bundan dolayı, inanan insanlar hemen her yazılarında mutlaka, bir şekilde iman ve İslâm'a dair mesajlar vermelidirler. Bunu yaparken de baştan sona mü'mince ve mefkure insanına yakışır bir dil ile konuşmalıdırlar. Maalesef, bugün gözümüzün nuru mecmualarda bile bazen bir pozitivist, bir natüralist ya da bir rasyonalist gibi yazanlar olabiliyor. Kendi değerlerini içine sindirememiş bazı

kimseler, hiç farkına varmadan hakikatin sırf deneme ve gözleme yoluyla elde edilebileceğine inanan felsefi akıma veya bütün mülâhazaları koyu bir tabiatperestlik anlayışıyla ele alan bir tarza ya da her şeyin akılla izah edilip kavranabileceğini düşünen insanların mülahazalarına dalarak oldukça kirli bir üslûpla yazıp çizebiliyorlar. Hatta yaratılışı ele alırken bile, sanki bir mekanizma ortaya konulmuş, bir sistem kurulmuş ve o mekanizma ve sistemi kuran Zat, kâinatı kendi başına bırakmış da düzen kendi kendine hareket ediyormuş gibi sapık anlayışlara kapı aralayabiliyorlar.

Oysa, mü'minler olarak, biz meseleleri Cenâb-ı Hakk'a verme konusunda çok hassas davranmalıyız. Şirk işmam eden tek bir kelimeden dahi pek ürpermeli, çok korkmalı ve titremeliyiz. Fizik, kimya, biyoloji, astronomi, psikoloji ya da sosyoloji... hangi ilmi konuştururrsak konuşturalım, ne anlatırsak anlatalım, mutlaka sözü Zat-ı uluhiyetle açmalı ve O'nunla noktalamalıyız. Bizim beyanımızın temeli her zaman mana köklerimizle irtibatlı, ufuklu, seviyeli ve kıvamında olmalı; hülyalarımızı beslemeli, büyütmeli, onlara nâmütenâhînin menfezlerini göstermeli.

Yazılarımızla mesaj vermekten kastım, söz arasına illâ bir ayet-i kerimeyi ya da hadis-i şerifi yerleştirmek değildir. Baştan sona materyalist bir dille yazılmış olan bir makalenin en sonuna bir ayet veya hadis koymak mesaj vermek şeklinde algılanmamalıdır. Böyle bir ilave olsa olsa, elbisedeki yamaya benzer ve kendini hemen ele verir, istifadeye vesilelik edeceğine okuyucu için itici olur. Bizim yazılarımız başından sonuna kadar inanan bir insan tarafından kaleme alındığının izlerini taşımalıdır; zaten, tek başına yazı üslubu dahi bir mesajdır.

Bazı arkadaşlarımız, "Otuz senedir bir kısım hususların üzerinde ısrarla duruyoruz; mesela, Cenâb-ı Hakk'ın varlığı ve birliği konusunu yıllardır nazara veriyoruz, bu kadar kafi olsa gerek!"

zannedebilirler. Oysa, bizim için halledilmiş meseleler, vuzuha kavuşmuş mevzular bugünün ve yarının nesilleri için çok ciddi birer problem olabilir. Biz sadece kendi hesabımıza yaşamıyoruz, aynı zamanda gelecek nesiller için varız. Yazdığımız tevhid boyalı her cümle belki bugün belki de yarın bir mütereddidin derdine derman olabilir; bizim nazarımızda renk atan ve matlaşan konular yeni nesiller için terütazedir, yepyenidir. Dolayısıyla, bizim için önceliği olan mevzuların üzerinde durma ve onları nazara verme hususunda asla ülfete girmemeli ve fütur getirmemeliyiz. Bazı hakikatleri elli sene de yazıp anlatsak, zaman zaman onları yine ele almalı, içinde bulunduğumuz döneme uygun bir tarzla yeniden değerlendirmeli ve çağımızın insanına cazip gelecek bir üslupla bir kere daha vurgulamalıyız.

Hadiseleri ve meseleleri değerlendirirken niyet ve nazar en önemli iki mercektir. Bu merceklerin sağlam olması nispetinde onları kullanan insan doğru görecek, doğru düşünecek ve doğru değerlendirecektir. Niyeti Allah rızasını kazanmak olan bir insanın nazarı da Cenâb-ı Hakk'ın kelâmıyla şekillenmiş olmalıdır ki o insan sıhhatli düşünebilsin ve isabetli yorumlarda bulunabilsin. Dolayısıyla, nazım ya da nesirle, sözlü veya yazılı üslupla beyan nimetinin şükrünü eda etmek isteyen arkadaşlarımız her şeyden önce kendi kaynaklarımızla beslenmelidirler ki hatasız ve hatarsız yazsınlar, hakikate muvafık konuşsunlar. Evet, kalemin (bugün için klavyenin de diyebiliriz) hakkını vermek isteyen fikir işçileri, bizim için hayatî ehemmiyeti olan eserlere sık sık mürâcaat etmeli; üzerinde yoğunlaşmak istedikleri meselenin kendi kaynaklarımızda nasıl işlendiğine mutlaka bakmalı ve o konuda ilk gözönünde bulundurulacak materyal olarak bizi biz yapan kitaplardaki birikime başvurmalıdırlar.

Maalesef, çoğumuz itibarıyla, kimi zaman okuduğumuz nesepsiz yazılar, el-aleme uyarak kıymet verdiğimiz sözde kitaplar

zihinlerimizi kirletiyor, düşüncelerimizi kendi bozukluklarına göre şekillendiriyor ve biz farkında olmasak da her şeyi onların zaviyesinden değerlendirmeye başlıyoruz. Dahası, Batı menşeli metinlere haddinden fazla değer biçerken kendi kaynaklarımıza gadr ediyor ve onlar yokmuş gibi davranıyoruz. Hâlbuki, hem bize hem de gelecek nesillere faydalı çalışmalar ortaya koymak istiyorsak, bir kere daha kendi kültür mirasımıza ve mesleğimizin esasları olan kitaplara yönelmeli ve hakikati dışarıda arama yanlışından bir an önce kurtulmalıyız.

Bazen Batılı yazarları o kadar öne çıkarıyoruz ki başkalarının gözümüzde büyüttüğü, aslında hiç de dikkate değer olmayan insanlara bile göklerde dahi koyacak yer bulamıyormuşuz gibi davranıyor ve onların reklamını yapıyoruz. Böylece, bize güvenen, fikirlerimize değer veren ve yazdıklarımızı takip eden kimseleri de yanlış yöne sevk etmiş oluyoruz. Oysa, yazmaya ya da konuşmaya başladığımız her zaman, öncelikle karşımızda temiz bir nesil ve iyiliğe açık bir toplum olduğunu düşünmeli ve onları yanlış kimselere ve yönlere sevk etmenin çok büyük vebali olduğunu göz önünde bulundurmalıyız. Bu hususta da çok dikkatli davranmalı; bir sözü naklederken bile, eğer onu söyleyenin bilinmesi hayır getirecekse "kâil şudur" demeli, yoksa "birinin dediği gibi" kaydını düşüp geçmeliyiz. Tabii ki dünyanın neresinde ve kimden güzel bir söz, bir hakikat, bir ölçü duymuşsak, ona da kıymet vermeli, ondan da istifade etmeliyiz; ama kendi değerleriyle beslenmesini tamamlayamamış, bakış açısını henüz yakalayamamış, neyin, nasıl alınacağını tam öğrenememiş kimseleri azıcık haz duymak için zehirli şerbet içmek misüllü kalb ve ruhu öldürücü meşguliyetlere de itmemeliyiz.

Şimdiye kadar değinmeye çalıştığım hususların hemen hepsinden önemli bir madde de söylediklerimizin ve yazdıklarımızın mutlaka gönlümüzün sesi olmasıdır. Biz her yazıya,

"Bununla insanlara ne anlatabilir ve nasıl faydalı olabilirim?" düşüncesiyle başlamalı ve asla yazmış olmak için yazmamalıyız. Bir kere "Vira Bismillah" deyince de kendi mahiyetimizin, aşk, heyecan, tasa, keder ve sevinçlerimizin, varlığa ve ötesine dair duyuş, seziş ve değerlendirmelerimizin hülasasını mutlaka ama mutlaka gönlümüzün diliyle ifade etmeliyiz. Sanat endişesinden, fantastik beyan arayışından, yeni bir şey söylemiş olma tutkusundan ve süslü ifade avcılığından kaçınmalı; manayı lafza, özü söze ve muhtevayı kalıba kurban etmemeliyiz. Şayet, bile bile kendi inanç, kanaat, düşünce ve bakış zaviyemize ters fanteziler peşinde koşmazsak, bir şey yazmak, bir şey söylemek için her ağzımızı açtığımızda kendi iç dünyamızı ortaya koymuş ve kendi duygularımızı, kendi düşüncelerimizi, kendi inançlarımızı, kendi kanaatlerimizi seslendirmiş oluruz. Aksi hâlde, vicdanımızın yankısı olarak ruhumuzda şekillenmeyen sesler, sözler, çok süslü ve sanatlı da olsalar, hattâ zahirî derinlikleriyle başları da döndürseler, yine de kof sayılırlar ve biz bâd-ı havâ uğraşmış olmaktan kurtulamayız.

Evet Dostlar.. o gün Muhterem Hocamız'dan dinleyip bir tarafa kaydettiğim ve şimdi de bazı küçük tasarruflarla sizinle paylaştığım notlar bu kadardı. Fakat, bu faslı bitirmeden önce iki önemli ölçüyü daha hatırlatmak istiyorum.

Aziz Hocamız, ilmiyle, irfanıyla, ilim ve kültür dünyamıza kazandırdığı eserleriyle malum ve maruf. Senelerdir birkaç mecmuada da makaleler yazıyor. Onu yakından tanıyanların hemen dikkatini çeken bir husus var ki hepimiz için çok güzel bir hüsn-ü misal. Muhterem Hocamız, salih selefleri gibi, yazdıklarını kat'iyen kesin doğru ve asla değiştirilmez olarak görmemektedir. Başkalarının fikirlerine çok değer vermekte ve çoğu zaman, yazısındaki herhangi bir değişiklik hususunda kendisine talebe dahi olamayacak kimselerin teklifini memnuniyetle kabul etmektedir.

Sevgi kahramanlarına da tashihe açık olmalarını, yazdıkları bir makalenin üzerine toptan çizgi çekilse bile hakkın hatırını âlî tutmalarını, alınıp kırılmamalarını, aşk u heyecanlarını yitirmeden daha iyilerini yazmaya çalışmalarını tavsiye etmektedir.

Hiç unutmam, birkaç gün Işığı Sönmeyen Ev'de misafirimiz olan kıymetli büyüğümüz Hekimoğlu İsmail ağabeyimiz gazetedeki köşesine yazı yazmıştı ve o yazıyı İnternet aracılığıyla gazeteye ulaştırmamı istemişti. Yazıyı teslim almak için odasına gittiğimde elime düzgün yazılmış birkaç sayfalık müsvedde, bir kurşun kalem ve bir de silgi tutuşturmuştu. Sonradan öğreniyordum ki o mütevazı insan, gazetedeki editör çocuğu yaşında da olsa, -değil mi ki vazifeli- ona saygısından ve kendisinin yanlış şeyler yazmış olabileceğini ön kabulünden dolayı müsveddeyle beraber bir de silgi verirmiş. İşte, Hocamıza göre de Hak için yazan bir insanın şiarı bu olmalıdır; o her zaman tashihe açık durmalıdır. Evet, bizim cümlelerimiz, makalelerimiz, kitaplarımız –hâşâ– vahiy değil ki mutlak doğru olsun ve değiştirilemesin.

Bir de sevda eri, bugünkü duygu ve düşüncelerini hemen yazmalı; onları meçhul bir isme emanet ederek, yani nefsini nazara verme hissinden sıyrılmaya, kendi reklamını yapma şeytanî mülahazasından arınmaya çalışarak, yazdıklarını Yüce Mevlâ'nın ilmine havale etmelidir. Hemen yazmalıdır; zira, insan bugün duyup hissettiklerini yarın hiç yakalayamayabilir. Mülahazalarını ve birikimlerini kalemle kayıt altına aldıktan sonrasını ise hiç düşünmemelidir; ne baskı sayısı, ne telif ücreti, ne de kitabın reklamı.. bunlar ara sıra aklına gelse, o hâlini ihlassızlık saymalıdır. Bilmelidir ki şayet o yazdıkları Hak katında makbulse ve istifadeye medar olacaksa, Hazreti Allah, onları mutlaka muhtaçlara ulaştırır ve hem ihtiyaç sahiplerinin hidayetlerinin artmasına vesile kılar hem de yazarını büyük sevaplarla mükafatlandırır.

Öyleyse, sen aşkla, şevkle, ihlasla yaz; yaz ve denize atılmış şişe içindeki mesaj gibi yazdıklarını ya bir dostuna ya da bir İnternet sayfasına bırak. Gerisini hiç merak etme. Hazreti Hâdî, senin mesajını da hidayetini murad ettiği kutluların sahiline bir gün mutlaka ulaştıracaktır.

HÜZÜNLÜ GURBETİN BURUK RAMAZANLARI

Bizim iklime Ramazan ayının o sımsıcak havası gelmeden daha bir-iki ay önce "Lütfen, beldemizi şereflendirin, orucunuzu burada tutun. Bu diyarda gündüzler sizin bulunduğunuz yere göre üç-dört saat daha kısa!.." türünden davetler almaya başlarız. Şayet biz onbeş saat oruç tutacaksak, imsak ve iftar arasının sadece on saate düştüğü ülkelerdeki sevgi kahramanlarının bu mevzudaki samimi istekleriyle karşılaşırız. Çünkü, ışığı sönmeyen evin kutlu sakini senelerdir çeşit çeşit hastalıklarla içli dışlı yaşamaktadır ve oruç sebebiyle aç kalacağı sürenin birkaç saat az ya da fazla olması onun için çok önemlidir. Bundan dolayı, onun yalnızca iman kardeşleri ve davası için yaşadığını bilen muhabbet fedaileri, bütün hastalıklarına rağmen orucunu aksatmayan bu ibadet insanına az da olsa yardım etmeyi arzularlar.. arzular ve oruç müddetinin daha kısa olduğu ülkelerde uygun evler bakıp hazırlar, oralara davet ederler.

Bir-iki ay öncesinden başlayan "şuraya gitsek..." tekliflerine doğrudan "hayır" diyemez o Nezaket Âbidesi. Muhataplarını kırmamaya ve onların hâlisane duygularını rencide etmemeye çalışarak "Nasipse.." demekle yetinir önceleri. Ramazan ışığının

görüleceği güne yaklaşınca da böyle bir seyahatin ve misafirliğin hem çok masraflı olacağını hem de oradaki dostlara pek zahmet vereceğini belirterek işin içinden sıyrılmaya çalışır. Fakat, ısrarlar sona ermeyince asıl niyetini ortaya koyar: "Böyle bir şey câiz olsa da oruca hile karıştırma sayılır gibi geliyor bana, şu âhir ömrümde Allah'tan utanıyorum." der ve nihaî kararını verir. Hemen her sene tekrarlanan bu teklifler, muhavereler ve sonunda açıklanan "Burada kalacağız." kararı bizim için âdeta Ramazan'a aklen, kalben ve ruhen hazırlanmanın ilk temrinleri gibidir.

Bir insanın mârifet ve muhabbeti derinleştikçe ibadet iştiyakı da artar. Onun içindir ki gerçek bir Hak yolcusu, seyr u sülûk-i ruhânîde terakki ettikçe, ibadet ü tâata karşı şehvet ölçüsünde bir düşkünlük göstermeye başlar.. hatta zamanla öyle bir hâl alır ki artık o, oturur-kalkar hep Cenâb-ı Allah'ı anar, sürekli dualarla coşar; Hak dergâhının bir bülbülü olarak kalbinin diliyle bitevî O'nu terennüm eder ve âdeta ibadetle nefes alıp verir, ibadetle yaşar.

Böyle bir kul, her meselede "azîmet"lere sarılır; nefse zor gelse de Allah'ın emirlerini en mükemmel şekilde yapmaya ve ibadetlerini kılı kırk yararcasına, eksiksiz eda etmeye çalışır. Bir özre ya da zarurete binaen meşru kılınan ve "ruhsat" olarak adlandırılan kolaylıklardan dahi uzak durur. Bir hâdisede, azîmet ile ruhsat arasında seçme durumunda kalınca, o daima azîmet yoluna yönelir. Başka insanlara fetva vermesi ve yol göstermesi söz konusu olunca, "Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; sevdirin, nefret ettirmeyin!" beyan-ı nebevîsine uygun olarak hep kolaylık tavsiye eder, dinin genişliğinden istifade etmeyi salıklar. Fakat, kendi nefsiyle başbaşa kaldığında zora talip olur ve azamî takvaya tutunur.

Her hafta Kırık Testi'mize en temiz su kaynaklarından âb-ı hayat taşıyan ve o muhrik sesiyle her birimizin Bamteli'ne dokunan Hak Dostu da başkaları söz konusu olunca ruhsatları göstermekte ama kendisi ile ilgili hüküm verirken hep azîmetler

kuşağında dolaşmaktadır. Senelerdir dost olduğu hastalıklarına rağmen, ibadet hayatındaki çizgisini korumakta, önce müslümanların sonra da topyekün insanlığın problemleri karşısında ızdırapla kıvrandığı geceler boyunca dua dua Allah'a yalvarmakta, her ânını O'nu görüyor ve O'nun tarafından görülüyor olma şuuruyla yaşamakta, bütün hareketlerine yansıyan bu şuurla kullukta derinleştikçe derinleşmekte ve sürekli ziyadeleşen bir iştiyakla ibadetlerine sarılmaktadır. Öyle ki ibadet onun tabiatının bir yanı hâline gelmiştir. "Melekler tesbih, tehlil ve tekbirle yaşarlar; nebiler ise tebliğle soluklanırlar." hakikatinin bir devamı olarak, Hak katının makbul ibâdı da daimi kullukla ve ibadetle canlı kalırlar dense sezâdır ve bu ifade suyun ötesinde bereketli ama buruk bir Ramazan geçiren Muğterib'in durumunu özetlemektedir.

İşte biz, her Ramazan ayında böyle bir ibadet iştiyakına ve kulluk anlayışına bir kere daha şahit oluruz: Kur'ân ayı şafakta tüllenmeye durduğu günlerden itibaren doktorlar, "Efendim, oruç tutmanız tehlikeli olabilir; Allah korusun, şeker krizi ve kanın pıhtılaşmasına bağlı damar tıkanıklığı ihtimali var." derler. Fakat, böyle bir ikaz karşısında, ibadet âşığı Zat, bir kere daha tabiatını seslendirir: "Doktor bey, oruç tutmazsam o zaman zaten ölürüm!"

Aslında ona, ağır bir hastalığa yakalanan, iyileşme umudu olmayan hastaların ve oruç tutmaya gücü yetmeyen yaşlıların durumunu sorsanız, mutlaka onların oruç tutmaları gerekmediğini ve tutamadıkları "her bir oruç için bir fakiri doyuracak" kadar "fidye" vererek bu vazifelerini yerine getirmiş sayılacaklarını söyleyecektir. Ne var ki kendisi hakkındaki hükmü farklıdır; o, dinin belirlediği azîmet çerçevesine sadık kalmak suretiyle mutlaka orucunu tutacak ve "Rabbimin huzuruna sözümde durmuş olarak çıkayım; Efendimin yanına kulluk vaadimi korumuş olarak varayım!" diyecektir. Tabii bu hüküm pek çok zorlukları da beraberinde getirecektir:

Hüzünlü Gurbet'in Garibi, her gece bir-iki saat dinlendikten sonra hep aynı vakitte kalkar, hiç aksatmadığı teheccüd namazını kılar, ümmet-i Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) için uzun uzun dualar eder. İmsaktan kırk beş dakika önce sahur için salona çıkar. Etraftaki bütün eş-dost hazırdır gecenin o nurlu dakikalarından bereket dermek için. Hep beraber yemek yenir; ara sıra "ekranın yüzakı" sayesinde hem Türkiye'deki hem de gurbet illerindeki sevgi erlerinin Ramazan sofralarına misafir olunur. Sadece maddî bir doygunlukla değil aynı zamanda ruhlar da gıdasını almış olarak sofradan kalkılır ve sabah namazına hazırlanılır.

Örnek Kul, hemen her sahurda gün boyu şeker ve tansiyonunu dengede tutabilmenin yollarını araştırır. Gün içinde meydana gelebilecek hipoglisemiye (hâlsizliğe, aşırı terlemeye ve hafif baygınlığa yol açacak şekilde kanda normalden daha az şeker bulunması hâline) mani olmak için insülini belli bir dozda alması gerektiğinden dolayı her gün ince ince hesaplar yapar; iftarda ve sahurda ani şeker yükselmesini engellemek maksadıyla insülin iğnesi kullanır; iftarda kısa ve uzun tesirli karışım insülini, sahurda da sadece kısa tesirli olanını alarak kan şekerini normal sınırda tutmaya çalışır. Şeker düzensizliğinden ve susuzluktan dolayı kanın pıhtılaşma eğilimi artması sebebiyle damar problemleri yaşamamak için içtiği suyun miktarına bile çok dikkat eder. Ani şeker düşmesi ihtimaline binaen, tehlike anında hemen alabileceği konsantre şekerini de yanından ayırmaz ama ağız yoluyla bir şey alıp orucunu bozma yerine, ihtiyaç hâlinde şırınga yaparak keffaretten kurtulup sadece kaza tutma düşüncesiyle glucagon iğnesini de bütün ay boyunca masasında hazır bekletir.

Düşünebiliyor musunuz, biz elimizde hurma iftar etmeyi beklerken, o (insülinin aksine şekeri yükselten) glucagonla ezan vaktini intizar etmektedir ve hatta bazı günlerde orucunu onunla açmaktadır.

Asrın Garibi, Ramazan'ın vazgeçilmez bir esası olan mukabele sünnetine de mutlaka riayet eder. Sabah namazından sonra etrafında hâlelenen insanlara bir cüz okutur ve gözleri kapalı, huşu ile onları dinler. Kendisi zaten Kur'ân hafızıdır ve hıfzı çok kuvvetlidir; Kur'ân'ın her harfinin hakkının verilmesini ister, yanlış okuyanı hemen kısık bir sesle uyarır ve hatasını düzelttirir. Cüz bittikten sonra da o gün okunan ayetlerin özetini anlatırcasına gönül deryamıza kısa kısa hakikat damlaları boşaltır. İşte o anlar çevremizin âdeta ruhânîlerle sarıldığı ve üzerimize sekîne yağdığı en kutlu zaman dilimleridir.

Büyük Âbid, mukabeleden sonra da gücü yettiği kadar misafirlerle ve herhangi bir meselesini istişare etmeyi bekleyenlerle görüşür; dert dinler, çareler söyler. Gün ortasına doğru biraz istirahat etmek için odasına çekilir. Genellikle, öğle namazından sonra rahatsızlıkları –özellikle de şeker hastalığı– tesirlerini bütünüyle göstermeye başlar, artık ayakta kalacak derman bulamaz. Çoğu zaman namazı en arka safta, zorlukla tamamlar. Bazen nafileleri oturarak kılar.

Âh o iftar vakitleri.. âh o hüzün ile hayranlığın iç içe girdiği dua anları...

Gün guruba kayınca, artık kafasını taşıyacak kadar bile mecali kalmaz. Koltuğa yaslanır, başı bir tarafa düşmüş vaziyette durup ezanı bekler. Fakat o anda bile dudakları kıpır kıpırdır; vücudu yorgun olsa da gönlü dipdiri Allah'a yönelir, derdini O'na döker, istek ve ihtiyaçlarını bir bir O'na arz eder... Onu o hâlde görenlerin kimileri, derin bir nefis muhasebesi ve "Ben de oruç mu tutuyorum ki?" şeklindeki iç hesaplaşmasıyla, onun dualarına "amin" derler; kimileri de aynı istek ve talepleri yanaklarından süzülen gözyaşlarına yükleyerek hâl diliyle terennüm ederler. Kalbler ortak hislerle atar; o an tek bir duygu benlikleri sarar: "Ne olur Allahım, sadece Senin rızanı arayan ve ona ulaşmak

için bunca sıkıntıyı şerbet gibi yudumlayan şu kulunun dualarını kabul eyle!..”

Evet, o itmi'nâna ulaşmış ruh, bu hayatın bir gün mutlaka, ebedî bir mutluluğa inkılâb edeceğini, burada, Allah'ın hoşnutluğu istikametinde gösterilen fedakârlıkların, çekilen sıkıntıların, hatta bunların en önemsizlerinin bile, ötede değerler üstü değerlere ulaşacağını çok iyi bildiğinden açlığa, susuzluğa ve cismanî arzularla yaka-paça olmaya derin bir ibadet neşvesi içinde katlanır. Hastalıklarını, varlığını daha derinden duymaya ve hamd hisleriyle dolmaya vesile sayar. Rahatsızlıklarından dolayı hiç şikayetçi değildir, o sadece kulluğunu tam eda edebilme heyecan ve helecanını yaşar.

Bu mübarek günlerin bizim için en üzücü yanı alışageldiğimiz ikindi sohbetlerine ara verilmesidir. Onbir ay boyunca başımızdan aşağı boşalan ikindi yağmurlarına bir ay hasret kaldığımızdan, bu boşluğu bir nebze de olsa dindirmek için iftar sonralarını bekleriz. Kendisini irşada adayan insan, yemeğin akabinde, biraz durgun geçen günün acısını çıkarırcasına çalışmaya başlar. Aslında, iftardan sonra hemen kendisine gelemez, vücud mekanizmasının dengelenmesi için birkaç saate ihtiyacı vardır; ama o daha çayından bir-iki yudum alıp birazcık güç bulur bulmaz birkaç kişiyle beraber ders müzakeresine başlar. Umumiyetle, Ramazan boyunca İbn Hacer Hazretleri'nin Fethü'l-Bârî adlı eseri gibi bir hadis külliyatını tercih eder ve talebelerine onu okutur. Ders esnasında bir tepegözden duvara yansıtılan, ricâle (hadis nakleden büyüklere) dair malumatı okurken bütün dertlerini ve rahatsızlıklarını unutur; âdeta onlarla buluşur, onlarla hasbihal edip dertleşir ve onlarla huzur bulur.

Ders müzakeresinden sonra orada hazır bulunan cemaate yatsı namazını kıldırıp odasına çekilir. Teravih namazını özene bezene hatimle ikâme eder. Oldukça uzun süren kıraatini gücü yettiği kadar ayakta yapar; çok rahatsız olduğu zamanlarda oturarak

kıldığı da olur ama yine de hatimle namazını aksatmaz. Dahası bir hatimle de yetinmez; geçen sene gizlice teheccüd Kur'ân'ını takip edip her teravihte dört cüz okuduğuna şahit olmuştuk. Gece boyunca çok az istirahat eder, özellikle son on gece hemen hemen hiç uyumaz; Kur'ân ve dua ile meşgul olur. Belli bir zamanını da tashih etmekte olduğu kitaplarına ve yazdığı makalelerine ayırır. Yanında kalan insanları da hususiyle son on gün çok az uyumaya ve o bereketli anları azamî surette değerlendirmeye teşvik eder.

Ramazan ayında cömertliği kat kat artan Rasûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) ve selef-i salihîn efendilerimiz gibi, Müşfik İnsan da uzak yakın çevresini değişik ihsanlarla sevindirir. Malının bir kısmını gece bir kısmını gündüz, birazını gizli birazını da açıktan veren Hazreti Ebu Bekir ve Hazreti Ali efendilerimize ittibâen, bazen başkalarını da hayra teşvik için ikram u ihsanlarının duyulmasına ses çıkarmaz; fakat çoğu zaman, muhtaç olduğunu zannettiği birine kimsenin görmeyeceği anları kollayarak yardım eder, hatta bir başkasının eliyle onun ihtiyaçlarını görerek kendisi işin içinde hiç yokmuş gibi davranır.

Şu sekiz seneyi aşkın gurbet döneminde, bulunduğu yerde Süleymaniye, Sultan Ahmet ve Kocatepe gibi hiçbir mâbet yoktur. Burada minarelerin o büyülü sedası duyulmaz; mâbetlerden o coşkulu salavât ve tekbir sesleri yükselmez. Dolayısıyla o, okyanus ötesi uzaklarda da olsa, bizim her zaman uhrevîlikle tüllenen camilerimizi, onları lebâleb dolduran Hakk'ın sadık kullarını, onlardaki haşyet, saygı ve mehâbeti hayal ederek teselli olmaya çalışır. Bazen, gözlerini kapayıp, kendini ya bir şadırvan başında, ya melekler gibi saf bağlamış insanlar arasında, ya bir kürsüde, ya da bir mihrapta tahayyül eder; bazen de Ramazanlaşan dünyayı evlerimize aksettiren Samanyolu Televizyonu vesilesiyle mâbetlerden yükselen o saf ve dupduru seslerden ve gönüllere inşirah olup

akan manzaralardan payını alma heyecanı yaşar.

İftar ve sahur programlarında Kur'ân ve ezan okuyan samimi insanları dinledikçe ve hele ilmiyle akıllara hitap ederken tevazu ve mahviyetiyle de gönüllere seslenen ilâhiyatçılara şahit oldukça çok sevinir, memnun olur ve ekranda gördüğü o hak tercümanlarına dua eder. Dünyanın dört bucağında birer meşale tutuşturma aşkıyla rekabetsiz yarış yapan eğitim gönüllüleriyle alâkalı bölümleri gözyaşlarıyla, takdir hisleriyle ve hayır dualarıyla seyreder. Yine en karanlık diyarlarda bile hoşgörü ve diyalog çatısı altında bir araya gelip barış ve dostluk mesajlarıyla etrafa ışık saçan bahtiyarları "diyaloğun meyveleri" olarak hayranlıkla izler ve "Allah kem nazarlardan muhafaza etsin; ihlas ve istikametten ayırmasın!" demeyi de ihmal etmez. Hele evladını hicrete uğurlayan anne-babalar için verilen iftar yemeklerindeki hüzünlü tablolar ve o fedakâr insanların yürek yakan sözleri karşısında sofra başında öyle gözyaşları döker ki onu yazmaya ve ifade etmeye ne iç âlemimiz ne de ifade gücümüz kifayet eder.

Hâsılı, suyun ötesindeki Garip, hastalıklarla içli dışlı yaşasa ve sevdikleriyle arasında çok uzun mesafeler bulunsa bile, Ramazanlaşan herkesi ve her şeyi, kendine has şivesi, kendine has üslubuyla tasavvur etme ve tamamen uhrevîleşen o atmosferi bütün zenginlikleriyle duyma gayretindedir.. o, şehr-i Ramazanı bütün benliğiyle hissetmeye çalışır; Kur'ân ayı da ona, en içli, en duygulu, en derin anlarıyla kâse kâse sevgi, alâka ve heyecan ikram eder.. hele bu mübarek günleri fırsat bilerek en karanlık noktalarda dahi bir çerağ tutuşturma cehdindeki kahramanların güzel haberleri ve ekrana yansıyan göz kamaştırıcı hâlleri salkım salkım ümit ve emeller sunarak onun bütün üzüntü ve kederini giderir, mağmum yüzünü güldürür.

İkinci Bölüm

HİCRET VE AŞK BESTESİ

SADÂKAT ERENLERİ

Muzdarip İnsan, mübarek bir Ramazan gecesinde, sahur için itiyad ettiği saatten oldukça erken bir vakitte odasından çıktı. Işıklandırılmış dünya haritasından etrafa yayılan masmavi aydınlığın altında üç-beş arkadaş namaz kılıyorduk ki salonun kapısını açıp başını duvara dayadı ve orta Anadolu'daki bir ilin ismini vererek "Oradan gelen kimse var mı aranızda?" dedi.

Hemen koşup söz konusu şehirde çocuk doktoru olan ve oradaki sevgi kahramanlarını çok iyi tanıyan bir misafirimizi çağırdık. Milletinin ve insanlığın ızdıraplarına ağlamaktan gözlerinin etrafında hüzün halkaları oluşan Dertli Sine, "Şu yaşta, şu boyda, şu kiloda, yüz hatları şöyle, siması böyle..." sözleriyle bir insanı uzun uzun tarif etti, hatta onun yeşil bir takke taktığını dahi belirtti ve misafirimize onu tanıyıp tanımadığını sordu. Doktor Bey, epey düşünmesine rağmen tarife uygun birini çıkaramadığını söyleyince, Mahzun Gönül hiçbir şey söylemeden yine her gece en içli yakarışlara ve yanık hıçkırıklara şahitlik eden şirin odasına yöneldi.

Aradan bir hafta geçmemişti ki bir iftar öncesi o gece misafirimiz olan Doktor Bey elinde bir dosya ile çıkageldi. Birkaç gün önce kendisine tarif edilen ve sorulan insanın vasıflarına mutabık

gelebilecek ne kadar tanıdığı varsa hepsinin fotoğraflarını sahiplerinden isteyerek toplayıp getirmişti. Uygun bir ânı kollayarak içinde onlarca fotoğraf bulunan dosyayı Hüzün İnsanı'na uzattı. Kutlu bir elin narin dokunuşlarına mazhar fotoğraflar, birer birer o derin bakışlı zatın nazarlarına muhatap oluyordu ki yedinci ya da sekizincisinde "İşte bu, benim aradığım adam işte bu!.." dedi ve ekledi "Bu zat kimdir, Doktor Bey; nasıl birisidir?"

Doktor Bey, merak edilen insanı çok iyi biliyordu; hemen onu anlatmaya başlayacaktı ki birden duraksadı, bir muziplik aklına gelmiş gibi manalı manalı baktı, hafif gülümsedi ve "Hocam, o şahsı size bütün yönleriyle anlatacağım ama Allah aşkına gecenin o vaktinde onu neden sordunuz; tanımadığınız bir insanla niçin bu kadar çok alâkadâr oldunuz?" dedi.

Muhatabının ısrarları karşısında, Hak Eri şunları söyledi: "O gece bir rüya gördüm. Her dönemin en büyüklerinin toplandığı ve her devrin sahiplerinin sırayla söz aldığı bir yerde, konuşma sırası Nur Müellifi'ne gelmişti. O büyük dava adamı, bütün mehabetiyle ayağa kalkıp konuşmaya başlamıştı. Fakat, ses tonundan, ayakta zor duruşundan ve arada bir sendeleyişinden çok hasta olduğu anlaşılıyordu. Ara sıra düşmemek için bir yere tutunma ya da birinin elinden tutma ihtiyacı hisseden Işık İnsan, ne zaman bu niyetle hamle yapsa, işte o resimdeki şahıs bir ok gibi yerinden fırlıyor, o büyük zâta omuz veriyor, onun elinden tutup ayakta durmasına yardım ediyordu. Oysa, zamanımızın en meşhur alimleri, önde gelen dava erleri ve iman hizmetine sahip çıkanların ilkleri de o mecliste bulunuyorlardı. Ne var ki Asrın Sahibi, çok sevip takdir ettiği talebelerinden veya hizmette önde görünenlerden birine değil de fotoğrafı gösterilen o mütevazı zata dayanıyor, sırtını ona veriyor ve onun yardımıyla ayakta kalıyordu. Bu manzarayı görünce "Bu adam kim ki o yüce Allah Dostu yalnızca ondan güç ve kuvvet alıyor." dedim kendi kendime. Rüyamda,

o zatın Hak katında çok makbul bir insan olduğu ve duasının alınması gerektiği şeklinde bir duygu ve düşünce kapladı içimi. Onun, kendisini yükselten önemli bir yanının olduğu ve o özelliğinin nazara verilmek istendiği kanaatine vardım."

Rüyayı ve kısacık te'vilini dinleyen Doktor Bey'in yanaklarından domur domur rahmet damlaları akıyordu; bir yandan gözyaşlarını silerken diğer taraftan da fotoğraftaki şahsın ismini söyledi ve anlatmaya başladı:

"Hocam, o bizim Terzi Ağabey'imizdir. Kendisini belki yirmi senedir tanırım. Onca yıldır hep iman hizmeti için koştuğuna şahidim. Orta hâlli bir insandır, ailesini zar zor geçindirir. Himmet ve burs dediğinizde hemen elini cebine atıp bir şey verecek durumda değildir, fakircedir.

Fakat, Hocam, bu ağabeyimizin müthiş zengin bir gönlü vardır. Cânan sohbetlerine, hadis derslerine ve bulunduğu beldedeki hizmetlerin ihtiyaçlarını giderme adına yapılan toplantılara mutlaka katılır. Sizin de tarif ettiğiniz o yeşil takkesi başında, gelip en arkaya oturur. Sessiz sakindir; varlığı ile yokluğu fark edilemez çoğu zaman. Hemen hemen hiç konuşmaz. Ne ki suskunluğu bir yere kadardır.

Söz vatan ve millet için yapılacaklara gelip ihtiyaç listesi ortaya konunca bir sessizlik olur salonda. "Ağabeyler, şayet şu kadar burs bulamazsak, bunca talebeye bir sene boyunca nasıl bakarız; şu yurdu tamamlayamazsak, Allah'ın emaneti bu yavruları nereye koyarız?!. Bahtınıza düştük, himmetinize muhtacız!.." sözleri dertli bir gönülden dışa aksedip salonda yankılanınca, evet derin bir sessizlik olur önce. Herkes susar, herkes başını öne eğer.

Konuşanın kalmadığı o an, o zamana değin hiç konuşmayan Terzi Abi dile gelir. Bir arslan gibi kükrer. "Yiğidim, şimdiye kadarki hizmetleri biz mi yaptık sanki. Hangi okulun, hangi yurdun temeli parayla atıldı ki! Parasını önceden hazırlayıp da yaptığımız tek bir

yer gösterilebilir mi? Biz temellerde harç yerine gözyaşı, dert, ızdırap ve sancı kullanmadık mı? Darda kalıp dua dua yalvardığımızda inâyet-i ilâhîyeyi yanı başımızda bulmadık mı? Hiç merak etme sen, o bursları da buluruz, o yurdu da tamamlarız. Allah var, tasa yok; Allah var, yeis yok; Allah var, çaresizlik ve meskenet yok!"

Terzi Abi, buna benzer sözlerle başladığı konuşmasına vazife taksimi yaparak devam eder; "Siz beş çek-yat verin, gerisini ben bulayım; siz onar burs verin, ben yirmi tane bulayım. Hele biz bir adım atalım, başlayalım; Cenâb-ı Allah elimizden tutacak ve bizi mahcup etmeyecektir." der ve işin ortada kalmasına mani olur. Hocam, tam yirmi senedir onun hâli hep budur. Hiç "olmaz" dediğini görmedim, "Nasıl yapacağız, gücümüz yeter mi?" dediğine şahit olmadım; hizmet adına olunca en imkânsız görünen teklifler karşısında bile "Yaparız Allah'ın izniyle, O bizi zayi etmez!" sözünden başka bir şey telaffuz ettiğini duymadım."

Doktor Bey, bunları anlatırken her zaman gözü yaşlı insan çok duygulandı, iç çeke çeke ağladı ve "Demek ki o dostumuz sâdıklardanmış; sıdk makamına ulaşmış. Demek ki Nur Adam'ın ona dayanması onun sıdkındanmış. Yerinizde olsaydım ziyaret eder, duasını alırdım; diğer arkadaşları da onun gibi sâdık olmaya çağırırdım." dedi.

Evet, iman hizmeti yalnızca kasa itibarıyla zengin olanların değil, belki güç bela geçinen ama Allah yolunda elindeki bütün imkânları değerlendiren gönül zenginlerinin hizmetidir. Bu yolun olmazsa olmazı, asla makam, para ve imkân değildir; imandır, aşktır, ızdıraptır, derttir. Bazı muhteşem yapılar ve görkemli toplantılar, hizmet adamının lüks arayışından değil, ancak o dilden anlayan muhataplarına da ulaşma arzusundandır. Yoksa, dava adamı mütevazıdır, kanaatkârdır; şatafattan hiç hoşlanmaz, alabildiğine sadedir. Ve en çok hizmet edenler en zenginler, en bilgililer, en tecrübeliler değil, gönlü aşkla en çok yananlardır. Evet

evet, hizmetin hakkını verenler, insanlığın acılarıyla yüreği dağlı sâdıklardır.

Sâdık, söz ve tavırlarıyla beraber duygu, düşünce, tasavvur ve niyetlerinde de doğru olan insandır.

Sâdık, hak ve hakikate yürekten bağlı kalan, dostlarına karşı hep vefa hisleriyle dolu bulunan, şartlar ne olursa olsun hainlik ve döneklik yapmayan, gönül verdiği kapıdan asla ayrılmayan ve riya, tasannu, maddî-manevî çıkar hesabı gibi kötülüklerden arınarak hâlis bir niyetle Allah yoluna bağlanan insandır.

Gönüllüler Hareketi'nin öyle sâdıkları vardır ki; onlar, hayal, tasavvur, duygu, düşünce, hatta mimiklerine kadar bütün hâl ve tavırları itibarıyla doğruluğa kilitlenmiş, sıdk ve sadâkatte zirveyi tutmuş kahramanlardır. Kendilerine "sıddîk" ünvanı çok yakışan bu kutlular –inşaallah– ötede sıddîkların piri Hazreti Ebu Bekir (radiyallahu anh) gibi büyüklerle beraber haşrolacaklardır.

Sadâkat, ferâgat ve fedakârlıkla ifadesini bulur; sâdık insan, gerektiğinde Hak yoluna kurban olur. Allah'ı ve Rasûlullah'ı kendi isteklerine tercih eden ve İslâm hakikatinin etrafında hâlenenen sahabe efendilerimizin en önemli vasıfları sadâkat olmuştur. İlkler ve onları takip eden salihler, nefsî arzularından ve behimî isteklerinden sıyrılarak, Mevlâ-yı Müteâl'in hoşnutluğu ve Rehber-i Ekmel'in şefaati uğruna sadâkat ve sıddıkiyet yolunu seçmişlerdir. Bundan sonra da dava-yı nübüvvetin varislerini başkalarından ayırt edecek en önemli sıfat sadâkat olacaktır ve i'lâ-yı kelimetullah vazifesi de ancak bu sâdıklar topluluğu ile eda edilebilecektir.

Sâdık mü'min, Cenâb-ı Hakk'ın rızasını ve Gönüller Sultanı'nın bir anlık bakışını cihanlara bedel bilir; onun nazarında, Allah'a ve Rasûlü'ne yaklaştırmayan şeylerin hiçbir kıymeti yoktur. O, zâhiren sessizdir, durgundur ama derunu ummanlar gibidir, aşk u heyecanla fokur fokur kaynıyordur. Hakkında methiyeler yazılmasını, kendisinin nazara verilmesini ve hayattan kâm almayı

hiç arzulamaz; şahsî hesaplardan uzaktır, beklentsizdir; çünkü o, davaya adanmıştır. Onun tek derdi i'lâ-yı kelimetullah vazifesi ve ümmet-i Muhammedin selametidir; O hep mü'minleri düşünür, onlarla sevinir, onlarla hüzünlenir. Zaten, onu büyüten ve yücelten de işte bu sadâkatidir.

Rivayet edildiğine göre; Cüneyd-i Bağdadî hazretleri kendi zamanındaki Allah'ın en sevgili kulunu tanımak ve onun duasını almak için günlerce Cenâb-ı Hakk'a yalvarır; "Allah'ım bu devirde, Senin indinde en makbul insan kim ise onu bana bildir de gidip duasını alayım, elini öpüp himmetine nâil olayım." der. Dua ettiği gece gördüğü rüyasında ona, "Demirci Ahmet Efendi devrin kutbudur; ona git, onun duasını al." denilir. O da kalkıp tarif edilen dükkana gider ve Demirci Ahmed Efendi'yi birkaç gün uzaktan seyreder. Seyreder ama onun tavır ve hareketlerinde herhangi bir mü'minin hâlinden farklı bir husus göremez. Sonunda bütün cesaretini toplayıp demircinin yanına varır ve "Efendi, benden gizleme, bu dönemin sahibi sensin. Bu mertebeyi nasıl kazandın, anlat bana!" ricasında bulunur.

Demirci Ahmed'in cevabı şöyle olur: "Yahu bırak Allah aşkına, ben zavallı bir demirciyim; kutup kim, ben kimim; velâyet nerede, ben neredeyim? Farz ibadetlerimi aksatmamaya çalışan normal bir Müslümanım ben. Fakat, illâ da ben de bir keramet arayacaksan şunu anlatayım: Her sabah, namazdan sonra dükkana gelir, ateşi yakar, örsümü çekicimi hazırlar, döveceğim demire şekil vermemi sağlayacak kıvama gelmesi için ateşin olgunlaşmasını beklerim. Akabinde, o ateşin karşısında akşama kadar çekiç sallarım. Hep ateşe bakınca bazen alevler gözümde çok büyür de birden Cehennemi hatırlarım. Daha sonra, dinin ruhundan uzak eşimi, kendini şeytana kaptırmış kızımı, cami yolu bilmeyen oğlumu ve dalalete sürüklenen insanlığı düşünür, Cehennem alevlerinin onları da çepeçevre sardığını tahayyül eder ve dehşete düşerim. Gayr-i ihtiyari

"Allahümmerham ümmete Muhammedin - Allahım, Rasûl-ü Ekrem Hazreti Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in ümmetine acı, merhamet et onlara!" demeye ve ağlamaya başlarım. Bu duayı gözyaşları içinde defalarca söylerken kendimden geçerim. Bu sözü öyle çok tekrar eder ve insanlığın ızdırabıyla öyle kıvrım kıvrım kıvranırım ki ne kadar zaman geçer bilemem. Fakat, kendime geldiğim an, bir de bakarım ki şekil vermeye çalıştığım demirin erimeye yüz tutmuş sıcak tarafını elime almışım, soğuk ucunu dövüyorum; kızgın demiri avuçlamışım ama acı duymuyorum ve hiç farkında değilim. Ümmetin acısı bana o sıcaklığı hissettirmez; ateş karşısında milletin düçar olacağı hâli düşünmek, unutturur elimdeki koru ve tesirsiz kılar onu."

Cüneyd-i Bağdadî Hazretleri bunları dinleyince, gözlerinden yaşlar süzüle süzüle der ki "İşte şimdi senin neden bu devrin en büyüğü olduğunu anladım. Biz dua ederken hep kendimizi düşünüyor, "nefsî nefsî" diye inliyor ve "bana bana" deyip duruyoruz; fakat, sen Peygamberimiz gibi "ümmetî ümmetî" diye ağlıyor ve bütün insanlığın dertleriyle iki büklüm oluyorsun. Bizimki olsa olsa velayetin sesi-soluğu olur; senin duan ise nübüvvet şualarından nasiplenmektedir. Çünkü, sen bu hâlinle dava-yı nübüvvetin vârisi olduğunu ortaya koyuyorsun."

Gerçi, bu anlattığım hikaye bir menkıbedir; fakat, menkıbelerde asıldan ziyade fasıla bakmak gerektiği de bir gerçektir. Aslında, vicdan kulağıyla dinlenen, insaf nazarıyla değerlendirilen her hadisede insan için ibretler vardır. Ayrıca, Cüneyd-i Bağdâdî hazretleri de çok büyük bir insandır; o da hep "ümmet" diye inlemiş, sürekli milletini düşünmüş ve bir sadâkat temsilcisi olmuştur. Naklettiğim sözleri ise, onun fevkâlade mahviyetinin, yüksek karakterinin ve seçkin tabiatının bir remzidir.

Evet, sâdık bir kul, dünyada kalmayı ve yaşamayı, sırf hakkı tutup kaldırmak ve Allah'ın rızâsına mazhar olmak için arzu

eder; her zaman nefsinin eksik ve kusurlarını görür, dünyanın cazibedâr güzellikleri karşısında 'pes' etmez, dünyevî endişelerle yön değiştirmez; sıdkı tamamen bir vicdan mârifeti hâline getirir, her hâl ve her tavrında sadâkate kilitlenir. Öyle ki onun kalbi daima din-i mübin ve mü'minler için atar; o, her an dava şuuruyla oturup kalkar ve dualarında bile her şeyden önce mukaddes mefkuresini alâkadâr eden istekleri sıralar.

Allah Teâlâ, içime ikinci defa hac iştiyakını düşürüp yolculuk için şartları mümkün kılınca, Muhterem Hocamıza, o kutsal mekanları ve bereketli zaman dilimlerini nasıl değerlendirmem gerektiğini sormuştum. Peygamber köyünün hasreti ve oraya gidememe hicranıyla yanan Aziz Hocamız, bu sorum üzerine çok hislenmiş, gözleri yaşarmış ve şunları söylemişti:

"Hac, farz bir ibadettir; imkânı olan mutlaka bu vazifesini eda etmelidir. Ne var ki bu devirde, hakiki inanmış bir gönül sadece kendisi için hacca gitmez. Haccınızı şahsîlikten çıkarıp "ümmetin haccı" hâline getirebilecekseniz gidin oralara. Bugün, ümmet-i Muhammed gariptir, dertlidir ve ızdıraplar içindedir. Ümmet-i Muhammed için hac yapacak, o kutsal mekanları "Ümmet ümmet" iniltileriyle daha bir ısıtacak gönüllere ihtiyaç vardır. O mukaddes topraklar, "Allahümme feracen ve mehracen liümmeti Muhammedin" deyip ağlayacak, etrafındakilere de insanlık için gözyaşı dökme iştiyakı mayalayacak sinelere muhtaçtır."

Sözün özü; iman hizmeti, sadece imkânları geniş olanların değil, gönül zenginliğine ulaşmış sâdıkların hizmetidir. Davanın harcı para-pul, makam-mansıp değil, aşk u şevk, derd ü ızdıraptır. Sâdık insan, her zaman mefkuresini öne çıkaran ve onu her şeye tercih eden kahramandır. Böyle bir bahtiyarın gönlü hep fedakârlık ve ferâgat duygularıyla meşbûdur. Dolayısıyla, onun duaları da ümmet-i Muhammed, vatan, millet ve ehl-i hizmet televvünlüdür.

"DEAD MEN'S PATH" VE BAHADIRLAR

"Kendi düşmanını hırslar ve hasetler hâlinde kendi içlerinde barındıranlar herkesin düşmanlarıdır. Onların başkalarına uzanan eli kalbleri kurutucudur." diyen Nureddin Topçu, insanlığa faydası dokunabilecek hayırlı kimselerin bütün dünyevî arzu, hırs ve beklentilerden sıyrılması ve hatta sırası geldiği anda "al emanetini" diyerek varlığın son hüzmesi olan hayatı da verebilmesi gerektiğini dile getirir. Evet, öyledir; insanlığın yüzünü güldürecek olanlar, kendi hayatını başkalarını yaşatmaya bağlayan, sırtında ağır bir yük gibi taşıdığı dünyaya ancak birkaç insana daha âb-ı hayat içirebilmek için katlanan yiğitlerdir.

Servet, şehvet ve şöhret tutsaklarının uzattığı yardım eli bir tuzak, "muhabbet ve merhamet" çağrısı bir kandırmaca, "renk, ırk, din, dil ayırımı gözetmeden herkesi sevme ve herkesin yardımına koşma" ifadeleri kuru ve içi boş bir laf, hümanist yaklaşımları da dünya nimetlerini daha iyi sömürebilmek için ardına saklandıkları bir maskeden ibarettir. "Hümanizma, dünyanın en namussuz sömürüsü olan burjuvazi sömürüsünü örtbas etmek için ileri sürülmüş bir duman perdesidir." diyen Kemal Tahir ne kadar da haklıdır.

Özellikle son iki asır, hümanizm sis ve dumanı arasında sömürülen milletlere şahitlik etmiştir ve etmektedir. Bu sömürüden nasibini alan ülkelerden biri de Nijerya'dır. Yirminci yüzyıla girilirken, Avrupa'nın gururlu ve şımarık çocukları Nijerya idaresini ellerine geçirmiş; "çağdaş medeniyet seviyesine uygun bir ülke kurma" iddiasıyla Batılılaştırma gayretlerine girişmiştir. Yerli kültürü ve halkın inançlarını aşağı, değersiz ve vahşi gören bu medenî (!) insanlar, Batı âdetlerini ve yaşam tarzını yaymaya çalışmışlardır. Nijerya'nın, 1960 yılında bağımsızlığına kavuşacağı âna kadar idarede kalan mağrurların yerli halkı küçümseyen ve hor gören tavrı roman ve hikayelere konu olmuştur.

İşte bu yazıda, Chinua Achebe'nin o yıllara ait bir hikayesini, bazı dil farklılık ve inceliklerini gözeterek "Ecdad Yolu" ya da "Ölülerin Patikası" diye tercüme edebileceğimiz "Dead Men's Path"i İngilizce aslından tercüme ederek, hikayenin hatırlattığı bir-iki hususu kaydedeceğiz.

Cemil Meriç, "Tercüme, sanatların en zoru; başka bir iklimde, başka bir çağda doğan düşüncenin kendi toprağımızda dirilmesi. Tercümede lafza teslimiyet ise ihanetlerin en büyüğü.." der. Böyle bir ihanete düşmemek için, metine sadık kalmaya çalışsak da kendi dilimizin hususiyetlerini ve manayı esas alarak "insanlığa hizmet yolunda bütün beklentilerden sıyrılmış bahadırlara" bir fikir vermeye gayret edeceğiz:

Michael Obi'nin hayalleri beklediğinden çok daha önce gerçekleşmişti. 1949 yılında, Ndume Ortaokulu'nun müdürü olarak görevlendirilmişti. Bu okul, o zamana kadar hiç gelişme gösterememiş, geri kalmıştı; bundan dolayı da İngiliz Elçiliği yetkilileri idareci olarak genç ve çalışkan birini göndermeyi kararlaştırmışlardı.

Obi, bu görevi büyük bir istek ve coşkuyla kabul etti. Pek çok harikulâde fikri vardı ve bu vazife, o fikirleri pratiğe dökmek için bir şanstı. Onu, resmi kayıtlarda bir "kilit adam" konumuna

yükselten ve bu görev alanındaki diğer müdürlerden ayıran sağlam bir eğitime sahipti. Bundan dolayı, yaşlı ve çoğu eksik-tahsilli olan diğerlerinin dar görüşlülüğünü ayıplama hususunda lafını esirgemezdi.

"Bu işi başaracağız, değil mi?" diye sordu genç hanımına, müdürlüğe terfi ettiği haberini duyar duymaz.

"Elimizden gelenin en iyisini ortaya koyacağız." dedi Nancy ve devam etti, "Çok güzel bahçeler yapacağız; her şey tam anlamıyla modern ve çok hoş olacak..."

İki yıllık evlilik hayatlarında, genç adamın "modern metodlar"a olan tutkusu ve "aslında Onitsa pazarında satıcı olmanın kendilerine daha çok yakışacağı öğretim sahasındaki bir kısım eski kafalı ve modası geçmiş insanlar"ı kötüleme hastalığı aynıyle genç kadına da bulaşmıştı. Daha şimdiden, kendisini "yeni okul müdürünün hayranlık uyaran eşi ve okulun kraliçesi" olarak görmeye başlamıştı.

Diğer öğretmenlerin eşleri onun hâline imreneceklerdi. Her şeyin en yeni ve en güzelini alacak, modayı adım adım takip edecekti... Derken, birden bire, başka öğretmen eşi olmayabileceği geldi aklına. Ümit ve endişe arasında bocalayarak sordu kocasına; merakla bakıyordu ona.

Genç adam, bu sefer eşinin katılmadığı bir heyecanla, "İş arkadaşlarımızın hepsi genç ve bekar." dedi ve devam etti, "Böylesi daha iyi."

"Niçin?"

"Niçin mi? Çünkü, bütün zamanlarını ve gayretlerini okula verecekler de onun için."

Nancy kendilerine kraliçelik yapacak tebaa bulamayacağı için hüzünlenmişti. Birkaç dakikalığına da olsa yeni okul hakkında şüpheye düşmüştü; ama bu şüphe, çok kısa sürdü. Kendisine

yönelik küçük bir şanssızlık, kocasının mutlu ve başarılı bir geleceğe dair ümitlerine karşı onu körleştiremezdi. Sandalyede kıvrılmış oturan biricik dostuna baktı. Genç adamın omuzları iki yana düşmüştü ve çelimsiz görünüyordu. Hâlbuki, o bazen beklenmedik fizikî enerji patlamaları ve hamleleriyle herkesi şaşırtırdı. Ancak, mevcut durumu itibarıyla, bütün vücut direnci, güç ve takati, onlara olağanüstü bir keskinlik ve basiret yeteneği vererek iyice çukurlaşmış gözlerinin arkasında inzivaya çekilmiş gibi görünüyordu. O, henüz yirmialtı yaşındaydı, ama otuz ya da daha fazla gösteriyordu. Fakat, her şeye rağmen, çirkin değildi ya!..

Bir müddet sonra, okuduğu kadın dergisindeki bir ifadeyi taklit ederek "Fikirlerine bir kuruş veririm; ne düşünüyorsun, Mike?" dedi Nancy.

"En sonunda, şu insanlara bir okulun nasıl idare edileceğini göstermek için ne de büyük bir fırsat yakaladığımızı düşünüyordum."

Ndume Ortaokulu, kelimenin tam anlamıyla çağdışı idi. Genç müdür, canla başla işe koyuldu. İki hedefi vardı; arzulanan ve olması gereken kaliteli bir öğretim ve güzellik âbidesi bir okul kompleksi. Eşi de can u gönülden çalışıyordu. Nancy'nin rüya bahçeleri, yağmurların gelişiyle canlanmış ve çiçeklerle bezenmişti. Işıl ışıl parlayan kırmızı ve sarı renkteki güzelim amber çiçekleri ve Afrika incisi allamandalardan oluşan çitler özenle bakılmış okul kompleksini çevredeki kaba saba ve bakımsız çalılıklardan ayırıyordu.

Eserine hayran hayran baktığı bir akşam, Obi, okul binalarının tam ortasından kadife çiçekleriyle donatılmış yere ve çitlere doğru seke seke yürüyen yaşlı bir köy kadını görünce şaşkına dönmüştü. Oraya gidince, köyden gelip okul arazisini baştan sona geçerek diğer taraftaki çalılıklara uzanan, sanki hiç kullanılmaz olmuş bir patikanın belli belirsiz izlerini buldu.

Genç müdür, üç senedir okulda bulunan öğretmenlerden

birine, "Hayret ediyorum" dedi ve kafasını sallayarak devam etti: "Köylülerin bu keçi yolunu kullanmasına siz nasıl izin verdiniz!.."

"Patika" dedi öğretmen mahçup mahçup.. "öyle görünüyor ki köylüler için çok önemli. Yol, çok seyrek ve güç bela kullanılıyor olsa da o, köylülerin cenaze merasimi yapıp ölülerini gömdükleri yer ile köy türbesini birbirine bağlıyor."

"İyi de bunun okulla ne ilgisi var?" diye sordu müdür.

"Şey.. bilmiyorum." diyerek cevap vermeye başlayan başka bir öğretmen omuzlarını silkerek cümlesini tamamladı, "Fakat, bir süre önce patikayı kapatmaya kalkıştığımızda büyük bir gürültü koptuğunu hatırlıyorum."

"O bir süre önceydi. Ancak, bundan sonra kullanılmayacak." dedi Obi; oradan uzaklaşırken söylenmesine de devam ediyordu: "Hükümetin Eğitim Müfettişi, önümüzdeki hafta okulu teftiş için geldiğinde bununla alâkalı ne düşünür? Madem öyle, köylüler teftiş sırasında sınıfları putperestlik ayini için de kullansalar bâri!.."

Çok geçmedi ki yolun bir ucundan diğerine doğru, okul arazisi ile patikayı birbirinden ayıran yere koca koca direkler sıkça dikildi. Direkler, dikenli tellerle de ayrıca takviye edildi.

Üç gün sonra, köyün Ani[1] Rahibi okul müdürüne uğradı. Rahip, yaşlı bir adamdı ve hafif kamburca yürürdü. Kalın bir baston taşır; bir vurgulama şekli olarak, konuşması sırasında dile getirdiği her önemli husus için bastonunu hafifçe yere vururdu.

Âdet olduğu üzere selam alışverişinden sonra, "İşittim ki atalarımızdan kalma patika yol son günlerde kapatılmış..." dedi.

"Evet," karşılığını verdi Obi, "İnsanların, okul sahamızı otobana çevirmesine müsaade edemeyiz."

---

1 Ani: Afrika kabile dinlerindeki inanışa göre, doğum ve ölüm hadiselerini de kontrol eden yeryüzü tanrıçası ve ahlâk hâkimi.

"Bak oğul!." dedi Rahip; bastonunu yere vurarak devam etti: "Bu patika sen doğmadan, hatta senin baban doğmadan evvel de vardı. Bu köyün canlılığı ve ayakta kalması bütün bütün ona bağlıdır. Ölen yakınlarımız buradan ötelere gider ve bizi bu yoldan ziyarete gelirler. Daha da önemlisi; bu, hayata gözlerini açan çocuklarımızın geliş yoludur."

Müdür bey, yüzünde memnuniyet ifade eden bir tebessümle dinledi ve sonunda şöyle cevap verdi:

"Okulumuzun bütün gayesi, işte bu türlü batıl inançları kökünden kurutmaktır. Ölüler yol istemez, onların yürümesi için patika gerekmez. Bu fikir çok gülünç ve saçma. Bizim görevimiz, çocuklarınıza bu tür tuhaf düşüncelerin komikliğini ve onlara karşı gülmesini öğretmek."

"Söylediklerin doğru olabilir," dedi Rahip "fakat biz atalarımızın yapageldiği şeyleri takip ediyor, onların peşinden gidiyoruz. Eğer patika yolu tekrar açarsanız tartışacak bir şeyimiz kalmayacak. Ben her zaman derim ki: Bırak, şahin de yuvasını yapsın ve tünesin, kartal da. Yaşa ve başkalarının yaşamasına fırsat ver. Kim başkasına yaşamamalı diyorsa o ölsün. Diğerine tüneme hakkı vermeyen şahin ya da kartalın kanadı kırılsın."

O gitmek için ayağa kalkmıştı ki genç müdür tekrar konuşmaya başladı:

"Özür dilerim ama okul alanımız halka açık işlek bir cadde değildir. Bu bizim yönetmeliğimize aykırı. Binalarımızın dışından geçen başka bir yol yapmanızı tavsiye etmek isterim. Hatta bizim çocuklar da inşaata yardım ederler. Atalarınızın, küçük bir sapağı çok külfetli ve sıkıcı bulacağını zannetmiyorum."

"Daha başka sözüm yok; ne diyeyim, siz bilirsiniz!.." şeklinde mukabelede bulunan yaşlı Rahip zaten yola koyulmuştu bile.

İki gün sonra, köydeki bir genç kadın doğum yaparken öldü.

Hemen, ataların dilinden anlayan ve onların isteklerini bilebilen kahine koşuldu ve ölümün sebebi soruldu. Kahin, kutsal yolla okul binaları arasına yapılan çitten dolayı ataların onurunun kırıldığını söylüyor ve onların gönlünü almak için kıymetli kurbanlar verilmesini tavsiye ediyordu.

Ertesi sabah, Obi muhteşem eserinin yıkıntıları arasında uyandı. Okulun etrafını çeviren ve çiçeklerle donatılan güzelim çit, sadece yolu kapayan kısmı değil tamamıyla param parça edilmişti. Çiçekler kökü kazınırcasına çiğnenmiş ve ezilmiş; okul binalarından biri de yıkılmıştı.

...O gün, bir müfettiş okulu denetlemek için gelmiş, mevcut durumla alâkalı çok kötü bir rapor yazmıştı. Raporda, ciddiyetle üzerinde durulan en önemli husus da "okul ile köy arasında ortaya çıkan kabile savaşı"ydı ki bu durumun sebebi olarak, yeni müdürün yersiz istek ve hevesleri, kendini isbat gayreti ve istikbal beklentileri gösteriliyordu.

Son yıllarda, Anadolu'nun kara sevdalı gençleri de dünyanın dört bir yanına açıldılar. Biricik hedefleri Hak rızası olan bu adanmış ruhlar, Yaradan'dan ötürü bütün yaratılanlara sevgi ve merhamet besliyor; bir lütf-u ilâhi olarak kendilerine bahşedilen güzellikleri herkesle paylaşmak istiyorlardı. Azıkları güç, kuvvet ve silah değildi; yanlarına sadece iman, ihlas, azim, aşk ü şevk almışlardı. "Yürüdüler ne atları vardı ne arabaları, ne silahları vardı ne de cephaneleri. Güç kaynakları, sinelerinde her zaman mağmalar gibi köpürüp duran o müthiş iman ve heyecan, ufuklarında insanlığın mutluluğu ve tabiî rıza ve rıdvan; bahtları sahabî ve havârî bahtına eş; iffet ve ismetleriyle de ruhânîlerle kardeş bir tavra ulaştılar hemen fecrin arkasından; ulaştı, destanlık birer konu ve solmayan birer hatıra oldular."[2]

---

2 Sözün burasında, Sızıntı Dergisi'nin Ağustos-2001 sayısındaki "Örnekleri Kendinden Bir Hareket" adlı enfes başyazıyı herkesin okumasını ne de çok isterdim.

Bu bahadırlar, her gittikleri yerde hüsn-ü kabul gördü; kendilerine, kalblerin en mûtena köşelerinde yer buldular. Çünkü onlar, toprak devşirme peşine düşmemiş; başka milletlerin malına-mülküne, madenine-hazinesine göz dikmemiş ve hümanizmi onları elde etmek için bir peçe gibi yüzlerine germemişlerdi. Hiç kimseyi küçümsememiş, hor ve hakir görmemiş, kaynağı ne olursa olsun başka din ve inançların mukaddesleriyle alay etmemişlerdi. "Her biri kendi çapında birer diriliş havârîsi olan bu kutluların ellerinde dostluk buketleri, dudaklarında kardeşlik neşideleri vardı. Onların en keskin kılıçlardan daha keskin dilleri suyunu Kur'ân çağlayanından almış ve sözleri de uhrevî buutluydu. Bu sözler zulmetleri paramparça ediyor ama kimseyi yaralamıyordu; kulaklarda Kevser çağıltıları bıraksa da kimseye hasret yaşatmıyordu."

Aydınlık simalarıyla görüldükleri her yerde Allah'ı hatırlatan bu temiz çehrelerin çok konuşmaya da ihtiyaçları yoktu. Büyüleyici hâlleri duygu ve düşüncelerine tercüman oluyor, temsilleri tebliğe ihtiyaç bırakmıyordu. Bu yiğitler de Obi gibi gençti, belki de yaptıkları vazife adına henüz tecrübeleri de eksikti. Fakat, hepsi çok samimiydi, istikbal endişesinden uzak ve beklentisizdi. "Götürdüler ulaştıkları her yere sonsuzdan oluk oluk nur; tüttürdüler her yanda ocaklar; alevinde, korunda, dumanında huzur."

Evet, onlar, şahine de kartala da yuva yapma ve tüneme hakkı veriyor; doğruları hâl güzelliğiyle ortaya koyuyor, hurafeleri zorla değil gönül hoşnutluğuyla değiştirme yoluna gidiyor; "yaşa ve başkalarının yaşamasına fırsat ver" sözünü, "başkalarını yaşat ve yaşatmak için yaşa" şeklinde değiştiriyorlardı.

Keşke Achebe, Obi, Nancy ve Ani Rahibi de onları tanısaydı!..

KISIK SESLER

Rahman'ın misafirleri yine yollarda. Semâlara doğru bir ses, bir inilti, bir yakarış yükselmeye başladı bir kere daha. Dünyanın en büyük korosunun bu seneki fertleri muhteşem gösteri için sel gibi akıyor mukaddes topraklara; kimisi bir araba, gemi ya da uçakla ve kimisi de yaya…

Melekler ve bütün ehl-i semâ başlarını cumbalarından çıkarmış "Binlerce maşaallah, bârekallah" sözleriyle seyrediyor yolcuları.. hacca koşanların, cinlerin, meleklerin ve ruhânîlerin sesleri birbirine karışmış, inletiyor ovayı-obayı.. dağlar-taşlar, ağaçlar-yapraklar, kuzular ve kuşlar da tekrar ediyor aynı duayı:

"Lebbeyk Allahümme Lebbeyk…"

Ne demek "Lebbeyk..."?

Varlığını efendisine, sahibine bağlamış bir hizmetçinin, onun emirlerini yerine getirmek için gece gündüz elpençe divan durması ve efendiden gelecek en ufak bir işaret karşısında "Buyurunuz, emrinize âmâdeyim!" demesi ne ise, kulların "Lebbeyk" nidâsı da aynı mânâyı ifade etmekte:

"Emirlerini yerine getirmeye hazırım, irâdemi Sana bağladım, işte buradayım!"

"Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk. İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk lâ şerîke leke."

"Emret yâ Rabbi; davetine sözümüz ve özümüzle geldik, buyur yâ Rabbi!.. Ey ortağı ve benzeri olmaktan münezzeh Rabbimiz! Ancak Sana hamd ü senâ edilir; nimet ve mülk de Senindir. Sen teksin, eşsizsin, emsalsizsin, buyur yâ Rabbi!"

Evet, "Lebbeyk" sözü bir davete, bir çağrıya cevap verirken kullanılan bir nidâ ifadesi ve sesleniş tarzıdır. İşte, asırlarca mahcubiyet, ümit, aşk, iştiyak, hasret ve hicranla yollara dökülen insanların kulaklarında çınlayan bir davet vardır.. ve bu "Lebbeyk..."ler o davete cevâben dört bir yanı inletmektedir.

Nedir o davet, nasıl bir sestir o öyle asırlarca tesirini kaybetmeyen ve her yanda işitilen? Bildiğiniz gibi, Hazreti İbrahim, Cenâb-ı Allah'ın emri ve yer tayini üzerine, oğlu İsmail'in de yardımıyla, Beytullah'ı (yeniden) bina etmişti. İnşaat bittikten sonra Allah Teâlâ, Hazreti İbrahim'e "Bana hiçbir şeyi ortak koşma; tavaf edenler, kıyama duranlar, rükuda bulunanlar ve secdeye varanlar için evimi temiz tut." demiş ve şöyle buyurmuştu: "Ey İbrahim, bütün insanları hacca çağır; gerek yaya olarak, gerek uzak yolları geçen, derin vadileri aşan yorgun argın develer üzerinde sana gelsinler." (Hacc, 22/26-27)

İbn Abbas hazretlerinden rivayet olunan bir hadis-i şerife göre; Hazreti İbrahim, bu emir üzerine bir an duraklamış ve "Ya Rabbi, şu ıssız, sessiz, kimsesiz, ot bitmez, kervan geçmez çölde beni kim duyar; kim benim davetime icabet eder?!." deyivermişti.

Yanık ve haşin dağların, dik ve keskin kayaların ortasında kurbanlık oğlundan başka kimsesi olmayan Halil'in sesini kim duyacak, o sese kim "lebbeyk" diyecekti?!.

Fakat, Kimsesizler Kimsesi ona, "Sen seslen, ey İbrahim" buyurmuştu ve İbrahim bütün insanlığı hacca davet etmişti.

Ey Efendimizin dedesi, bizim de efendimiz; şimdi gördün mü ya!.. Değil dağlar-taşlar, aradaki asırlar bile senin sesinin nüfuzuna mani olamadı. O sesi biz de duyduk. Ey tevhid müezzini, şimdi çağrına koşanları, tevhid marşına iştirak edenleri görüyor musun?!. O yola biz de koyulduk. Renkleri, kültürleri, dilleri farklı yüzbinlerce kardeşle beraber, madem çağrıldık, biz de "Lebbeyk" diyor, biz de geliyoruz...

Evet, bu çağrıya uyan, Allah'ın rızasına doğru sefere çıkan; "yaratılış piyesi"ni sergilemeye giden insanlar arasındayız, elhamdulillah. Fakat, bu yazıda benim maksadım ve derdim başka.. ben hâlâ Hazreti İbrahim'in sesini düşünüyorum. Ve hacca giderken de diğer bütün taleplerimi bastıran bir duaya yapışıyorum:

Ey Hazreti İbrahim'in sesini her asra, her yere ve herkese duyuran Rabbim... bu devrin gariplerinin, kardeşlerimin-arkadaşlarımın da bir mesajı var. Onlar da seslerini duyurmak istiyorlar cihanın her köşesine. Senin adını bayraklaştırmayı murad ediyorlar. Fakat, bizim etrafımızdaki dağlar Mekke'nin mehip dağlarından da haşin ve yüksek. İman ovalarının çiçekleri solmuş, otları kurumuş. Bugün de İbrahimler hâsid ruhların kıskançlık sürgünü, kalb Kâbeleri müfsit ellerin çirkin höyüğü.. Hâcerler hâmîsiz, İsmailler kimsesiz ve Cürhümîler sevgisiz...

Evet, evet; bizim de herkese duyurmak istediğimiz bir mesajımız var. O mesaj Senin Halîl'inin de Habîb'inin de mesajı idi. Sen onların sesini duyurdun; bugün bizim de gönüllerimiz kırık, seslerimiz kısık.. biz de inâyetine muhtacız. Başka değil, Seni ve Efendimiz'i tanıtmak istiyoruz insanlığa.. Yardım etmezsen nasıl ulaşır sadâmız dört bir yana... İşte Sana sığınıyor ve seslerimizi duyurmanı, gönülleri imana, Kur'ân'a açmanı diliyoruz.

Biz, kısık sesleriz.. minareleri,
Sen, ezansız bırakma, Allah'ım!

Ya çağır şurda bal yapanlarını;
Ya kovansız bırakma, Allah'ım!
...
Ya dağıt kimsesiz kalan sürünü
Ya çobansız bırakma, Allah'ım!
Bizi Sen sevgisiz, susuz, havasız,
Ve vatansız bırakma, Allah'ım!
(A. Nihat Asya)

Allah nasib ederse, birkaç gün sonra Beytullah'a gideceğiz. Nice Hak dostu arasında biz de ellerimizi açacağız. Tarifi imkânsız bir mahcubiyet tonluk ağırlıklar gibi eziyor belimizi. "Nasıl geldin? Ne getirdin?" sorularına muhatap olma hayali bile büküyor kaddimizi.

Fakat, bütün bütün ümitsiz de değiliz. Kâbe, bir gerdanlık gibi boynuna astığı Kur'ân hatlarıyla karşılıyormuş misafirlerini. Daha içeri girer girmez bir ayet ilişiyormuş gözünüze: "*Nebbi' ibâdî ennî ene'l-Gafûr-ur Rahîm - Kullarıma haber ver ki; şüphesiz Ben günahları örten Gafûr, ihsanı bol olan Rahim'im!*" (Hicr, 15/49) Gafûr O ise -ki O'dur- neden ümitsizliğe kapılalım, neden O Sultan'ın kapısını çalmayalım ve neden, boynumuz bükük bir hâlde, "İyilerle beraber biz de geldik.." demeyelim ki!..

Hem rahmetten ümitsizlik büyük günah değil mi? Bir gün muvakkat bir yeisle,

"Eder isyanıma gönlümde nedamet galebe,
Neyleyeyim yüz bulamam ye's ile affim talebe."

diyen Şinasî'nin, daha sonra terennüm ettiği,

"Ne dedim!.. Tevbeler olsun, bu da fi'l-i şerdir,
Benim özrüm günahımdan iki kat beterdir.
Nur-u rahmet niye güldürmeye rûy-u siyahım,
Allah'ın mağfiretinden de büyük mü günahım!.. "

mısralarının muhtevası varsa gönlümüzde rahmet kapısı bizim için neden açılmasın ki!

Hacca her zaman layık olanlar gitmez; bazen de muhtaçlar ve liyakat dilencileri giderler. Biz de dostlarımızın "Hakkımızı helal ettik" sözleri hayalimizde, büyüklerimizin ve arkadaşlarımızın müstecap duaları heybemizde, O'nun gufran deryasına sığınmanın verdiği reca gönlümüzde, bir keyfiyet fakiri edasıyla yollardayız...

HÂCER, AŞK VE HİCRET

"Sevgili eşini ve şirin bebeğini, şehirden, mamur beldeden al; otların ve çöl dikenlerinin bile yeşermeye korktuğu ürpertici vadiye götür, bırak."

Göç, ayrılık, hasret ve hicran.. işte, yalnızca aşkın kabul edebileceği bir buyruğun neticeleri ve sadece aşkın anlayabileceği bir ferman.

Hazreti İbrahim (aleyhisselâm) bu emir üzerine Hâcer validemizi ve henüz emzikten kesilmemiş olan İsmail Efendimiz'i yanına alarak yola çıkmıştı. Bu göçün zâhirî sebebi iki kuma arasındaki kıskançlık olsa da aslında, o mahzun anne ve masum bebek kaderin hükmüne boyun eğmeli; asırlar sonra gelecek "insanlık ağacının en kıymetli meyvesi"ne zemin hazırlamak için hicret etmeliydi. Uzun bir yolculuktan sonra nihâyet Mekke'ye varmışlardı. O günün Mekke'si, etrafı yanık dağlar ve abûs çehreli kayalıklarla çevrili, kalblere ürperti veren, ekin bitmez, kervan geçmez bir vadiydi. Orada ne içecek bir su, ne de kendisinden su istenecek bir canlı vardı.

Hakk'ın Halîl'i, sadece bir kırba ve birkaç hurma vererek, bu iki muhâciri bomboş vadinin ortasına bırakmış, gönlünü kavuran

bir hicran ve yanaklarından süzülen gözyaşlarıyla Şam'a gitmek üzere oradan ayrılmıştı. Geri dönüp ardına bakmaktan bile kaçınıyor, hızlı adımlarla bir an önce gözden kaybolmak istiyordu.

Hazreti Hâcer, birkaç defa "İbrahim!.." diye seslense de o cevap verememiş; merhamet ve şefkatinden dolayı emre muhalif davranmaktan, hayatının neş'esi bu iki insanı böyle bırakıp gidememekten korkmuştu. Ciğeri yanan mahzun kadın, iç çekişlerine mani olabildiği bir an, son bir kez daha, "Ey İbrahim, bizi kime bırakıyorsun!.. Yoksa bu, Allah'ın emri mi?" deyince, o Yüce Nebî yine arkasına dönmeden, "Evet, bu Rabbimizin emri..." diyebilmişti. Ve o andan sonra artık Hâcer gözyaşlarına "dur" emrini vermiş, "Git ey İbrahim! Hicret madem Allah'ın emri, O bizi zayi etmeyecek, yalnız bırakmayacaktır." diye seslenmişti.

Bu kavruk, kupkuru, haşin dağların, katılaşmış lavların ortasında, uzak vadinin derinliklerinde yalnız bir çocuk ve çaresiz bir kadın. Susuz, kimsesiz, barınaksız nasıl olacak?!. Yaşamak için su gerekir; bebek süt, insan yârân, kadın kollayıcı, anne hâmî, yalnız dost, güçsüz yardımcı ister!..

Fakat emir, O'nun emri değil mi? O istemedi mi hicreti; O'nun muradı değil mi muvakkat ayrılıklar, geçici yalnızlıklar? Öyleyse, tevekkül, mutlak tevekkül..

Ey yalnız ve çaresiz anne, güçsüz ve aciz bebek!.. O'na dayan, tevekkül et, sabır ve metânete tutun, aşka sarıl.

Aşk'ın çağrısına cevâben göçe katlanan Hâcer, kendini O'na teslim eder. Şehirden, hayatın içinden ayrılarak bu susuz, ıssız, çorak vadiye yerleşmeye de O'nun emri olduğu için katlanacaktır. O katıksız bir tevekkül ve iman gücüyle bütün ince hesapları, kuru mantığı bir tarafa bırakmış ve yalnızca aşka yapışmıştır.. O'nu sevmiş, gönlünü bütünüyle O'na vermiş ve sadece O'na dayanmıştır.

Fakat Hâcer, şekilci âbidler ve görünüşte zâhidler gibi yapmaz. Açlıktan ağlayan bebeğinin yanında mucize bekleye bekleye oturup durmaz. Görünmez yerlerden bir elin uzanıp bir şeyler yapmasını, gökten bir zenbil inmesini, Cennet'ten bir ırmağın akmasını ummaz. Tevekkülü, boş ve gayretsiz intizar olarak anlamaz. Yavrusunu Aşk'a emanet eder; kendisi de recâ duygusuyla doğrulur; "sa'y"e, Safâ-Merve arasında koşmaya, çırpınmaya durur; kendi iradesini temsil eden ayaklarıyla ve kendi gücünü gösteren elleriyle arayışa koyulur..

Ve Hâcer'in hiç ummadığı bir anda, hiç beklemediği bir yerden niyazın gücü ve Allah'ın rahmetiyle ilâhî lütuf gelir. Cebrâil aleyhisselam, asırlar sonraki bir kutlu doğumun şerbetini, o vilâdetin beşiği Mekke'nin ilk sakinlerine takdîm eder. İsmail'in ayaklarının önünde melek kanadıyla açılan öteler kaynaklı arktan su fışkırmaktadır. Taştan nebeân eden hayat kaynağı tatlı pınar öyle gür akmaktadır ki; sevinç ve şükür çığlığı koparan bahtiyar anne "zem zem!" diye bağırmak zorunda kalır. Rivayetlere göre, "zem zem" o günkü dilde "dur dur" demektir.

Eğer Rahmân u Rahîm o kutlu beldeye gitmeyi size de nasip ederse; orada, Safâ-Merve arasında gidip gelmeleriniz size Hâcer annemizi ve Hazreti İsmail'i hatırlatır. Bu defa da Hâcer siz olursunuz; gözünüz İsmail'de, Kâbe'de.. Safâ-Merve arasında sa'y yapar, "su" istersiniz. Bir farkla ki siz hatalarınızı, kusurlarınızı, eksik ve zaaflarınızı temizleyecek bir su ararsınız. Bir de himmetiniz âlî ise, "nesil" gibi bir derdiniz, "Allah'ın adının î'lâsı" gibi bir davanız varsa, dizlerinizdeki derman nispetinde koşar durur da "Rabbim, neslin ateşini söndürmeye su, Rasûlüllah'ın gemisini yüzdürmeye su…" dersiniz. O suyun ilk kaynağı da sizin gözleriniz olur.

Ayrıca, Kâbe'nin bir yanında, "Altın Oluk"un bulunduğu tarafta, yuvarlak yarım duvarla ayrılmış, etek şeklinde bir bölüm

görürsünüz. "Hıcr-i İsmail" adı verilen bu etek Hâcer'i, Hazreti İsmail'i ve bu azize anne ile aziz oğlunun hatıralarını bağrında saklamaktadır. Burası Hâcer'in evidir. Allah, Hâcer'in eteğinin sembolünü (Hıcr) kendi varlığının sembolüne (Beytullah) tutturmuştur. Çünkü, Kâbe aşkın merkezidir ve Hâcer aşka koşmuş, bütün yoklukları aşkla varlığa çevirmiştir. Zaten, hicret ancak aşkla katlanılabilecek bir amel değil midir?

Hadis olarak nakledilen bir güzel sözde, "Muhâcir, Hâcer gibi olan insandır." denilmektedir; yani, Allah'ın emrini yerine getirmek için gerekiyorsa en ıssız, sessiz ve kimsesiz beldelere giden, "aşk" azığıyla yola düşüp yine "Aşk"a sığınan, İsmaillere süt yerine aşk içiren ve Cürhümîler gibi bir kavme sunduğu aşk zülâliyle onları da Hakk'a kulluğa yürüten insandır.

İlk muhâcirlerden olan Hâcer, âhir zamanın mukaddes göç erlerinin de ilk muallimlerindendir ve hâl diliyle onlara "Su'yu sa'y'le değil aşkla, fakat yine de sa'y ettikten sonra bulabilirsiniz." demektedir. Koşusuna Safâ tepesinden başlayarak çorak mekanları Mekke'leştirmek için herkesi "saf" sevgiyle sevmenin lüzumunu; sa'yini Merve'de bitirerek de başkalarının sadece mürüvvetini görmek, eksiklerine ve eğriliklerine göz yummak gerektiğini imâ etmektedir.

Hâcer, zemzem sayesinde hem susuzluğunu hem de açlığını gidermiş; bebeğine de süt emzirip onu büyütmeye başlamıştır. Çok geçmeden, Allah Teâlâ, Yemenli Cürhüm kabilesinden bir yolcu kafilesini Kâbe'nin bulunduğu yöne sevk etmiştir. Zemzem'i gören yolcular, burayı yurt edinmeye karar vermiş; böylece Hâcer validemizin ve Hazreti İsmail'in yalnızlıkları da sona ermiştir.

İşte, ey mamur ülkeden, meskun şehirden, akraba ve arkadaşlarından, huzur bulduğu yuvadan ayrılıp kuru, yanık, susuz, bitkisiz diyarlara, korku, yalnızlık ve endişe vadilerinde Kâbeler

kurmaya giden son devrin muhâcirleri, mukaddes göçün çağımızdaki İsmailleri, Hâcerleri; ey ümidin, aşkın, imanın ve ihlasın yolcuları! Siz de İsmail Nebî ve annesi gibi aşka sarılmış, tevekkül, metânet ve sabra tutunmuşsanız; ümitsizliğe düşmeyin, endişelenmeyin.. az sonra bu devrin Cürhümîleri de sizin zemzemmisal güzelliklerinize koşacak.. adlarınız ötede mukaddes göçün ilk mümessilleriyle beraber anılacak.

Ve ey sen, divane gönlüm, daha ne durursun!

Bu asrın İsmailleri boş ellerle, endişeli bakışlarla, susuzluktan çatlamış dudaklarla "medet" deyip inliyor.. bugünün insanları Hazreti Muhammed'in muhabbet çeşmesinden gönüllere akacak kevserleri bekliyor.

Vakit sa'y vakti, mevsim aşk ve hicret mevsimi...

İSMAİL'İNİ KURBAN ET!..

"Gözünün nurunu Allah'a kurban et!.."

Bu emrin muhatabı, şefkatli bir peygamber ve merhametli bir baba olan Hazreti İbrahim aleyhisselam'dı. Gördüğü bir rüyada, senelerce önce, oğlu olursa onu Hakk'a kurban edeceğine dair söz verdiği hatırlatılıyor ve bu va'dini yerine getirmesi isteniyordu.

"İbrâhîm" Nebî, isminin menşei olarak rivayet edilen "ebün rahîm" terkibinden de anlaşılacağı üzere, "çok merhametli, müşfik, yufka yürekli bir baba"ydı. Kalbi öylesine rakîk idi ki Cenâb-ı Hak onu vasfederken, "İbrahim, gerçekten çok içli, duygulu, müsamahalı, yumuşak kalbli ve kendini Allah'a adamış bir kimse idi." buyuruyordu. Hep âh ü enîn eden, çok gözyaşı döken, merhameti engin, sevgisi ve şefkati sonsuz rasûle, "İsmail'ini kurban et!.." deniliyordu.

Koca bir yüzyılı sıkıntılarla geçirmiş, tevhidin müezzinliğini yapıp şirk sütunlarını bir bir devirmiş; kendisinden sonra insanlara yol gösterecek hayırlı bir vâris, göz aydınlığı olacak salih bir çocuk istemiş; beklemiş, beklemiş.. artık yaşlanmış, saçı sakalı ağarmış ve nihayet hayatının semeresini, insanlık ağacının "asıl meyve"sine dâyelik edecek mübarek tohumu bulmuş bir baba ile yeni açmış tomurcuk bir oğul…

Öyle bir oğul ki; babası onun gelişini yüz yıl beklemiş, o ise

babasının hiç beklemediği bir anda gelmiş; gelmiş ve İbrahim'in can delikanlısı, hayatının neş'esi, aşk, umut ve zevk aşısı kutlu bir fidan oluvermiş.

"İbrahim! Bıçağı oğlunun boğazına daya ve onu kendi ellerinle kurban et!"

İşte, Allah'ın Halil'i bu mesajın şokuyla belki hayatında ilk defa korkmuş, ürpermiş..

Hangisini seçersin ey İbrahim?

Esareti mi, kurtuluşu mu? Hevesi mi, bilinci mi? Bağlılığı mı, mesajı mı? Babalığı mı, peygamberliği mi? Babalık şefkatini mi, nebîlik ciddiyetini mi? İsmail'i mi, Rabbini mi? Seç ey İbrahim!..

Biricik gönül meyveni, ciğerpâreni, ilgi, merak ve zevklerinin odağını, -dünya cihetiyle- seni hayata bağlayan ve bu diyarda tutan her şeyini.. oğlunu, hayır, doğrusu İsmail'ini kurbanlık bir koyun gibi tut, yere yatır.. ve kes şah damarını...

Yürek yakan bir hâl, göz yaşartan bir sahne... Babada rüyayı anlatacak derman kalmamış. Ruhunun inleyişlerini terennüm edecek solukları dahi tükenmiş. "Ben seni kurban etmekle emrolundum" demenin hayali bile onu titretmekte.

Durumu anlatmak için defalarca niyetlenir, "İsmail" der, durur; biraz bekler, tekrar cesaretlenir, bir kere daha yavrusuna hitap eder, yine gerisini getiremez. Ama sonunda kalbini Allah'a ısmarlar, canını dişine takar ve hızla söyler:

"Evladım, rüyamda seni kurban etmek üzere olduğumu, boğazlamaya giriştiğimi gördüm, sen ne dersin bu işe!?."

İsmail durumu anlar. Babasının rikkatli yüzüne sevgiyle bakar, yufka yüreğine canı yanar, teselli eder onu: "Babacığım! Hiç düşünüp çekinme, Hakk'ın buyruğunu yerine getirmekte tereddüte düşme. Teslim ol Rabbine, sana Allah tarafından ne emrediliyorsa onu yap. İnşaallah, benim de sabırlı, dayanıklı biri olduğumu göreceksin!" der.

Canını Allah yolunda vermek üzere boynunu uzatabilen bir yiğit...

İtaatteki inceliği kavrayan ve Cânan uğruna kurban olmayı temsil eden tevhid delikanlısı.. İsmail.

Hakkı kabullenme noktasında öyle yumuşak ve öyle uslu duruyor ki sanki oniki yaşında bir genç değil, "pek sabırlı bir kurban".

Kalbi rikkat ve şefkatle çarpan Halil, önce aşkın ruha kazandırdığı gücü kullanarak kendi içinde kendini öldürür, kendi can damarını keser. İçi kendi benliğinden boşalınca, gönlü bütünüyle Allah'la dolar. O artık sadece "Hû" ile soluklanan bir canlı hâline gelir.

İşte her ikisi de Yaratan'ın emrine teslim.. İbrahim oğlunu şakağı üzere yere yatırır; çabuk ve rahat kessin de cancağızına çok acı çektirmesin diye önce elindeki bıçağı biler, onu taşa çalar.. tamam, taş dahi iki parça...

Ama hayret, taşı parçalayan bıçak, pek narin bir boğaza işlemiyor...

Bu bıçak kesmiyor…

Ve bir koyun, bir de mesaj:

"Ey İbrahim! Sen rüyana sadık kalıp onun gereğini yerine getirdin, vazifeni eda ettin; Allah da İsmail yerine kurban edesin diye bu koyunu gönderdi. İşte böyle ödüllendiririz Biz iyileri, ihsan ehlini!"

Evet, Allah Teâlâ hiçbir zaman İsmail(ler)in kanını murad buyurmadı; O'nun kurbana asla ihtiyacı olmadı. Kesilen kurbanlıklardan maksat onların eti ve kanı da değildi. Her yerde ve her zaman söz konusu olan insanların maddî-mânevi ihtiyacıydı. Rahmân u Rahîm, İbrahim'i "İsmail'i kurban etme doruğu"na çıkardı; ama İsmail'i kurban ettirmeden zirveyi fethettirdi. İbrahim'in torunlarından da et ve kan değil, niyetlerinde hulûs ve takva istedi.

Şimdi sen, ey bu devrin İbrahimi.. bugün de sen "kurban" emrine muhatapsın.

Senin İsmail'in kim veya ne?

Makamın mı, şerefin mi, konumun mu, kariyerin mi, yavuklun mu? Paran, evin, bahçen, bilgin, mesleğin, gençliğin ya da güzelliğin mi? Yoksa, nefsin, enâniyetin, benliğin mi?

Söyledim ya sana; İbrahim için İsmail yalnızca bir babanın oğlu demek değildi:

Izdıraplarla geçen bir ömrün mürüvveti, acılarla dolu bir asrın mükafatı, çileli bir hayatın meyvesi, yaşlı bir babanın sevinç vesilesi, yüzyıllar sonra gelecek Medine Gülü'nün tomurcuğu, bir peygamberin nübüvvetle şereflendirilecek güzîde mahdumuydu. İbrahim'in "İsmail"i oğluydu; o oğlunu kurban olarak vermeye azmetti.

Senin İsmail'in belki "kendin", belki "ailen", mesleğin, servetin, onurun.. İsmail namındaki sevgin, canın, aşın, maaşın...

Seni faziletli, saygın ve hürmet edilen biri yapacağına inandığın, onu elde etmek ya da yitirmemek için bütün iyilik ve güzelliklerden geçmeyi dahi göze aldığın gönlünün yongası.. işte senin İsmail'in. O bir şahıs da olabilir, bir mal da.. bir konum, bir durum, hatta bir "zayıf nokta" da.

Bırak tereddüt, te'vil ve yorumlarla oyalanmayı. Sorumluluktan kaçış yeter, kendini mesul tut. Nefisini, öz canını kurban etmeye ruhunu hazırla ki bütün İsmailler kurtulsun. İsmailler yerine "ben"i kes.

Ey nefsim,

Gel, sen de kurban et beklentilerini, dünyevî taleplerini ve Cânan'a götürmeyen, O'nu hatırlatmayan her şeyi. Hazreti İbrahim vazife mesuliyetini babalık şefkatine tercih etti; sen de dava düşünceni bütün beklentilerinin önüne geçir; arzularını mefkûrene kurban ver; yoksa fedakârlıktan, O'nun yoluna kurban olmaktan bahis açma lütfen!..

SİZ NEREYE GİTTİNİZ?..

Abdülkadir Geylânî Hazretleri mübarek bir ailenin kıymetli meyvesiydi. İlim ve edep adına güzel yetişmiş, daha çok genç yaşlarında devrin büyük alimleri arasına girmişti. Pek güzel konuşan, nasihatleriyle gönülleri coşturan bir mürşitti. Vaaz ettiği camiler dolup taşınca ve cemaat camiye sığmaz olunca kendisi için bir tepenin başına kürsü konulmuştu ve oradan binlerce insana hak ve hakikati anlatmaya başlamıştı. Her sohbeti bir destan gibiydi. "Allah" deyince dağ-taş, kurt-kuzu da onunla beraber "Allah" derdi. O konuşmaya durunca gönüller yumuşar, gözyaşı çeşmeleri açılır, her taraftan hıçkırık sesleri yükselirdi. Hatta onu dinleyenlerden, havf ve reca duyguları arasında gel-gitlere dayanamayan bazı yüreklerin çatladığı görülürdü.

Abdülkadir Geylânî Hazretleri, oğlunu da değişik ilim meclislerine, zikir halkalarına göndermiş ve onu pek güzel yetiştirmişti. Bir edep âbidesi olan genç, bir gün annesine "Anneciğim, babamdan izin alsanız da bu Cuma onun yerine ben vaaz etsem. Babam beni dinleyip eksiklerimi söylese, ben de hâlimi düzeltsem." demişti. Büyük veli oğlunun bu talebi karşısında memnun kalmış; o hafta vaaz ve hutbede genç hatip konuşmuştu. Fakat o,

konuşması başladıktan hemen sonra insanların bazılarının esnediklerini, bazılarının başka şeylerle meşgul olduklarını ve dahası bir müddet sonra kimi insanların vaazı bırakıp gittiklerini görmüş, üzülmüştü.

Sonraki hafta vaaz sırası yine babadaydı. Abdülkadir Geylânî daha kürsüye çıkıp "Bismillah..." der-demez biri "Allah" diye bağırıp kendini atıvermişti secdeye. Biraz sonra bir meseleyi açıklamak için misal verirken büyük imam "kedi" deyince bir başkası yüreğini yırtarcasına "Allah" demeye durmuştu. Ve vaaz baştan sona bir gözyaşı senfonisi olarak devam etmişti.

Cemaat arasında kendisi de gözyaşlarıyla babasını dinleyen oğul, merak ve heyecanla Hak Dostu'nun eve gelmesini beklemiş ve onu kapıda karşılayarak ayaklarına kapanmıştı. Şöyle demişti: "Babacığım, geçen hafta ben pek müthiş ilmî meselelerden bahsettim; daha mürekkep yüzü görmemiş hususları dile getirdim. Fakat, insanlar beni dinlemediler; bazıları esneye esneye sözlerimin bitmesini bekledi, bazıları da çekip gittiler. Ama babacığım, bugün sen aynı cemaate "kedi" dedin, ağladılar; "kuzu" dedin bayıldılar. Bu nasıl iştir? Hem ben Şam'a gittim, Bağdat'a gittim, Mekke'ye, Medine'ye, Kûfe'ye gittim ve oralardan ilim aldım..." Babasının cevabı sadece oğlunun değil kıyamete kadar tebliğ ve irşad vazifesinde bulunacak herkesin kulağına küpeydi:

"Oğlum, sen Şam'a, Bağdat'a, Mekke'ye, Medine'ye gittin ama biz Allah'a gittik Allah'a. Gönülde O'na varılmadan söylenen sözler kalblere asla ulaşmaz."

Evet, "yaşadığını anlatmak, anlattığını da mutlaka yaşamaya çalışmak" tebliğ insanının en önemli prensiplerinden biridir. Tebliğ insanı hakikî mü'min olma yolundadır. Hakikî mü'min ise, iç ve dış bütünlüğüne ermiş insan demektir. Böyle birinin hayatında iç ve dış çatışması söz konusu değildir. İkili (düal) yaşama, düpedüz bir münâfıklık sıfatıdır. Bu mezmum ahlâk ise, gerçek

bir tebliğ adamında asla bulunamaz; bulunmamalıdır da. Zira mü'min olmak ona, her zaman ve zeminde ancak ve ancak yaşadıklarını söyleme gibi yüce bir ahlâk ufkunu göstermektedir.

Yaşanmayan sözler, nasihatler, ma'şerî vicdanda herhangi bir müspet tesir icrâ etmeyecektir. Çünkü, Allah, samimî olmayan söz ve davranışlara yümün, bereket ve tesir lutfetmez. Bazen, birtakım yarı samimî ya da gayr-i samimî kimselerin hizmetlerinde tesir ve muvaffakiyet görülse de bu tamamen alternatifsizlikten kaynaklanan bir durumdur ve geçicidir.

Sahibi tarafından hayata geçirilmeyen düşünce ve fikirler, ne kadar cazip ve ne kadar lüzumlu da olsa, yine de istenen seviyede hüsn-ü kabul görmeyecektir. Çünkü söylenen sözler, bizzat söyleyenin vicdanında mâkes bulmuş değildir. Ferdin vicdanına oturmayan bir düşüncenin, umumun vicdanında makes bulmasını arzu etmek, imkânsız bir şeyi arzu etmek gibidir.

Allah Râsûlü, irşâd ve nasihati sadece lafazanlık veya diyalektik olarak ele alanlar hakkında şu ürpertici ve korkutucu beyanda bulunur: "Ümmetim hakkında en çok korktuğum; ağzı güzel laf yapan münafıklardır." Bu ve buna benzer pek çok tehdit unsuru olmasına rağmen, yine de yozlaşan ve nifak vâdilerinde dolaşan kimselere sıkça rastlanmaktadır. Bu tipler gazete sütunlarında, televizyon ekranlarında durmadan laf üretirler; ancak hareket ve davranışlarıyla daha çok dinsizlere benzerler. Dinden, îmandan ve Kur'ân'dan bahsetmektedirler; ne var ki alınları secdesiz ve kirli, yürekleri de samimiyetsiz ve netamelidir. Zavallı ruhlar! Bilmezler ki dinin yüzde doksanı ferdin kendisiyle alâkalıdır. Fert bunlara dikkat etmediği takdirde, ya kuru bir lafazan veya koyu bir diyalektikçi sayılır.

Yaşadığını anlatmak ya da aksi ifadesiyle anlattığını yaşamak, kişinin sık sık kendi kendisiyle hesaplaşması ve benliğini bulmasıyla mümkün olur. Oturaklaşmamış ve belli bir olgunluk

kazanmamış beden insanlarının düal yaşamaktan kurtuldukları görülmemiştir. O hasta ruhlar, oldukları gibi davranamamalarının yanı sıra, davrandıkları gibi de hiç olamamışlardır ve olamazlar da. Toplum içinde sergiledikleri saygınlık, olgunluk ve istikrarlılık gibi durumlar, tamamen yapmacık ve sun'î davranışlardan ibarettir. Yalnız kaldıklarında alabildiğine lâubâli ve gayr-i ciddîdirler. Bu ise, bir nevi hamlığı, yetersizliği, tutarsızlığı ifade etmektedir ki bunların izale edilmesi, hiç kuşkusuz iyi bir itikad, sağlam bir tevekkül ve ciddî bir inkıyada bağlıdır.

Bugün, Hak Din'i anlatma gayretinde olan her insan, halkın arasında iken nasıl bir davranış sergiliyorsa, bunu yalnız kaldığı zamanlarda da devam ettirmeli ve gizli-açık bütün davranışlarında samimî olmaya gayret göstermelidir. Hem öyle göstermelidir ki içtimaî ve ferdî davranışlarında kat'iyen herhangi bir tenâkuza düşmemelidir. Evet, onun gecesi de gündüzleri kadar aydın, gündüzleri ise güneşe fer verecek kadar pırıl pırıl ve berrak olmalıdır.

Hak ve hakiatı anlatan gönül erlerinin mutlaka ilim sahibi olması da gerekir. Fakat, ilmin bir gayesi vardır; o da marifet ve muhabbeti netice vermesidir. Gönülde Allah sevgisini tutuşturmayan ve Cennet nimetlerinin teminatçısı olan ruhânî zevki alevlendirmeyen bir ilim, gayesine ulaşmış sayılmaz. Oysa ki gayesine ulaşmış bir ilim, letâifimizin hayat kaynağı ve duygularımızın da can damarıdır. Onsuz olmak, onsuz kalmak bir ma'nevî ölümdür.

Evet, ilim ve tebliğ, aynı hakikatin ayrı iki yüzüdür. Amel ise, her ikisinin de vazgeçilmez şartı. Bu üçünü birbirinden tefrik edip ayırmak mümkün değildir. Bildiğiyle amel etme, bildiği şeylere saygının ifadesidir. Rabbini bilen bir insanın, O'na kulluk yapmaması sadece bir saygısızlık değil, aynı zamanda bir vurdumduymazlık, bir körlük ve sağırlıktır. Hele hele îmana hizmet vazifesini yüklenen kimselerin kulluklarında gösterdikleri aksaklıklar, İslâm'a dış cephenin vereceği zarardan daha korkunçtur.

Bu sözlerimizin manası 'kimse bir şey anlatmasın; sadece kendi gönlüne baksın' demek değildir. Zira, Peygamber Efendimiz, "Kim ilim öğrenir sonra da onu gizlerse âhirette onun ağzına ateşten bir gem vurulur." buyurmaktadır. Bu kutlu sözün de manası açıktır. Kim bir şey öğrenir ve sonra onu etrafa neşretmezse, yani dolduktan sonra boşalmaz, söz ve davranışları ile güzel örnek olmaz ve hakka âyinedarlık yapıp onu etrafa aksettirmezse, bu suçunun cezası, âhirette onun ağzına ateşten gem vurulmasıdır. Hadîste çok ciddi bir tevbih ve kınama söz konusudur. Zira gem ancak hayvanların ağzına vurulur. Bu da ilmini ketmeden insanın, hayvanlara benzetilmesi demektir.

Öyleyse; İslâm, îmanla ameli birleştirip bütünleştiren İlâhî bir sistemdir. O'nun bir tarafında inanma, diğer tarafında da inandığını yapıp aksiyon hâline getirme vardır. Başkalarına ait amel ve ibadetleri anlatma, hikaye etme bir bakıma güzeldir, ibret vericidir; ancak sadece bu kadarla iktifa edip aynı amelleri işlememe ve tatbik etmeme, Müslümanın başkaları üzerindeki müessiriyetini olumsuz şekilde etkileyecektir. İslâm, ne yalnız tarihi hadiseleri destanlaştırmak ne de evliyâ menkıbeleri anlatmaktır. O, seleflere ait anlatılan hayatı bizzat yaşamak ve fiiliyâta dökmektir. İslâm, îman ve amel demektir. O'nu bu şekilde kabullenmeyenlerin, İslâmî hizmetten bahsetmeleri tesirsiz birer laf u güzâftır.

Yukarıda kaydettiğim ifadelerin muhatabı tamamen kendi nefsimdir. Çünkü, bir kere daha gördüm ki gönüllere giren söz değil hâldir. En son dinlediğim bir ihtida hikayesinden dolayı tebliğ insanında olması gereken vasıfları tekrar mütalaa etmem gerektiğini düşündüm ve tebliğ-temsil yolunun esaslarını sizlerle de paylaşmak istedim.

Evet, geçen gün, kısa bir müddet aralarında bulunmakla şereflendiğim mübarek bir toplulukta siyahî, Hristiyan bir bayan da vardı. Türkçe bilmiyordu ve orada kaldığı ilk üç gün

konuşulanları kendisine tercüme eden de olmamıştı. Fakat, bu insan "Bir-iki dakikanızı alabilir miyim?" dedikten sonra şunları söyledi: "Biliyor musunuz, şu anda tam bir şok yaşıyorum. Üç gündür buradayım. Türkçe bilmediğim için misafir konuşmacıların ne anlattığını hiç anlamadım. Ama hem konuşanları hem de dinleyenleri üç gün boyunca dikkatle izledim. Hem sohbetler esnasındaki hem de namazları müteakip yapılan dualardaki gözyaşlarına şahit oldum. Sonra kendi kendime dedim ki bu topluluktaki insanların hepsi birden rol yapıyor olamaz; bunların hâli asla yapmacık değil; bu güzel dostların hepsi sanki birer melek. Şayet, bu samimi insanlar inanıyorlarsa ben de inanıyorum ki; Hazreti İsa bir insan ama insan güzeli bir peygamberdir ve Hazreti Muhammed de Allah'ın son elçisidir."

İşte o misafir, anlatılanlardan çok şey anlamamıştı ama demek ki o mübarek halkada pek çok "Allah'a giden kutlu" vardı. Demek ki; insanları Allah'a ve Rasûlü'ne taşıyabilmek için her şey ve her yerden önce Allah'a gitmek lazımdı ve O'na giden yol da her insanın kendi kalbinden geçmekteydi. Bu yolun salih yolcuları hâl diliyle o hanımefendiye de tesir etmişler ve onun hidayetine vesile olmuşlardı; çünkü onlar New York'a varmadan, müstakbel dava arkadaşlarını Atlas Okyanusu'nun kıyısında şirin bir köye davet etmeden önce Allah'a gitmişlerdi.

Peki ama acaba biz nereye gittik ve şimdi neredeyiz?!.

NASIL OLACAK Kİ?

Son bir ay içerisinde birkaç eyalete gittim ve Ramazan-ı şerifin manevî atmosferini kendileriyle paylaşmak niyetiyle oralardaki arkadaşlara misafir oldum. İhlas ve iman, aşk u heyecan kanatlı pek çok insanla tanışma fırsatı buldum. Eğitimini tamamlamak, yeni bir iş kurmak, kendi ayakları üzerinde durup başkalarının da elinden tutmak gayesiyle plan ve programlar yapan, niyetlerini aksiyona dönüştürmek için koşturup duran fedakâr, kararlı, samimi onlarca 'garip' tanıdım. Anadolu'nun bağrından çıkıp gelen, gelirken de yüce bir ideale gönül veren kutluları çok sevdim, onlarla sevindim ve ümitlendim. Ne var ki yaşadıkları ortamı, önlerindeki engelleri, devrin fitne ve fesadını bir kere daha yakından görünce "testi kırılmadan…" düşüncesiyle bir hususu hatırlatmanın zarurî olduğunu düşündüm.

İnsan, bir bakışta, bir duyuşta öyle hayallere dalar ki; o ilk adım, pratiğin zeminini de hazırlar. Şeytanın zihne attığı her sahnecik, her bir karecik, hayal kamerasında bir film hâlini alır; günah zakkumlarına sebebiyet verir. Hele bir de insan, nefsin kölesi hâline geldi mi, zihne yer eden sahnelerin fiilî duruma dönüşmesi âdeta kaçınılmaz olur. Bütün günahlar önce hayalde belirir

ve daha sonra niyete, karara, pratiğe taşınır. Öyleyse, hayali bulandıracak her düşünceyi bir yılan, zihinde günah sahneleri hasıl edecek her suret ve fikri de bir akrep bilip, bu sinsi düşmanların ağına düşmemeye, düşmüşse kurtulmaya çalışmak samimi bir kulun hedefi olmalıdır.

İnsan, neyin atmosferinde, neyin tesirinde ve neyin manyetik sahası içindeyse, onun hayalinde canlanacak resim ve suretler de daha ziyade o türden olur. Sinemada veya televizyon karşısında, nefsin hoşuna giden ve onu şehvete çağıran müstehcen manzaları seyreden bir kimsenin; o anda ve o ruh hâletiyle kaldığı süre zarfında başkalarının imanını düşünmesi, Rasûlullah'ın yüce adını mahrum gönüllere duyurma yolları araması mümkün değildir.

Sabah-akşam gayr-ı meşru sahneler gören, meşguliyetlerinin çokluğundan şikayet edip hayırlı işlere vakit bulamadığından yakındığı hâlde saatlerce İnternet sitelerinin kir fırtınasına razı olan, kafa ve kalbini onlarla yaralayan ve o yaraları gözyaşlarıyla pansuman etmeyi düşünmeyen bir insan, mü'min de olsa, imanın lezzetini duyamayacak, o lezzeti başkalarına da duyurma bahtiyarlığını yakalayamayacaktır. Ne acıdır ki toplum böyle insanlarla doludur.

Dünya fânîdir, geçicidir; ama, burada yapılması gereken lüzumlu işler pek çoktur. Çünkü, ahiret ve ebedî huzur yeri olan Cennet dünyada kazanılacaktır. Bundan dolayıdır ki aklı başında olan kimse fuzûlî şeylerle uğraşıp değersiz insan durumuna düşmez. Manasız ve lüzumsuz bilgileri, hayali bulandıran görüntüleri, kalbi hançerleyen sahneleri, daha açık bir ifade ile fuhşiyât ihtivâ eden gazete, dergi ve kitapları takip etmekle zihnini karıştırmaz.. Allah'ın bir nimeti olarak pek hayırlı faaliyetlerde kullanılabilecek İnternet'i ve televizyonu hayalinin, şuurunun, kalb ve kafasının kâtili hâline getirmez. Nitekim Peygamber Efendimiz

de “Bir insanın faydasız ve ahiret hesabına kıymeti olmayan işleri terk etmesi onun müslümanlığının güzelliğindendir.” buyurmuşlardır.

Günümüzün üstüste yığılmış dert ve problemleri Hazreti Vedûd’un sevgisine mazhar gençleri beklemektedir. Dünyanın kararan ufku, gönlü temiz o yiğitlerin ışığına muhtaçtır.

Kimdir onlar? Vasıfları nedir o bahtiyarların?

Bu soruların cevabı Rasûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz’in şu mübarek ifadesindedir: “Cenab-ı Allah, eğlencelere ve nefsin isteklerine karşı içindeki arzu ve meyle hâkim olan bir genci pek beğenmekte ve ondan hoşnut olmaktadır.”

Diğer bir hadis-i şerifte de Beyan Sultanı şöyle buyurmaktadır: “Allah, kardeşim Yahya Aleyhisselam’a merhamet etsin. Küçüklüğünde çocuklar kendisini oyun ve eğlenceye davet ederlerdi de o “Ben oyun oynamak ve eğlenmek için mi yaratıldım?” derdi.

Ashâb-ı Kirâm’dan birisi vefat etmişti. Bir sahabî, vefat eden o şahsın Cennet’e gireceğine dair sözler söyleyince Peygamber Efendimiz “Ne biliyorsun, belki manasız şeyler konuşmuş, yahut kendisine eksiklik vermeyecek bir şeyde cimrilik yapmıştır.” demiş ve “Bazen insan beis görmediği, zararsız zannettiği bir sözü söyler ve etrafındakilerin gülmesi için konuşur da o lüzumsuz hâliyle gökten daha yüksek bir yerden düşmüş gibi olur.” buyurmuştu.

Yine Rehber-i Ekmel Efendimiz, harama nazarın vebalini ifade sadedinde, Hazreti Ali’ye, “Ya Ali, birinci bakış lehinedir, fakat ikincisi aleyhinedir.” ikazında bulunmuştu. Yani, insanın kasdı olmadan göze ilişen birinci bakışta günah yok ise de ikinci ve diğer bakışlarda irâde devrede olduğu için, nefsin rolü vardır ve bu bakış, kişiyi alıp baş aşağı götürebilecek bir zincirin ilk halkası olduğundan haramdır.

Bir kudsî hadis-i şerifte de "Nazar (bakış) şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Kim onu Benim korkumdan dolayı terk ederse, kalbine öyle bir iman neşvesi ve halâveti atarım ki onun zevkini gönlünün derinliklerinde duyar." denmektedir.

Öyleyse, Allah'ın sevgisine mazhar bir genç, bilgisayar ya da televizyon ekranından gazete sayfalarına kadar, gözünün ilişebileceği her türlü çirkin sahne ve görüntüye karşı tetikte olmalı, iradesiyle onlara bakmamalı, "Bir kereden, bu kadarcıktan bir şey olmaz." şeklindeki şeytan hırıltılarına kanmamalıdır.

Pekâlâ, çarşı-pazardaki, okul ve işyerindeki durumumuz ne olacak?

Oralarda bize düşen, dışarının hakkını vermektir. Dışarının hakkı da Allah'ı ve Rasûlü'nü anlatma gayretidir. Fahr-i Kâinât Efendimiz, ashabını yol kıyılarına ve sokaklara oturmaktan men ederdi. "Oturmamızda maslahat ve faydalar var ya Rasûlallah." dediklerinde de "Öyleyse, yolun hakkını verin; yolun taş ve dikenlerini temizleyin, gelip geçenlerin selâmlarını alın, onlara selâm verin ve emr-i bi'l-ma'ruf, nehy-i ani'l münker'de bulunup Hakk'ı, hakikati anlatın." buyururdu. Bundan dolayı, sahabe-i güzin efendilerimiz herhangi bir ihtiyaç için bile dışarı çıksalar, mutlaka o maksatlarının yanına hak ve hakikati anlatma niyetini de ekler; tebliğin ve temsil vazifesinin gereğini de yerine getirirlerdi. İşte, böyle bir gaye ile dışarı çıkanlar, sokağın ve yolun hakkını vererek günahlara girmekten korunmuş olurlar. Bu hâlis niyet mevcut olduğu sürece çarşı-pazardaki gayr-i irâdî seyyiât ve günahlar hasenâta dönüşebilir. Ayrıca, harama her göz kapama, insana bir vacip işlemiş gibi sevap kazandırır.

Bizim bütün gayretimize rağmen üzerimize yine de sağdan soldan irâdemiz haricinde gelip bulaşan, kalb ve ruhumuzu kaplayan çamur ve lekeler olabilir. Bu türlü durumlarda ise, hemen

tevbenin ve ibadetlerin himayesi altına girip Cenâb-ı Hakk'a yönelmek, günahları yıkayıp temizleyecek olan gözyaşlarına sığınmak icabeder. Namazlar, Allah indinde günahları silip süpüren vesilelerdir. Hadîste, farz namazların namaz aralarında işlenen küçük günahlara kefâret olduğu ifâde edilir. Evet, Rabbimiz'e karşı yaptığımız kulluklar, edâ ettiğimiz namazlar, niyazlar, -inşaallah- elimizde olmadan ve irâdemizi aşarak gelip bize çarpan günahlara keffâret olacaktır.

Şeytan daha çok miskinlik, tembellik ve meşguliyetsizliğimizden istifâde eder; insanlığa hizmet adına dolup boşalmamızdan hoşlanmaz ve boş durduğumuz sürece de içimize uygun olmayan düşünceler, kuruntular atar; o sırada hayırlı işlerle meşgul olmayan hayalimizi kendi namına meşgul eder ve çirkin şeyler düşündürüp günah işlemeye zorlar. Öyleyse biz de daima hayırlı bir meşguliyetle, aksiyonla, faaliyetle, hizmet ve irşad yolunda terlemekle şeytanın parmak sokabileceği yerleri doldurmalıyız ki o da bizde umduğunu bulamasın.

Aksi hâlde, hem başkalarını kurtarmamız ve hem de o suretle kendi kurtuluşumuz nasıl olacak ki?!..

Ölmeye yüz tutmuş gönüllerin başkalarına hayat üflemesi nasıl olacak ki?!.

SELAM OLSUN!..

Üniversite yıllarında aynı nurlu evi paylaştığım her hâliyle örnek talebeler arasında gözü pek yaşlı, kalbi çok hassas bir arkadaşım vardı. Yatsı namazını kılar kılmaz odasına çekilir, kapıyı kilitler, ışığı kapatırdı. Çok geçmeden içeriden hıçkırıklara karışık bir ilâhi sesi yükselirdi. Tam bir peygamber âşığı olan bağrı yanık arkadaşım her gece Seyyid'ül Mürselîn (aleyhissalatü vesselam) Efendimiz'e aşk şarkıları besteler, salât u selamlar gönderirdi. Teybini açar, cehrî zikir yapanların dillerinden dökülen nağmeleri ihtiva eden kaseti tekrar tekrar dinlerdi; biraz sonra da Hazret-i Fahr-i Âlem'le alâkalı sözler onun iç çekişlerine ve hasret ü hicran iniltilerine bir fon müziği gibi oluverirdi. Aslı Arapça olan ilâhinin bir kısmının tercümesi şöyleydi:

"Ey sabâ rüzgarı, eğer birgün yolun Efendimin köyüne uğrarsa; selamımı da yüklen, götür Kutlu Rasûl'ü bağrına basan Ravza'ya. Selam söyle benden Server-i Enbiyâ'ya. Ve haber ver ki O'nun yokluğu kılıç gibi delik deşik etti sinelerimizi, bak şimdi bağırlarımız yaralı, gözlerimiz yaşlı."

İçeriden gelen bu ses ve iniltiler oda kapısının hemen önüne oturup o geceki iç döküşü dinleyen bizlerin de yüreklerimizi yakardı. Hele "Tûbâ liehl-i beldetin fîhâ en'Nebiyy-ul' Muhterem"

ifadesini duyunca aramızda yanaklarından gözyaşı süzülmeyen kalmazdı. "Müjdeler olsun, ne mutlu o belde halkına ki aralarında Nebiyy-i Muhterem Hazreti Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) vardır." sözü bizi kendi gönlümüze çevirirdi:

Cisim itibarıyla mümkün olmasa da Efendimiz mânen bizim de aramızda mıydı?

Gönüllerimiz O'nun sevgisiyle ap-ak mıydı?

O'na olan muhabbetimiz bir salavât türküsüne dönüşüp gözyaşı melodisi eşliğinde dillerimizden dökülüyor muydu?

O'nun güzel isimleri ve hatıraları bir bereket kaynağı, bir ilâhî rahmet vesilesi ve belalara karşı bir kalkan, bir inayet sebebi olarak evimizde, sohbetlerimizde sık sık anılıyor muydu?

Sözün özü; O var mıydı gönüllerimizde, dillerimizde ve hanemizde?

Çoğu zaman, o kapının eşiğine kıvrılıp ne kadar hüzün bestelediğimizi, ne kadar salavât getirdiğimizi ve Medine'ye gönderilmek üzere yazdığımız kalbî hasret mektuplarıyla ne kadar vakit geçirdiğimizi bilemezdik. Bildiğimiz bir şey varsa o da Efendimiz'in adını andığımız her zaman evimizi ayrı bir huzur, ayrı bir nur ve ayrı bir havanın kuşattığıydı.

Son günlerde, sözüne güvendiğim, rüyanın dinimizde ne ifade ettiğini ve rüyayla amel etmenin ölçüsünün ne olması gerektiğini çok iyi bilen bazı arkadaş, dost ve büyüklerimden –sanki aralarında anlaşmışlar gibi– Efendimiz'in adını anma, O'nu daha sık yâdetme ve O'na çokça salât u selam göndermeyle alâkalı rüyalar dinledim. Mesela, bir rüyada düşmanların yağmur gibi yağan oklarına karşı muhabbet erlerini koruyan tek kalkan Efendimiz'in adının anılması; bir diğerinde ise, yüksek debili bir ırmakta boğulmak üzere olan sevgi kahramanlarını sağ-salim kenara çıkaran da yine O'nun adıydı. Sanki, onca sâdık insan vasıyasıyla, ümmet-i Muhammed (aleyhi ekmelüttehâyâ) bir kere daha salât u selama yapışmaya davet ediliyordu.

Salât; tebrik, tezkiye, Aleyhissalatü vesselam Efendimiz'e yapılan duâ, istiğfar ve rahmet gibi anlamlara gelir. Salât kelimesinin çoğulu "salavât"tır. Türkçe'de daha çok Rasûl-ü Ekrem'e yapılan duâ mânâsında kullanılır. Salât, Allah'ın rahmetle muamelesi, meleklerin istiğfar talebi ve mü'minlerin de dua etmesi demektir.

Kur'ân-ı Kerim'de; "*Allah ve O'nun melekleri Peygamber'e hep salât ederler. Ey mü'minler, siz de O'na salavât getirin ve samimiyetle, en iyi şekilde selam verin.*" (Ahzab, 33/56) buyurulmaktadır. Bu âyeti kerimeyle, Peygamberimize salavât getirmenin, selam ve hürmet arz etmenin her Müslümanın yerine getirmesi gereken bir görev olduğu beyan edilmiştir. İnanan her insan, "Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihi - Allahım! Peygamber Edendimiz Hazreti Muhammed'e, aile ve ashâbına salât ve selam et; onlara rahmetinle muamelede bulun." demek kadar da olsa herhangi bir salâtı sürekli terennüm etmelidir. Namazlarda okunan tahiyyât ve "Allahümme Salli, Bârik..." duâları da Efendimiz'e salavât getirmenin güzel bir şekli olarak gönülden seslendirilmelidir.

İnsanlığın İftihar Tablosu'na getirilen salât u selâmda, Peygamber Efendimiz'in bizim duamıza ihtiyaç duyması değil, ümmetinin O'na karşı teşekkür ve vefâ borcunu yerine getirmesi ve O'nun şefaatine nâil olabilmek için bir adres bırakması söz konusudur.

Allah Rasulü, "Yanında benim adım anılıp da bana salât getirmeyen kişinin burnu sürtünsün, hakarete uğrasın." demiş; mübarek ismi zikredilince salavât getirmeyen kimsenin Hak katında pek cimri bir bedbaht ve bir zavallı olduğunu beyan buyurmuştur.

İşte, ümmet-i Muhammed'in (aleyhisselâm) mazlumiyet ve mağduriyetler ağında kıvrım kıvrım kıvrandığı, rahmete en çok muhtaç bulunduğu şu günlerde Rahmân u Rahîm'in merhametini celbedecek en önemli vesilenin salavâta sarılmak olduğunu zannediyoruz. Biz bu duygu ve düşünceyle, birkaç arkadaş "Salât-ı Tefriciye"yi

paylaştık; her gün belli sayıda okumaya çalışıyoruz. Salavâtın mânâ ve mahiyetini ifadeden çok uzak olan bir köşe yazısı darlığındaki şu karalamayla da dostlarımızı dua ve salavâtta birbirimize yardıma çağırmayı hedefliyor; "dua pek çok gönülle birden yapılırsa kabule daha yakın olur" hatırlatmasında bulunmak istiyoruz.

Biz, Busayrî'nin, "Mucizeleri O'nun kadr u kıymetine denk büyüklükte meydana gelseydi, mübarek ismi anılınca çürümüş kemikler bile cana gelirdi." şeklindeki sözünün -ilâhî hikmet gereği çürümüş kemikler için gerçekleşmese bile- ölmeye yüz tutmuş bulunsa da Kalblerin Tabîbi'ne yönelen gönüller için aynıyla hakikat olacağına inanıyoruz. İnanıyoruz ki şu en muhtaç olduğumuz sisli zaman diliminde, Efendimiz'in yad-ı cemîli kalblerimizin ilaç ve gıdası, her türlü hastalıklarımızın devası, gözlerimizin nuru ve ziyası; bela ve musibetlere karşı da mü'minlerin zırh ve kalkanı, vesile-i necatı olacaktır. Elverir ki Peygamber âşıkları kapalı kapılar arkasında O'na iç dökmeye, yakarışta bulunmaya devam etsinler…

Sözlerimizi bir salât ü selamın meâliyle bitirip Rasûl-ü Ekrem Efendimiz'e bir kere daha şükran hislerimizi ifade ederek ötede elimizden tutması için şefkatine sığınalım: Allahım! Her göz açıp kapama, her nefes alıp verme ve Sana malum olan her şey sayısınca salât ve selam olsun Efendimiz'e ki o, kendisiyle düğümlerin çözüldüğü, sıkıntıların açılıp zâil olduğu, adının anılmasıyla arzu, istek ve güzel neticelere ulaşılan, yüzü suyu hürmetine yağmur istendiğinde rahmete nâil olunan (Habîbullah)dır. Allahım! Nurlarının ummanı, esrarının madeni, inayetinin menbaı, hidayetinin güneşi, hazire-i kuds'ün nişanlı gözdesi, mahlukatın imamı, yaratılmışların en hayırlısı ve en sevgilisi, kulun, habîbin, rasûlün ve kendisiyle nebîlere-rasûllere hâtime çektiğin ümmî nebî Efendimiz Hazreti Muhammed'e, sâir enbiyâ ve rasûllere, Efendimiz'in ailesine ve ashâbına, melâike-i mukarrabîne, semâvât ve arzdaki salih kullarına salât ve selam olsun.

Üçüncü Bölüm

KUR'ÂN İKLİMİ

EY EZELÎ NUR!..

Kur'ân-ı Kerim, ortaya koyduğu meseleleri isbat için bizzat kendisi delildir. Ele aldığı hususların tasdiki adına başka hüccetlere muhtaç değildir. Zira o, hiçbir istinada ihtiyacı olmayan Kainatın Sultanı Cenâb-ı Allah'ın kelâmıdır.

Çoğumuz itibarıyla, içinde yaşadığımız çağda, hem onun ele aldığı meselelerin pek çoğuna, hem de bu meseleleri isbattaki sesi, sadası, havası ve tonuna yabancı olsak bile, bu eksiklik bize aittir; hakikatte ve hüşyar gönüller nezdinde sözün en çarpıcı ve en tesirlisi Furkân-ı Bediü'l-Beyan'dır. Yeryüzündeki en büyüleyici sesler o semâvi solukların sadece bir perdesi ve en sihirli nağmeler onun dünya üzerine akseden bir gölgesidir.

Bundan dolayıdır ki saadet asrında onun diline ve edasına nigehban olan kimseler, Yüce Kelâm'ı duyar duymaz büyüleniyor; Kâbe'nin duvarlarına astıkları devrin en güzel şiirlerini ve duydukları en içli sözleri dahi unutuyor ve onun etrafında pervane gibi pervaz ediyorlardı. Onun ışıktan beyanları arasında tenezzüh ederken, gönüllerinden kirlerin, gözlerinden de günahların silinip süpürüldüğünü hissediyor; onun ötelere açık iklimlerinde dolaşırken düşüncelerinin hikmet yağmurlarıyla

canlandığını ve akıllarının semâlar ötesi âlemlere varıp uzandığını fark ediyorlardı.

Kur'ân-ı Hakîm, muhataplarına seslenirken ve hatta hasımlarıyla muaraza yaparken uzun boylu cedel yolunu seçmiyor; onlarla münakaşaya tutuşmuyor ve hususiyle asrımızda hastalık hâline gelen diyalektiği kullanmıyordu. İnsanlar Kur'ân'ın ruhuna indiklerinde anlatmak istediği her meseleyi mantıkî delilleriyle rahatça kavrıyorlardı. Bedevîler dahi onu dinleyince büyüleniyor, kendilerinden geçiyorlardı. Mesela; Kelâm-ı İlâhî, kıyameti anlatırken o eşsiz sesi, havası, tonu ve edası vicdanlara öylesine tesir ediyor ve kelimelerin karakteristik sadası gönülleri öylesine sarıyordu ki ona kulak verenler kıyametin hemen başlarına kopacağını zannediyorlardı.

Kur'ân-ı Mu'ciz-ül Beyân, Allah'ın emirlerini yerine getirenlere gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve kimsenin tasavvur edemeyeceği mükâfatlar; o emirleri ihlâl edenlere de bakışları bulandıracak, başları döndürecek ve yürekleri hoplatacak cezâlar verileceğini ifâde ederken akılları hayrette bırakan bir üslupla konuşuyordu.. konuşuyor ve dinleyenleri kendisine hayran ediyordu.

Müşrikler tarafından Peygamber Efendimiz'i (sallallahu aleyhi vesellem) öldürmek üzere görevlendirilen Velid b. Mugire, bu niyetle hane-i saadete varınca Rasûl-ü Ekrem ona birkaç ayet okumuştu. Cinayet kasdıyla içeri giren adam dışarı çıkıp arkadaşlarının yanına dönerken rengi kaçmış ve benzi solmuş bir hâldeydi. Bu, gidişinden farklı bir gelişti. O cin fikirli Ebu Cehil, manzarayı görünce işin çok değişik olduğunu anlamış ve kendi kendine "Buna da tesir etti." demişti. Velid yanlarına sokulduğunda, müşrikler "Eğer sen de onun dinine girersen şu cemaat içinde müslüman olmayan kalmaz" dediler ve eklediler, "Ne olur! O'nun için kötü şeyler söyle; 'şairdir o, sözleri şiirdir' ya da 'kahindir, söylediklerinin hepsi kehânettir.' deyiver."

Velid bütün bu teklifleri reddediyordu. Âdeta büyülenmişti ve ısrarlar karşısında ancak şu sözü söyleyebilmişti. "Bu (Kur'ân) olsa olsa (sihirbazlardan öğrenilip nakledilen) bir sihirdir.. insanı büyüleyen, aklını başından alan bir sihir. Bizim anlayabileceğimiz şeyleri anlatıyor, bildiğimiz kelimeleri kullanıyor; fakat, havasında öyle bir tesir var ki insanı tehdit ettiği şeyler hemen o an başına gelecekmiş gibi oluyor."

Velid'in dudaklarından zorla bu cümleler dökülüyordu; ama o bu sözleri tehdit edildiğinden, tekrar kandırılıp küfür damarı kabartıldığından söylüyordu. Vicdanının sesi başkaydı ve öfkeli dostlarından uzaklaştığı bir an şöyle haykırıyordu: "Andolsun ben, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'den öyle sözler işittim ki; bu, ne insanların ne de cinlerin sözüne benziyor. Çok tatlı, çok güzel bir kelâm. Tepesi bol yemişli, dibi sulak. Şüphesiz O, her şeye galebe çalacak ve kendisi asla mağlubiyete uğramayacak!"

Evet, Kur'ân-ı Kerim değişik lafızlarla kıyameti anlatıyor. Bir yerde o anı "es-Sâhha" kelimesiyle ifade ediyor. Bu, "sesi soluğu kesen, tarrakalar meydana getiren bir gürültü" demektir. Sesin tonunda öyle bir mana vardır ki; bedevî dahi onun havasına girdiğinde dimağının çatlayacağını zanneder. Başka bir yerde "et-Tâmme" lafzını kullanıyor. Bu da "çınladığı zaman başka şeylerin duyulmasına fırsat vermeyen, bütün tarrakaları bastıran ses" manasına gelir. Kur'ân-ı Mübîn, "el-Hâkka" kelimesiyle de isimlendiriyor kıyameti. "Doğru, sabit, sadık" demek olan bu kelimeyle, "va'dedilen gün"ü anlatıyor. "Korku ve dehşet ile çarpan, akılları alıp ödleri patlatan nefhai ûlâ" manasına "el-Kâria" derken ise, insan şiddetle sarsılıyor, kıyametin sesini duyar gibi oluyor.

Hâsılı, Kelâm-ı İlâhi sadece birkaç misal vermekle yetindiğimiz üzere maksadını ve matlubunu değişik şekillerde anlatıyor ama seçtiği her kelime ile âdeta dinleyeni şok ediyor. Onun hitabı, doygunluğa ermiş kalbleri mehâbet iklimlerinde dolaştırıyor,

tefekküre açık ruhları hayranlıklarla sarhoş ediyor, temiz vicdanlara her an ayrı bir nefhâ üflüyor ve hasımlarının yüreklerine de canlarını dudaklarına getiren korkular salıyor.

İbn-i İshak, Hazreti Ömer'in Kur'ân-ı Mecîd kaşısındaki büyülenişini çok güzel anlatır. Gerçi, "O Caminin Hatibi"ni dinleyen sevgi erlerinin hepsi bu yürek yakan hikayeyi pek iyi bilir. Fakat, henüz çocukluk yıllarımda ilk kez duyunca saatlerce ağlamaktan kendimi alamadığım daha sonra da yüzlerce defa hicranla dinlediğim bu destanı hem Hazreti Ömer efendimizin hüşyar gönlünü, hem İlâhî Beyan'ın kalblere nüfuzdaki gücünü ve hem de Medine'nin Gülü'nün Mekke'deki hüznünü hatırlatmak için bir kere daha zikretmek istiyorum:

İnsanlığın İftihar Tablosu'yla tanıştıktan sonra cahiliye günlerinde üzerine bulaşan ne kadar leke varsa hepsini yuyup yıkayan ve başlarımıza taç olan Ömer b. Hattab, henüz o şerefe nâil olmadan önceki bir gece Mekke'de müdavimi olduğu meyhaneye gitmek üzere yola çıkmıştı. Meyhanenin kapandığını görünce uzunca bir müddet içki içip eğlenebileceği başka yerler aramıştı. Zira cahiliye devrinin insanı huzursuzdu; içki, kumar, zevk ve eğlence gibi şeylerle teselli arıyordu. O gece Ömer de kendini avutacak meşguliyetlerin peşine düşmüştü. Fakat, Cenâb-ı Hak, ona hidayet etmeyi murad buyurmuştu. Birkaç gün önce Allah Rasûlü ellerini kaldırmış, onun için dua etmişti. Allah (celle celâluhû) makamına ulaşan bu dua vesilesiyle onu Nur Ordusu'na dahil edecekti. Boşuna meyhane arıyordu; bütün kapılar o gece sürmeliydi. Ömer için açık olan tek kapı vardı; o da Beytullah'ın kapısıydı. Oraya gidecek ve takdir-i ilâhî ile Efendimiz'i görecekti. Üç meyhane, beş meyhane, altmış meyhane de dolaşsaydı beyhudeydi, artık bâtıla açılan bütün kapılar ona sürmeliydi. Gerisini kendisinden dinleyelim:

"Bari Kâbe'ye gideyim, onun gölgesinde huzur arayayım"

dedim. O gece vakti, bütün ufuklar sessizdi. Duyulan yegâne ses, küfre, kefereye ve karşısında duran Kâbe'nin içindeki üçyüzaltmış puta meydan okuyan Hazreti Muhammed'in sesiydi. O'nu orada yalnız başına ve secdede iki büklüm görünce içimde bir burkuntu hissettim, "Bu gece şu adamı gizlice bir dinleyeyim." dedim. Allah Rasûlü, Hacer-ül Es'ad ile Rükn-ü Yemânî arasındaydı. Ben de Hatim tarafından Kâbe'nin örtüsünün altına girdim, O'na doğru yaklaştım. Büyük İnsan, kendinden geçmiş, coşkun vecdlerini yaşıyordu. Kendisine, sesine, Kur'ân'ına kulak vermeyen insanlara muvakkaten küsmüş gibi birkaç saatlik uzleti seçmiş; Mevlâ-yı Müteâl'e bütün benliğiyle teveccüh etmiş, Kur'ân okuyor ve namaz kılıyordu. Ben, o örtünün altında Kur'ân'ı dinlerken âdeta kendimden geçmiştim; artık ayaklarım vücudumu taşıyamaz hâle gelmişti. Diz üstü çökerken ağlıyordum. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordum. Neydi beni büyüleyen şey? Neydi onun anlatmak istediği?!."

Evet, Ömer o gecenin karanlığında ilk defa nurun aydınlığını görmüş, içindeki buzlar erimeye başlamıştı. Onu birkaç gün sonra izzet-i nefsinden istifade ederek yeniden tahrik etmişlerdi. "Muhammed'i ancak sen halledersin. O'nun başını kesip getirirsen Mekke'deki fitneyi yok etmiş olacaksın." demişlerdi. Ömer, aziz bir insandı, onurluydu. Ruh cevheri ve karakterinin özü altın madeniydi. Ne var ki bu maden henüz Allah Rasûlü'nün potasına gerçek manasıyla düşmemişti; öz posadan sıyrılamamış ve safvete ulaşamamıştı. Bundan dolayı cesaret gibi altın bir haslet, O'nu son defa yanlış yola ve o cevhere yakışmayan bir mahiyete sevkedecekti.

Şefkat Peygamberi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) mübarek başını gövdesinden ayırmaya niyetiyle kılıcını kuşanmış ve hışımla yola çıkmıştı. Daha henüz evinden ayrılmıştı ki Nuaym ile karşılaşmıştı. Doğru bildiğini korkusuzca dile getiren bu insan da ona

"Boşuna uğraşıyorsun ya Ömer; zannediyor musun Allah birini vazifelendirir de sonra ona zarar dokundurur? Zannediyor musun Allah insanları irşad için gönderdiği kimsenin başını Ömer'e vurdurur?" demişti.

Ömer, işitmekten memnun olmadığı bu sözlerin sahibini öfkeyle yere atarken kızkardeşi ve kocasının da müslüman olduğunu öğrenmişti. İyice sarsılmış, sağından solundan kopup gidenler karşısında bütün kuvve-i maneviyesini kaybetmişti. Neydi bu kuvve-i kudsiyye? Neydi bu cazibe? Neydi bütün insanları birer birer putlardan ayıran güç? İşte onu öğrenmek istiyordu.

Kızkardeşinin kapısına vardığı an, Kâbe'de duyduğu havayı, nağmeyi, Kur'ân-ı Mucizu'l-Beyan'ın sesini duyuverdi. Tâ-Hâ suresi Habbab tarafından tilavet ediliyordu. Kapalı kapılar arkasında, esrarengiz evlerin duvarları verasında Kur'ân öğreniliyor ve öğretiliyordu. Ömer, sesi duyup içeri girerken muallim hemen saklanmıştı. Kızkardeşi ve eşi karşısına çıkınca o bir tokatta adamcağızı yere sermişti. Develerin boynunu büküp altına alan bu güçlü insana karşılık veremezlerdi. Kızkardeşi çaresizce üzerine atlayınca bir tokat da ona indirmiş, ağzını kanlar içinde bırakmıştı. Ne olduysa işte o anda olmuş, rahmet galeyana gelmişti.

Fatıma ellerini açıp çaresizce Mevlâ-yı Müteâl'e yalvarınca Ömer ürpermiş, düşünmeye başlamıştı. Ne günahı vardı bu masumların? Ne günahları vardı ki; ikisi de kanlar içinde yere serilmişti. Ne yapıyorlardı bunlar? "Allah" diyorlardı, "Rasûlullah" diyorlardı, Kur'ân okuyorlardı. Bunlar suç sayılır mıydı?

Ömer yumuşamış, buzları bir daha katılaşmamak üzere erimeye başlamıştı. Yavaş yavaş titreyen eli ayağıyla teslim olacak ve İnsanlığın Efendisi'ne inkıyad edecekti. "Şu okuduğunuzu bana getirir misiniz?" dedi. O devrin ibtidaî hattıyla yazılmış, burcu burcu lâhut alemi kokan bir sayfa kadar parçayı getirip verdiler. Ömer bambaşka bir ruh hâletiyle eline aldı o mübarek sayfayı,

okumaya başladı: –Heyhat, meal Kur'ân-ı Mecîd'in hava ve edasını nasıl aksettirsin ki ama bir fikir vermesi için yine de ilk ayetlerin mealini kaydedelim– "*Tâ Hâ... Kur'ân'ı sana, meşakkat çekip bedbaht olasın diye indirmedik. Yüce gökleri ve yeri yaratan tarafından, onu, Yaratana saygı duyanı uyaran, irşad eden, buyruklar hâlinde tedricen indirdik. O, Rahman'dır (sonsuz merhamet ve şefkat sahibidir), rububiyet arşına kurulmuştur. Göklerde ne var, yer de ne varsa O'nundur. Bu, ikisi arasında olan, yerin altında olan da O'nun'dur. İster yavaş konuş, ister açıktan, O'na göre birdir. Zira, O gizliyi de gizlinin gizlisini de bilendir. O'dur Allah. O'ndan başka yoktur ilah. En güzel isimler ve vasıflar O'nundur.*" (Tâhâ, 20/1-8)

Ömer kendinden geçmiş bir vaziyette okuyor, bir daha okuyordu. Kur'ân ona da tesir etmişti. Adaletin temsilcisi artık asıl vazifesine doğru yürümeye karar vermişti. "Beni O'na götürün!" dediğinde mesele çoktan Rasûl-ü Ekrem'e ulaşmıştı: Ömer geliyordu! Üç-beş gün evvel müslüman olan Hazreti Hamza kapının arkasına sıçramış; "Niyeti iyi ise baş-göz üstüne, yok kötüyse, elini kılıcına götürmeden başını indiririm onun!" demişti.

Ferîd-i Kevn ü Zaman'ın huzuruna çıkarken her zamankinden çok farklıydı o mehip Ömer. O uzun boyuyla, maddî manevî haşmetiyle Efendisine teslim olmaya gelmişti. Kendisini O'nun kucağına atarken içinden bir şeylerin çıktığını, tarifi imkânsız his ve duyguların çıkanların yerini aldığını hissediyordu. Hâl diliyle âdeta "Yıllarca boz bulanık çölleri adımladım, bomboş dolaştım, dertlerimin dermanını bulamadım. Sonunda Gerçek Tabib sana geldim, ya Rasûlallah, sana geldim" diyordu.

Ertesi gün de başına inecek sopalar altında vücudundan akacak kana aldırmadan, Kâbe'de şöyle haykırıyordu: "Lâ ilâhe illallah Muhammedun Rasûlullah, duyanlar duymayanlara haber versin, Ömer müslüman oldu, Habîbi'ni buldu."

Hazreti Ömer (radiyallahu anh) efendimize tesir eden ve onu Allah Rasûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) bendesi hâline getirip ulaşılmaz saadetlere erdiren vesile, Kur'ân'daki büyüleyici keyfiyet, ilâhî eda ve eşsiz ifadenin gönüller üzerinde bıraktığı izdi. İnanan herkes gibi o da Kur'ân'la yeniden doğmuştu.

İşte, biz de Rabbimizin inayetiyle yeni bir doğum ümid ediyor ve iki cihan saadetimizin ancak Kur'ân-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın sesine kulak vermekle mümkün olacağına inanıyoruz. Evet, mutluluğun altın anahtarı onun elindedir; uçsuz bucaksız çöllerde garip ve kimsesiz kalmaktan kurtuluşumuz onun bir Hızır gibi imdadımıza yetişmesine bağlıdır. Bu duygularla, bütün bir ölü dünyayı tertemiz soluklarıyla canlandıran Ruh'a tertemiz bir ağızdan yapılan çağrıyı tekrarlayarak bu faslı da bitirmek istiyoruz:

"Ey Mekke'de inip Medine'de çağlayanlaşan Nur, nefesinden bir vefa kokusu da bize gönder.. gönder de bir kere daha dünyamız ışığına kavuşsun. Şimdi aç ağzını, konuş ki ağzının suyuna susamış gönüller cana gelsin, diller ve dudaklara şeker-şerbet erişsin. Ve ilk turfanda hurmalarına denk gönüllerde turunçlar yeşersin! Hakkın ezeli hutbesi olarak Arş'tan iniyor gibi in! İn ki; sineler Hazreti Ahmed'in aydınlık dünyasına yeniden uyansın! Ey Fahr-ı Kainat'ın güneşlere taç giydiren hakiki çehresine ayna olan Kitab, seslen dört bir yana, cihanlar soluklarınla dolsun... Çöz dilinin bağlarını, ruhlarımız Sen'in söz cevherinin çağlayanlarını duysun! Sal ışıklarını dünyamıza, insanoğlu asırlık karanlıklardan kurtulsun... Gel, Âdem Nebi'ye gösterilen tevbe yollarını bizlere de göster, şeytanların bütün oyunları bozulsun."

KÂBİL'İN ÇOCUKLARI VE ŞEYTANÎ YORUM

Kâbil, Âdemoğullarının ilk yüzkarası.. öfke ve hasetin birinci kölesi.. kan dökücülerin öncüsü.. pek şefkatli ve munîs kardeşine kıyacak kadar gözü dönmüş bir cânî.. kendisi kargaların üstadlığına muhtaç zavallı bir düşünce fakiri olsa da bütün mezar kazıcıların pîri...

O kendi ruhuna uygun vârisler yetiştirmek için çocuklarını sürekli üç beşikte salladı: Siyaset, iktisat ve diyanet. Onları iktidar, servet ve inanç ninnilerinin nifak versiyonuyla uyuttu; zulüm, sömürü ve sûiistimâl gıdalarının en hormonlularıyla büyüttü.

Kâbil, torunları arasında en çok Firavun, Karun ve Bel'am'ı sevdi; çünkü onların her biri dedelerinin bir yönünü hakkıyla temsil etmişlerdi. Firavun despotizm ve baskının, Karun servete tapıcılık ve dünyaya düşkünlüğün, Bel'am da "sorumluluktan kurtulmak" için dinî tevil ve şeytanî yoruma kaçışın sembolü hâline gelmişti.

Firavun

Hükümdara Türkler Hakan, Bizanslılar Kayser, İranlılar Kisra dediği gibi, eski Mısırlılar da Firavun derlerdi. Sapma ve saptırma, bozulma ve başkalarını bozma, zarara girme ve zarara

uğratma manalarını da içeren Firavun kelimesi, kibir ve gurur anlamına gelen "fer'ane" ya da "tefar'ane" fiilinden neş'et etmiştir ve zamanla her zâlim, sapkın ve mütekebbir için kullanılan bir sıfat olmuştur.

Kur'ân-ı Kerim'de söz konusu olan Firavun, Mısır halkının mabud olarak kabul ettiği Ra'nın yeryüzündeki temsilcisi sayılan ve "güneşin oğlu" diye çağrılan bir ya da birkaç şahıstan ziyade, bir tip, bir karakterdir. O, ister Hazreti Musa'nın doğduğu sırada Mısır'ı yöneten ve Musa'yı sarayında büyüten II. Ramses, isterse de Hazreti Musa'nın risâletle görevlendirildiği dönemde iş başında bulunan Mineftah olsun; Kur'ân, bize Firavun kıssası ile Firavunî şahıs ya da toplumların temel özelliklerini anlatmaktadır.

Firavun, zulüm, baskı ve despotizmin simgesidir. O yeryüzünde kendisinden başka itaat edilecek, kanun koyacak, yönetecek güç kabul etmez. Bazı dönemler itibarıyla tek bir şahıs, bazen de bir topluluk, bir sınıf ya da bir klik tarafından temsil edilen Firavunluk, Mısır'ın tamamiyle kendisine ait olduğunu iddia eden büyük atası Ramses gibi, mülkü Allah'ın değil kendisinin sayar. Firavun'un, böylesine mutlak bir hâkimiyet ve mâlikiyeti yalnız başına sürdürmesi mümkün değildir. Bu sebeple, Kur'ân Firavun ile birlikte "mele" adını verdiği işbirlikçilere de dikkat çeker. "Mele", Firavun'un etrafındaki yönetici azınlık, büyük sermaye sahipleri, bazı yüksek rütbeli subaylar, üst düzey bürokratlar, halkı yönlendirme imkânına sahip aydın, sanatçı, din adamı ve benzeri kişilerden oluşan topluluktur.

Firavun, kendi düzenini ancak zulüm ve zorbalıkla sürdürebilir. Adâlet, eşitlik, insan hak ve özgürlükleri onun için hiçbir anlam taşımaz. O toplumu çeşitli sınıflara böler; özellikle düzen için tehlikeli gördüğü unsurları baskı ve zulümlerle zayıf düşürür; gerektiğinde erkek çocukların öldürülmesi gibi yöntemlerle

nüfus planlamasına bile gider. Salih kullar tarafından adâlet, özgürlük, insanca yaşama adına yapılan her çağrı Firavun ve mele'i için mülk, saltanat ve hakimiyetlerine yönelik bir saldırı anlamına geleceğinden hemen susturulur. Hazreti Musa'nın daveti karşısındaki Firavun'un tavrı, hem kendisinin hem de haleflerinin bu yolda uygulayacakları bütün yöntemleri özetler: Psikolojik baskı, tebliği etkisiz kılacak karşı propaganda, suçlama, hapis ve öldürme tehditleri, çeşitli işkenceler, katiller ve nihayet soykırım.

Karun

Kur'ân-ı Kerim'in üç suresinde adı geçen ve bir ibret tablosu olarak nazara verilen Karun, zenginlik ve servete dayalı kibrin remzidir. Hazreti Musa'nın kavminden olan Karun, hırs ve servet tutkusuna yenilmiş; İsrailoğulları'nı peygambere karşı ayaklandırma vazifesi karşılığında önüne serilen imkânlarla devrin en büyük sermayedârı ve Firavun'un sevgili ortağı oluvermiştir.

Zenginliğini kendi zeka ve kabiliyetinin ürünü sayan, öz kavmine ihaneti karşılığında elde ettiği maddî imkânlarla halkı ezip sömüren, Hazreti Musa'nın çağrısına mukabil düzenlediği gösterilerle insanları kendi yanına, Firavun safına çeken Karun büyük zenginliği, kavmi karşısında böbürlenişi, öğütlere kulak vermeyişi ve bütün servetiyle birlikte yerin dibine geçirilişiyle tarihe kaydolmuştur.

Karun derken Hâmân'ı da unutmamak lazımdır; zira, Hâmân da Firavun'un buyruğu altında bulunan, geniş yetkilerle donatılmış, güçlü, üst düzeyde bir kimsedir ve sömürü çetesinin aktif bir ferdidir.

Bel'am

Bel'am'ın, Allah'ın dinini öğrenmiş, ilim ve irfan sahibi olmuş, İsm-i Azam'ı bilen ve dualarına hemen icâbet edilen bir kimse

olduğu, fakat daha sonra irtidat ettiği (dinden döndüğü) rivayet edilmektedir.

Bel'am, en az Firavun ya da Karun kadar tehlikeli ve hatta onlardan daha zararlıdır. Çünkü, insanları kandırırken Allah'ın adını kullanmakta, hevâ ve hevesleri tatmin için dinin temellerini kemirmektedir. Bel'am, belki de gövdenin içindeki en iri kurttur.

Kur'ân'da kendisinden bahsedilen şahıs İsrailoğulları'nın Bel'am b. Ebr'i, Ken'anîlerin Bel'am b. Bâûra'sı ya da Arapların Ümeyye b. Ebissalt'ı olsa bile, o da bir şahıs olmaktan çok bir semboldür; dünyevî çıkar ve hesaplar için Allah'ın dinini tahrif eden bir ilim ve din adamını, bâtıl sistemlere ve zalimlere yaranmak maksadıyla Allah'ın hükümlerini binbir türlü yorumlarla asıl gayesinden saptıran, dini hükümlerin bir kısmını kabul edip "çok dindar" görünen, diğer kısmını da "zamanın değişmesi" bahanesiyle reddedip halkı kandıran kimseleri temsil etmektedir.

Bel'am da bir dünyazededir. Kendisine bahşedilen ilim ve din hassasiyetiyle yücelmek fırsatını yakalamışken hevâ ve hevesine, şan u şöhrete ve mal ü menâle meyletmiş, dinden sıyrılıp çıkmış, alçaldıkça alçalmış, düşüşten bir türlü kurtulamamış ve insanlıktan da uzaklaşmıştır. Hem öyle bir uzaklaşmıştır ki kuru bir kemiğe benzettiği dünyanın arkasında bir kelb gibi koşturmasından, rahatsız edilse de edilmese de sürekli havlamasından, her fırsatta dini esaslara sinsice saldırması ve dini kendi hevasına göre yorumlama gayretiyle âdeta soluk soluğa kalmasından dolayı Kur'ân onu "dili sarkık bir köpek" misaliyle anlatmıştır.

Evet, bir Kâbil vardır, bir de onun üç çocuğu ve onlarla temsil edilen üç kollu bir sömürü sistemi..

Firavun, Karun, Bel'am; siyaset ve iktidar, ekonomi ve servet, dini tahrif ve şeytanî yorum.

Aslında bunların üçü de birdir. Karun'un soygunlarını Firavun yasallaştırır; Bel'am ise dinen meşrulaştırır. Kaba kuvvetiyle arka çıkan Firavun ve servetiyle destekleyen Karun, Bel'am'ın mabedine dünyalık taşır. Mahiyet olarak bunlar tektir ama aynı zamanda üç tanedir; üç tanedir ve aynı zamanda tektir.. yedi renkle, yetmiş simayla, yediyüz isimle ve yetmiş bin entrikayla ortalarda dolaşır.

İşi "istiz'af"tır bu üçlünün; yani, ezmek, zayıflatmak, küçük ve tesirsiz kılmaktır. Toplumların kol ve kanatlarını kırmak, onları geri bırakmaktır. Her yolu denerler; ateizm veya din, anarşi veya kanun, diktatörlük veya demokrasi, kölelik veya özgürlük, feodalizm veya burjuvazi, din veya bilim, din adamlığı veya entellektüellik, felsefe veya tasavvuf, dünya zevkleri veya riyazet, barbarlık veya uygarlık...

Kızıldeniz'de boğulan Firavun Ürdün ırmağında Moşe olarak ortaya çıkar. Bağ-bahçeleriyle beraber yere batan Karun holding gökdelenlerinden el sallar. Sahibinin eşiğinden kovulan Bel'am bir üniversitenin, bir gazetenin ya da bir televizyonun kapısında kemik arar. Onların simsiyah elbiselerini üzerlerinden soyup çıkarsanız "yeşil" bir din hırkasına bürünüverirler. Peçelerini indirip müşrik çehrelerini gösterseniz hemen "tevhid" yaşmağını yüzlerine gererler.

Şeytanî Yorum

Onlar, bazen zâlim, cânî ve kâtil olarak zuhur ederler; bazen tam bir mülhit ve münkir, zaman zaman da bir reybî (şüpheci), bir sofist (safsatacı, mugalâtacı) gibi davranırlar. Değişik vehim ve ihtimallerle zihinlerinde mahkum ettikleri ve hasım saydıkları kimseleri hem kendilerinin, hem bütün insanlığın düşmanı gibi gösterir; çığırtkanlık yapar, bin türlü iftiraya başvurur, yargısız infazlarda bulunur ve mutlaka rakiplerinin hakkından gelmeye

çalışırlar. Özellikle de medyayı kullanarak, haftalarca, hatta aylarca vehim ve kuruntularla kamuoyunu meşgul ederler. Bunu yaparken de yine inancı, dini terimleri, dindarlığı, ahlâkî normları ve hümanist yaklaşımları kullanırlar.

Geçmişte, mukaddes kitaplardaki ayetleri dünya menfaatleri karşılığında tahrif edenler veya kendilerine göre yorumlayanlar, dinî esasları yıkacak şekilde kelimelerin ve harflerin yerlerini, mânâlarını değiştirenler; hem bunu anlayamadıklarından, akıl ve idrak noksanlığından dolayı değil, akılları erdiği, ne mânâsında ne de Allah kelâmı olduğunda asla şüpheleri kalmadığı hâlde bile bile ve kasden yapanlar olmuştur. O tahrifler (bozup değiştirmeler) neticesinde de kitleler iç içe tenakuzlara sürüklenmiş; bazen Zerdüşt'e, bazen Hazreti Üzeyir'e, bazen Hazreti Mesih'e "Allah'ın oğlu" denmiş ve "O üçlünün üçüncüsüdür" gibi çarpıklıklara düşülmüştür.

Gayrimakulün ortaya çıkışı önce te'vil ve yorumlarla başlamıştır. Eğriliğe ve inhirafa açık ruhlar, "Vedd, Yeğus, Yeuk, Nesr" misalinde olduğu gibi, hüsn-ü niyetle başlayan bir çarpıklığa sürüklenmiş; Nuh kavminin salih kimseleri olan bu insanların vefatlarından sonra onların adına ve oturdukları yerlere Şeytan'ın aşılama ve telkinleriyle dikmeler/heykelcikler yapılmış; heykelciklere o şahısların isimleri verilmiş ve bir-iki nesil sonra da bunlara tapılmaya başlanmıştır. Rivayete göre; yeryüzünde Allah'tan gayri ilk tapınılan Vedd olmuştur. "Lat", "Menat", "Uzza", "Naile", "İsaf"... türünden değişik putlara ve ateş, ırmak, yıldırım, rüzgar... nev'inden tabiat kitabının ürperten hadiselerine tapınmanın kaynağı da yine "Bunlar bizi Tanrı'ya yaklaştırıyor." tarzındaki bir kısım te'vil ve yorumlardır.

Dün olduğu gibi bugün de bâtıla kayışın ve sorumluluktan kaçışın en güzîde vesilesi "ustaca yorum"dur. Nasıl olmasın ki?.. Hakk sana dünya tutkusunu ve ten sevdasını kalbinden çıkarmanı,

sadece yaşatmak için yaşamanı söylesin; nefsin vesvesesi ise "Tat, yaşa, sakla, koru" deyip dursun. Bir tarafta fedakârlık, çile, ızdırap ve mücahede; diğer yanda rahat, lezzet, zevk ve eğlence.. ve ikisi arasında seçim yapması gereken sen. İşte burada ortaya çıkıyor mesuliyet duygusuyla kıvranan gönlünün baş belası; tatmanı, yaşamanı, saklamanı ve korumanı sağlayacak ustaca bir yorum. Ama vicdanını da hissizleştirecek, içindeki serzenişi susturacak, dinini dünyan ile uzlaştıracak.. bir yorum.

Öyle bir yol tutmalı ki hem menfaat ve çıkarları korumalı, hem de başkalarının suçlandığı şekilde hakkı inkârla, Allah'a isyanla, halka ihanetle ve sorumsuzlukla suçlanmamalı.. hem dünyadan kâm almalı, hem de muzdariplerin gam yüküyle iki büklüm olarak tanınmalı.. öyleyse; te'vil ve yorumlara sığınmalı; yani bâtıla hak kisvesi giydirmeli. Adını istediğiniz gibi koyabilirsiniz: Fıkhî, şerî, örfî, ahlâkî, ilmî, içtimaî, psikolojik, sosyolojik, diyalektik, entellektüel... bir yorum.

O türlü şeytanî yorumlar sayesindedir ki;

Kimileri "kitle imha silahları" bahanesiyle toplu katliam yapar, meskûn mahalleleri acımasızca bombalar, binalarla beraber koca bir tarihi de yakar, ortaçağdaki imparator atalarından miras kalan zulüm, şiddet, katliam, ölüm, yağma, cinnet, cinayet, yangın, yıkım ve felaketle yeryüzünün çehresini kızıla bularlar…

Bazıları servetlerine servet katmak, yeni iş ihaleleri ve ticaret vesileleri yakalamak için, yapılan zulmü hürriyet âşığı edasıyla alkışlar; paracıklarının hayaliyle avuçlarını ovuştururken ekrandan damlayan kanın farkına bile varmaz; gözlerini bürüyen hırsla ellerindeki bütün imkânları işbirlikçilerinin propagandası için seferber ederler...

Diğerleri, kutsal metinlerden cımbızla çektikleri ve binbir te'ville elde ettikleri nüktelerle barbarlığa mesîhiyet süsü verir; Tanrı'nın buyruklarını anlatmak için topladıkları kalabalıklara

mizmar yerine, "müjdelenen kurtarıcı"larının savaş şarkılarını söyler, mevhum hasımlar hakkında ölüm fetvaları düzenlerler...

Ve ötekiler de bir diktatörlüğün yıkılmasıyla Bağdat'ın düşmesini aynı şey sanarak mağduru, mazlumu bir anda unutur; "Keşke biz de savaştaki yerimizi ve nihayet ganimetimizi alsaydık." diye iç geçirir, güçlünün her hareketini meşru kabul etmeyi "yarınları ve milletin geleceğini düşünme" sayar ve daha cenazeyi kaldırmadan miras kavgasına girişirler.

Hâsılı, Kâbil'in çocukları, cedlerinden miras kalan entrikaları ve o sinsi yorumlarıyla her devirde ve hemen her zaman iş başındadırlar...

Bu kadar iç karartan sözden sonra, isterseniz, yorum ve te'vile ihtiyaç bırakmayan bir hadis-i şerifle[3] bu yazımızı bitirelim: Hazreti Sevban (radiyallahu anh) anlatıyor:

Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki:

"Diğer milletlerin, tıpkı sofraya çağrışan yiyiciler gibi birbirlerini üzerinize çullanmak için çağıracakları zaman yakındır."

Orada bulunanlardan biri: "O gün sayıca azlığımızdan mı?" diye sordu. Allah Rasûlü:

"Hayır," buyurdular. "Bilakis o gün siz sayıca çok olacaksınız. Fakat, bir selin getirip yığdığı çer-çöp gibi hiçbir ağırlığınız olmayacak. Allah, düşmanlarınızın kalblerinden size karşı korku duygusunu çıkaracak ve sizin kalblerinize de "vehn" atacak!"

"Vehn de nedir ey Allah'ın Rasûlü?"

"Dünya sevgisi ve ölüm korkusu!"

---

[3] Ebû Dâvûd, *Melahim,* 5

EY ÇOCUK, HANGİMİZE AĞLAMALI!..

Aslında bu yazıda his ve akıl, inanç ve bilim, insanîlik ve ideal gibi kavramları ve aralarındaki telazumu anlatmayı ya da iffet mevzuuna değinmeyi düşünüyordum. Ne var ki o çocuk on gündür yakamı bırakmadı ve bırakmaya da niyetli görünmüyor.

"Hangi çocuk?" demeyin hemen. Siz de tanıyorsunuz onu. Başından sızan kandan, alnındaki sargıdan, bakışlarındaki ürkeklik ve korkudan, yanaklarından akan dehşet ifadesi gözyaşlarından tanıyorsunuz.

Başka işlerle meşgul olarak ondan uzaklaşmaya ve bir an olsun yürek yakan çehresini unutmaya gayret etsem de o çocuk ikide bir yakama yapışıyor ve "Hâlimi görüyor musun?" diyor.

Çaresizlik ve mahcubiyet içinde boynumu büküyor, nazarlarımı kaçırıyor, onunla göz göze gelmemek için uğraşıyorum. Ona söyleyemesem de kendi kendime mırıldanıyorum; "Görüyorum ey çocuk; hâl-i pürmelalini görüyor ve üşüyorum, titriyorum.. zayıf bedeninden toprağa süzülen sıcak kan benim damarlarımı donduruyor…"

Cevap vermediğimi görünce yine soruyor; "Yoksa bu bir rüya mı, kâbus mu?.."

İnsanların bu kadar vahşileşebileceğini ve onları seyreden diğerlerinin de böylesine duygusuzlaşabileceğini henüz öğrenmeye başlayan çocuğa yine bir şey söyleyemiyorum.

Keşke "Evet, bu bir rüya." diyebilseydim; heyhat!..

Morglara ikişer ikişer dizilmiş, kamyonete herhangi bir eşya gibi istif edilmiş çocuk ve kadın cesetlerinin gerçek olduğunu biliyorum. Görüyorum namaz kılarken evi basılan kadının yüzünü örtme gayretleri içinde odasından kaçışını ve silahlar karşısında bîçare diz çöküşünü.. görüyorum parça parça olmuş vücutları, sokakları dolduran uzuvları, elleri bağlanmış, dizi dizi sıralanmış insanları, dehşet ve korkudan yığılıp kalan ve parmaklarını ısıran anayı.. ve duyuyorum semâlara yükselen ağıtları, dua ve yakarışları...

Çocuğun sesi bir kere daha hayalimi bölüyor: "Ahmet'ten haberin var mı?"

Yine susuyorum; "Pazar yerine atılan füzeyle parçalananlar arasında küçük Ahmet de vardı." diyemem ya!..

"Selma bize gelecekti?!." deyince çocuğa dönüp "Artık yeter, sıyrıl yakamdan; seni duymak, yüzünü görmek, sorularına muhatap olmak istemiyorum!" diye haykırasım geliyor.

Evet biliyorum, o masum, o mazlum ve o kendisini duyacak, sesine ses verecek, dertlerine ortak olacak birilerine muhtaç.. fakat, siz olsanız ne yapardınız sanki, söyler miydiniz bütün gerçekleri olanca çıplaklığıyla?!. Haber verir miydiniz Selma'nın Hille'deki füze saldırısında öldüğünü? Selma'nın babası Kazım'ın acıklı hâlini de anlatır mıydınız? Karısı, altı çocuğu, babası, annesi, üç kardeşi ve yengelerini kaybeden Kazım'ın kendi kurtuluşuna sevinemediğini, yan yana tabutlara konulmuş onbeş aile ferdine bakarken, "Hangi biri için ağlayayım!.." diyerek hıçkırıklara boğulduğunu resmeder miydiniz?..

Ben sussam da çocuğun soruları birbirini takip ediyor; "Bu işgal ne zaman bitecek; yabancılar ne zaman yurdumdan gidecek?.."

Bu defa hayalime dev uçaklar, savaş gemileri, füzeler, bombalar, tanklar, zırhlı araçlar… hücum ediyor. 6750 kilogramlık "papatya biçen" (daisy cutter) bombaların şimdi insan doğradığını acı acı seyrediyorum. Uçaktan paraşütle atılan, yere yarım metre kala patlayan, 1,5 km yarıçapındaki bölgede her şeyi yok eden ve "Bütün bombaların anası" adı verilen 9,5 tonluk "MOAB"ların da av beklediğini düşününce ürperiyorum.

Sıçradığımı fark eden çocuk bir kere daha soruyor: "Ne oldu?"

Artık hiç olmazsa birkaç cümle söylemem, ona cevap vermem gerektiğini düşünüyorum. Hamasî ve duygusal sözlerin bir işe yaramayacağının ve sadece lafazanlık olacağının farkındayım; şu karaladığım ifadelerin dahi mânâsızlığına inanıyorum. Fakat, az bir insanlık kalmışsa mahiyetimde, işte o, sessiz sessiz durmama da mani oluyor. Özellikle de bu masum çocuk inlerken onun üzerine "tezkere" pazarlıkları yapılması, ganimet konuşulması vicdanımı boğuyor ve az nefes alabilmek için bu satırları yazıyorum.

Zulme rıza zulümdür. Zulüm karşısında ancak dilsiz şeytanlar susar. Mü'minlerin hâlleriyle ilgilenmeyen, onların dertleriyle dertlenmeyen, inanmış gönüllerle aynı safta mütâlaa edilemez. Şahit olduğu bir kötülüğe, haksızlık ya da zulme, vazifesi elveriyorsa ve iktidarı varsa, elle ya da dille mani olmak mü'minlik şiarıdır. Hiç olmazsa, kalben taraftar olmayıp bu zulmü kınamak, kalbde az da olsa iman bulunduğunun emaresidir.

Hadis-i şeriflerde zulme maruz kalanları görmenin, bir mazlumiyetten haberdâr olmanın insana yüklediği mesuliyetten

bahsedilir ve "Lanet, ondan haberdâr olup da müdahale etmeyen kimsenin üzerine iner." denilir.

Bir şey söyleyecek olma edasıyla çocuğun yüzüne bakınca onun hâlâ ışıldayan gözlerle cevaplar beklediğini seziyorum. "Gel, duygularımı sana bir şiirle ifade edeyim." diyorum:

Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Biri ecdadıma saldırdı mı, hatta, boğarım...
– Boğamazsın ki!
– (Boğamazsam da) Hiç olmazsa yanımdan koğarım!
Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam;
Hele hak namına haksızlığa ölsem tapamam.
Doğduğumdan beridir, âşıkım istiklale,
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lale
Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum?
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boyunum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim.
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
Adam aldırma da geç git, diyemem, aldırırım:
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım.

Daha ben şiiri tamamlamadan çocuk kalkıyor, çelimsiz bacaklarını zor güç hareket ettirerek yürümeye hazırlanıyor; sonra yüzüme alık alık bakıyor.. belli ki o da söze doymuş; daha bu yaşında, tumturaklı ifadelerin çoğunun sadece bir maskeden ve göz boyamadan ibaret olduğunu öğrenmiş.. Çocuk, silüeti hayalimde silinmeye yüz tutarken, "Bari mazlumiyetim karşısında dua ederek ve benim için ağlayarak geçirdiğin bir gecen olsun?" diyor.

Muvakkaten de olsa ondan ve sorularından kurtuluyorum. Fakat, bu defa da vicdan denen mekanizma bütün birlikleriyle

harekete geçiyor. Gönlüme yöneliyorum; bakıyorum ki muzdarip şair M. Akif'in iç sancıları ve gözyaşlarıyla yazdığı şiiri okumam da duygusuzluğumu ve ölmeye yüz tutmuş kalbimin perişan hâlini örtmek için kullandığım bir peçe. O şiiri gerçekten anlasam ve ondaki duyguları taşısaydım şimdilerde gözümde sürekli yaş olurdu; kollarım semâlara asılı kalırdı ve gecelerimin zülüflerinde inilti bulunurdu.

Ninem, dünyanın bilmem neresinde hangi sebeple ölen bir insan için bile sahiden üzülür, "Bir yıldız daha kaydı." der hüzünlenirdi. Affet çocuk, senin kırılan kolların, yarık başın, Selma'nın kaldırımlara dağılmış beyni dahi bizi gereğince mahzun kılmıyor, duaya sevk etmiyor.. affet.

Rabbim, Sen de affet ki yanıbaşımızda her gün öldürülen onlarca insanı, öksüz ve yetim bırakılan yüzlerce çocuğu ve iffetine dokunulan binlerce kadını gördüğümüz hâlde onların imdadına koşacak, yaralarını saracak ya da hiç olmazsa mazlum ve mağdurlar için yüreğimiz yırtılırcasına dua edecek kadar bir yiğitlik dahi gösteremedik; üstelik, hep mazlumun yanında yer alan ve dünyaya adalet dağıtan bir ecdadın torunları olmamıza rağmen, bugün işgal güçlerinin bizi de zulümlerine ortak kılmak için teklif ettikleri "tezkere rüşveti"ne bazılarımızın ağız suyu akıtarak baktığına bile şahitlik ettik.

İyi ki ahiret var; hesap ve mahkeme-i kübrâ var.

Neyse ki dualara icâbet eden Azîz ve Hakîm Rabbimiz var...

NASİPSİZLER

Nurlu şehir Medine'nin "cennet bahçesi"nde öğle namazını kıldıktan sonra mescidin içinde bulunan kütüphaneye girdim. Birkaç gün mahcubiyet ağında kıvranıp, huzuruna bir türlü varamadığım, "Ne getirdin?" sorusuna muhatap olma korkusuyla ölü gönüllere hayat veren kokusundan günlerce mahrum kaldığım "Medine'nin Gülü"ne "kardeşleri"nin selamını şefaatçı yapmış, perişan hâlimi O'na arzetmiş, dertlerimi bir bir sayıp dökmüş, O'nun pek çok âşığı arasında boynum bükük tekmil verirken "Ben de geldim." diyebilmiştim. Şimdi de O'nun bana ne diyeceğini öğrenecektim. Raflardan rastgele bir kitap alacak, herhangi bir sayfasını açacak ve okuyacağım satırları "Ev Sahibi"nin nasihatı gibi kabul edecektim.

Açtığım sayfada, hadis olduğu söylenen ama kaynağı gösterilmeyen şu mealde bir söz vardı: "Yapıp ettikleri karşısında Allah'ın rızasından başka beklentilere girenlere Cenâb-ı Hak üç şey verir; onları üç şeyden de mahrum bırakır. O insanlar, sürekli Hak dostlarıyla karşılaşır, daima salih kimselerle beraber olurlar; fakat, o hayırlı kullardan hiç istifade edemezler. Salih amellere, hayırlı işlere muvaffak olurlar; ama, ihlastan nasipsizdirler. El

attıkları her işte zâhiren bir hikmet görünür; ne var ki Allah onları "sıdk"tan yoksun kılar."

İşte, Yeşil Kubbe'nin hatırası olarak hep hatırlayacağım bu kıymetli sözü hem bir ikaz, hem bir nasihat ve hem de bir kulak çekme olarak kabul ettim. Onun içime attığı hicran közünü yer yer tutuşturulmak üzere gönlüme emanet ederken ilk tedaîlerini/çağrışımlarını da sizlerle paylaşmak istedim:

Allah'a sonsuz hamd ederiz ki O bizleri salih kimselerle tanıştırdı, onlarla aynı ideali paylaşma, maddî-mânevî aynı havayı teneffüs etme imkânı verdi. Kendimiz gül olamasak da hep çiçek bahçesinde, güller arasında, bülbül nağmeleri eşliğinde yaşadık. Başkaları Bişr'in, Fudayl'ın sadece menkıbeleriyle yetinirken, Rahman u Rahîm bize hayatı bütünüyle destan olmuş kahramanları görme, tanıma lütfu bahşetti. Cenâb-ı Hak, bu devri de kısır bırakmadı, selim kalbli salih kullar gönderdi, onlarla asrın çehresindeki karanlıkları giderdi ve bize onlardan istifade etme imkânları verdi. Özellikle de kudsî bir ideale dilbeste bahtiyarlar, vicdan gözüyle etraflarına bakarlarsa, mutlaka bu sözlerime hak verecek ve kendilerinin bir "veliler kervanı" içinde yol aldıklarını göreceklerdir.

Evet, Allah Teâlâ bize en kıymetli ihsanları arasında kendilerinden istifade edeceğimiz Hak dostlarını tanıma nimetini de verdi.. salih bir dairede, salih amellere teşvik eden bir atmosferde, hakîmâne gidişat üzere bir hayat bahşetti.. bahşetti ama acaba biz o nimetlerin kadr u kıymetini bilebildik ve bu fırsatı iyi değerlendirebildik mi? Gönül erlerinden istifade ettik, hayırlı hizmetlerimizi ihlasla bezedik, hikmetli işlerimizi sıdkla kemale erdirdik mi?

Yoksa bizim hayatımızda, Allah dostlarını tanıma nimeti ile onlardan istifade edememe nıkmeti iç içe mi? Sürekli, hayırlı işler ortaya koyuyor görünmeyle ihlastan mahrum bulunma el ele mi? Bir hikmet insanı tablosu sergileme, fakat sıdk u sadakatten nasipsiz kalma yan yana mı?

Peygamber Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm) bir hadis-i şeriflerinde; "Allah'ın benimle gönderdiği ilim ve hidâyetin misali, bir araziye düşen yağmur gibidir. Bazı araziler vardır, tabiatı güzeldir, suyu kabul eder; bol bitki ve ot yetiştirir. Bir kısım arazi de vardır, münbit değildir, ot bitirmez, ama suyu tutar. Onun tuttuğu su ile Cenâb-ı Hak insanları yararlandırır: Bu sudan kendileri içerler, hayvanlarını sularlar ve ziraat yaparlar. Diğer bir arazi çeşidi de vardır ki ona da yağmur isabet eder; ama o ne su tutar ne de ot bitirir." buyururlar ve birinci araziyle, Allah'ın dininde ilim sâhibi kılınanı ima ederler; böylesini Allah, elçisiyle göndermiş olduğu hidâyetten faydalandırır da o hem öğrenir hem başkalarına öğretir. Temsildeki diğer iki gruba gelince; biri, dini kabul ediyor görünse, sözlerinden başkalarının istifadesi mümkün olsa da kendisi nasipsiz kimseler; diğeri de Rasûl-ü Ekrem'in yoluna hiç iltifat etmeyen, Nebi ile gelen hidâyete bütün bütün sırt çevirenlerdir.

Evet, bazıları çiğ taneleriyle bile gönül kâselerini doldurabilirken, kimileri de sağnak sağnak yağan rahmet yağmurları altında dahi kuraklık yaşarlar. Bazıları bir kediden dahi ibret alıp, onun vesilesiyle hidayeti bulurken, kimileri de Nebi rahlesinde bile nasipsiz kalırlar.. kalırlar da Esved el-Ansî olur, Müseyleme olur, Tuleyha olurlar. Zira, birinciler, Allah rızasından başka derdi olmayan beklentisizlerdir. İkinciler ise, sürekli şahsî hayatı adına yatırım peşinde olan nefiszedeler.. ilkler, nefsini kusurlu ve aldatıcı gören, kendini hep muhtaç bilen, düşüp yolda kalmamak için inâyet-i ilâhiyeye sığınan müttakilerdir; sonrakiler ise, nefs-i emmârenin tutsağı, şan-şöhret müptelası, en önde olma sevdalısı kibirliler..

İkinciler de zaman zaman salih amele muvaffak olabilir; hayırlı işlerde bulunabilirler. Ne var ki Allah indinde makbul bir iş; doğru, samimi, katışıksız, dupduru, riyâdan uzak olmalıdır. O işe teşebbüs eden şahıs da gönül safveti ve fikir istikametini yakalamalı, kalbini bulandıracak şeylere karşı kapalı yaşamalı, Allah'la

münasebetlerinde dünyevî garazlardan uzak kalmalı ve tam bir sadâkatle kullukta bulunmalıdır.

Bâyezid-i Bistâmî Hazretleri: "Bütün iç dinamizmimi kullanarak Mevlâ-yı Müteâl'e tam otuz sene ibadet ettim. Sonra gaybdan: 'Ey Bâyezid, Cenâb-ı Hakk'ın hazineleri ibadetlerle doludur. Eğer gayen O'na ulaşmaksa, Hak kapısında kendini küçük gör ve amelinde ihlâslı ol!' sesini duydum ve tembihini aldım..." der.

Evet, çok iş yapmaktan ziyade az da olsa ihlaslı yapmak esastır. Ortaya konulan amellere "hizmet" boyası çalacak olan iksir ihlastır. İhlas; vazife ve sorumlulukları Allah emrettiği için yerine getirmek, yerine getirirken de sadece O'nun hoşnutluğunu hedeflemektir. Ferdin, ibadet ü taatinde, Cenâb-ı Hakk'ın emir, istek ve ihsanlarının dışında her şeye karşı kapanması.. abd ve Ma'bud münasebetlerinde sır tutucu olması.. yaptığı şeyleri Hakk'ın teftişine arz mülâhazasıyla yapması onun bütün işlerini değerli kılacak ve bu niyet, âdetleri dahi ibadete çevirecektir.

Doğru bir niyetle eda edilmeyen namaz jimnastik, niyetsiz oruç perhiz, gayesinden uzak hac turistik bir gezi olduğu gibi ihlassız ameller de sadece kuru, bereketsiz, nesepsiz fiillerden ibarettir.

Kur'ân-ı Kerim, Bakara Suresi 264. ayette, riya ve süm'ayla (gösterme ve duyurma maksadıyla) himmet eden ve sadaka verenlerin kalblerini bir kayaya benzetir. Ayette, riya ile kaplı bu kaskatı kalb, "...toprakla örtülü bir kaya..." ile temsil edilir. Hafif bir toprak tarafından üzeri örtülmüş, bitkiden ve yumuşaklıktan yoksun bir taş, "...Sağanak hâlinde bir yağmura tutulunca çırılçıplak kalır..." Üzerine boşalan suyu bünyesinde tutup onunla etrafını yeşertmeye, bitki yetiştirmeye ve meyve vermeye hiç kabiliyeti olmadığı gibi, şiddetli bir yağmurla üstündeki hafif toprak örtüsünü de kaybeder ve cascavlak kalır, katılığı ve kasaveti ortaya çıkar.

Malını insanlara gösteriş yapmak için infak eden kimsenin kalbi de o kaya gibi kaskatıdır; onun da üzerine sağanak hâlinde düşen rahmet damlalarını tutup onunla etrafını yeşertmeye ve meyve yetiştirmeye istidadı yoktur. Bu katılığı riya sayesinde gözlerden gizlense bile, mürâî o amelinin bereketini burada göremeyeceği gibi ötede de hiçbir sevap elde edemeyecektir; çünkü o hâlis niyet ve ihlas gibi bir âb-ı hayattan mahrumdur. Aslında, başkalarının yardımına koşmak ve infakla onları mutlu kılmak mü'min bir gönülde imanın kuvvetlenmesine vesile olur. Fakat, riyakâr, o manevi atmosferden istifade edemez, aynı tadı alamaz ve semeredâr olamaz. Rahmet başından aşağı yağıp durmasına rağmen, mürâî, bu mazhariyeti yeni hizmetlere vesile kılamaz; eninde sonunda, burada olmazsa ötede riyası da ortaya çıkar ve ihlassızlığından dolayı iflas etmiş bir insan olarak cascavlak kalıverir.

Diğer taraftan, Kur'ân, iman ile onarılmış, sevgiyle yücelmiş, hayırda sabitleşmiş, malını "Allah rızası için" ve iman eksenli güven duygusuyla infak eden bir kalbi de tasvir etmektedir. Riya ile örtülü katı kalbi, üzerinde topraktan bir örtü bulunan kaya temsil ederken, mü'min kalbi de bir bahçe temsil etmektedir. Bu bahçe, üzerinde bir avuç toprak bulunan kayaya karşılık, münbit ve derincedir. Şiddetli bir yağmur, oradaki hafif toprak örtüsünü alıp götürse de buradaki verimli toprağa zarar veremez. Üstelik yağmur, bu toprağı canlandırır, verimini artırır, yeşertir.. ve bol yağmur alan bu mübarek bahçe iki kat ürün verir. Verimli bir toprak için, bol yağmur olmasa bile, hafif bir "çisinti" hatta daha azı da yeterlidir.

Ayrıca, ihlastan nasipsiz kimselerden de hikmetlice işler sudur edebilir. Onlar da faydalı ilim ve salih amel beraberliği diyebileceğimiz "hikmet"e muvakkaten mazhar olabilirler.. bir süre, varlık ve hâdiseleri, bir meşher gibi temâşâ edebilir, bir kitap gibi okuyabilir; fizik ve metafizik dünyalardaki sırlı münasebetleri

çözmeye çalışabilirler. Her meselede yerli yerince davranabilir ve her şeyi yerli yerince kullanabilirler. Fakat, hikmete derinlik kazandıran ve onu kıymetlendiren unsur "sıdk"tır; sıdktan nasipsiz insanların en güzel görünen işleri bile netice itibarıyla akîm kalmaya mahkumdur.

Doğru düşünce, doğru söz, doğru davranış manalarını ihtiva eden sıdk; kulun her çeşit yalana karşı kapanıp, hayatını doğruluğa göre planlaması, sadâkatin emin bir temsilcisi olması, dost ve arkadaş çevresi itibariyle hep doğruluk aramasıdır. Sıdk; ferdin, amel ve davranış bütünlüğünü koruyup, gizli-açık iç ve dış ayrılığına düşmemesi, düşünce ve davranış mutâbakatını yakalayabilmek için hâlden hâle girmesi ve kıvrım kıvrım kıvranmasıdır. Sadık olmayanlar çok hikmetli işler de yapsalar, onların bereketini göremezler; zira karşılık bekler, hak iddia eder, başarıları kendilerine verir ve şımarırlar. Evet, hikmet, ancak sıdkla asıl değerine ulaşır.

Öyleyse, salih kullar arasında, hayırlı işler arkasında bulunma ve hikmete sarılmayla beraber istifadeye açık, ihlasa kilitli ve sadık insanlar olma adına da sürekli Allah'a yalvarmalı ve bu hususta gayret göstermeliyiz. Yoksa, Allah muhafaza, Ziya Paşa'nın Terkib-i Bend'indeki meşhur beyit, salih bir dairede bulunmamıza rağmen, bizim için de geçerli olabilir:

"Bî-baht olanın bağına bir katresi düşmez
Bâran yerine dürr ü güher yağsa semadan"

(Nasipsizin bahçesine yine de bir damlası düşmez
Yağmur yerine inci ve mücevher yağsa semadan.)

NİMETLERİN FARKINDA MIYIZ?

Seneler var ki Dâvud Aleyhisselâm'ın, "Yâ Rabb! Sana karşı nasıl gereğince şükredebilirim ki; gönlümdeki Sana şükretme hissi dahi şükrü gerektiren ayrı bir nimettir!" deyişi ve Hammâdûn'un Efendisi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) "Ey her varlığın diliyle kendisine şükredilen Allah'ım, biz Sana hakkıyla şükredemedik." yakarışı en çok sevdiğim ve tekrar ettiğim söz incilerinden ikisidir. Şükür ve hamd ufkunu gösteren bu ifadelerin muhtevasını gönlümde tam duymaktan hayli uzak olsam da Rahman u Rahîm'in nimetlerinin enginliği ve benim o nimetler karşısındaki za'fım, aczim ve liyakatsızlığım çoğu zaman, bir oksijen çadırı mahiyetindeki bu iki iç döküşün bağrına sığınmamı zaruri kılıyor.

Maddî nimetler değil bahsini etmek istediğim.. aşa-ekmeğe, evlâd u ıyâle, içinde huzur bulunan yuvaya; varlığa, sıhhate ve afiyete şükrü anlatmak da değil muradım. Hattâ bir adım ötede ve her şeyin üstünde îmâna, irfana, rûhânî zevklere ve itmi'nâna şükretmek de değil kasdım. Asıl, nimetlerin birer nimet olduğunu bilebilme, Allah Teâlâ'nın ihsanlarının farkında olabilme, ülfet ve alışkanlık perdelerini yırtıp, ilâhî lütufları görüp, hamd ve minnet hisleriyle dolabilme.. ve sonra bütün o nimetlere şükürle

mukabelede bulunma ve nihayet şükredebildiği için de şükretme.. işte bu hazine, ardına düşüp aradığım.

Cenâb-ı Hakk'ın insanlara olan fazl u keremi, lütf u ihsanı, bazen o insanların liyakatlarına binâen, bazen de liyakat gözetilmeden verilir. Allah fazlından dilediğine dilediği kadar ihsan eder. O, bazı insanlara, ekstradan çok büyük lütuflarda da bulunur. Sahabe-i Kirâm efendilerimiz böyle bir ihsana mazhar olmuş; yektâ bir Nebi'ye seçkin birer dost olma bahtiyarlığına ermiş, o Nebi'nin kendilerine emanet ettiği vazifeyi bihakkın yerine getirmiş ve bu mazhariyetin şükrünü eda ederek yeni lütuflara kapılar aralamışlardır.

Allah Teâlâ, bugüne kadar bize de pek çok lütuf ve ihsan bahşetmiştir. Onca handikap ve buhrana, günümüzün zifiri dalâlet karanlıklarına rağmen, O'nun engin rahmet ve inayetiyle çok kısa zamanda mahmur vicdanlar uyarılmış, binler-yüzbinler imanı aksiyona dönüştürmüş ve bir yeni destan yazmaya durmuştur. Dünyanın dörtbir yanında kendine rağmen yaşayan, etrafına insanlık dersi veren, her hâliyle Allah'ın şahidi aydın simalar, renk renk çiçekler olarak yeryüzünü bir gülistana çevirmişlerdir.

Zannediyorum, şu satırları okuyan herkes kendini az dinlese, Hakk'a kul olma heyecanının hasıl ettiği bir çırpıntı duyacaktır gönlünde.. duygu, his ve düşüncelerin kokusunu alabilse bir gül râyihası hissedecektir çevresinde. En azından iç geçirecek, gözyaşlarının davetçisi olarak dudaklarını az bükecek ve "Gül olamasam da güllere arkadaşlık (saksılık) etmiştim. Bu güzel koku oradan..." diyecektir.

Evet, gül bahçesinde olmak, güllerle dostluk kurmak, –hem de bu devirde– gül yüzlü insanlar tanımak çok büyük bir nimettir; bu nimeti duymak, his ve idrak etmek, vicdanen ona mukabelede bulunmak ve O'nun Cenâb-ı Hakk'tan olduğunu dile

getirmek ise, hem o nimete karşı şükrün bir tür edasıdır, hem de bize sık sık Allah'ı hatırlatması bakımından bir zikirdir.

Nerede ve hangi hâl üzere olursak olalım, hiçbirimizin durumundan şikayet etmeye hakkı yoktur. İçinde bulunduğumuz lütuf ve ihsan dairesi bütün olumsuzlukların üzerini örtmeye ve bütün eksikleri telâfi etmeye yetecek kadar geniştir, büyüktür. İhsan-ı ilâhî olarak önümüze çıkan nurlu yolu görmüş ve sefere koyulmuşsak hayatımızın her karesine ebediyet mührü vurma fırsatını yakalamışız demektir. Bu yolda hayat vardır, emniyet ve huzur vardır; bu yolun sonu da sonsuz saadete varmaktadır. O hâlde, bu nimeti fark etmeme bir mahrumiyet, fark edip şükür duygusuyla dopdolu olmama bir nankörlük, yolun meşakkat ve sıkıntılarına takılıp kalmaksa bir aldanmışlıktır.

Cenâb-ı Hakk'ın nimetleri karşısında bize düşen; vehmî bütün güç, kuvvet ve ihsan kaynaklarını bir tarafa bırakarak her türlü lütuf ve nimetin Allah'tan geldiğini kabul ve itiraf etmek; bütün iyilikleri, güzellikleri kısmet eden ve baştan sona sebepleri hazırlayanın O olduğunu her fırsatta dile getirmek; gizli-açık bütün nimetleri, bu nimetlerden yararlanmayı Allah'tan bilip hayatı bu anlayışa göre yönlendirmek; her uzuv ve her latifeyi yaratılış gayesi istikametinde kullanmak ve onlara mahsus kulluk vazifelerini yerine getirmek; yani, dil, kalb ve organların her biriyle, hatta latifelerin lisanıyla şükretmektir. Dilin şükrünü evrâd u ezkâr, kalbin şükrünü yakîn ve istikamet, cevârihin şükrünü de ibadet ü tâat olarak yerine getirmektir.

Bir ayet-i kerimenin meâli şöyledir: "*Ve düşünün ki Rabbiniz şöyle i'lân buyurdu: Celâlim hakkı için, şükrederseniz elbette size (nimetlerimi) artırırım; fakat, eğer nankörlük ederseniz, haberiniz olsun ki azâbım çok şiddetlidir.*" (İbrahim, 14/7)

Miraç'la alâkalı hadis-i şeriflerin birinde, Hazreti Âdem'in sağına bakınca tebessüm ettiği, sol tarafına dönünce de ağladığı

rivayet edilir. İnsanlığın babası bu hâlinin sebebini anlatırken der ki "Sağıma bakınca kulluğunun farkında çocuklarımı görüyor ve tebessüm ediyorum. Soluma bakınca da Hak'tan uzak torunlarımın çirkin durumuna şahit oluyor ve ağlıyorum."

İşte Hazreti Âdem'in, ekseriyetle yaramaz çocuklarını görüp ağladığı bir dönemde biz, hakiki insanlar ve beşeriyetin yüz akı başyüce şahsiyetler tanıdık. Kadını-erkeğiyle, genci-yaşlısıyla fazilet âbidelerini aramızda bulabileceğimiz salih bir dairede yaşama fırsatı yakaladık. Bu, şükrünü eda etmekten aciz kalacağımız pek büyük bir nimettir. Evet, bu nimeti görememe bir körlük; gücümüz yettiğince şükürle mukabelede bulunmama bir nankörlük; her güzelliğin Allah'a ait olduğunu, O'na karşı minnet ve şükran borcumuzu her fırsatta dile getirmeme de bir küfran-ı nimettir.

Üzerimizde bulunan her şeyi Allah'tan bildiğimiz ve bunu hep hatırda tuttuğumuz takdirde –inşaallah– bir kısım vartalara düşmekten kurtulur ve emniyet içinde ötelerin sahillerine ulaşırız. Yoksa –hafizanallah– nimetleri göremez hâle gelir, nankörlüğe düşeriz de bu kötü hâl Allah'ın lutfettiği nimetlerin kesilmesine sebebiyet verir.

Evet, Allah'ın ihsan buyurduğu nimetler, lütuflar sayılamayacak kadar çoktur; çoktur ama ülfet ve ünsiyet kucağında büyüyen, gelişen ve cismaniyetine takılıp kalan insanoğlu, bunların kadr ü kıymetini ancak elinden gittikten sonra anlar.

Ya Rabb! Biz kendimizi değiştirmedikçe Sen bizi değiştirmez; biz nimetleri Senden bilip şükrettikçe Sen onları eksik etmezsin.

Nimetlerini gönüllerimize duyur ya Rabbi. Bizi şükreden kullarından eyle!..

ZERREYİM, FAKAT...

Geçtiğimiz hafta, Peygamber Efendimiz'in Mi'racını yadederken O'nun yaptığı mukaddes yolculuktaki durakları düşündüm. Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya gittiğini, oradan da yedi kat semâyı geçerek tarifi imkânsız mesafeleri aşıp Cennet'i, Cehennem'i, Beyt-i Ma'mur'u gördüğünü, Sidretül-Müntehâ'ya ve Kab-ı Kavseyn'e ulaştığını zikredip mi'rac mülahazalarına daldım. Sonra Efendimiz'in katettiği mesafeleri düşünürken uçsuz bucaksız semaya takıldım. Bir iki İnternet sitesinden kainât, sema ve yıldızlarla alâkalı bazı bölümler okudum.

Kainâtta milyonlarca galaksi vardır. En büyük galaksideki yıldız sayısı yaklaşık 3 trilyondur. Orta büyüklükteki bir galakside yaklaşık 200-300 milyar yıldız bulunur. Büyük ve orta büyüklükteki galaksilerin, galaksi merkezleri mevcuttur. Bu merkezler yaklaşık 100 milyar yıldızın, galaksinin ortasında toplanıp kümelenmesiyle oluşur. Galaksiler bir araya gelerek galaksi kümelerini teşkil ederler. Kimi zaman, bir galaksi kümesinde binlerce galaksi olabilir. Galaksi kümeleri de kendi aralarında kümeleşir. Ayrıca, küçük bir galakside bile 100 milyar yıldız bulunmaktadır. Tabiî her bir yıldızın en az Güneşimiz kadar büyük olduğunu, ayrıca

pek çok yıldızın etrafında Dünyamız gibi irili ufaklı gezegenlerin döndüğünü de unutmamalıyız.

Güneş Sistemimiz, Samanyolu Galaksisi'nin merkeze yakın olan kısmındadır. Fakat, yakın olmasına rağmen merkezin etrafındaki turunu, ancak 220 milyon yılda tamamlar. İçindeki yıldızlar, son derece büyük bir süratle döndükleri hâlde, hiç şaşırmadan düzenlerini ve yörüngelerini korurlar. Birkaç trilyon yıldızı bağrında saklayan dev Samanyolu, milyarlarca yıldır bu biçimini ve hareketini sürdürür.

Dünyamız Güneş çevresindeki yörüngesinde saatte yaklaşık 108.000 kilometre hızla ilerler. Bu hızın ne kadar büyük bir hız olduğunu şöyle anlayabilirsiniz: Normal bir araba ile saatte ulaşabileceğiniz en yüksek hız, ortalama 200 kilometre kadardır. Yani Dünya'nın Güneş etrafında dönüş hızı araba ile yapabileceğiniz süratin 540 katı kadardır. Ya da şöyle düşünebilirsiniz: Bir mermi saatte yaklaşık 1800 kilometre hızla ilerler. Dünya'nın Güneş etrafındaki dönüş hızı ise bir merminin hızının 60 katı kadardır. Çok büyük zannettiğimiz ve gözümüzde devleştirdiğimiz Dünya gezegeni, kâinatta bir toz tanesinin yeryüzüne nisbeti kadar dahi yer tutmamaktadır.

Öyle yıldızlar vardır ki onun ışığı beş milyon yıl önce yerinden çıkmış, ışık hızıyla yol almış, bize doğru gelmiştir de biz onu daha yeni görebilmekteyiz. Gökbilimi alimleri onunla alâkalı derler ki: "O yıldız, beş milyon ışık yılı mesâfedeki yıldızdır, o ışık oradan geliyor."

İşin daha da müthiş ve ilginç olan tarafına gelince, trilyonlarca yıldız, en küçüğü 100 milyon yıldızdan oluşan milyonlarca galaksinin hepsi bizim bir kısmını gördüğümüz şu en yakın semâda bulunmaktadır. Müfessirlerin çoğuna göre dünyanın üstünde bütün yıldızların süslediği maddi âlemin hepsi bir gök olup, yedi semanın birincisidir. Ve bunun ötesinde bundan başka altı sema

daha vardır. "*Biz en yakın semayı yıldızlarla süsledik.*" (Sâffât, 37/6) mealindeki ayet de bu manayı ifade etmektedir.

Kur'ân-ı Kerim "*O'nun kürsüsü gökleri ve yeri kaplamıştır.*" (Bakara, 2/255) buyurmakta ve İbn-i Abbas'tan (radiyallahu anh) rivâyet edilen bir hadis-i şerifte Peygamber Efendemiz "Bu yedi kat semâ, Kürsü'nün yanında bir büyük sahradaki bir yüzük halkası gibidir." demektedir. Ve ayrıca "Kürsüsü de Arş-ı A'zam'ın yanında, deryada bir damla gibidir." buyurmaktadır.

İşte, hayalinden bile aciz kaldığımız bu büyüklüklerin sahibi Cenâb-ı Hak kalblerimizi O'nu bilip O'nu sevelim, gönüllerimizi başka şeylerden tamamen temizleyerek sadece O'nun için hazırlayıp bir beyt-i Hüdâ yapalım diye yaratmıştır. Bundan dolayı, gönlünü, kainattaki konumu bir toz parçası kadar dahi olmayan bu geçici ve değersiz dünyaya ve onun içindekilere kaptıranların tatmin olması, huzur ve saadeti bulması mümkün değildir.

Evet, kalb ebed için yaratılmıştır ve hep ebedî olanı aramaktadır. Kalb, hangi şeye el atarsa onunla sağlam bir irtibat kurar, ona şiddetli bağlanır ve o şeyin devamlı beraberinde olmasını ister. Bunun için de o en büyük ve en değerli şeylerin peşindedir. Hâlbuki dünya ve dünyevî isteklerin hepsi kalbin istek ve arzusuna nazaran bir kıl hükmündedir ve fânîdir. Fânî olan bir şey ebede namzed olan bir kalbi nasıl tatmin etsin!..

Zaten, kalb tatmin olmadığındandır ki

> *"Fâniyim fânî olanı istemem.*
> *Âcizim, aciz olanı istemem.*
> *Ruhumu Rahman'a teslim eyledim gayr istemem.*
> *İsterim fakat bir yâr-ı Bâkî isterim.*
> *Zerreyim fakat bir şems-i sermed isterim.*
> *Hiç-ender hiçim, fakat bu mevcudatı umumen isterim."*

deyip sürekli inlemektedir.

Öyle ise, her selim kalb sahibi, ancak Aziz Mahmud Hüdai'nin şu sözlerindeki davete uymakla itminana erecektir:

"Bir padişaha kul ol kim
Mülkü zail olmaz ola
Bir gülşende bülbül ol kim,
Hiç sararıp solmaz ola."

Nitekim, bir hadis-i şerifte de bu hakikate işaret edilmiştir:

"Öyle birisi için çalış ki O her şeye yetsin. Senin her derdine kâfî gelebilsin. Her ihtiyacını giderebilecek kudrete sahip olsun. Her arzunu yerine getirebilsin ve sen O'nu bulmakla her şeyi bulmuş olasın."

KEŞKE!..

Her an değişik tereddütler ağında ve şüpheler kuşağında kıvranan insanoğlu çok defa his, düşünce ve amelde takip ettiği yolun çatallaştığını ve acil bir seçim yapmak zorunda kaldığını görür. Doğru ya da yanlış, seçimini yapar ve koyulur yola. Ne var ki seçim ve davranışlarının rıza-yı ilâhîye muvafık olup olmadığını, neticenin lehinde mi yoksa aleyhinde mi olacağını başlangıçta bilemeyebilir.

Doğru seçimlerin getirdiği hayrât ve berekâtın yanında, yanlış tercihlerin sebebiyet verdiği hatalar ve günahlar da vardır ki bunların pek çoğu, kendi cinsinden tevbe ve istiğfar ile telafi edilmezse, nice gaileleri insanın başına açar ve onu çaresiz bırakır. Kader inancı çoğu kez yardıma koşar ve kul hatasının üzüntüsüyle burkulurken "Hayır ve bereket, Allah'ın takdir ettiği ve benim için seçtiği şeydedir." der, teselli bulur. Fakat, iradenin hakkını verememe hüznü ya da beşeriyetin muktezası olarak, ister istemez dudaklardan şu âh u vâh dökülür: Keşke!...

Keşke, bir temenni sözüdür.. Hazreti Âdem'den (aleyhisselâm) bize kadar dilden dile, gönülden gönüle dolaşıp duran ve bizden sonra da kıyamete hatta öteki âleme kadar intikal edecek

olan, belki sadece cennetliklerin Cennetin kapısında çıkarıp atacakları fıtratımıza yerleşmiş bir sözdür. "Keşke" demeyen yok gibidir. Kimisi çoğu zaman bir pişmanlığın akabinde "keşke" der inler. Bir başkası, henüz tahakkuk etmemiş olsa da gerçekleşmesini çok istediği şeyleri hatırlamakla telaffuz eder o hasret kelimesini. Bir diğeri, umduğunu bulamama, vaktini ve ömrünü değerlendirememe inkisarıyla dillendirir onu. Pek çokları elindekilerle tatmin olmaz da daha iyi imkânlar, daha fazla dünyalık arzu ve isteğiyle refah, rahat ve lüks boyalı keşkeler seslendirir. Ve topyekün beşer, kıymetini bilemediği, elinden kaçırdığı nimetleri sonradan yâd eder; iç burukluklarını "keşke" hicranlarıyla mırıldanır.

Bu çeşit ifadelerin çoğu, İslâm nazarında, kaderi tenkit anlamı taşıyan ve hoş olmayan sözlerdir. Zira, istikbale irade, plan ve program açısından bakılması gerekirken, maziyi kader yönüyle değerlendirmek uygundur. İstikbalde yolumuzu aydınlatmayacak, bizi sa'ye ve hayra sevk etmeyecekse, geçmişle alâkalı her yakınma, kaderi tenkit, ef'âl-i ilâhiyeye karışma ve haddi tecavüz manasına gelir. Bundan dolayıdır ki Peygamber Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) bir hadis-i şeriflerinde "Eğer başına bir iş gelirse, "Keşke şöyle yapsaydım; o zaman şöyle olurdu." deme. "Allah'ın takdiri böyleymiş; O dilediğini yaptı." de. Zira, "Keşke şöyle yapsaydım" sözü şeytanın vesvesesine yol açar." buyurmaktadır.

İradenin hakkını veremeyişten, kadere ve takdir-i ilâhîye itimadın eksikliğinden kaynaklanan sızlanışların yanında bir de Rıdvanullah'ı celbeden, muhasebe ve murakabe buudlu, yapılan hayrın az görülmesi ve küçümsenmesinin neticesi olan, tevazu renkli bir "keşke" vardır ki o, insanı bütün bütün kazanç kuşağında dolaştırır. Bu tür bir pişmanlık ve onun seslendirilişi, günah ve hatalardan dolayı tevbe ve istiğfarda bulunma, hayatın hesabını tutarak fevt edilenleri telafiye azmetme, istikbalde aynı vartalara

düşmeme gibi hususları ihtiva ettiğinden dolayı yümün ve bereket yüklüdür.

Nitekim, Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Rabbinden gelen üns esintileriyle nazarlarını ötelere yönelttiği bir anda buyurur ki; "Muhammed'in nefsi yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki ne kadar isterdim; keşke, Allah yolunda savaşsam ve öldürülsem. Sonra bana bir kere daha can nimeti bahşedilse ve yine cihadın hakkını versem, yine O'nun uğrunda öldürülsem. Sonra yine savaşsam ve öldürülsem." Peygamber Efendimiz'in bu sözleri de bir temenni ifadesidir. Fakat, kaderi tenkit, haddi aşmak yahut meşîet-i ilâhiyeye karışmak değil, belki O'na inkıyad ve teslimiyetin neticesi olarak nefsi tenkit etme, benliği taşlama ve muhasebe şuuruyla gerilip hayır-hasenât adına yapılanı az görme duygusuyla iki büklüm olmanın işaretidir. Allah yolunda bulunmanın ve O'nun uğrunda şehadet şerbetini içmenin güzelliğinin beyanıdır. Kazanma kuşağına ait bu temenniyi Allah Rasûlü'nü rehber edinen hak erlerinin beyanlarında da görmek mümkündür. Onlar da sürekli "Hel min mezid - Daha yok mu?" ufkunu göstermiş; iyiliğe asla doymamış ve "Bu kadarı çok az; daha, biraz daha!" gibi himmet ü gayret hislerini dile getirmişlerdir.

İşte, bu yazıda, böyle uzun sayılabilecek bir girişten sonra, mü'minlerin tevbe, azim ve kasıt televvünlü temennileri ile iman mahrumlarının dünya adına bir nedametin ve iç acısının tezahürü olan kısır temennilerini kelâm-ı ilâhinin ışığı altında karşılaştırmaya gayret edeceğiz. Önce, temenni konusunu lügat bakımından ele alacak, akabinde Kur'ân-ı Kerim'deki temenni ifade eden ayetlere misaller verecek ve mevzumuzu bazı kategorilere ayırarak inceleyeceğiz.

Lügat bakımından temennî, bir şeyi dilemek ve ummak mânâsına gelir. Temennî'de, gerçekleşmesi istenen ve husulü arzu edilen o şeyin (mütemennâ) husulünün mümkün olması da

şart değildir. Muhal şeyler de temennî edilir; "N'olaydı gençliğim avdet edeydi!" mısraında olduğu gibi. Adanavî Abdunnafi Efendi'nin ifadesiyle, temennî edilen şey ya imkânsızdır ya da imkân dairesinde olduğu hâlde gerçekleşmesi çok uzak bir ihtimaldir; fakat, temennî sözleriyle, isteğin olması, istenilenin meydana gelmesinden daha çok mücerret muhabbetin açığa vurulması kastedilmektedir.

Türkçe'de temennî genellikle, geçmiş zaman için gereklilik kipinin rivayet ve hikaye sigalarıyla, gelecek zaman için de aynı kipin şart ve hikaye sigalarıyla ifade edilir. Diğer bir ifadeyle, gerçekleşmesi mümkün olsun veya olmasın bir dileği, bir arzuyu, bir isteği ortaya koymak için istek, dilek-şart ve gereklilik kipleri kullanılır ve bu şekildeki cümlelere de "istek cümlesi" denir. İstek cümleleri, "Allah analı babalı büyüte" ve "Aşkın şarabından içem / Mecnûn olup dağa düşem / Sensin dün ü gün endişem / Bana Seni gerek Seni" (Yunus Emre) örneklerinde olduğu üzere istek kipiyle kurulabildiği gibi; "Fırsat bulsam da köyüme gitsem", "Herkes sevgiye koşsa, düşmanlıklar unutulsa" türünden dilek-şart kipiyle ya da "Kur'ân'ı en az ayda bir hatmetmeliyim" "Hareketlerime dikkat etmeli ve tebliğ vazifesiyle beraber temsilin de hakkını vermeliydim" şeklindeki gereklilik kipiyle de kurulabilir.

Fiil kiplerine ilaveten, bari, tek, n'olaydı ve keşke gibi edatlar da temennî bildirir. "Veda eyler iken bakdı, dedi hasretle ol mehru / N'olaydı olmayaydı beynimizde ülfet evvelden" mısraında olduğu gibi "n'olaydı"; "Zülfün görenlerin hep bahtı siyah olurmuş / Tek zülfünü göreydim bahtım siyah olaydı" sözündeki "tek"; "Ateş-i aşkın hakikat pek tahammülsüz imiş / Olmayaydım kaşki sen bîvefaya âşina" beytindeki "keşke" ve "Hakkımdaki tegâfülüne sabreder idim / Ağyara bâri etmemiş olsaydı iltifat" dizelerindeki "bari" kelimeleri temenni ifade etmek için istimal olunur.

Rahmânî Temenni

Kur'ân-ı Kerim, bir yandan iman mahrumlarının hem bu dünyada hem de ahirette pişmanlık, esef, korku ve dehşetle temenni sözlerini birbiri ardına sıralayacaklarını belirtip misaller verirken, diğer taraftan da mü'minlerin Allah'ı ve hak dini insanlara tanıtma, onları İslâm'ın gölgesinde bir hayata sevk etme ve bu vesileyle Rabb'in rızasını kazanma gayesine matuf temennilerine de vurguda bulunur ve bu konuda örnekler serdeder.

Evvela, Cenâb-ı Hakk'ın kullarına karşı merhametini gösteren –kendi Zat'ına has– "keşke" ifadelerini nazara verir: "Düşünseler şunu da anlarlardı ki; bu dünya hayatı geçici bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir ve ebedî âhiret diyarı ise, hayatın ta kendisidir. Keşke bunu bir bilselerdi!" (Ankebut, 29/64) "Savaşa çıkmayıp Rasûlullah'tan ayrılarak geride kalanlar, oturmalarından memnun olup sevince garkoldular. Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten hoşlanmayıp "Bu sıcakta sefere çıkmayın!" dediler. De ki: "Cehennem ateşi, bundan da sıcak! Ona nasıl dayanacaksınız?" Keşke bunu bilip anlasalardı!" (Tevbe, 9/81) mealindeki ilâhi beyanlarda olduğu gibi bazı ayetleri "Keşke bilselerdi, keşke anlasalardı!" fezlekesiyle bitirir.

Daha sonra da her devirde Allah elçilerinin ve salih kulların insanlığın imanı için yanıp yanıp tutuştuklarını, beşerin dünya ve ahiret saadetini ölesiye arzu ettiklerini ve temennilerini bu hususa bağladıklarını misalleriyle anlatır.

Böyle makbul bir temenniye örnek olarak Yâsin suresinde kendilerinden bahsedilen üç elçinin hikayesi verilebilir. Müfessirlere göre bunlar, Hazreti İsa'nın (aleyhisselâm) Antakya halkına gönderdiği elçilerdir. Kur'ân bunlardan bahsederken, "Sen şimdi onlara misal olarak şu şehir halkını anlat: Mâlum şehir halkını ki hani onlara da elçiler gelmişti. Evet, iki rasûl gönderdik onlara,

"Yalancı!" deyip yalanladılar o ikisini. Bunun üzerine, güçlendirdik o iki elçiyi bir üçüncü rasûlle; dediler hep birden: "*Biz Allah'ın elçileriyiz size!*" (Yasin, 36/13-14) buyurur. Ayetten de anlaşılacağı üzere şehir halkı Allah'ın elçilerine inanmaz ve onları yalanlarlar; dahası taşlayarak öldürmekle tehdit ederler. Derken başka bir şahıs şehrin öbür ucundan koşarak onların bulunduğu yere gelir.

Bu zat, tefsircilerin bildirdiğine göre Habib-i Neccar'dır. O da elçilerin davetini seslendirir; "*N'olur ey kavmim! Gelin siz bu rasûllere itaat edin! Sizden bir ücret istemeyen, hiç menfaat beklemeyen, dosdoğru yolda yürüyen bu kimselere uyun.*" der. (Yasin, 36/20-21) Fakat halk, ona da hüsn-ü kabul göstermez. İnsanlar bütün gayzlarını ona boşaltmak istercesine üzerine yürürler. Eline herhangi bir şey geçiren durmaz, Habib'e savurur; taşlarla, sopalarla vücudu paramparça olan o iman âbidesi ise sözünden dönmez; "*Hem ne olmuş ki bana? Neden tapmayayım beni yaratana? Hem sizlerin de dönüşü olacak O'na!*" der durur. (Yasin, 36/22)

Habib-i Neccar, azgınların işkencelerine ve taş yağmuruna dayanamayacağını anlayınca sükut eder. Tam ruhunu teslim edeceği, ötelere yürüyeceği sırada bir ses duyar; ona, "*Buyur, Cennete gir!*" denilir. (Yasin, 36/26) Bu sözü ister bir melekten duysun, isterse de kendi vicdanında hissetsin; onu duyunca içi burkulur.. burkulur da "keşke" der. Fakat onun "keşke"si kendi adına değildir. Anlatmıştır insanlara hak ve hakikati; ama taşla-sopayla mukabele görmüştür. Şehadet mertebesine ereceği an da insanlık için yaşayan ve halkın saadetini düşünen bir hak eri olarak kendisine yakışır temenniyi seslendirmiş, "Ah halkım bir bilseydi!" demiş ve dünyaya şu sözle veda etmiştir: "*Ah keşke bir bilseler: Rabbimin beni affettiğini, beni ikramlara garkettiğini!*" (Yasin, 36/27)

Şeytanî Temenni

Hakiki mü'minler, insanların Allah'ın mesajlarını kabul etmelerini ve hak din etrafında toplanmalarını çok arzu ederler. Onlar, hayatlarını dini tebliğ ve temsile bağlar; Rabbilerini anlatabiliyorlarsa yaşamayı mânâlı bulurlar; ilâhi davete tercüman olamadıklarını düşünürlerse yaşamayı da abes kabul ederler. Her gönle girebilmek, her kalbin bir beyt-i Hüdâ hâline gelmesine vesile olabilmek için gayret eder; bu hedef istikametinde değişik yol ve üsluplar denerler. Şeytan ise, onların bu saf ve dupduru niyetlerini, hâlis gayretlerini bulandırmak, iman davasına komplo kurmak, onun hakkında gönüllerde kuşkular uyandırmak ve hatta onu temelden değiştirmek ister. Kendini dine adamış o insanlara vesveseler verir, onları asıl vazifelerinin dışında bazı hususlara çekmeye çalışır; Allah'ın rıza ve hoşnutluğunu kazanmak olan en büyük gayeyi unutturur, insanları memnun etmek ve kendi safına çekmek gibi bir vesileyi ondan daha kıymetli ve önemliymiş gibi gösterir.

Ve maalesef, mü'minlerden bazıları onun bu vesvesesine ve tuzağına düşerler de "Taraftarlarım çok olsun, insanlar beni dinlesinler" gibi düşüncelerle bazen dinden ödün verircesine bir yumuşak tavır içine girer ve mümaşatta bulunur, muhataplarının fikirlerine katılıyormuş gibi görünür ve tavizkâr davranırlar. Bazen de iman hizmetindeki başarılarını kendilerinden bilir; riya, süm'a ve ucba düşebilirler. Dahası, eğer ihlas kalesine sığınmazlarsa hiç farkına varmadan beklentilere girebilir ve tertemiz duygularla eda etmeleri gereken tebliğ ve temsil vazifelerini şahsî yatırımlar hâline dönüştürebilirler. Nitekim, Allah Teâlâ, "*Senden önce hiçbir rasûl veya nebî göndermedik ki halkının hidâyetini umarak gayret gösterdiğinde, şeytan onun temennisi hakkında bir vesvese vermek ve ümidini kırmak istemesin. Ama Allah, şeytanın attığı o vesveseyi giderir, sonra da âyetlerini*

sapasağlam, muhkem kılar. Zira Allah alîmdir, hakîmdir. (Her şeyi hakkıyla bilir, tam hüküm ve hikmet sahibidir)." (Hac, 22/52) buyurmuş ve Peygamberlerin masumluğunu hükme bağlarken diğer mü'minleri de bu tür aldanmalara ve düşünce kaymalarına karşı uyarmıştır.

Burada şu hususa da değinmenin zaruri olduğunu zannediyorum: Bazıları mealini verdiğim ayette geçen "temennâ" fiilinin ender kullanılan "okuma" mânasını esas almış; onu, Necm suresi, Garanik uydurma kıssası ve nesh konusu ile irtibatlandırıp garip bir senaryo ortaya çıkarmışlardır ki; Allah da Rasûlü de Kur'ân da bundan münezzehtirler. Hâlbuki, bu kelimenin ilk ve meşhur anlamı "arzu etmek ve ummak"tır. Temennîyi, gönlün arzu ettiği şeyi kişinin kendi içinde, hayalinde şekillendirip canlandırması şeklinde mutlak olarak anlayanlar da vardır. Yukarıda arzettiğimiz gibi, zihinde canlandırılmış olan bu tabloya "ümniyye" veya "münye" denilir ki şimdilerde sıkça kullanılan "ideal" tabiriyle o kastedilmektedir. Bu kelime felsefeciler arasında oldukça önemli bir yer edinmiş ve "idealizm" adlı bir felsefî ekolün esası hâline gelmiştir. İdealistler bütün gerçeklerin aslının "benlik"te olduğunu varsaydıkları için, nefsin istek ve arzusunu her gerçeğin temel taşı gibi görmek isterler. Bu yüzden hayatta başarılı olmuş büyük adamları hep idealist kabul ederler. Bununla ulûhiyyet ve nübüvvet meselesini de çözdüklerine inanarak peygamberi bir ideal kurmuş, bir müddet programını yapmakla uğraşmış, sonra da peygamberlik davasıyla ortaya atılmış bir idealist olarak görürler. İşte Kur'ân, özellikle de mealini verdiğimiz bu âyetle belirtiyor ki peygamberlik sadece bir arzu ve bir temenni işi değildir. Hele hele idealistlerin anladığı manada bir temenni peygambere asla yakışmaz. Zira; "*O heva ve hevesiyle konuşmuyor. O(nun okuduğu Kur'ân) kendisine vahyedilen bir vahiyden başka bir şey değildir.*" (Necm, 53/3-4)

Evet, şeytan peygamberlere ve peygamber varislerine vesveseler vermeye, onları asıl hedeflerinden şaşırtmaya çalışsa da Allah elçileri hem masum hem de masundur; ismet sıfatına mazhardırlar, günaha girmezler ve Allah onları günahlara karşı sıyanet eder. Peygamberlerden başkası masum değildir; fakat, ümmet içinde de masun (Allah'ın günaha karşı muhafaza ettiği, günaha açık olsa da ilâhî sıyanetle korunan) insanlar vardır, hep olagelmiştir. Ne var ki az sayıdaki bu insanlar dışında herkes her an şeytanın tuzağına düşme ve günaha girme tehlikesiyle yüz yüzedir. Bundan dolayıdır ki Cenâb-ı Allah, şeytanın "*Ya Rabbî, Senin kullarından mutlaka bir pay edineceğim. Mutlaka onları saptıracağım, birtakım temennilerle oyalayacağım.*" (Nisâ, 4/118-119) dediğini haber verir ve kullarını boş kuruntulara ve asılsız temennilere karşı uyarır.

Şeytanın tuzağı tamamen boş vaadlere ve aldatmaya dayanır. Bazen başarı ve zevk vaadlerinde bulunarak; zaman zaman güç ve zenginlik sözü vererek; bir başka defa iman esaslarını inkâr ettirerek; kimi zaman muhatabını seçkin bir milletin güzide bir ferdi olması itibariyle Cennetin hakiki varisi olduğuna inandırarak.. servet, şöhret, devlet, şehvet ve bazen de ahiret ile ilgili arzuları kamçılayarak, gönüllere ümniye ve kuruntularak salarak... Şeytan sürekli av peşindedir.

Şeytanın insî dostları da hep onun temennîlerini seslendirirler. Mesela, "*Şu Kur'ân okunduğunda ona kulak vermediğiniz gibi, ona karşı yaygara koparıp onun, başkaları tarafından anlaşılmasını da engelleyin. Ancak böyle yaparak üstünlük sağlayıp onu bastırabilirsiniz.*" (Fussilet, 41/26) derler ve dilerler ki Kur'ân dinlenmesin, emirlerine itaat edilmesin. Yaygaralarıyla Kur'ân'ı bastırmayı temenni ederler. Yine onlar, mü'minlerin de kendileri gibi küfre düşmelerini delicesine isterler ve küfürde onlarla beraber olmalarını arzularlar. (Nisâ, 4/89)

Onlardan da "keşke" sözü sadır olur; ama bu, mü'minlere karşı kalblerindeki haset ve kinin bir yankısından ibarettir. Şeytan onları boş kuruntularla öylesine doldurmuştur ki; onlar, "Allah'ın oğulları ve sevgilileri" olduklarına, bundan dolayı Cennetin kendileri için parsellendiğine ve Cehennem ateşinin onlara dokunmayacağına inanırlar. Onlar bu ümniyeleriyle oyalanadursun, Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Şeytan onlara sadece vaadlerde bulunur, birtakım kuruntularla onları oyalar. Şeytan aslında onlara kuru bir aldatmadan başka ne vaad eder ki!"* (Nisâ, 4/120) *"Allah'ın vaad ettiği bu mükâfat, ne sizin temennileriniz, ne de Ehl-i kitabın temennileri ile elde edilmez. Kim kötü iş yaparsa onun cezasını görür ve Allah'tan başka, kendisini o azaptan kurtaracak ne bir hâmi, ne de bir yardımcı bulabilir."* (Nisâ, 4/123)

İffet u İsmete Kilitli Temenni

Yazının başından beri dünyevî ve uhrevî, rahmanî ve şeytanî ya da makbul ve merdut olarak umumi manada iki kısım hâlinde ele aldığım temenniyi, Kur'ân'da temenni ifade eden diğer ayetleri de nazara vererek bazı kategorilere ayırmak mümkündür. Yüce Kitabımız dikkatlice ve küllî bir nazarla incelense, bu mevzuda daha derli toplu bazı şeyler söylenebilir ve temenni konusuna daha engin bir nazarla bakılabilir. Binaenaleyh, Hazreti Lût (aleyhisselâm) ile başlayacağım bazı misallerle mevzuyu açmanın ve dar bir açıdan da olsa bu konuda birkaç hususa dikkat çekmenin faydalı olacağını düşünüyorum.

Hazreti Lût, İbrâhim (aleyhisselâm)'ın yakın akrabasından olup onun şeriatı üzere gönderilmiş bir Peygamberdi. Hazreti İbrâhim ve ona inananlarla birlikte Nemrûd'un memleketinden hicret edip Şam'a geldikten sonra, Lût gölü yakınındaki Sedûm halkına peygamber olarak gönderildi. Bu bölge halkı pek ahlâksız ve sapık idi; putlara tapıyor, soygun yapıyor, zayıfları eziyorlardı ve dahası

livata gibi iğrenç bir günahı iş edinmişlerdi. Lût aleyhisselâm onları çirkin işlerden men edip, doğru yola çağırdı; ama, Sedûm halkı Hazreti Lût'un davetine uymadılar. Bu azgın ve cinsî sapıklıkla uğraşan kavim, iman etmedikleri gibi, Lût Nebi'yi ve ona inananları memleketlerinden kovmaya kalkıştılar. İsyân edenler arasında kendi hanımı da vardı. O da kâfirlerle bir olup, ona ihânet etmişti. Lût aleyhisselâm bu kavme nasihat edip, doğru yola dönmezlerse Allah Teâlâ'nın azabına uğrayacaklarını bildirdi. Buna rağmen isyândan ve fuhuştan vazgeçmediler. Hattâ Hazreti Lût'a "Doğru sözlü isen bahsettiğin azabı getir de görelim!" dediler. Sapık kavmin isyânının gittikçe artması üzerine, Allah Teâlâ onları cezâlandırmak için melekler görevlendirdi.

Melekler önce İbrâhim aleyhisselâma uğrayıp, kendisine bir erkek çocuk verileceğini müjdelediler ve azgın Sedûm halkını helâk etmek üzere geldiklerini söyleyip ayrıldılar. Öğle veya akşam vakti Sedûm beldesine gidip Hazreti Lût'u buldular. Melekler birer nûr yüzlü genç delikanlı sûretinde Lût Peygamber'in evine gelince onun isyankâr hanımı, durumu azgın Sedûm halkına bildirdi. Azgın halk peygamberin evinin etrafını sarıp misafirlerin kendilerine teslim edilmesini istediler. Lût, "*Ey halkım!" dedi, "İşte kızlarım! Onlar sizin için nikâh akdi ile, daha temiz, şaibeden daha uzaktır. Öyle ise Allah'tan korkun, emirlerini çiğnemekten sakının da bari misafirlerimin yanında beni rüsvâ etmeyin. Yok mu içinizde aklı başında bir adam?*" (Hûd, 11/78) Peygamber, ümmetinin babası durumunda olduğundan Hazreti Lût halkının kızlarını kastederek böyle söylemiş; onları –ve kendi kızlarını– nikâhlayıp aile düzeni kurmalarını tavsiye etmişti. Hazreti Lût onlara ne derse desin dinlemeyip kapıyı zorladılar.

İşte bu noktada, Peygamberin dudaklarından da "keşke" sözleri dökülüverdi: "Keşke" dedi, *"Size karşı yetecek bir gücüm olsaydı veya pek sağlam bir kaleye dayansaydım!"* (Hûd, 11/80) Bu

sözleri, karşısındaki gençlere bakarak söylemişti. O gençler ki aslında genç adam kılığına girmiş meleklerdi; onlara bakarak hayıflandı, kavga adamları olsalardı da onlardan destek görseydi diye bir özlem geçti içinden. Ya da güçlü bir sığınağı, dayanağı olsaydı, şu karşısındaki tehdidi başından savsaydı diye düşündü. Hazreti Lût'un bu arzusu katiyen kendi nefsi hesabına ya da dünya adına değildi. O misafirlerinin iffetini ve kavminin felahını kastederek "keşke" diyordu.

Aslında, onun güç isteği ve sağlam bir kale temennisi de hemen kabul edilen bir dua oluyordu; zira melekler ona "*Biz Allah'ın elçileri seninleyiz, hiç merak etme, onlar size hiçbir kötülük yapamayacaklardır. Haydi öyleyse, gecenin bir vaktinde ailenle yola çık, yürü. Beraberindekilerin hiçbiri geri dönüp bakmasın, yalnız eşin bunun dışındadır. Zira ötekilere ulaşan hangi rüsvâlık varsa, ona da gelecektir. Onların helâk olma zamanı sabah vaktidir. Sahi! Sabah da pek yakın değil mi?*" diyorlardı. (Hûd, 11/81)

Betül Meryem

Kur'ân'daki iffet menşeli temenniye, Ulu'l-Azm Peygamberlerden biri olan Hazreti İsa (aleyhisselâm)'ın annesi, İsrailoğullarının ileri gelenlerinden ve alimlerinden olan, Davut (aleyhisselâm)'ın soyundan gelen İmran'ın kızı Meryem validemiz de örnek olarak verilebilir. Meryem, "dindar kadın" demektir; erkeklerden sakınan, iffetli anlamında "Betül" adıyla da adlandırılır.

Meryem, temiz ve nezih bir atmosferde, iffetli ve şerefli bir şekilde yetişmiştir. Bir gün, Allah Teâlâ, Ruh'u (Müfessirler Ruh'tan maksadın Hazreti Cebrail ya da Peygamber Efendimiz'in ruhu olduğu hakkında değişik tevillerde bulunurlar) parlak yüzlü ve güzel görünümlü bir genç suretinde ona gönderir. Hazreti Meryem, onu bir insan zannettiği ve kendisine bir zarar verebileceğinden korktuğu için ne yapacağını şaşırır. Etrafta o an yardıma

çağırabileceği kimse de yoktur. Allah'a sığınmaktan başka çaresi kalmayan Hazreti Meryem, "*Rahmana sığındım senden. Eğer Allah'tan korkup haramdan sakınan bir kimse isen çekil semtimden!*" deyiverir. (Meryem, 19/18) Onun bu korkusunu gidermek ve geliş sebebini anlatmak için Ruh ona, "*Rabbinden gelen bir elçiyim. Sana tertemiz bir erkek çocuk hediye edeyim diye geldim.*" (Meryem, 19/19) cevabını verince, Meryem "*Nasıl oğlum olabilir ki bana eli değen bir tek erkek bile olmamıştır. İffetsiz bir kadın da değilim!*" der. (Meryem, 19/20)

O güne kadar kendisini mihraba adamış iffetli bir genç kız olarak tanınan Meryem, ailesinden uzak bir köşeye çekilir. Bu ıssız yerde tek başınadır, yapayalnızdır. Bir hurma dalına tutunarak amansız doğum sancılarına katlanmaya çalışmaktadır. Bakire bir genç kız olarak bu tür sancılarla ilk kez tanışmanın şaşkınlığı içinde bocalamaktadır. Karşı karşıya geldiği durum hakkında hiçbir tecrübesi olmadığı gibi, kendisine en ufak bir yardımda bulunacak kimsesi de yoktur. Bu fizyolojik sancıların yanı sıra psikolojik acıların pençesinde de kıvranmaktadır. O, başına gelen hadiselerin dehşetiyle bu yalnızlık köşesinde namus, terbiye ve ahlâkla alâkalı endişelerin vicdanını kanatan oklarına maruzdur. Kendi adına "Allah'ın dilediği olur." dese ve rahatlasa da toplum önünde mahcup duruma düşmenin, bir skandala konu olmanın ve çevresi ile yüz yüze gelmenin eşiğindedir. İffetli ve dindar kimseleri karalamak için fırsat bekleyen şerirlerin o günkü temsilcileri "Bakın kendini Allah'a adadığını söyleyen şu genç hanıma.. daha kundaktayken Beytü'l-Makdis'e teslim edilen şu kadına bakın! Demek hepsi yalanmış; Hani Allah'tan korkardı, hani dindardı? Öyleyse, bu çocuk da neyin nesi?!." deyip etrafı velveleye vereceklerdir. Meryem, kendisinden dolayı dinine, iffetine ve dindarlara laf uzatılmasından korkmaktadır. Bu yüzden, ızdırap dolu şu cümleyle

inler: "*Ay n'olaydım, keşke bu iş başıma gelmeden öleydim, adı sanı unutulup gitmiş biri olaydım!*" (Meryem, 19/23)

Evet, Hazreti Meryem de iffetsizlikle itham edilme, dinine laf söyletme ve müşriklere koz verme endişesiyle "keşke" diyordu. Onun temennisi dünyevî ve boş bir vehim değildi; o, dininin izzetini düşünerek, kendi iffet ve ismetini gözeterek ve Allah'ın O'na bahşettiği oğlun –meleklerin haber verdiği kudsî dava adına– istikbalinden endişe ederek "Keşke daha önce ölmüş ve hafızalardan silinmiş olsaydım." diye iç geçiriyordu.

Gayret ü Himmet Televvünlü Temenni

Cenâb-ı Hak, "*Allah'ın sana ihsan ettiği bu servetle ebedî âhiret yurdunu mâmur etmeye gayret göster, ama dünyadan da nasibini unutma (ihtiyacına yetecek kadarını sakla)!*" (Kasas, 28/77) buyurmaktadır. Allah Teâlâ, "âhiret yurdunu mâmur etmeye gayret göster" derken "talebe" gibi istek bildiren bir başka kelimeyi değil de "ibtigâ" fiilini kullanmıştır ki bu fiil, talepte bir mübalağayı, çılgınca istemeyi, arzuda taşkınlığı işar etmektedir. Dünyadaki nasip söz konusu olunca ise, sadece "unutma" demiş ve böylece derin bir mesaj daha vermiştir. Evet, mü'min için mühim olan ahirettir; dünya nimetleri fânidir ve dünya sadece esmâ-yı ilâhiyeye ve sıfât-ı sübhaniyeye ayna olması ve ahirete mezraalık yapması yönüyle kıymetlidir.

İşte mü'minler, bu emr-i sübhanîye ittiba eder, ayetteki nükteyi hakkıyla anlar, rıza-yı ilâhîyi kazanma adına durmak nedir bilmeden, Azrail (aleyhisselâm) ile buluşacakları âna kadar hayır yollarında koştururlar. Ellerindeki her şeyi bu yolda değerlendirirler. Cennet ve cemalullah şerefini yakalayabilmek için mal ve canlarını Rabb-i Rahim'e feda ederler. Böyle bir alış-veriş koridorunda bulunurken sürekli aksiyon sergilerler ama yine de yaptıklarını az görür, rıza-yı ilâhiyi tahsile vesile olacak mevzulardaki eksik ve

kusurlarına hayıflanır, "keşke" derler. Onların bu pişmanlık ve esefleri katiyen dünya yörüngeli değildir; nedametleri âlîhimmet ve civanmert olmalarının neticesidir. Onların "keşke" ile örgüledikleri cümleler: "Keşke Hazreti Muhammed aleyhisselam'ın namını cihanın her yanında duyurabilseydik; her yerde O'nun sancağı dalgalansaydı." "Keşke senelerimi daha verimli değerlendirseydim, kendimi daha iyi yetiştirseydim, daha güzel bir kul olabilseydim." "Keşke salih bir insan olup ihsan sırrına erebilseydim." şeklinde ötelerle irtibatlıdır.

Sahabe efendilerimizden Enes b. Nadr, Bedir'e katılamamıştı. Bundan dolayı kendini asla affetmiyor ve çok hayıflanıyordu. Bazen ellerini dizlerine vuruyor; "Yazık bana, bu ilk muharebede Allah Rasulü'yle beraber bulunamadım. Keşke O'nunla omuz omuza cihadın hakkını verseydim." diye sızlanıyordu. Böyle bir "keşke" ızdırabıyla kıvrım kıvrımken kendi kendine, "Allah bizi bir daha o kefereyle karşılaştırırsa onların benden çekeceği var..." diyordu.

Hazreti Enes'in bu yakınışı tam bir sene devam etmişti. Nihayet, Allah ona Uhud destanını yazma fırsatını vermişti. Harbin iyiden iyiye kızıştığı bir anda Efendimiz'in vefat ettiği şayiası duyulmuştu. Bu şayia Hâlid b. Velid liderliğindeki süvari birliğinin müslümanları kılıçtan geçirmeye başlamasıyla aynı zamana denk gelince büyük bir panik başlamıştı. Herkes geri hamle yaparken ve saflardan çekilmeye niyetlenirken bir adam vardı ki o, geriye tek adım dahi atmamıştı. Hâlâ düşmanın üzerine yürüyor ve bir taraftan da "Onun öldüğü yerde siz niçin yaşıyorsunuz!" diye bağırıyordu. Bu adam Enes b. Nadr'dı. Temennisi ötelere kilitli olan Enes b. Nadr.. şehadet şerbeti içmeyi düşününce "keşke" diyen Enes b. Nadr... Ve nihayet bir ara ellerini açmış ve:

"Allahım, şunların yaptıklarından sana sığınırım!" demişti. İşaret ettiği kimseler, Allah'ı, Peygamberi tanımayan karanlığın

çocuklarıydı. Enes b. Nadr onların yapıp ettiklerinden kendisinin berî ve uzak olduğunu ilan ediyordu.

Bir taraftan da panik içindeki müslümanlara bakıyordu. Mü'min saflardaki hâl ona çok ağır gelmiş; gözleri yaşarmıştı. Düşman ona bir şey yapamamıştı; ama İslâm saflarında gördüğü çatlaklık zağlı bir ok, zehirli bir hançer gibi sinesine saplanmıştı. Sözlerine şöyle devam etti:

"Allahım, şunların yaptıkları adına da senden özür diliyorum."

Savaşın sonunda Allah Rasûlü, şehitleri tesbit ettirmişti; Uhud'da müslümanlar yetmişe yakın sehit vermişlerdi. Şehitler arasında Enes b. Nadr da vardı. Fakat, onun cesedini bir türlü bulamamışlardı. Bir aralık birini ona benzetmişler; ama kesin karar verememişlerdi. Zira, yerde yatanın vücudu paramparça olmuştu. Kızkardeşi çağrılıp cesede bakınca "Ya Rasûlallah, bu parmak Enes'in parmağı, bu Enes'tir." diyebilmişti.

Evet, pek çok insanın dünyalıklar ardında koşması ve fâni işlerin peşinden "keşke" nakaratlı ağıtlar yakmasına mukabil, Enes b. Nadr ahiretin yamaçlarını temaşa ederek yaşamış ve sadece Allah yolunda geri kalışına esefler ederek, telafi temennilerinde bulunmuştu. Bundan dolayı da -Enes b. Malik hazretlerinin tefsiriyle-Kur'ân-ı Kerim onu ve onun gibi olanları şöyle destanlaştırmıştı: "Mü'minlerden öyle yiğitler vardır ki Allah'a verdikleri sözü yerine getirip sadâkatlarını ispat ettiler. Onlardan kimi adağını ödedi, canını verdi, kimi de şehitliği gözlemektedir. Onlar verdikleri sözü asla değiştirmediler." (Ahzab, 33/23)

ÇEŞİT ÇEŞİT TEMENNİLER

Şehadet ve Ahiret Temennisi

Câbir b. Abdullah (radiyallahu anh) buyurur ki: Uhud günü, bir aralık Rasûlullah'a (aleyhisselâm) rastladım; "Câbir, seni niye böyle kalben kırık (ve üzüntülü) görüyorum?" dediler. "Ey Allah'ın Rasûlü, babam şehit oldu, geride çoluk-çocuk ve borç bıraktı." deyince; "Allah Teâlâ babanı ne şekilde kabul buyurdu sana müjde edeyim mi?" diye sordular. "Buyur, Ya Rasûlallah" dedim. Dediler ki; "Allah her kimle konuştu ise mutlaka hicab gerisinden konuştuğu hâlde babanla vicâhen konuştu ve 'Ey kulum! Benden ne dilersen dile, dilediğini sana vereyim!' dedi. O, 'Rabbim! Beni bir kere daha ihya et, Senin yolunda ikinci kere öleyim!' dedi. Rab Teâla Hazretleri de 'Benden, daha önce şu hüküm sâdır oldu: Ölenler artık dünyaya bir daha dönmeyecekler!' buyurdular. Baban, 'Ey Rabbim, öyleyse (benim durumumu) arkamda kalanlara ulaştır!' dedi. Bu talep üzerine şu ayet nazil oldu: Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü zannetme! Bilakis onlar hayatta olup, Rabbilerinin katında yaşarlar, rızıklanırlar. Allah'ın lütf u kereminden ihsan ettiği nimetlere kavuşmaktan dolayı sevinç içindedirler. Arkalarından henüz kendilerine katılmayan müstakbel

şehit dindaşlarına da 'kendilerine hiçbir korku olmayacağına ve üzüntü hissetmeyeceklerine' dair müjde vermek isterler." (Âl-i İmran, 3/169-170)

İşte bu ve benzeri ayet ve hadislerden anlıyoruz ki şehitlerin de kendilerine has temennileri vardır; Allah yolunda yürürken şehadet şerbetini içmenin büyük bir nimet ve lütuf koridoru olduğunu haleflerinin bilmesini isterler. Mü'minlerin bu tür hadis ve ayetleri bilmeleri, ölüm ve ötesine kat'i imanları onlarda ahiret özlemi hasıl etmiştir. Onlar ölümü bir şehirden bir başka şehre gitmek, sevgililer diyarına yolculuk etmek gibi görürler. Ölüm, ehl-i dalalet için bütün sevdiklerinden ayrılmak, yalancı dünya cennetinden çıkıp yalnızlık ve vahşet içinde mezar zindanına girmek manasına gelse ve bir firak-ı ebedi olsa da; ehl-i iman için o, öteki aleme gitmiş eski dost ve ahbaplara kavuşma vesilesidir.. dünya hapishanesinden Cennet'e götüren bir vasıtadır.. hayat vazifesinden bir terhis, ubudiyet ve imtihanlardan bir paydos ve yapılan hizmete mukabil ücret almaya bir yoldur. Bundan dolayı mü'minler, ahirete müteveccihtirler; dünyayı Cennet'in bekleme salonu hükmünde görürler ve ecel geldiğinde ölümü gülerek karşılarlar. Ölüm koridoruna girerken de şehadeti, Allah yolunda teslim-i ruh etmeyi arzu ederler.

Bu kabilden olarak, şu ibretâmiz ve pek meşhur hadiseyi hatırlatmanın faydalı olacağını zannediyorum: Abdullah b. Cahş ile Sa'd b. Ebî Vakkas, Uhud Harbi'nin alabildiğine kızıştığı bir sırada karşı karşıya gelir. Hazreti Abdullah, arkadaşının elinden tutar ve hızla bir yere doğru sürükler. Büyükçe bir taşın altına giderler. Hazreti Sa'd'a, "Sen duat et, ben âmin diyeyim; ben dua edeyim, sen âmin de." der. Önce Hazreti Sa'd dua eder: "Allah'ım, benim karşıma güçlü bir düşman çıkar. Onunla kıyasıya savaşayım. Sonra onu mağlup edip mücahede sevabını alayım ve Rasûlullah'ın karşısına gazilik şerefiyle çıkayım!.."

Abdullah b. Cahş, onun bu duasına "Âmin" derken bakışları, daha başka bir buuda kaymıştır. Gözleri âdeta etrafında olup bitenleri görmüyordur. O şöyle dua eder: "Allah'ım, benim karşıma da güçlü bir hasım çıkar. Onunla kıyasıya savaşayım ve önce gazilik unvanını alayım. Ardından, o beni sehit etsin. Ağzımı, burnumu, gözümü, kulağımı kessin ve Senin huzuruna öyle geleyim. Sen bana sor: 'Abdullah, ağzını, burnunu, gözünü, kulağını ne yaptın?' Ben de Sana cevap vereyim: Allah'ım, ben onlarla dünyada iken çok günah işledim. Onların şükrünü eda edemedim. Huzuruna öyle günahkâr âzâlarla gelmek de istemedim ve onları Senin uğruna döküp öyle geldim."

Sa'd b. Ebi Vakkas: "Ben de" der, "beynimi donduran bu duaya 'Âmin' dedim. Sonra her ikimiz de düşman saflarına daldık. Allah'a kasem ederim, ben ne için dua etmişsem, onu aynen gördüm. Savaş bitince de Abdullah b. Cahş'ı aradım. Baktım o da duasında istediklerini aynen elde etmiş; ne dudağı kalmış ne de burnu. Karnında mızraklar dönüp durmuş ve bağırsakları da deşilmiş."

Abdullah b. Cahş'ın temennisi, Allah yolunda uzuvlarını dökerek onların günahlarla öteye gitmesine mani olmaktı. O da "keşke" demişti; ama, onun bu esefine Allah'ın nimetlerine tam şükredememe kaygısı ve şehadet arzusu hakimdi. Hazreti Abdullah'ın "keşke"si, Allah'tan başka hiçbir şeyle zatî alâkasının kalmaması, dünyevî dava ve iddialardan kaçınarak Hak mehafetiyle oturup kalkması ve akıbeti hakkında da dolu dolu endişeler duymasının terennümünden ibaretti. Onun şehit olmayı istemesi, düşmanın üstün gelmesini temenni eder gibi, bizzat ölümü temenni etmek şeklinde de değildi. Zira o da Peygamber Efendimiz'in "Sizden hiç kimse, maruz kaldığı bir musibet sebebiyle ölümü temenni etmesin. Mutlaka bunu yapmak mecburiyetini hissederse, bari şöyle söylesin: Rabbim, hakkımda hayat hayırlı ise beni yaşat,

ölüm hayırlı ise canımı al!" sözünü ve mücerret ölüm istememesi lazım geldiğini biliyordu. Onun temenni ve sözlerindeki asıl maksad, Hak yolunda şehitlik rütbesine erişmek ve Allah katında vaad edilmiş olan gerçek hayata ermekti ki bunda ölümü isteme bir vesile olması bakımından zımnî (örtülü) idi.

Hâsılı, ölmek için yaşamakla, ahirette gerçekten yaşamak için ölmek arasında pek büyük bir fark vardır. Hayata mazhariyet bize ait olmadığı gibi, ölümü arzu etmek ve istemek de bizim hakkımız değildir. Bir mü'min, Cenâb-ı Hakk'a kavuşma mülahazasını ruhunda hep canlı tutar, Yaratan çağırınca da severek O'na koşar; "Biraz daha kal!" dediğinde ise, vuslata karşı sabır mülâhazasıyla dişini sıkar ve O "Artık gelebilirsin!" diyene kadar dünyanın sıkıntılarına katlanır.

Ölüm Korkusu ve Uzun Ömür Arzusu

Mü'minler, ölümü bir terhis tezkeresi ve Sevgili'ye vuslat davetiyesi gibi görürken; iman mahrumları ona, her şeyin sona ermesi, bir yok olma, bir inkıraz, bir çözülüp dağılma ve topraklaşma nazarıyla bakar ve katiyen onunla yüz yüze gelmeyi arzu etmezler. Onlara göre, insan ölünce her şey biter; her şey ve her yer yokluğun karanlığına gömülür. Bundan dolayı da onlar ölümü asla istemez ve ondan köşe bucak kaçarlar.

Cenâb-ı Hak, Yahudi ve Hristiyanlardan bazılarının "*Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz*" (Mâide, 5/18) demesi üzerine Peygamber Efendimiz'e şöyle hitap etmiştir: "*De ki: Ey kendilerine Yahudi diyenler! İnsanlar arasında yalnız kendinizin Allah'ın dostları olduğunu iddia ettiğinize göre, bu iddianızda tutarlı iseniz, haydi hemen ölmeyi temenni edin de bir an önce O'na kavuşun.*" (Cuma, 62/6) Allah Teâlâ, iddialarının ne kadar asılsız ve geçersiz olduğunu göstermek için onlara böyle çağrıda bulunmuş; "Eğer o davanızda doğru iseniz böyle ölümden kaçmayıp onu

temenni etmeniz gerekir. Niçin ondan kaçıp da bütün varlığınızla dünya hayatına sarılıp duruyorsunuz?" itabıyla onların dünyaya ve hayata ne kadar düşkün olduklarını ve suiistimallerinden dolayı ölümü katiyen istemediklerini ifade buyurmuştur: "*Ama onlar bizzat yaptıkları zulümler sebebiyle asla ölümü temenni etmezler. Allah o zalimleri pek iyi bilir.*" (Cuma, 62/7)

Evet, Allah o zalimleri pek iyi bilir ve onların karakterlerini, gönüllerinden geçenleri bizlere de bildirmektedir. Ehl-i Kitap'tan bazılarının "Ahiret yurdu (cennet) ancak bizimdir." demelerine rağmen, o yurdun koridoru olan ölümden korkup kaçtıklarını, ölümden sonra böyle ebedî bir mutluluğun yalnız kendilerine ait olduğuna cidden inanmış olanların, zahmetler, elemler ve kederlerle dolu olan şu üç-beş günlük dünya hayatına sımsıkı sarılmalarının hiçbir anlamı olmadığını; bu düşüncede olanların bir an önce ölümü temenni etmeleri gerekirken, dünyadan ayrılmayı asla istemediklerini ve hatta hayata en fazla onların düşkün olduğunu beyan buyurmaktadır. "*İnsanlar içinde dünya hayatına en hırslı olanların onlar olduğunu görürsün. Hatta bu hırsta müşriklerden bile daha ileridirler. Onlardan her biri bin yıl yaşamak ister. Fakat uzun ömür onu cezadan uzaklaştıracak değildir. Allah, onların bütün yaptıklarını görür.*" (Bakara, 2/96)

Kur'ân-ı Kerim, Âd kavmini anlatırken de ehl-i küfrün uzun ömür arzusunu nazara vermekte; Hazreti Hud'un onlara şöyle dediğini hikaye etmektedir: "*Siz her yol üzerinde, gelip geçenleri şaşırtmak için bir alamet yapıp saçma sapan şeylerle mi uğraşırsınız? O muazzam yapıları dünyada ebedî kalmak gayesiyle mi inşa ediyorsunuz? Başkalarının hukukuna karşı hiç sınır tanımadan hep böyle zorbalık mı yapacaksınız?*" (Şuara, 26/128-130)

İşte, mü'minlerin ahiret özlemine mukabil, iman mahrumlarında da pek şedit bir yaşama arzusu ve uzun ömür temennisi vardır. Onlar dünyada bir müddet daha kalabilmek için sürekli

"keşke keşke" der durur; ölümü hatırlamak bile istemez ve ondan hep kaçarlar.. kaçarlar ama; katiyen kurtulamayacakları bir acı son onları beklemektedir: "*Nerede bulunursanız bulunun: Sağlam, yüksek kulelerde, hatta eflâke ser çeken gökteki yıldız burçlarında bile olsanız, ölüm mutlaka size yetişir.*" (Nisâ, 4/78)

Dünya Yörüngeli Temenni

Verdiğim misallerde de açıkca görüleceği üzere mü'minlerin temennisi tevbe, azim ve kasıt televvünlüdür. İmandan mahrumların temennilerine gelince onlar, dünya adına bir nedametin ve iç acısının tezahürleridir, boş ve varidatsızdır. Mesela; Tebük Seferi'ne çıkıldığında Ka'b b. Malik (radiyallahu anh) –kendi ifadesiyle– bir ihmalkarlık sonucu geride kalmıştı. Artık yola çıksa da orduya yetişemeyeceğini anlayınca hüzünden iki büklüm olmuştu ve o derin üzüntünün ifadesi dudaklarından "Keşke Allah Rasûlü'ne yetişebilse ve Onunla beraber olabilseydim!.." şeklinde dökülmüştü. "Keşke" sözü onda bir seyyienin pişmanlığı olarak, tevbesinin bir buudunu teşkil ediyordu; geri kalan kısmı ise, doğruluğunun ve sadâkatinin arkasından gelen af fermanı tamamlıyordu.

Ka'b b. Malik'in temennisine mukabil cihada çıkıp yarı yolda nifaklarını kusarak geri dönen münafıklara bakılırsa onların temennilerinin ne kadar boş bir kuruntudan ibaret olduğu görülecektir. Onlar, mü'minlerin başına bir felâket gelirse derler ki: "*Neyse ki Allah bana lutfetti de onlarla beraber çıkmadım.*" (Nisâ, 4/72) Fakat, Allah'tan, inananlara bir nimet ve inayet erişirse, bu defa da "keşke"lerle inler; "*Ah! n'olurdu, ben de onlarla beraber olaydım da zafer kazanaydım, büyük bir ganimete konaydım!*" (Nisâ, 4/73) diye sızlanırlar. Ne tevbe, ne cihad şevki, ne ahiret için azık edinme gayreti ve ne de Peygamberle beraber olma arzusudur onların içini yakan. Pay alamadıkları zafer ve kaçırdıkları bol ganimettir ciğerlerine pişmanlık ateşi salan.

Diğer taraftan, Allah Teâlâ, bir mü'minin diğer bir insanın malına, makamına, kabiliyet ve meziyetlerine göz dikmesini yasaklamıştır. Bir mü'min, başkalarına bahşedilen ama kendisine verilmeyen lütuflara göz dikerek yakınmalarla kendini mahvedeceğine; içini kemiren kin, kıskançlık, çekememezlik ve intikam gibi yıkıcı duygulara kapılacağına; aşağılık komplekslerine gireceğine ve bunların neticesi olarak yüce Allah'ın adaletinden ve her şeyi kulları arasında isabetli biçimde dağıttığından kuşkulanacağına hâline kanaat etmeli ve şükür hisleriyle dolmalıdır. Çünkü kanaatsizlik ve başkalarının elindekine göz dikme sâikiyle dünyalık temennilerde bulunma hased, kin ve düşmanlık hasıl eder; Allah'ın takdir ve taksimine razı olmama manasına gelir. Kendi hakkında takdir edilmeyen bir şeyi temenni etmek, kaderdeki hikmete karşı gelmektir ve kısır bir ızdırap kaynağıdır. Başkasının çalışıp didinmesine bir mükafat olarak takdir edileni kuru kuru temenni etmek de bir münasebetsizlik, avarelik ve zamanı boşa harcamaktır. Bundan dolayı Cenâb-ı Hak şöyle buyurmuştur: "*Bir de Allah'ın kiminize kiminizden daha fazla verdiği şeyleri temenni etmeyin. Erkeklere çalışmalarından nasipleri olduğu gibi kadınlara da çalışmalarından nasipleri vardır. Çalışın da siz daha hayırlı şeyleri Allah'ın fazlından isteyin. Allah her şeyi hakkıyla bilir.*" (Nisâ, 4/32)

Allah'ın verdiklerine kanaat etmeme ve daha fazla dünyalık talebinde bulunma bir küfür sıfatı ve ahirete inanmama hastalığının bir sonucudur. Nitekim Kur'ân-ı Kerim, bu konuda, Karun'un hazineleri karşısında insanların tavır ve davranışlarını iki gruba ayırır ve bir ibret tablosu olarak onların hâlini gözler önüne serer. Karun bir gün, yine bütün ihtişam ve şatafatıyla halkının karşısına çıktığında dünya hayatına çok düşkün olanlar: "Keşke bizim de Karun'unki gibi servetimiz olsaydı. Adamın amma da şansı varmış, keyfine diyecek yok!" (Kasas, 28/79) demişlerdir. Onların bu temennilerine karşılık ahirete inananlar ise, "*Yazıklar olsun*

size! Bu dünyalıkların böylesine peşine düşmeye değer mi? Oysa iman edip güzel ve makbul işler yapanlara Allah'ın Cennette hazırladığı mükâfat elbette daha hayırlıdır. Buna da ancak sabredenler nail olur." (Kasas, 28/80) sözleriyle mukabele etmişlerdir.

Mal, mülk ve dünyalık arzusuyla yanıp tutuşanlar, servet ü samanlarıyla kibirlenip gururlananlar, sırça saraylarında ebediyyen zevkten zevke yürüyüp duracaklarını zannedenler, bolluk ve refah hâlindeyken Rezzak-ı Hâkiki'yi hiç hatıra getirmeyenler, bu nankörlüklerinin tokatını yiyip azaba uğradıklarında pişman olacak ve "keşke"lerle inleyeceklerdir. Kur'ân, Kehf Suresi'nde biri fakir ama mütevazı ve kanaatkâr, diğeri de zengin fakat oldukça kibirli ve tamahkâr iki arkadaşın misalini anlatır.. anlatır ve o güzelim bağının bozulup yok olabileceğine hiç ihtimal vermeyen, kıyametin kopacağına da inanmayan mütekebbirin esef ve hasretini, temenni ve hayretini bir ibret vesilesi olarak hatırlatır: "*Çok geçmeden, bütün serveti kül oldu... bu hâli görünce, bağın çökmüş çardakları karşısında, yaptığı masraflarına, harcadığı emeklere acıyıp avuçlarını oğuştura kaldı! "Ah! n'olaydım, keşke Rabbime ibadette hiçbir şeyi ortak koşmamış olaydım!" demeye durdu.*" (Kehf, 18/42)

Ötelerin Dehşet Yüklü Temennileri

Mü'minlerin her zaferinden sonra iç geçirip derin bir hasretle "Keşke vaktiyle müslüman olmuş olsaydık!" (Hicr, 15/2) diyen inançsızlar, Azrail (aleyhisselâm) ile karşılaştıklarında bu sözü daha bir derin söyleyecek ve hele kıyamet gününde "keşke keşke" feryatlarıyla inleyeceklerdir. Evet, dünyalık "keşke"lerden çok daha iç yakıcı temenniler ahirette sadır olacaktır. Kur'ân-ı Kerim kafir ve facirin kabir ve sonrasındaki nedamet ifadelerine ve temennilerine de dikkat çekmekte; bizleri, ahirette "keşke keşke" deyip sızlanmamak için burada dikkatli yaşamaya davet etmektedir.

Dünyanın sarsılıp parça parça döküldüğü, insanların mahşer meydanında çığlık çığlığa bir oraya bir buraya yürüdüğü, bir kurtuluş vesilesi bulmak için koşarken ter gölüne gömüldüğü ve cehennemin getirildiği gün.. işte o gün anlayacak asiler işin aslını.. anlayacak ve "*Keşke sağlığımda bu hayatım için hazırlık yapsaydım*" (Fecr, 89/24) diyecekler. O müthiş gün gelip çatınca herkes kendi derdine düşecek, sırf kendini düşünecektir. Annelerin yavrularını dahi unutacağı o gün, dünyadayken aldanmış yığınların bağlandıkları bütün liderler, kendisine itaat edilen ve arkasından gidilen kimseler de bağlılarını korumak bir yana, kendilerini korumaktan bile aciz kalacaklardır. Liderler ile onların peşinden gidenler arasındaki bütün bağlar, ilişkiler ve ipler bir anda kopuverecek ve hiç olmazsa arkasından gidenlerin sorumluluğundan kurtulmak için metbular tâbîlerinden köşe bucak kaçacaklardır. İşte o zaman bir temenni çığlığı daha kopacaktır. "*O tâbi olanlar şöyle derler: "Ah ne olurdu, keşke, elimize bir fırsat geçse de onların bizden uzak durdukları gibi biz de onları bir reddetseydik!*" (Bakara, 2/167)

Liderlerinden yüz bulamayan zavallılar, eş ve dostlarından, yakın arkadaşlarından medet umacak, suçluluk ve çaresizlik içinde kendilerine uzanacak bir el arayacaklar; ama, arkadaşları tarafından da terk edildiklerini, hatta o güne kadar dost görünen şeytanın bile onları yüzüstü bıraktığını görecekler.. görecekler de her biri kendisini Cehenneme sürükleyen kötü arkadaşından şikayet edecek; ona duyduğu nefretle "*Keşke seninle aramız doğu ile batı arası kadar uzak olsaydı! Meğer sen ne kötü arkadaşmışsın!*" (Zuhruf, 43/38) diyecek. Fakat Cenâb-ı Allah onlara, "*Bu temenniniz bugün size hiçbir fayda vermez. Çünkü hayat boyunca birlikte zulmettiniz. Burada da azabı birlikte çekeceksiniz.*" (Zuhruf, 43/39) buyuracaktır.

Onlar yapayalnız, korku ve dehşet içinde, perişan bir vaziyette bulundukları o hengamede bir aralık mü'minleri görecekler.

İnananların kendi imamları arkasında saf saf dizildiklerini, Peygamberlerinin sancağı altında emniyete erdiklerini hasetle seyredince, Nebîlere karşı isyanlarını hatırlayacak, parmaklarını ısıracak "Eyvah!" diyecekler ve nedametlerini "*Keşke o Peygamberle birlikte bir yol tutsaydım! Eyvah! Keşke falanı dost edinmeseydim! Vallahi bana gelen öğütten (Kur'ândan) beni o uzaklaştırdı. Zaten şeytan, insanı işte böyle uçuruma sürükleyip sonra da yüzüstü yalnız bırakır.*" (Furkan, 25/27) şeklinde dile getireceklerdir. İhtimal, Ebu Cehillerin, Utbelerin, Şeybelerin ve her devrin peygamber düşmanlarının acı feryatları böyle olacaktır.

Herkesin hesap defteri kendi önüne konulduğunda, mücrimler defterdeki kayıtlardan korkacak, dehşete kapılacak ve "*Eyvah bize! Bu deftere de ne oluyor? Ne küçük komuş ne büyük, yazılmadık şey bırakmamış!*" (Kehf, 18/49) diye yakınacaklardır. Hele bir de hesap defterlerini sol taraflarından alınca artık tarifi imkânsız bir hicran, hasret, nedamet, inilti ve feryad u figan kopuverecektir yüreklerinden. Mücrimlerin her biri: "*Eyvah! Keşke verilmez olaydı bu defterim! Keşke hesabımı bilmez olaydım! N'olurdu, ölüm her şeyi bitirmiş olaydı! Servetim, malım bana fayda etmedi! Bütün gücüm, iktidarım yok oldu gitti!*" (Hakka, 69/25-29) sözleriyle ağıtlar yakacaktır.

Dalalet bataklığında rotasını şaşırmış cehennem yolunun yolcuları, ahiretin her durağında ayrı bir nedametle kıvranacaklar; Rabbilerinin huzurunda başlarını öne eğecek ve utanç içinde "*Gördük, işittik ya Rabbenâ! Ne olur bizi dünyaya bir daha gönder! Öyle güzel, makbul işler yaparız ki! Çünkü gerçeği kesin olarak biliyoruz artık!*" (Secde, 32/12) diye yalvaracaklar; ateşin karşısında durdurulunca, "*Ah n'olurdu, dünyaya bir geri döndürülsek de Rabbimizin âyetlerini inkâr etmesek, mü'minlerden olsak!*" (En'am, 6/27) diyecek, kendilerine yeni bir fırsat verilmesini temenni edeceklerdir. Ne var ki onların fıtratlarını ve içlerini en iyi bilen

Allah Teâlâ, haklarında şu hükmü verecektir: "*Hayır! Öteden beri gizledikleri utandırıcı çirkin hâlleri, münafıklıkları yüzlerine vuruldu da ondan böyle söylüyorlar. Yoksa geri gönderilseler bile, yine kendilerine yasaklanan kötülükleri yapmaya dönecek ve diyeceklerdi ki: 'Hayat, sırf dünya hayatımızdan ibaret, biz bir daha diriltilecek de değiliz!' Onlar, hiç şüphesiz yalancıların ta kendileridir.*" (En'am, 6/28-29)

Evet, herkesin tepeden tırnağa hayatının hesabını vereceği o gün mutlaka gelecek; her şahıs önünde, yalnız yapıp ettiklerini bulup onlara bakacak ve kurtuluş ümidini bütün bütün yitiren kâfir, "Ah ne olurdu, keşke toprak olaydım!" (Nebe, 78/40) diyecektir.

Sözün özü; temenni, bir şeyi dilemek ve ummak manasına gelir. Temennî'de, gerçekleşmesi istenen ve husulü arzu edilen o şeyin husulünün mümkün olması şart değildir; muhal şeyler de temennî edilir. Kur'ân, bir yandan iman mahrumlarının hem bu dünyada hem de ahirette pişmanlık, esef, korku ve dehşet dolu temennilerini nazara verirken, diğer taraftan da mü'minlerin Allah'ı ve hak dini insanlara tanıtma ve bu sayede Rabb'in hoşnutluğunu kazanma gayesine matuf temennilerine de dikkat çeker; bu konuda misaller zikreder.. ve verdiği örneklerle şu imâda bulunur:

Eğer, ahirette "keşke" diyecek olanlar daha bu dünyadayken hayatlarının muhasebesini yapsa ve temennilerini ahiret azığı edinme adına azm u kaste bağlasalar belki kurtulabileceklerdir. Zira, Peygamber Efendimiz (aleyhissalatü vesselam), Hazreti Ebu Bekir, Hazreti Ömer ve Hazreti Ebu Zerr (radiyallahu anhüm ecmaîn) insan olmanın ağır sorumluluğunu her an omuzlarında hissetmiş ve mesuliyet şuuruyla -her birine isnad edilen- şu sözü söylemişlerdir: "Keşke, insan olmaktansa, doğranıp budanan bir ağaç olsaydım." Onlar ve onları rehber edinen mü'minler, sorumluluk duygusuyla

dile getirilmiş bu sözün gölgesinden bir lahza ayrılmamış; sürekli muhasebe ve murakabe sütreleri altında yaşamış ve mezarla başlayan iç içe âlemlerde "keşke keşke" feryatlarından kurtulma vesileleri aramışlardır.

Öyleyse, iman mahrumlarının hesaplar görülürken "Keşke Allah'a iman etse, Peygamberin yolunu izleseydim; keşke kan akıtmasa, canlara kıymasaydım; ah ne olurdu İslâm'a dil uzatmasaydım, n'olaydı Kur'ân'a laf atmasaydım..." diye diye inleyeceklerini yakîn derecesinde bilen mü'minler, daha yaşıyorken ve fırsat varken mazide fevtettiklerine üzülmeli; "Keşke başkalarının kusurlarını görmese ve kendi hatalarımla meşgul olsaydım; keşke Rabbânî bir kul olabilse ve Rabbimle münasebetimi sıkı tutsaydım; ah ne olurdu, yanan neslin ateşini söndürmeye koşanlar arasında ben de bulunsaydım" demeli.. demeli ve bu sözlerini sadece bir kuruntu ve boş ümniye şeklinde değil, aksine bir tevbe ve istikbal adına bir karar verme olarak söylemelidirler.

SONSÖZ YERİNE

Sevgi Dilinin Öğretmenlerine

Sevgili Öğretmenim,

Güzel öğrencilerinden muvakkaten ayrılıp birkaç dakika da bana zaman ayırabilir misin, seninle dertleşmeye muhtacım, biraz beni dinler misin?

Seni seyrettim geçen gün televizyonda, dünyanın dört bir yanından getirdiğin güllerin arasında sahneye çıkmıştın. Mahcuptun, iki büklümdün, boynun eğikti, sanki mahzundun.

Oysa herkes seni alkışlıyordu, bütün salon ayaktaydı sana saygıdan, sen artık onların kahramanıydın.

Biliyor musun öğretmenim, ne kadar isterdim o salonda olmayı, seni yürekten alkışlamayı, önünde eğilmeyi ve ellerinden öpmeyi.

Seni iki büklüm görünce sevindim öğretmenim, sıkılganlığını temâşâ ettikçe seni daha çok sevdim. Boynun tevazudan eğikti, kaddin mahviyetten büküktü; alkışları üzerine almıyordun, o

hâlinle gözümde ne de büyüdün; salona, Türkiye'ye sığmaz oldun, seni seyrettim hayranlıkla öğretmenim, ağladım, ağladım, ağladım.

Seni ve yeni yetiştirdiğin çiçeklerini koruması için Allah'a dua dua yalvardım öğretmenim, dua dua yalvardım.

Sen adı Zeynep, Büşra, Esra ya da Talip, Ahmet, Etkâ olan öğretmenim. Türkmenistan'dan, Kamerun'dan, Sudan'dan veya Şili'den, İsviçre'den, Nepal'den... yeryüzünün her bucağından elinde muhteşem buketlerle gelip Anadolu insanına sevinç gözyaşları döktüren sen, fedakâr öğretmenim.

Az içimi döksem, biraz seninle dertleşsem ve bir korkumu dile getirsem beni de dinler, beni de sevindirir misin? Bilirim, haddim değil sana bir şey demek, bana düşen sadece elini öpmek, dualarını dilenmek. Ama acaba "Ben de senin yolundayım." deyip nazlansam ve bir kaygımı anlatsam sesime kulak verir misin?

Mozambik'te "Şanlı Gelecek" ümidini yeşerten, Almanya'nın "Sokak Çocuğu"nu tebessümüyle sevindiren, Papua Yeni Gine'ye hayatın bayram olacağı günleri müjdeleyen, Vietnam'a "Ihlamurlar Çiçek Açtığı Zaman" vuslat vaad eden can öğretmenim!..

Sadece Türkmen talebeni değil "Siyah Gözlerine Beni de Götür"; Gana'lı zarif öğrencinin "Ah Şu Eller" sözlerini tekrarlaya tekrarlaya yaşaran gözlerime merhameten bir kerecik benim de yüzüme gül ve o enfes bestelerden muvakkaten ayrıl, birkaç dakikacık da bu kısık sese zaman ayır.

Belki de sana birazcık didaktik gelebilecek bir üslupla sesleneceğim için darılma bana öğretmenim; kalbim senin sevginle çarpıyor, bir şey öğretmek değil muradım, azıcık hasbihâl etmek, biraz dertleşmek maksadım.. Hüzün Yurdu'nun Bahçevanı'nda gördüğüm bir endişeyi dile getirmek emelim; yürüdüğümüz

yolda her zaman bize azık olacağına inandığım bir hususu seninle paylaşmak bütün dileğim.

Sevgi diliyle gönüllere hitap eden öğretmenim,

Fedakârlığın sahâbîcesiyle, yedi cihana yetişmeye çalıştın; her insanı şöyle böyle tesirine alan yaşama tutkusunu sen baskı altına aldın ve yaşatma mefkuresiyle şahlandın. En görkemli anlarında dahi gösterişe meyletmedin, âlayişe girmedin ve yolunun esası bildiğin tevazu ve mahviyetten hiç ayrılmadın.

Sibirya'da donayazdın, öğretmenim; Afrika'nın sıcağında yandın. Buzlar ülkesine battaniyeden iç çamaşırı yaparak dayandın; güneşin kararttığı, öldürücü hastalıkların bunalttığı diyarlarda bembeyaz, tertemiz kaldın; işin ucunda ölüm de olsa korkmadın, yılmadın. Bütün olumsuzluklara rağmen, hiçbir zaman dinmeyen aşk u şevkinle, sürekli köpürüp duran himmet ü heyecanınla ve insanlığa hizmet iştiyakınla bir civanmertlik destanı yazdın; uğradığın herkese gönül dilinden mesajlar, muştular fısıldadın; herkesi sonsuza, Sonsuz Nur'a çağırdın. Her yere taze fideler dikip her yanı çiçek bahçeleriyle donattın.

Sen bütün ölü ruhları yeni bir dirilişe hazırlama azmiyle her yerde her kula hayat üfledin; beyan gücünle, muhabbet mürekkepli kaleminle, hüzünlü şiirlerinin sihriyle, en içli nağmelerinin büyüsüyle, sanatının bütün desen ve çizgileriyle her zaman ruhunun ilhamlarını seslendirdin.

Şimdi de dünyanın dört bir yanında kızaran gülleri, sümbüllenen menekşeleri, rengârenk karanfilleri, olgunlaşan laleleri ve müjdeci kardelenleri demet demet ülkemize getirdin; renklerini senden ve ruhunda taşıdığın manalardan alan bahar çiçekleriyle Türkiye'yi tarife gelmez güzelliklerle bezedin; bütün dünyadaki sevgi elçilerinin de yüzlerini güldürdün, ümitlerine fer verdin.

Bazılarına göre, bundan sonra dünya tek kutuplu bir hâl almaya yüz tutsa da artık sen hep iki keskin ucun tam ortasında yürümeye mahkumsun öğretmenim. Gayri göz önündesin, her hâlinle nazarlara çarpıyorsun. Dostları şevklendirirken, düşmanlığa kilitli huysuz ruhların içine korku salıyorsun.

Bugünden sonra kimileri sana daha bir gayzla bakacaklar; yollarının bütün bütün sarpa sarması için uğraşacaklar. Yeryüzünün hemen her ülkesinde birer sayfasını yazdığın muhteşem destanı görmedikleri gibi, Ankara'da, İstanbul'da sahnelediğin evrensel kardeşliği ve hizmetlerinin bir nümunesini de görmezlikten gelecekler. Hatta seni tamamıyla ademe mahkum etmek isteyecekler.

Ne gam!.. Sen bir gün bütün köprülerin yıkılabileceğini bile daha baştan hesaba katmıştın; zaman zaman bir kısım gulyabanîler tarafından yolunun kesileceğini biliyordun.. çevrende kin, nefret ve düşmanlık fırtınalarının estirilebileceğini tahmin ediyordun. Değil mi ki Allah var; O'ndan başka kimseden korkmuyor ve her zaman dimdik duruyordun.

Nur öğretmenim,

Bundan sonra da bütün olumsuzlukları Hak yolunun hususî meşakkatleri saymalı ve heyecanından hiçbir şey kaybetmeden sürekli koşmalısın; endişene takılan menfilikler karşısında Allah'a teslim olmalı, imanın o sarsılmaz kalesine sığınmalı ve Cenâb-ı Hakk'ın muvaffakiyet vaadine güvenerek hiç tereddüt yaşamadan rıza ufkuna yürümelisin. Her zaman tipiye-borana meydan okumalı, sürekli karla-buzla savaşmalı ve her mevsim meyve verebilmenin sırrını keşfederek dikenler arasında da olsan hep gül yetiştirmeli ve gül türküleri söylemelisin.

Ve bir de sâyesi yere düşmeyen Şefkat Peygamberi'nin gölgesi hâlâ senin üzerinde, O hep seninle.. unutmamalısın.

Yoluna kurban olduğum öğretmenim,

Bugüne kadar sen her haksızlık karşısında dimdik durdun ama aynı zamanda hep mütevazı oldun; cihanları aydınlatmaya yürürken bile fevkalâde bir tevazu ve mahviyet içinde bulundun. Kibirden, gururdan, gösterişten, tasannudan, riyadan ve süm'adan hep korktun; bu şeytanî marazlardan Allah'a sığınarak her zaman yüzü yerde ve alçak gönüllü bir kul oldun.

Bak, şimdi takdir görüyor, alkışlanıyorsun, gönüllerdeki zümrütten tahtlara çağırılıyorsun. Ne olur affet beni öğretmenim, kendi nefsimin boşluklarını mikyas kabul edip sana da diyeceğim:

Acaba, başlarda gezerken ve parmakla gösterilirken de hâlâ hafâ türabına girip gül yetiştirmeyi, tanınıp bilinmeye tercih edebiliyor musun?

Mütevazı bir evdeki, en temiz duygularının lisanı hıçkırıklarını saklayan o sâde odanı debdebeli binalara değişmemeye hâlâ kararlı mısın?

Gözyaşlarınla yıkadığın seccadeni yalnızlığa terk etmeme vefasını gösterebiliyor musun?

Ve hepsinden öte, bütün kalbinle, başarılarını Asıl Sahib'ine verip "Bunlar Allah'ın sevkinin neticesidir ve tamamen ikrâm-ı ilâhîdir, minnet O'na, şükür O'na" diyebiliyor musun?

Bu yolun esaslarını sen bu kardeşinden daha iyi bilirsin öğretmenim; Hüzünlü Gurbet'in Muğteribi'nin endişelerinden haberdâr olmasaydım, emin ol, bu duyguları kendi gönlüme gömer ve seni rencide etmezdim. Evet bilirsin öğretmenim; sa'ylerinin semeresini kendilerinden farzedenler ve her muvaffakiyeti hem Cenâb-ı Hakk'ın lütfu hem de bir imtihan vesilesi olarak görmeyenler; sürekli kendi nefislerini yüceltirler.. yüceltir ve nimetlerin kesilmesine sebebiyet verirler.

Sen, başarılarını kendinden bilerek Allah'ın ihsanlarını inkıtaya uğratmamalısın. Onlara dışta birer fâil aramak suretiyle nimetlerin kaynağına civa akıtmamalısın. Onların Mevlâ-yı Müteâl'den gelen hediyeler olduğuna iman edersen, milyonları suya kandıran, yüzbinlere abdest aldıran, kullanıldıkça artan ve suyu çekildikçe daha bir gür akan Zemzem gibi bir bereket kaynağına ulaşırsın. Öyleyse, halkın hüsn-ü zan ve teveccühlerine bel bağlamamalı ve asla bedel arayışına takılmamalısın. Sevilip sayılmanı, el üstünde tutulmanı, takdir edilip alkışlanmanı bir ibtilâ saymalı; Allah'ın sana olan lütuflarını etrafına karşı minnet vesilesi ve tefahür sebebi yapmamalısın.

Ne olur büyüme öğretmenim, yaşın ilerlese de gönlünle hep genç kal. Dün olduğu gibi bugün de her yana rüzgarlar gibi es ve her tarafa diriliş üfle; en güzel çiçeklerin tohumlarını saç dört bir köşeye.. en kurak iklimlere yağmur gibi boşal; yeryüzüne can olup ak, canı dudağına gelmişlere âb-ı hayat sal. Yan ocaklar misali, kendini yiyip bitirme pahasına başkalarını soğuktan koru.. mumlar gibi eriyip gitsen de binlerce göze ışık ol, seninle gelsin karanlıkların sonu. Dava televvünlü ızdırapla yak yüreğini; senin ciğerin tutuşmadan talebelerinin gönlünde oluşmaz hidayet koru. Sen muzdarip seleflerinin gözyaşlarının semeresisin; ızdırap insanı olmalısın ki senin rahmet damlalarınla da arkandan gelecek nefis meyveler yetişsin.

Gül öğretmenim,

Sen hicrette kalıcısın, bulunduğun beldede ise misafir; bir yad elde çiçek yetiştirebilecek bahçevanların neş'et ettiğini gördüğün gün, artık gözün yollara, kulağın sese, zihnin gelecek habere ve kalbin gideceğin yeni yere odaklanmalı. Sen sömürmeye değil, hicret diyarındaki istidatlı gönülleri Muhammedî çağrıdan haberdâr etmeye gittin; yüce dava emanetini teslim

edebileceğin yerliler bulunca başka beldeler, yeni gönüller olmalı hedefin.

Senin nazarında, dini koruma, kollama ve onu dünyanın her tarafında imrendirecek seviyede temsil etmeden daha büyük bir pâye yoktur ve olmamalı. Bu yüksek pâyeye ermeyi hayatının biricik gayesi bilirsin ve bilmelisin. Dünyada bulunmanı sadece ve sadece bu gayeye ve onunla rıza-yı ilâhîyi tahsile bağlarsın ve bağlamalısın. Beklenti senin semtine uğramamalı, ihlassızlık asla yanına yaklaşmamalı.

Evet, sen ızdırapla kıvranmalısın öğretmenim; sen insanlığın dertleri karşısında hep ağlamalısın, içten içe yanmalısın, imdada yetişme azmiyle sürekli koşmalısın. Çok çalışmalısın öğretmenim, hep yapmalısın, hep yapmalısın.. yorulmalısın; sonra da unutmalısın. Varsın kimse bilmesin, Sen O'nunla varsın öğretmenim, Sen ötede Cuma Yamaçları'nda O'nunla olacaksın.

Sen öğretmenim, vatandan uzak diyarlara hicret eden, gurbet beldelerinde güller deren,

Sen öğretmenim, kendisi henüz sılada olsa da gönlü mukaddes göç aşkıyla titreyen, sıranın kendisine gelmesini bekleyen,

Sen öğretmenim, kadını-erkeğiyle, yaşlısı-genciyle, köylüsü-şehirlisiyle, çiftçisi-işçisiyle, esnafı-tüccarıyla bir davaya dilbeste bulunan, bir destanı hayatıyla ortaya koyan, yârını-yârânını, göznuru evladını en ücrâ köşelere hizmete yollayan ve bu hâliyle insanlığa hakiki bir muallim olan...

Sen öğretmenim,

Sana seslendim; sadece bir şey istedim: Gelin, hiçbir başarı karşısında gözlerimizin kaymaması, bakışlarımızın bulanmaması için söz verelim; dünya bütün fettanlığıyla önümüze çıksa da bizi biz yapan değerleri unutmayacağımıza ahd edelim.

Sana seslendim öğretmenim,

Sana söz söylemek haddim miydi? Sen ki bir meçhul kahramandın.. Taptuk Emre'nin Yunus için hayal ettiği "gizli ve gizemli bir sandukça" olarak ötelere gitme erdemini sen ortaya koyacaktın. Kararlıydın; burada bilinip tanınma peşine düşmeyecek, şöhretten köşe bucak kaçacak ve kudsî sırlarını ötelere saklayacaktın.

Evet evet, bunları sana söylemek bana düşmezdi ama senin sevginle dolu yüreğimi şefaatçi yapıp da huzuruna öyle geldim; belki ahirette tanır ve elimden tutarsın diye seninle dertleştim; kendimden demedim, kalbin zümrüt tepelerinde seyahat eden Hak erinin muradını seslendirdim.

Can Öğretmenim!..